het aanzien van 1996

twaalf maanden wereldnieuws in beeld

Het Spectrum

het aanzien van 1996

het aanzien van 1996

twaalf maanden wereldnieuws in beeld

Uitgeverij Het Spectrum

Samenstelling en teksten:
Han van Bree
Met medewerking van:
Sacha Buddingh'
Frans Duivis
Frans Lueb
Stijn Wiegerinck

Fotoresearch:
Han van Bree

Vormgeving en omslag:
Meijster Design B.V., Haarlem

Lithografie:
Veronica Litho B.V., Hilversum

Druk:
Mohndruck Graphische Betriebe GmbH,
Gütersloh, Duitsland

Foto's omslag:
voor
Peter Janssens

achter
Sunshine / Sipa Press
Sunshine / Sipa Press Alfred
The Associated Press / Muhamed Zatari
The Associated Press
ANP Foto / Raymond Rutting
Transworld / J.M. Huron
RBP Press / Rex Features David Hartley
ABC Press / London Features
ANP Foto / Hans Steinmeier
Sunshine
The Associated Press / Dusan Dranic

067-124.001 ISBN 90 274 5187 7 NUGI 502

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

WOORD VOORAF

De Belgen leken wel radeloos, reddeloos en redeloos. Misschien was 1996 niet alleen maar een rampjaar voor België, maar het land lag wel op een ongekende manier met zichzelf overhoop. Het ene schandaal volgde op het andere, met als triest dieptepunt de affaire-Dutroux. Jarenlang had de voor verkrachting veroordeelde, maar vervroegd vrijgelaten Marc Dutroux ongestoord jonge meisjes kunnen ontvoeren, misbruiken en vermoorden. De ontdekking van de lichamen van de vermoorde Julie, Melissa, An en Eefje veroorzaakte een golf van afgrijzen en woede. De woede richtte zich vooral op het falende justitieapparaat en de tekortschietende politiek die de onschuldige kinderen niet hadden kunnen beschermen.

De verontwaardiging kwam op indrukwekkende wijze tot uiting tijdens de witte-ballonnenmars. Op 20 oktober eisten honderdduizenden verontruste Belgen een veilige toekomst voor hun kinderen. Het moest afgelopen zijn met de doofpotten, met de politieke benoemingen en het elkaar tegenwerken door de verschillende politiediensten. De regering en het parlement beloofden beterschap en gingen op zoek naar maatregelen die het vertrouwen in het gerecht en de politiek moesten herstellen.

Niet alleen België kende schandalen en problemen met justitie. Ook Nederland werd opgeschrikt door een reeks ontuchtzaken, vooral op middelbare scholen. En over de vraag wat de politie bij opsporingen wel en niet mocht, kon geen eenstemmigheid worden bereikt. Ook niet na de verschijning van het onderzoeksrapport van de parlementaire enquêtecommissie-Van Traa.

Maar in vergelijking met sommige andere landen waren de problemen in België en zeker die in Nederland nog bescheiden te noemen. In Liberia kwam een al jaren aanslepende burgeroorlog op uiterst bloedige wijze tot uitbarsting en in Zaïre werden Rwandese en Burundese vluchtelingen in het nauw gedreven door nieuwe gevechten tussen Hutu's en Tutsi's.
In Israël werd na de verkiezingszege van Benjamin Netanyahu gevreesd voor het einde van het vredesproces; een vrees die gerechtvaardigd leek toen de gewelddadigheden in de Palestijnse gebieden weer in alle hevigheid oplaaiden.

1996 was een rampjaar voor de luchtvaart. Het leek wel of er elke week een vliegtuig verongelukte. De ergste rampen vonden plaats in Kinshasa, bij New York en boven New Delhi. In Nederland verongelukte een Hercules bij Eindhoven en stortte een Dakota neer in de Waddenzee.

1996 was niet uitsluitend een jaar van rampen. Het was ook het jaar van de Olympische Spelen in Atlanta, met veel Nederlands en Belgisch eremetaal, en van de Europese kampioenschappen voetbal in Engeland. En ook het jaar van de Wimbledonzege van de Nederlandse tennisser Richard Krajicek en de wereldtitel van de Belgische wielrenner Johan Museeuw.
Sport was een publiekstrekker, maar een sportzender was niet per definitie verzekerd van succes. Dat ondervond het commerciële station Sport 7, dat voor zeer veel geld de voetbalrechten binnenhaalde, maar al vier maanden na de eerste uitzending failliet ging.

En verder was 1996 het jaar waarin kunstwerken werden kapotgeknipt, eindelijk de roman verscheen die alle andere overbodig zou maken, steeds meer soja werd gemanipuleerd, de onafhankelijkheid van Padania werd uitgeroepen, tuien soms vervaarlijk trilden, luchtballonnen op kerkspitsen landden, gekke koeien wellicht rare ziektes veroorzaakten, een al jaren geleden geëxecuteerde vrouw tot levenslang werd veroordeeld en processierupsen wielrenners plaagden.

Dit alles en nog veel meer vindt u terug in dit nieuwe deel van de Aanzien-reeks. Zoals gebruikelijk zochten wij de beste nieuwsfoto's bij elkaar en schreven er korte, kernachtige teksten bij. We schreven in de nieuwe spelling, maar wel pas vanaf het moment dat die in Nederland van kracht werd en dat was na de zomervakantie. Daarmee geeft het boek in beeld én tekst weer een treffend overzicht van een memorabel jaar.

Geen honden en katten meer op 'Vogeltjesmarkt'

De dierenhandelaren waren woedend, de dierenbeschermers redelijk tevreden. Per 1 januari was het in België niet langer toegestaan honden en katten in het openbaar te verkopen of tentoon te stellen. Dus mochten op markten alleen nog maar pluche dieren worden aangeboden.

De maatregel was een rechtstreeks gevolg van de in 1995 aangenomen wet op het dierenwelzijn. Minister van Landbouw Karel Pinxten wilde voorkomen dat 'mensen die voor andere doeleinden naar de markt gaan, zich op een onbewaakt ogenblik een hond of kat laten aansmeren'. Tegelijkertijd hoopte het ministerie het overschot aan honden en katten in te dammen. De asiels konden het aanbod van verwaarloosde huisdieren, per jaar zo'n zeventigduizend, nauwelijks aan.

Verkopers op de beroemde Antwerpse vogelenmarkt, of 'vogeltjesmarkt' voor de meeste Nederlandse bezoekers, de Gentse dierenmarkt en soortgelijke markten in onder meer Mol en Luik spraken echter van broodroof. Net als sommige dierenartsen vreesden zij dat de illegale verkoop van honden en katten zou toenemen. Bovendien vonden de handelaren dat er sprake was van een oneerlijke maatregel.

Voor dieren als vogels, konijnen en kippen gold het verbod niet. En dat was ook een doorn in het oog van veel dierenliefhebbers. Onder meer de voorzitter van de vogelbescherming sprak daarover zijn ongenoegen uit: 'Op markten kunt u nog steeds de vogeltjes bekijken, opeengepakt in vuile kooien, in weer en wind. Het is een schandaal voor België.' ■

ARMAND VERSCHRAEGEN

1

Bosnië IFOR-troepen maken begin met coördinatie ontwapening van de strijdende partijen

1

België levende honden en katten mogen niet meer op markten verkocht worden

WFA

Arnhem opgeschrikt door kunstmestbommen

Eerst was een kantoor van de bank Crédit Lyonnais het doelwit, vervolgens het Franse consulaat en een filiaal van de Banque Paribas en tenslotte het hoofdkantoor van BASF. Arnhem werd in zeven maanden tijd drie keer opgeschrikt door een bomexplosie. Alle aanslagen vonden 's avonds laat plaats en werden uitgevoerd met zogenoemde 'kunstmestbommen': explosieven waarvan het uit kunstmest afkomstige ammoniumnitraat een belangrijk bestanddeel is. Doden of gewonden vielen er niet, maar de materiële schade was enorm.
De zwaarste explosie vond plaats op 2 januari. Toen ontplofte een bom bij een gebouw waarin zowel het Franse consulaat als de Banque Paribas zetelde (*onder*). Omdat in oktober 1995 een andere Franse bank, Crédit Lyonnais, ook al getroffen was door een bomexplosie, rees het vermoeden dat de aanslagen bedoeld waren als protest tegen de Franse kernproeven in de Stille Oceaan. Dat vermoeden werd half april in één klap onderuit gehaald toen bij het hoofdkantoor van het Zwitserse bedrijf BASF een bom ontplofte (*boven*). Na deze aanslag zocht de Arnhemse politie de daders niet langer uitsluitend in de kraakbeweging, maar veeleer in de hoek van radicale milieu-activisten.
De aanslagen werden overigens opgeëist door een keur van onbekende actiegroepen, zoals het Anti-Nucleair Genootschap Stil Tegenoffensief (ANGST), Bendelion en het Earth Liberation Front (ELF). Alleen de claims van ELF, een soort opvolger van de nooit ontmaskerde actiegroep RaRa, werden echt serieus genomen. Maar de daders werden niet gevonden en dus bleef in Arnhem de angst bestaan voor nog meer aanslagen. ■

WFA

2
Nederland bomaanslag in Arnhem

4
Bosnië Serviërs laten ontvoerde Bosniërs vrij

5
Nederland op A28 begint een proef met vluchtstrook als extra rijbaan tijdens de spits

ABC PRESS / LEHTIKUVA OY / MARTTI KAINULAINEN

IFOR-troepen bewaken vrede in Bosnië

Het was een uniek staaltje militair vakmanschap: een 600 meter lange pontonbrug over de Sava, de grensrivier tussen Kroatië en Bosnië. Via de brug betrad een groot deel van de NAVO-troepenmacht de eerste dagen van januari het door burgeroorlog verscheurde Bosnië (links). De 60.000 militairen moesten toezien op de naleving van het eind 1995 in Dayton gesloten vredesakkoord. En dat was geen eenvoudige taak, want het onderlinge wantrouwen tussen Moslims, Kroaten en Serviërs was nog altijd erg groot, vredesakkoord of geen vredesakkoord.

De zwaar bewapende Implementation Force (IFOR) bestond voor het grootste deel uit Amerikanen (20.000 militairen). Daarnaast leverden ook Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en andere landen manschappen. Nederland stuurde 2.100 militairen naar Bosnië. De troepen stonden onder opperbevel van de NAVO, die voor de omvangrijkste operatie uit haar geschiedenis stond.

De eerste taak van de IFOR-militairen was te controleren of de Serviërs, Kroaten en Moslims hun troepen wel achter de afgesproken bestandslijnen terugtrokken. Dat verliep redelijk voorspoedig. Ook werden wegversperringen en mijnen opgeruimd en werd het uitleveren van krijgsgevangen begeleid (rechtsonder).

In Dayton was verder afgesproken dat tussen de twee delen van Bosnië, namelijk

SUNSHINE / SIPA PRESS / OLIVIER GARNIER

5

Nederland In Den Haag wordt Molukse leider ir. Manusama gecremeerd

5

Israël/Gaza Palestijnse terrorist Yehiya Ayyash gedood bij aanslag

het Servische en het Moslim-Kroatische deel, vrij verkeer van personen was toegestaan en dat alle vluchtelingen (zo'n twee miljoen) naar hun woonplaats mochten terugkeren. Deze onderdelen van de vredesakkoorden bleken heel wat moeilijker te realiseren.
Daarnaast kwam het herhaaldelijk tot botsingen tussen de diverse bevolkingsgroepen. Half april bijvoorbeeld raakten 800 Moslim-vluchtelingen in Doboj slaags met Serviërs. De Moslims wilden weer in de huizen gaan wonen die ze een paar jaar eerder hadden verlaten om het oorlogsgeweld te ontvluchten. Maar de Serviërs beletten hen dat hardhandig. Ook in Mostar (*linksonder*) bleek de vrede van Dayton de tegenstellingen niet te hebben uitgewist. De spanningen tussen Moslims en Kroaten liepen regelmatig hoog op. Wegen tussen de verschillende wijken werden geblokkeerd en over de manier waarop de stad bestuurd moest worden bestond geen overeenstemming.
Een aantal keren moest er op topniveau worden overlegd om de politieke leiders te dwingen zich aan de Dayton-akkoorden te houden. Zo was er half februari crisisberaad in Rome en werd er op 14 juni in Florence een nieuw ontwapeningsakkoord ondertekend. Het wachten was vervolgens op de gemeenteraads- en parlementsverkiezingen die voor september op het programma stonden.
Terwijl de IFOR-militairen in Bosnië zo goed en zo kwaad als het ging de vredesakkoorden probeerden uit te voeren, deed het Bosnië-tribunaal in Den Haag pogingen oorlogsmisdadigers te berechten.

THE ASSOCIATED PRESS

ANP FOTO / RAYMOND RUTTING

Aangeklaagd werden onder meer de Serviërs Dusko Tadic en Djordje Djukic en de Moslim Zejnil Delacic. Bovendien werden internationale arrestatiebevelen uitgevaardigd tegen de Bosnisch-Servische leiders Radovan Karadzic en Radko Mladic. Maar de twee verdachten werden niet gearresteerd, ondanks het feit dat IFOR-militairen het mandaat hadden dat wel te doen. ■

6

VS ambtenaren weer aan het werk na compromis tussen president Clinton en het Congres over de begroting

7

VS hevige sneeuwstormen (blizzards) teisteren oostkust en leggen openbare leven lam

Vluchtstrook wordt rijbaan

Het was een nieuwe poging het steeds groter wordende fileprobleem te bestrijden, maar Veilig Verkeer Nederland, de ANWB en de verkeerspolitie in Driebergen waren faliekant tegen het plan. Toch werd op 5 januari een stuk vluchtstrook tijdens de ochtendspits opengesteld voor automobilisten. Het experiment duurde zes maanden, waarna een grondige evaluatie volgde.
Het stuk vluchtstrook dat tijdelijk tot rijbaan werd omgedoopt, lag op de A28 tussen de afslagen Zeist/Den Dolder en De Uithof/De Bilt. Op die vier kilometer lange rijbaan mocht 's ochtends tussen zeven en tien uur gereden worden. Er gold een maximumsnelheid van negentig kilometer per uur en voor auto's met pech was een aantal extra parkeerhavens aangebracht.
Al snel werd niet alleen duidelijk dat er weliswaar veel minder files waren, maar ook dat de toegestane maximumsnelheid regelmatig werd overschreden. Bovendien bleven tegenstanders van mening dat de vluchtstrook uitsluitend bedoeld was voor noodgevallen: 'Dat is het werkterrein van politie, ambulance en wegenwacht. Dat terrein moet je ontzien.'
Mede door de felle tegenstand dreigde het experiment met de vluchtstrook hetzelfde lot te ondergaan als de carpoolstrook een paar jaar eerder. Die poging het aantal files te verminderen, en wel door één rijstrook te reserveren voor auto's met meer dan twee inzittenden, was gestrand op praktische en wettelijke bezwaren. Desondanks bleven ambtenaren van het ministerie van Verkeer plannen maken waarin de carpoolstrook als optie naar voren werd geschoven. En dat terwijl vrijwel iedereen besefte dat het probleem van het dichtslibbende Nederlandse wegennet om een meer structurele aanpak vroeg. ■

ARNOLD LANGERAK

8

Zaïre Russisch vrachtvliegtuig stort neer op drukbezochte markt in Kinshasa, er vallen honderden doden

8

Frankrijk ex-president François Mitterrand overlijdt op 79-jarige leeftijd

Afscheid van ir. Manusama

'Het zal er eens van komen, eens worden we onafhankelijk.' Johan Alvarez Manusama geloofde rotsvast in het ideaal van een eigen staat voor het Zuidmolukse volk. Maar de man die jarenlang de Nederlandse Molukse gemeenschap leidde, was realist genoeg om te beseffen dat hij zelf de verwezenlijking van dat ideaal niet zou meemaken. Maar ook voor het voltooien van zijn memoires was Manusama niet genoeg tijd gegund. Op 29 december 1995 overleed hij, 85 jaar oud. Op 4 en 5 januari kon de Molukse gemeenschap afscheid van hem nemen.
In de Sint-Pauluskerk in Capelle aan den IJssel lag Manusama opgebaard (*rechts*). Tijdens de herdenkingsdienst en de uitvaartplechtigheid werd 'oom Joop' geprezen vanwege zijn doorzettingsvermogen, zijn geduld, zijn verzoenende opstelling en zijn streven naar een geweldloze oplossing. 'Hij was een zachtmoedige en innemende man. Een politicus bij uitstek, die uitdrukkelijk heeft gekozen voor de dialoog om het ideaal van de Vrije Republiek der Zuid-Molukken te bereiken.'
Ir. Manusama was van 1966 tot 1993 president in ballingschap van de Republik Maluku Selatan. Aanvankelijk was hij de onbetwiste leider, maar dat bleef niet zo. De treinkapingen in de jaren zeventig maakten duidelijk dat vooral onder de Molukse jongeren niet iedereen geloofde in de geweldloze aanpak. Toen Manusama bovendien van de treinkapers zei: 'Dat zijn onze jongens niet,' keerden veel Molukse jongeren zich teleurgesteld van hem af.

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

Toch waren onder de duizenden Molukkers in Capelle aan den IJssel opvallend veel jongeren die van Manusama afscheid wilden nemen. Hoewel Molukkers hun doden in principe begraven, wenste de oud-president gecremeerd te worden. Manusama hoopte namelijk dat zijn as eens zou kunnen worden uitgestrooid boven een vrije Molukse republiek. ■

9

Tsjetsjenië/Dagestan gijzeling in Kizljar en later bij Pervomajskoje loopt uit op bloedbad

13/14

Bosnië VS-president Clinton bezoekt IFOR-troepen

THE ASSOCIATED PRESS

'Blizzard' treft Amerikaanse oostkust

Voor veel Amerikanen begon het nieuwe jaar slecht. Ongekend hevige sneeuwval, die gepaard ging met hoge windsnelheden en een snijdende kou, teisterde de eerste weken van januari de oostkust van de Verenigde Staten. Door de 'blizzard' kwamen auto's vast te zitten, konden treinen niet meer rijden en moesten vliegvelden worden gesloten. Daardoor konden mensen hun werk niet bereiken, bleven scholen en musea dicht en sloten ook veel bedrijven en overheidsinstellingen noodgedwongen hun deuren of leverden slechts een minimale service. In sommige steden, zoals Philadelphia, viel soms in één ochtend meer dan zeventig centimeter sneeuw. Ook elders was de situatie zo ernstig dat de noodtoestand moest worden afgekondigd. Op veel plaatsen werd de nationale garde ingezet bij het sneeuwruimen en het bevrijden van gestrande reizigers.

Dat het openbare leven enkele dagen vrijwel volledig stil kwam te liggen, betekende voor de Amerikaanse economie een miljardenstrop. Maar nog dramatischer was dat de sneeuw aan tientallen Amerikanen het leven kostte. Niet alleen de kou speelde daarbij een rol. Toen de sneeuw half januari begon te smelten, ontstonden er opnieuw grote problemen. Enkele rivieren konden het smeltende water niet verwerken en traden buiten hun oevers. Door de overstromingen kwamen zo'n 35 mensen om het leven en moesten honderdduizenden in allerijl worden geëvacueerd. Overigens had de sneeuwellende nog een positief effect: op het hoogtepunt van de sneeuwstormen, 7 januari, werd in New York geen enkele moord of overval gemeld - een voor die miljoenenstad uniek feit. ■

THE ASSOCIATED PRESS

15 **Griekenland** zieke Andreas Papandreou treedt af als premier en wordt opgevolgd door partijgenoot Simitis

15 **Portugal** solozeiler Henk de Velde hervat wereldreis na materiaalproblemen

Vliegtuig stort neer op markt

Het gebeurde in een paar seconden: een Russisch vrachtvliegtuig van het type Antonov-32 kwam bij de start nauwelijks van de grond, klapte terug op de startbaan, schoot vervolgens door, kwam terecht op een drukbezochte markt en vloog in brand. De gevolgen waren afschuwelijk: zo'n driehondervijftig mensen, vooral vrouwen en kinderen, kwamen om het leven en er waren honderden gewonden.

THE ASSOCIATED PRESS

THE ASSOCIATED PRESS

De mortuaria en de ziekenhuizen konden de stroom doden en gewonden niet verwerken.
Het drama voltrok zich op 8 januari in de Zaïrese hoofdstad Kinshasa en was het zoveelste in een treurige reeks ongelukken waarbij Zaïrese luchtvaartmaatschappijen betrokken waren. Ook de Antonov-32 was gecharterd door een Zaïrees bedrijf, SCIBE. In het Middenafrikaanse land bestond, onder meer vanwege de beroerde toestand van het Zaïrese wegennet, een wildgroei van vliegmaatschappijtjes. Elke vorm van controle op lading, bestemming en bemanning ontbrak echter, en ook met het onderhoud van de toestellen nam men het niet zo nauw.
Uit onderzoek bleek dat de Antonov-32 waarschijnlijk te zwaar beladen was en bovendien helemaal geen toestemming had voor de vlucht, die vermoedelijk Angola als eindbestemming had. Ook bleef onduidelijk hoeveel bemanningsleden aan boord waren (vier of zes?). Wel stond vast dat er drie Russen in het toestel zaten. Zij kwamen vrijwel ongedeerd uit het brandende wrak, maar dreigden vervolgens door een woedende menigte te worden gelyncht. De Zaïrese politie wist dat op het nippertje te voorkomen.
Na de ramp werden drie dagen van nationale rouw afgekondigd. Er werd ook een rouwdienst gehouden waarbij, en dat was hoogst uitzonderlijk, president Mobutu aanwezig was. Het was een gebaar waar de slachtoffers weinig meer aan hadden. Zij zouden meer gebaat zijn geweest bij een striktere naleving van de regels. ■

François Mitterrand overleden

Van François Mitterrand was wel gezegd dat hij maar twee idealen had: aan de macht komen en aan de macht blijven. Daarmee deed men hem echter onrecht. De Franse oud-president, die op 8 januari op 79-jarige leeftijd overleed, had wel degelijk een hoger doel voor ogen: een plaats veroveren in de geschiedenisboekjes. Uit de commentaren bij zijn overlijden werd duidelijk dat hij niet vergeefs had geleefd.

SUNSHINE

RBP PRESS / GAMMA

In 1971 schreef Mitterrand voor het eerst historie door de verdeelde socialistische beweging te verenigen in de door hem gevormde Parti Socialiste. Tien jaar later werd hij de eerste socialistische president in de Franse geschiedenis en toen hij in 1995 zijn tweede ambtstermijn voltooide (*links*, kort na zijn aftreden), stond hij te boek als het langstzittende staatshoofd sinds Napoleon III. Met zijn 'grands travaux' in Parijs, grote architectonische projecten zoals de glazen piramide bij het Louvre, gaf hij zijn presidentschap koninklijke allure.
Op 11 januari werd Mitterrand begraven in Jarnac, het dorp in het zuidwesten van Frankrijk waar hij in 1916 als zoon van een stationschef was geboren. Bij de plechtigheid waren behalve zijn vrouw en twee zoons ook zijn maîtresse en zijn buitenechtelijke dochter aanwezig (*onder*). Op hetzelfde moment hadden zich in de Notre Dame te Parijs staatshoofden en regeringsleiders verzameld voor een herdenkingsdienst.
Een week na de dood van Mitterrand onthulde zijn lijfarts dat de ex-president al in 1981 wist dat hij aan prostaat- en botkanker leed. Mitterrand, die bij zijn verkiezing tot president een grote mate van openheid over zijn gezondheid had beloofd en ieder half jaar een gezondheidsverklaring liet uitgeven, had dit tot 1992 verzwegen. Maar dergelijke onthullingen konden de reputatie van 'Ton Ton' niet deren: in de maanden na zijn dood groeide Jarnac uit tot een ware bedevaartplaats. ■

18

Turkije zware straffen in Alanya-moordzaak, onder meer twee keer levenslang

20

Palestijnse gebieden Arafat en zijn PLO winnen eerste vrije parlements- en presidentsverkiezingen

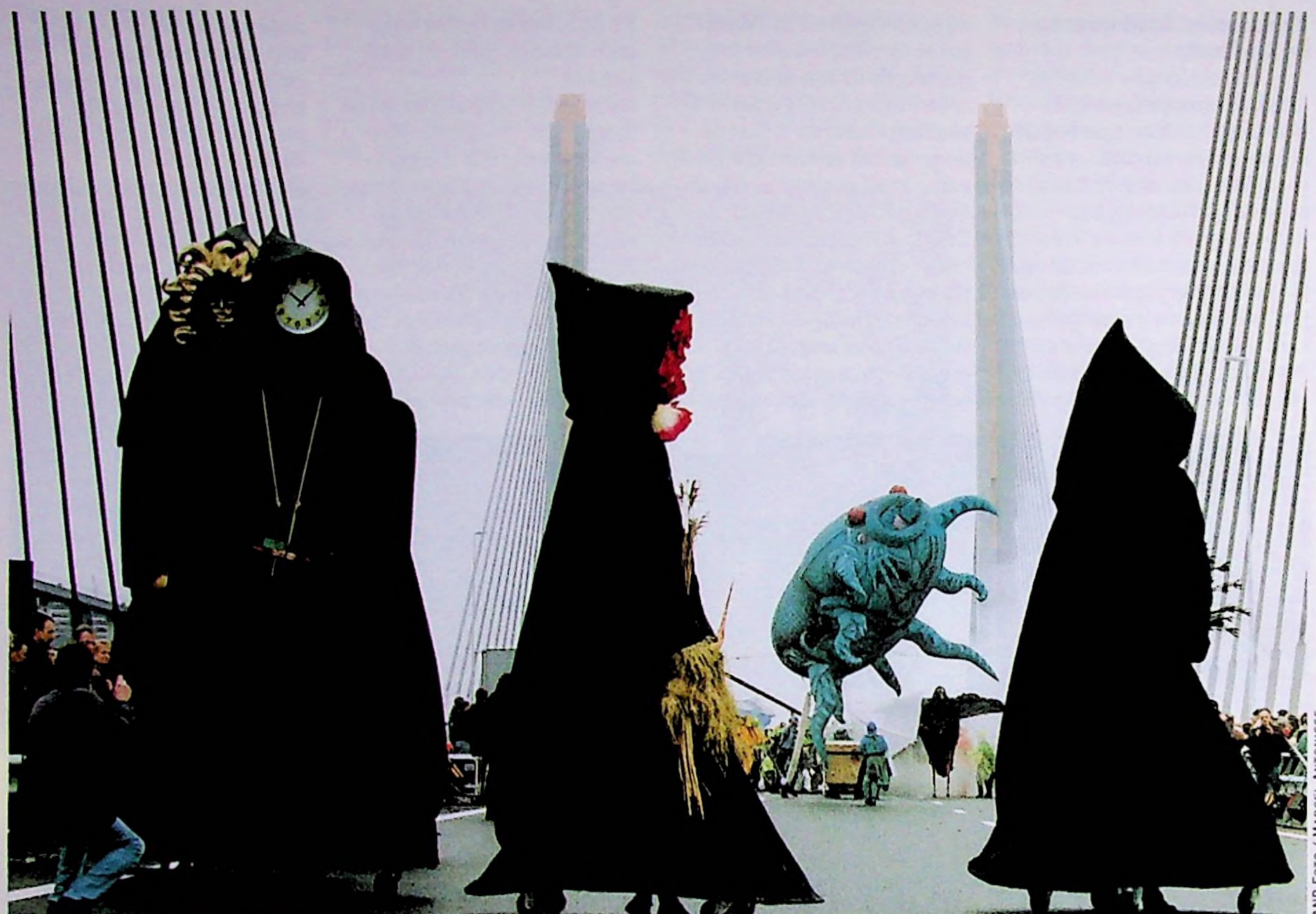
Tsjetsjenen slaan weer toe in Rusland

`De wolven zijn naar u toe gekomen.' Dat was de boodschap van commandant Salman Radoejev aan de Russische autoriteiten bij het begin van een nieuwe Tsjetsjeense commando-actie op Russisch grondgebied. Zeven maanden na de gijzelingsactie in de Zuidrussische stad Boedjonnovsk lukte het de rebellen opnieuw de al jaren durende opstand in Tsjetsjenië te verplaatsen naar het grondgebied van de Russische Federatie. Op 9 januari voerden ongeveer 250 strijders van het commando Eenzame Wolf een aanval uit op de stad Kizljar in de aan Tsjetsjenië grenzende autonome republiek Dagestan. Na een beschieting van het militaire vliegveld verschansten de rebellen zich met meer dan 2.000 gijzelaars in het plaatselijke ziekenhuis. Bij de acties in Kizljar kwamen waarschijnlijk 23 mensen om.
De volgende dag al bliezen de Tsjetsjenen de aftocht. Met medeneming van 160 gijzelaars vertrokken zij in elf bussen en twee vrachtwagens naar hun vaderland. Nabij het grensdorpje Pervomajskoje werd de colonne echter door het Russische leger tot stoppen gedwongen. De rebellen groeven zich in en nadat een snelle bevrijdingsactie van het leger was mislukt, gingen de Russen (*rechtsonder*) over tot beschietingen van het dorp, die zwaarder werden naarmate de tijd verstreek.
Ondertussen kaapte een groep Turken van Tsjetsjeense en Abchazische afkomst op 16 januari een veerboot in de Turkse havenstad Trabzon aan de Zwarte Zee (*midden*). Zij dreigden het schip met ruim 200 bemanningsleden en passagiers - voor het merendeel Russen - in de Bosporus te zullen opblazen als de Tsjetsjenen in Pervomajskoje geen vrije aftocht zouden krijgen. Drie dagen later gaven de kapers zich over aan de Turkse autoriteiten in Istanbul.
Op dat moment was het gijzelingsdrama in Pervomajskoje al afgelopen (*linksonder*). In de nacht van 17 op 18 januari wist een onbekend aantal rebellen, onder wie Salman Radoejev, uit het platgeschoten dorp te ontsnappen. Ook slaagden de Tsjetsjenen er nog in 42 gijzelaars mee te nemen, die een week later werden vrijgelaten. Hoeveel slachtoffers er in Pervomajskoje onder de rebellen en de gijzelaars waren gevallen, bleef volstrekt onduidelijk. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / HURRIYET / KADIR CAN

SUNSHINE / SIPA PRESS / HEIDI BRADNER

THE ASSOCIATED PRESS

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

Nieuwe Waalbrug feestelijk geopend

16 'Ik ging naar Bommel om de brug te zien.' Deze dichtregel uit 1934 van Martinus Nijhoff werd op 18 januari voorgelezen door minister Jorritsma van Verkeer. De voordracht was onderdeel van de feestelijke ingebruikneming van de nieuwe brug over de Waal bij Zaltbommel. Nadat de minister met een koets de brug was opgereden en er een bel had geluid, gaf een theatergroep een sprookjesachtige voorstelling (*boven*), gebaseerd op een plaatselijke legende over een duivelse kasteelheer. Nadat boze boeren ordelijk hadden geprotesteerd tegen het mestbeleid van de regering, kregen de automobilisten vrij baan - voor hen was de Martinus Nijhoffbrug tenslotte bestemd.

De brug was een half jaar eerder klaar dan gepland. Dat was goed nieuws voor mensen die dagelijks over de A2 tussen Utrecht en Den Bosch reden. De oude, smalle brug bij Zaltbommel vormde een soort flessehals en stond al enkele jaren nummer één in de file-toptien. Om dat hinderlijke knelpunt te laten verdwijnen, was besloten de in 1933 gebouwde brug te vervangen.

Uit kostenoverwegingen en om het drukke scheepvaartverkeer op de Waal niet te hinderen, was gekozen voor een brug met een hangconstructie. Aan vier pylonen van 83 meter hoog waren in totaal 120 stalen kabels bevestigd, die het 256 meter lange wegdek moesten dragen. De totale kosten van de bouw bedroegen ongeveer 265 miljoen gulden.

Zaltbommel was een fileprobleem armer en een nieuwe attractie rijker. Opnieuw gingen veel mensen speciaal naar Bommel om de brug te zien. Maar niet iedereen was even gelukkig met de 'vier harpen'. Vooral het feit dat de pylonen hoger waren dan de beroemde kerktoren viel bij veel Bommelaars niet in goede aarde. ■

26

Nederland Fokker krijgt van regering overbruggingskrediet en gaat op zoek naar overnamekandidaten

27

Australië Monica Seles wint Australian Open bij de vrouwen; Becker wint mannentoernooi

ANP Foto / AFP Photo / Kanoocher Deghati

campagne. Na de verkiezingen waren er geruchten over fraude en deed het volgende grapje de ronde. Een Palestijn die net heeft gestemd, bedenkt zich en gaat het stemlokaal weer binnen. 'Mag ik nog wat veranderen?' vraagt hij aan het hoofd van het stembureau. 'Hoeft niet,' luidt het antwoord, 'dat hebben wij al voor u gedaan.' Naar het oordeel van de meer dan duizend buitenlandse waarnemers (onder wie de Amerikaanse ex-president Jimmy Carter) waren de verkiezingen over het algemeen echter vrij en eerlijk verlopen. Gesterkt door zijn nieuwe prestige wist president Arafat (*boven*, tijdens zijn eedaflegging in februari) een historische doorbraak in de Palestijns-Israëlische betrekkingen te bewerkstelligen: de Palestijnse Nationale Raad, het parlement in ballingschap, stemde op 24 april ermee in de vernietiging van de staat Israël uit het PLO-handvest te schrappen. ■

Triomf van een politiek acrobaat

Jarenlang balanceerde Yasser Arafat als een politiek evenwichtskunstenaar boven de rivaliserende stromingen in de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO. Onomstreden was zijn leiderschap nooit. Maar op 20 januari sprak de bevolking van de autonome Palestijnse gebieden en Oost-Jeruzalem massaal haar vertrouwen in Arafat uit. Met 87 procent van de stemmen won de PLO-leider glansrijk de eerste Palestijnse presidentsverkiezingen. Bovendien behaalde zijn partij Al-Fatah de absolute meerderheid in het nieuw te vormen parlement.
Voor de 88 zetels in het Palestijnse parlement waren 672 kandidaten, onder wie 506 onafhankelijke; er deden dertien partijen mee.
Ondanks een boycot door de fundamentalistische Hamas-beweging was de opkomst hoog, in Gaza zelfs 90 procent. Talloze Hamas-aanhangers negeerden de boycot en stemden op een onafhankelijke kandidaat.
Over het democratisch gehalte van de verkiezingen was vantevoren nogal wat te doen geweest. Begin januari uitte het hoofd van de EU-waarnemers scherpe kritiek op het Palestijnse bestuur in de autonome gebieden omdat er sprake zou zijn van manipulatie met kandidatenlijsten, intimidatie van de pers en inkorting van de verkiezings-

RBP Press / Gamma / Liaison / Will Yurman

27

Polynesië Frankrijk houdt zesde, en laatste, kernproef

27

Niger hoge militairen zetten bij staatsgreep premier Hama Amadou af

TROUW / PETTERIK WIGGERS

18

Sopraan Elly Ameling neemt afscheid

Na ruim veertig jaar op het podium te hebben gestaan, vond Elly Ameling het wel genoeg. Eigenlijk wilde ze er stilletjes mee ophouden, zonder dat iemand het in de gaten had. Maar dat ging niet door. Op 29 januari werd er speciaal voor de 62-jarige sopraan in het Amsterdamse Concertgebouw een afscheidsconcert gegeven. Samen met haar muzikale vrienden zorgde Ameling voor een enerverend laatste optreden. De aanwezigen apprecieerden dat zeer, getuige het ovationele applaus en het enorme aantal bloemstukken op het podium.
De carrière van Elly Ameling kwam goed op gang nadat zij in 1956 het vocalistenconcours in Den Bosch had gewonnen. Aanvankelijk zong Ameling diverse klassieke genres, maar gaandeweg ging zij zich steeds meer toeleggen op het lied. In binnen- en vooral buitenland vierde Ameling grote triomfen. De Rotterdamse behoorde voor velen tot de beste liederenzangeressen ter wereld. Vooral haar muzikale en technische beheersing werden uniek genoemd.
Tijdens het afscheidsconcert kreeg de sopraan vanwege haar 'uitzonderlijke verdiensten voor de liedkunst in Nederland' als eerste de Elly Ameling-ring uitgereikt. Ook mocht ze een borstbeeld van zichzelf onthullen. De opbrengst van de avond, zo'n 70.000 gulden, bestemde zij voor de Stichting Jan Pietersz. Huis, een stichting die zich inzet voor een passende huisvesting (met geluidsisolatie!) van jonge musici. Elly Ameling zou zich voortaan alleen nog bezighouden met het geven van masterclasses - met optreden en platen maken was het gedaan. ■

28

Israël Falasha's protesteren tegen uitsluiting door bloedbank

29

Nederland sopraan Elly Ameling treedt in het Amsterdamse Concertgebouw voor het laatst op

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

Dienstplicht vervroegd afgeschaft

Toen de Nederlandse regering in 1993 besloot de opkomstplicht af te schaffen, werd gedacht dat in 1998 de laatste dienstplichtigen zouden worden opgeroepen. Al vlug bleek dat de datum van afschaffing kon worden vervroegd naar 1 januari 1997 en vervolgens zelfs naar 1 april 1996. Maar het kon nog sneller. Op 30 januari verraste staatssecretaris van Defensie Jan Gmelich Meijling vriend en vijand met de mededeling dat de lichting dienstplichtigen die een dag daarvoor was opgekomen de laatste zou zijn.
Volgens de staatssecretaris verliep de herstructurering van de krijgsmacht zo voorspoedig dat de opkomstplicht versneld kon worden afgeschaft. Er waren minder dienstplichtigen nodig dan eerder nog was geraamd. De vakbonden AVNM en VVDM en de Tweede Kamer voelden zich overvallen door het plotselinge besluit. De woede richtte zich tegen Gmelich Meijling. Die had nog maar een paar maanden daarvoor een verzoek om vervroeging van de afschaffing als onmogelijk van de hand gewezen! De laatste dienstplichtigen reageerden verschillend op het besluit. 'Het geeft toch een speciaal gevoel, hè. Dat je behoort tot die laatste lichting van Nederland. Prachtig, toch?' 'Het is zwaar klote om bij de allerlaatste lichting te horen. We voelen ons ontzettend lullig.'
De afschaffing van de opkomstplicht betekende ook het einde van de twee vakbonden voor dienstplichtigen, de VVDM en AVNM. Bovendien verdween het fenomeen 'dienstweigeraar'. En dat kon vervelende consequenties hebben voor organisaties die voor een belangrijk deel afhankelijk waren van de goedkope en vaak goed gemotiveerde dienstweigeraars.
De laatste lichting bestond uit zo'n 600 jongens. Zij zouden twee maanden korter onder de wapenen zijn dan hun voorgangers. In augustus zwaaiden zij af (*boven*). Vanaf die dag had Nederland een beroepsleger en werd er na bijna twee eeuwen een streep gezet onder de dienstplicht. ■

ANP FOTO / FRANS VANDERLINDE

29

Italië opera van Venetië door brand verwoest

30

Nederland dienstplicht vier maanden eerder dan gepland afgeschaft; laatste lichting dienstplichtigen komt op voor verkorte diensttijd

Bijna-oorlog om rotseiland

De Grieken noemen het Imia, de Turken spreken van Kardak. Het onhergbergzame eilandje in de Egeïsche Zee van vier hectare groot waar alleen wat geiten en wilde konijnen leven, werd eind januari inzet van de zoveelste ruzie tussen de buurlanden Griekenland en Turkije. De emoties liepen zo hoog op dat een gewapend treffen slechts op het nippertje kon worden voorkomen.
Imia/Kardak behoort tot de Dodekanesos, een eilandengroep in de Egeïsche Zee vlak voor de Turkse kust. In een reeks internationale verdragen waren de Dodekanesos aan Griekenland toegewezen. Maar volgens Turkije zouden de onbewoonde eilandjes buiten de verdragen vallen en dus Turks zijn. Al enkele keren eerder waren de spanningen hierover hoog opgelopen.
Het incident rond Imia/Kardak begon toen een Turkse boot er tijdens een storm vastliep. De kapitein weigerde Griekse hulp omdat volgens hem het eiland Turks was. Daarop besloot de Griekse burgemeester van een naburig eiland op Imia de blauwwitte Griekse vlag te planten. Dat was op 25 januari. Twee dagen later vervingen enkele Turkse journalisten en cameramensen demonstratief de Griekse vlag door een Turkse. Daarmee escaleerde het conflict. Het waren vooral de Griekse en Turkse pers die olie op het vuur gooiden. In hun poging de oplages en kijkcijfers omhoog te stuwen met sensationele en nationalistisch getinte verhalen, bliezen zij het conflict rond Imia/Kardak buiten proporties op. De politici lieten zich vervolgens verleiden tot daadkrachtig optreden.
Zowel Griekse als Turkse oorlogsschepen stoomden op naar het betwiste gebied. Over en weer werden vlaggen op het eiland gepland en weggehaald. Een oorlog hing in de lucht. Het waren de Amerikanen die de Grieken en de Turken tot rede brachten. President Bill Clinton en diens speciale gezant Richard Holbrooke kregen na nachtelijke telefoonsessies gedaan dat de oorlogsbodems op 31 januari werden teruggetrokken en dat er voorlopig geen vlaggen op Imia/Kardak zouden wapperen.
In de weken daarna probeerde Holbrooke de vertroebelde relatie tussen Griekenland en Turkije te herstellen. Maar veel succes had hij daarbij niet. De Griekse regering weigerde Holbrooke te ontvangen. Volgens de Grieken stonden zij in hun recht en viel er niets te onderhandelen. ■

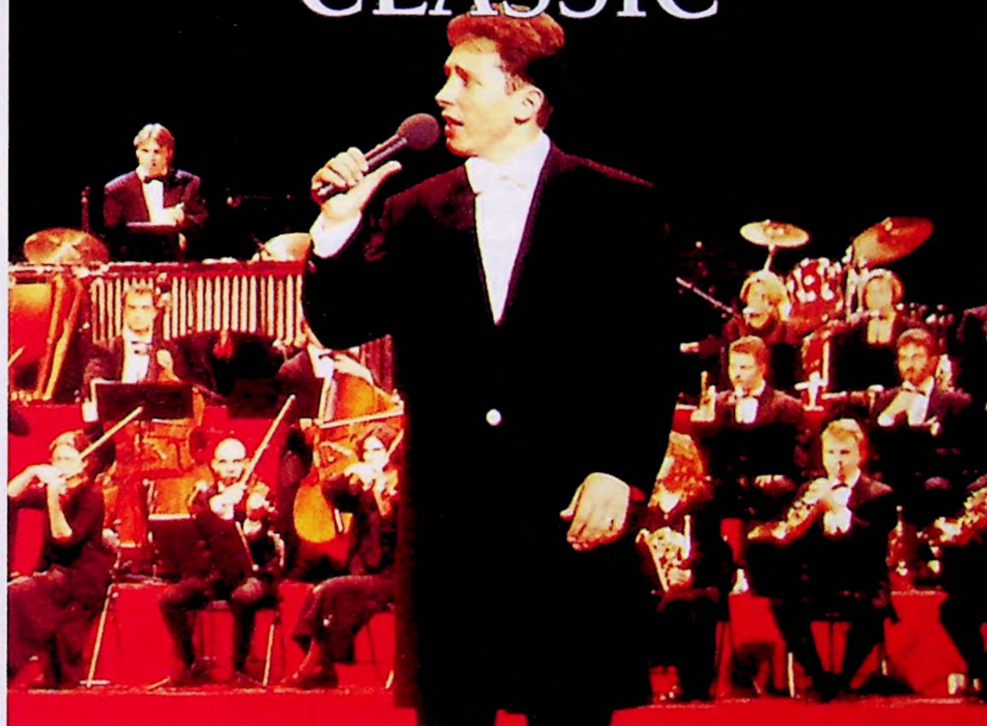
SUNSHINE / SIPA PRESS / H.H.A.

30

Griekenland/Turkije VS sussen grensconflict over eilandje Imia/Kardak

31

Sri Lanka zeker 55 doden bij bomaanslag in de hoofdstad Colombo

HILDE HOOYBERGHS

Helmut Lotti goes classic met Napolitaanse liederen en lichtvoetige opera-aria's bleek een schot in de roos. In Vlaanderen werden binnen enkele weken honderdduizenden cd's verkocht. En ook Nederland bleek gevoelig voor de 'Vlaamse Pavarotti' of 'Pavalotti'. De man die zichzelf liever als 'Kuifje in Operaland' omschreef, stond eind januari bovenaan de Nederlandse hitlijsten.
De pas 26-jarige Vlaamse zanger werd door velen op een lijn gesteld met André Rieu. De 'Limburgse koning van de wals' was in 1995 als een komeet omhooggeschoten, eveneens met populaire vertolkingen van klassiek repertoire. Van de cd's *Strauss & Co* en *Wiener Melange* werden in totaal meer dan een miljoen exemplaren verkocht. Blijkbaar was er in de Lage Landen grote behoefte aan toegankelijk gebrachte klassieke muziek. De Vlaming Lotti en de Nederlander Rieu (*rechtsonder*) speelden daar handig op in, tot genoegen van de fans, de muziekhandelaren en de concertzaaldirecteuren. ■

Kuifje in Operaland

Ooit was hij, zoals hij zelf zei, een 'hartstochtelijk wielrenner'. Maar sportman werd hij niet. Hij studeerde vervolgens voor tolk/vertaler, maar die studie maakte hij niet af. De Vlaming Helmut Lotigiers werd zanger. En met succes, zeker nadat hij zich toelegde op het licht klassieke repertoire. Helmut Lotti, zoals zijn artiestennaam luidde, werd in korte tijd zowel in Vlaanderen als in Nederland ongelooflijk populair en brak alle verkooprecords.
Lotti besloot van zingen zijn beroep te maken nadat hij in 1989, met een Elvis Presley-imitatie, tweede was geworden in Henny Huismans Soundmixshow. Hij maakte daarna enkele cd's die redelijk verkochten. Lotti, die geen enkele muzikale scholing had, zong licht populaire muziek à la Tom Jones en Elvis Presley. Toen hij echter de Italiaanse tenor Luciano Pavarotti hoorde, werd een onvermoede snaar geraakt. Nadat hij enkele klassieke aria's in zijn repertoire opnam en het publiek daar tijdens optredens enthousiast op reageerde, besloot zijn manager een gok te wagen. De eind 1995 uitgebrachte cd

ANP FOTO

31

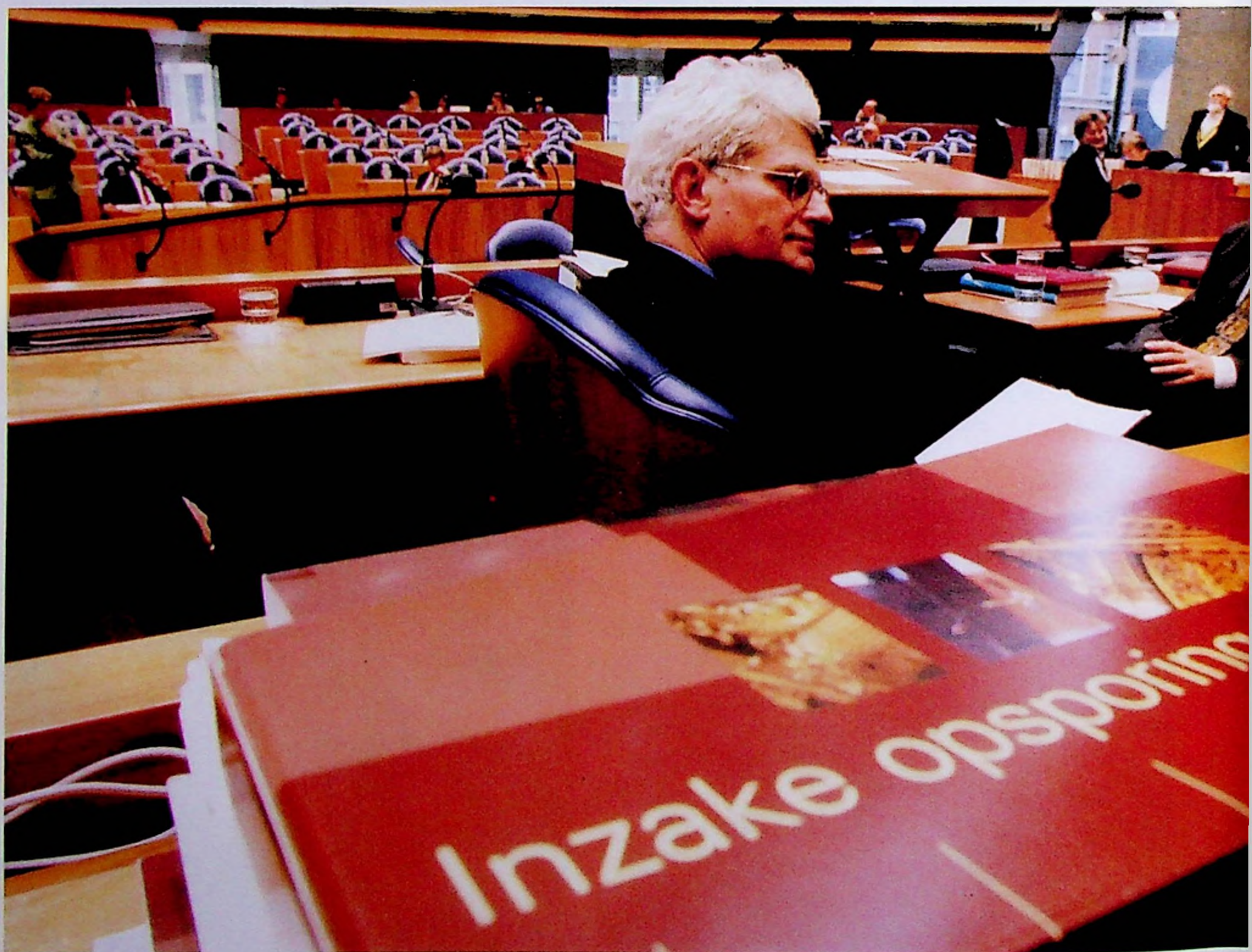
België zanger Helmut Lotti breekt verkooprecords met cd vol populair-klassieke liederen

31

Nederland laatste optreden van de punkgroep Ramones

Vernietigende conclusies 'Van Traa'

Een crisis in de opsporing; wat mag en niet mag is niet goed vastgelegd, waardoor een wildgroei aan opsporingsmethoden is ontstaan; organisaties van politie en justitie functioneren niet goed en werken elkaar soms zelfs tegen; de politie onttrekt zich aan het gezag van justitie. Dat waren de vernietigende conclusies van de parlementaire enquête naar de wijze waarop politie en justitie hadden geprobeerd de georganiseerde criminaliteit te bestrijden.
Op 1 februari presenteerde de commissie-Opsporingsmethoden haar eindrapport (*onder*). Dat het uitermate kritisch zou zijn, stond bij voorbaat vast. De openbare verhoren die de commissie in 1995 politie- en justitiefunctionarissen had afgenomen, waren onthullend genoeg geweest. Op de dag van de presentatie ging de belangstelling dan ook vooral uit naar de aanbevelingen en de vraag of er koppen zouden rollen.
Dat laatste was namelijk in 1994 het geval geweest, in de nasleep van de IRT-affaire. De ministers Ernst Hirsch Ballin van Justitie en Ed van Thijn van Binnenlandse Zaken moesten toen vertrekken omdat de politie was doorgegaan met onwettige opsporingsmethoden, ondanks beloften dat hieraan een eind zou worden gemaakt. Kort daarop besloot de Tweede Kamer dat het wenselijk was de praktijk van het opsporingswerk in kaart te brengen. Voorzitter van de commissie werd het PvdA-Kamerlid Maarten van Traa.
Na een jaar van studie en voorgesprekken begonnen in september 1995 de openbare verhoren van politici, ambtenaren en politie- en justitiefunctionarissen. Die werden live op televisie uitgezonden. Zo kreeg de argeloze burger een onthutsend beeld van hoe politie en justitie bij de bestrijding van de drugscriminaliteit over de schreef waren gegaan. Enorme hoeveelheden soft- en harddrugs

1 **Nederland** commissie-Van Traa publiceert eindrapport parlementaire enquête opsporingsmethoden

1 **Polen** Wlodzimierz Cimoszewics volgt opgestapte Jozef Oleksy op als premier

bleken met medeweten van justitie het land te zijn binnengebracht; alleen al in de regio Kennemerland tenminste 32 containers. Uiteraard was het de bedoeling geweest zo voldoende bewijsmateriaal tegen criminelen in handen te krijgen. Maar zelfs dat was niet in alle gevallen gelukt. Bovendien maakte de politie zich schuldig aan illegaal afluisteren, 'inkijkoperaties' en infiltraties, al of niet met medeweten van justitie-autoriteiten.
De commissie-Van Traa adviseerde daarom in de toekomst alleen nog opsporingsmethoden te gebruiken die wettelijk waren toegestaan en door rechters konden worden getoetst. Het op de markt brengen van drugs mocht volgens de commissie alleen nog maar voor kleine hoeveelheden softdrugs. Afluisteren en inbreken kon wat de commissie betreft alleen nog onder zeer strikte voorwaarden. Deze adviezen werden in juni door de Kamer vrijwel ongewijzigd overgenomen.

Ook de politiek kreeg een tik op de vingers. Het parlement had het laten afweten bij de controle op de praktijk van het opsporingswerk en had niet gezorgd voor adequate wetgeving. Over de zittende bewindslieden was het rapport betrekkelijk mild. De schuld voor het uit de hand lopen van de misdaadbestrijding werd vooral bij hun voorgangers gelegd. De Kamer drong er bij de ministers Hans Dijkstal van Binnenlandse Zaken en Winnie Sorgdrager van Justitie (*rechtsonder*, in overleg met haar ambtenaren) wel op aan dat de falende functionarissen zouden worden ontslagen. Maar er was buiten het ambtenarenrecht gerekend. Dat maakte ontslag in de gegeven omstandigheden vrijwel onmogelijk. En zo bleven de personele gevolgen van de 'crisis in de opsporing' beperkt tot een aantal overplaatsingen en geschonden reputaties.

ANP FOTO

ANP FOTO

1

België vermeende ETA-sympatisanten worden niet uitgeleverd aan Spanje; maar, vier dagen, later vrijgelaten

2

Nederland half miljoen steunbetuigingen bijeengebracht voor noodlijdende vliegtuigbouwer Fokker

Ruzie tussen België en Spanje over Baskisch echtpaar

Vreugde in België, woede in Spanje. Raquel Garcia en Luis Moreno waren zielsgelukkig weer vrij en samen te zijn (*boven*). Op 5 februari mochten zij van de Belgische minister van Justitie Stefaan De Clerck de gevangenis verlaten. Hun vrijlating leidde tot verbijsterde reacties in Spanje. De Spaanse regering had immers aan België om uitlevering gevraagd van het tweetal dat onderdak zou hebben verschaft aan ETA-terroristen. Maar de Belgische Raad van State wees uitlevering af.
Om aan de greep van de Spaanse justitie te ontsnappen, was het Baskische echtpaar in 1992 naar België gevlucht. Op grond van internationale verdragen ter bestrijding van het terrorisme vroeg Spanje de uitlevering van het tweetal. Na lang aarzelen was minister De Clerck genegen om op het Spaanse uitleveringsverzoek in te gaan. Garcia en Moreno werden op 22 januari opgepakt en in verschillende gevangenissen opgesloten. De beide Basken vochten de uitlevering echter aan. Volgens hen werden ze beschuldigd van sympathie voor een verboden organisatie en dat was 'slechts' een politiek misdrijf. Daarvoor was, op grond van allerlei andere internationale verdragen, uitlevering niet toegestaan. De Belgische regering wilde evenwel de relatie met Spanje niet onder druk zetten. Vandaar dat ondanks wankele juridische onderbouwing toch werd besloten tot uitlevering over te gaan.
Maar de Raad van State ging dwarsliggen. Op 1 en 5 februari deed het hoogste Belgische rechtscollege uitspraak in kort geding. Het vonnis luidde dat het uitleveringsbesluit onwettig was en daarom moest worden geschorst. Het paar werd onmiddellijk vrijgelaten.
Spanje was laaiend. De Spaanse ambassadeur in Brussel werd teruggeroepen, iedere vorm van politieke en juridische samenwerking met België werd bevroren en zowel de Spaanse regering als de oppositie liet verontwaardigde geluiden horen. Volgens hen steunde België het terrorisme waar Spanje zo onder gebukt ging.
Doordat in de dagen na de vrijlating enkele vooraanstaande Spaanse politici door de ETA werden vermoord, liepen de emoties extra hoog op. De Belgen konden niets anders dan wijzen op het feit dat de regels van de rechtsstaat waren gerespecteerd en de regering zich had neer te leggen bij een rechtelijke uitspraak. Maar de verhouding tussen de twee EU-landen was, tijdelijk, grondig verpest. ■

3

China meer dan 200 doden door zware aardbeving

4

Nederland toertocht over IJsselmeer verloopt chaostisch; Elfstedentocht wordt definitief afgeblazen

Eindelijk een regenboogtrui voor Adri van der Poel

Vijf keer was hij tweede geworden bij het wereldkampioenschap veldrijden. Adri van der Poel dreigde net als zijn schoonvader Raymond Poulidor de wielergeschiedenis in te gaan als 'eeuwige tweede'. Maar op 4 februari schudde de 36-jarige Nederlander alle frustraties van zich af. Bij het wereldkampioenschap in het Franse Montreuil kwam hij eindelijk als eerste over de finish (*onder*).
'Beter laat dan nooit,' was de reactie van de renner die in de eindsprint te sterk bleek voor zijn Italiaanse belagers Daniele Pontoni (tweede) en Luca Bramati (derde). Van der Poel reed een sterke race . In de spectaculaire wedstrijd wachtte hij het juiste moment af om de beslissende aanval te plaatsen. De twee Italianen konden nog wel volgen, maar bleken al te veel kracht te hebben verspeeld om de lange Brabander van zijn eerste wereldtitel af te houden. Dat Van der Poel de regenboogtrui veroverde, was mede te danken aan de steun van de andere Nederlandse veldrijders. Ook Richard Groenendaal verrichtte hand- en spandiensten - en dat terwijl hij vooraf nog kritiek had geuit op de volgens hem egoïstische Van der Poel. De ruzie werd uitgepraat, de eenheid in de ploeg hersteld en mede daardoor had Nederland na Hennie Stamsnijder (1981) en Henk Baars (1990) voor de derde keer een wereldkampioen veldrijden bij de profrenners.

COR VOS

4

Duitsland Rintje Ritsma en Gunda Niemann prolongeren in Inzell wereldtitels schaatsen

4

Frankrijk 'eeuwige tweede' Adri van der Poel wordt in Montreuil wereldkampioen veldrijden bij de profs

Ondanks kou geen Elfstedentocht

'Het spijt me verschrikkelijk, uit de grond van mijn hart.' Henk Kroes, de voorzitter van het bestuur van de vereniging De Friesche Elf Steden, moest op 4 februari het slechte nieuws aan de verzamelde pers overbrengen (*boven*): er kwam voorlopig geen Elfstedentocht. In de daaropvolgende weken werd duidelijk dat ondanks een strenge winter de 'Tocht der Tochten' definitief niet zou worden verreden.
En dat terwijl het weer ideaal leek voor zo'n schaatstocht. Vanaf december was het gaan vriezen. De winter werd een van de langste en de koudste van de eeuw. Bovendien was januari de droogste maand van de eeuw. Maar toch was het houden van een Elfstedentocht volgens de organisatie niet verantwoord.
Voor de vele schaatsliefhebbers was dat een fikse tegenvaller. Wekenlang was gespeculeerd over een mogelijke datum voor de tocht. In de pers werd de Elfstedenkoorts voortdurend gevoed met berichten over ijsmeesters en rayonhoofden die de dikte van het ijs controleerden. Een probleem was echter dat door de harde wind zogenoemde windwakken ontstonden. Maar de techniek stond voor niets: toen de Friezen besloten tot 'ijstransplantaties' (het volstorten van wakken met brokken ijs) over te gaan, leek een Elfstedentocht op handen.
De vraag was alleen nog of de tocht op 7 of op 8 februari zou worden gehouden - althans dat meende de pers. Maar de rayonhoofden dachten daar anders over. Tijdens een vergadering op 4 februari werd duidelijk dat het ijs nog niet overal betrouwbaar en dik genoeg was om 16.000 schaatsers te dragen. Dus besloot het bestuur geen risico te nemen en de tocht niet te organiseren.
Wellicht was het besluit mede ingegeven door de problemen die waren ontstaan bij een andere lange schaatstocht, op diezelfde vierde februari. Bij een toertocht over het IJsselmeer tussen Enkhuizen en Stavoren (*onder*) liepen zo'n 120 schaatsers vleeswonden of botbreuken op door valpartijen op het slechte ijs. Eén deelnemer overleed aan een hartaanval.
Overigens ging het de dagen daarna zo hard vriezen dat volgens sommige kenners en sommige journalisten een Elfstedentocht op 8 februari toch mogelijk was geweest. Maar dat was nakaarten. De schaatsers konden ondertussen hun hart ophalen met andere tochten, zoals de Driedaagse van Ankeveen, de Negendorpentocht en de Westveense Poldervaart. ■

ANP FOTO / COR MULDER

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

7

Dominicaanse Republiek 189 doden bij vliegtuigramp met Turkse charter

8

Nederland come back van Toon Hermans met nieuwe show

ANP FOTO / ARTHUR BASTIAANSE

Telefonisch opereren

Terwijl hij een operatie leidde die een paar honderd kilometer verderop in Nieuwegein werd uitgevoerd, zat chirurg Luc Vanderheyden keurig in een colbert achter een beeldscherm in Brugge. Op 9 februari werd bij wijze van experiment een operatie op afstand uitgevoerd. Een 55-jarige man werd in het Sint-Antoniusziekenhuis van Nieuwegein onderzocht met een robotarm die werd bediend vanuit het Brugse Sint-Lucasziekenhuis.
Via telefoonlijnen en videoschermen stond de Brugse arts in contact met zijn Nederlandse collega's. Vanderheyden, specialist op het gebied van inwendig onderzoek, bekeek op zijn monitor in Brugge de ingewanden van de met buikklachten kampende patiënt. De diagnose luidde: hernia directa, een flinke liesbreuk. De patiënt werd vervolgens meteen geopereerd door de Nederlandse artsen - op de klassieke wijze.
Het experiment werd uitgevoerd om uit te vinden wat er allemaal bij zo'n manier van opereren komt kijken. De bedoeling was in de toekomst meer van dit soort operaties mogelijk te maken. Specialisten zouden dan immers snel en in hun eigen werkkamer bij een gecompliceerde ingreep kunnen worden ingeschakeld. Maar zo ver was het nog niet, hoewel de telegeneeskunde dankzij dit experiment een flinke stap voorwaarts had gezet. ■

9

Groot-Brittannië IRA-bom in Londen maakt einde aan vredesbestand in Noord-Ierland

9

Nederland/België operatie in Nieuwegein wordt met telefoon en robot geleid vanuit Brugge

IRA verbreekt bestand

'Laat deze pudding nog maar rustig even koken. Ik geloof geen moment dat dit proces gedoemd is te mislukken.' Al verkeerde het Noordierse vredesproces reeds driekwart jaar in een impasse, de Britse minister voor Noord-Ierland, sir Patrick Mayhew, had niet de geringste twijfel over een goede afloop. 'De meeste vooruitgang bij alle besprekingen wordt in stilte geboekt, stapje voor stapje, zonder theater,' verklaarde hij geruststellend tegenover de buitenlandse pers. De volgende dag, 9 februari, maakte het verboden Ierse Republikeinse Leger (IRA) 'met grote spijt' bekend dat het staakt-het-vuren, dat sinds 31 augustus 1994 van kracht was, met onmiddellijke ingang zou worden beëindigd. Een uur later ontplofte een zware bom bij het kantorencomplex Canary Wharf in Oost-Londen (*boven*). Er vielen twee doden, meer dan honderd mensen raakten gewond.
Voor de protestantse Unionisten en de Britse regering was het bewijs geleverd: de IRA was niet te vertrouwen. Toch droeg ook de regering-Major een zware verantwoordelijkheid voor het verloren gaan van de historische kans op vrede die het bestand in Noord-Ierland bood. Door te eisen dat de IRA haar wapens moest inleveren voordat haar politieke tak, Sinn Féin, aan de onderhandelingstafel mocht aanschuiven, zetten de Britten het ontluikende vredesproces van meet af aan zwaar onder druk. Eind januari legde premier Major het compromis van een internationale bemiddelingscommissie naast zich neer en kwam plotseling met het voorstel eerst verkiezingen in Noord-Ierland te houden. Zelfs de Ierse regering, die tot dan toe nauw met Londen had samengewerkt, verweet Major nu de vredesbesprekingen doelbewust op te houden.
De hoop dat de IRA het bij één, als waarschuwing bedoelde, aanslag zou laten, bleek ijdel. Op 15 februari werd een bom aangetroffen in een telefooncel in het Londense theatercentrum West End. Drie dagen later ontplofte een Londense dubbeldekker doordat een IRA-bom te vroeg afging (*rechtsonder*); de bommendrager zelf kwam om het leven, acht mensen raakten gewond.
Ondertussen leefden de Noordieren tussen hoop en vrees. Regelmatig werd gedemonstreerd voor vrede, zoals op 25 februari. Toen liepen tienduizenden mensen in stilte en met vredesduiven door de straten van Belfast (*linksonder*). Zij wilden dat het vredesproces zou worden voortgezet.

RBP PRESS / REX FEATURES / SIMON KREITEN

RBP PRESS / GAMMA / SPOONER / BOYES

RBP PRESS / GAMMA / SPOONER / ROBERTA PARKIN

10
Nederland KNVB geeft voetbalrechten aan nieuw op te richten sportkanaal

10
Nederland minister Sorgdrager opent in Rotterdam Van Meegerententoonstelling

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

Commotie rond nieuw sportkanaal

'We gaan iets nieuws beginnen.' Zo kondigde Jos Staatsen (rechts) van de KNVB op 10 februari de geboorte aan van een sportzender. Daarmee kwam een verrassend einde aan de al maanden durende strijd om de uitzendrechten van het betaald voetbal. Tot hun woede visten het samenwerkingsverband van NOS, HMG en Filmnet alsmede concurrent Arcade achter het net.
Vooral bij de NOS kwam de klap hard aan. Voorzitter André van der Louw en Studio Sport-baas Kees Jansma hadden geen moment gedacht dat zij de voetbalrechten zouden kwijtraken. Om echt zeker te zijn van hun zaak, was de publieke omroep zelfs een monsterverbond aangegaan met de commerciële organisaties Holland Media Group (eigenaar van RTL) en Filmnet. Samen boden zij 900 miljoen gulden voor de uitzendrechten in de periode 1996-2003. Maar de KNVB had een hoger bod ontvangen. Onder aanvoering van zakenman Willem van Kooten bleek een consortium bestaande uit onder meer Endemol, de ING Groep en Philips bereid voor de voetbalbeelden ruim een miljard gulden op tafel te leggen. Bovendien zou de KNVB zelf mede-aandeelhouder worden.
De aankondiging van een nieuwe sportzender maakte heftige emoties los. Om te beginnen vreesden de publieke omroepen en met name programma's als Studio Sport voor hun toekomst. Voetbal was immers een belangrijke publiekstrekker en stond garant voor veel reclame-inkomsten. Bovendien bleken niet alle clubs het met het KNVB-bestuur eens te zijn: Ajax, Feyenoord, Cambuur en Dordrecht'90 stemden tegen.
Ook de kabelmaatschappijen reageerden verontwaardigd: hoewel de nieuwe sportzender per kabelabonnee twee gulden per maand eiste, waren zij niet vooraf in de plannen gekend. De vraag was bovendien of de nieuwe sportzender in het basispakket moest worden opgenomen, of in een pluspakket waarvoor apart betaald moest worden.
Er volgden maanden van onderhandelingen: met de kabelmaatschappijen, met de NOS over sub-licenties en met adverteerders die wat aarzelend tegenover het initiatief stonden. Veel bleef ongewis, maar op 4 april werd wel al de nieuwe naam van de zender onthuld, Sport7, en bleek Koos Postema te zijn aangetrokken als sterpresentator. De uitzendingen zouden in augustus beginnen.

11

Brazilië Michael Jackson neemt omstreden videoclip op in sloppenwijken Rio de Janeiro

12

Duitsland zeven doden bij ongeluk met Nederlandse bus in Winterberg

ABC PRESS / SYGMA / JORNAL DO BRASIL

Videoclip in sloppenwijk

Toen bekend werd dat popzanger Michael Jackson een videoclip wilde opnemen in een sloppenwijk van Rio de Janeiro, reageerden de autoriteiten van de Braziliaanse stad geschokt. Door middel van een proces probeerden zij de opnames te verhinderen. Maar het was Jackson die aan het langste eind trok: van het Braziliaanse Hooggerechtshof kreeg hij toestemming om te filmen. Op 11 februari zong Michael Jackson in Dona Marta zijn *They don't care about us*.
De Braziliaanse overheid had zich om verschillende redenen tegen de opnames verzet. Michael Jackson zou om te beginnen alleen maar profijt willen trekken van de ellende in de Braziliaanse krottenwijken. Ook werd gevreesd dat de clip schadelijk zou zijn voor het imago van Rio de Janeiro, dat zich kandidaat wilde stellen voor de Olympische Spelen van 2004. Bovendien, als Jackson zo nodig wilde zingen over de armoede van achterbuurten, waarom deed hij dat dan niet in een Amerikaanse stad, zoals New York?
Volgens Jackson en regisseur Spike Lee ging het nummer echter niet zozeer over krottenwijken in het algemeen, maar meer specifiek over Braziliaanse straatkinderen. En dus was een Braziliaanse achterbuurt een voor de hand liggende plaats om te filmen. Met toestemming van het Braziliaanse gerecht kregen Jackson en Lee hun zin. Onder toeziend oog van duizenden bewoners van de wijk Dona Marta maakte Jackson er een spectaculaire show van (links) - niemand had ook iets anders verwacht.

13

Groot-Brittannië populaire popgroep Take That kondigt opheffing aan

14

België Irma Laplasse vijftig jaar na executie opnieuw schuldig bevonden aan landverraad en verklikking

PETER JANSSENS

PETER JANSSENS

Irma Laplasse opnieuw veroordeeld

Geen vrijspraak en geen eerherstel voor Irma Laplasse, maar slechts het omzetten van de doodstraf in levenslang. Een van de meest opmerkelijke processen in de naoorlogse Belgische geschiedenis eindigde op 14 februari met deze onverwachte uitspraak. Voor de vrouw in kwestie maakte het allemaal niets meer uit: zij was in mei 1945 op 41-jarige leeftijd geëxecuteerd wegens landverraad.

Op 8 september 1944, kort voordat de Canadezen Oostduinkerken bevrijdden, werd in het kustplaatsje collaborateur Fred Laplasse samen met enkele Duitsers door het Belgische verzet opgepakt. Toen dat bekend werd, gingen soldaten van de Wehrmacht het dorp in om hun kameraden te ontzetten. Bij die actie kwamen zeven Belgische verzetslieden om het leven.

RBP PRESS / PHOTO NEWS / B. VAN DEN BROUCKE

Freds moeder Irma (*midden*, haar trouwfoto) werd kort na de bevrijding opgepakt op verdenking van verklikking. Zij zou een bevriende Duitse militair hebben verteld dat haar zoon in handen van het verzet was gevallen. Ook zou zij de Duitsers de plaats hebben gewezen waar Fred en de Duitse soldaten gevangen werden gehouden. Op grond van deze feiten werd Laplasse ter dood veroordeeld.

In de loop van de tijd rezen er echter steeds meer twijfels over het proces. De rechters zouden vooringenomen zijn geweest en niet alle informatie, afkomstig van mensen uit het verzet, was afdoende gecontroleerd. Toen bovendien bleek dat een van de kroongetuigen meineed had gepleegd, werd besloten het proces te heropenen.

In België en met name in Vlaanderen, waar de collaboratie nog altijd tot het onverwerkte verleden behoorde, liepen de emoties hoog op. Dat bleek onder meer uit de talrijke demonstraties (*rechtsboven*). Voor de een was Irma Laplasse een goede Vlaamse huismoeder, slechts bezorgd over het lot van haar zoon. Voor de ander was zij het symbool van de Vlaamse collaboratie. Het proces, dat op 7 december 1995 in het Militair Gerechtshof van Brussel begon, werd dan ook met argusogen gevolgd.

De openbaar aanklager en de verdediging (*linksboven*) noemden het eerste proces onzorgvuldig en eisten vrijspraak. Vertegenwoordigers van het verzet wilden een bevestiging van de oorspronkelijke uitspraak. De rechters oordeelden uiteindelijk dat Irma Laplasse terecht was beschuldigd van verraad, maar achtten het verband tussen dat verraad en de dood van de zeven verzetsstrijders niet bewezen. Als verzachtende omstandigheid werd Irma's moederliefde aangevoerd en op grond daarvan kreeg zij dit keer 'slechts' levenslang.

15

Bangla Desh oppositie boycot parlementsverkiezingen

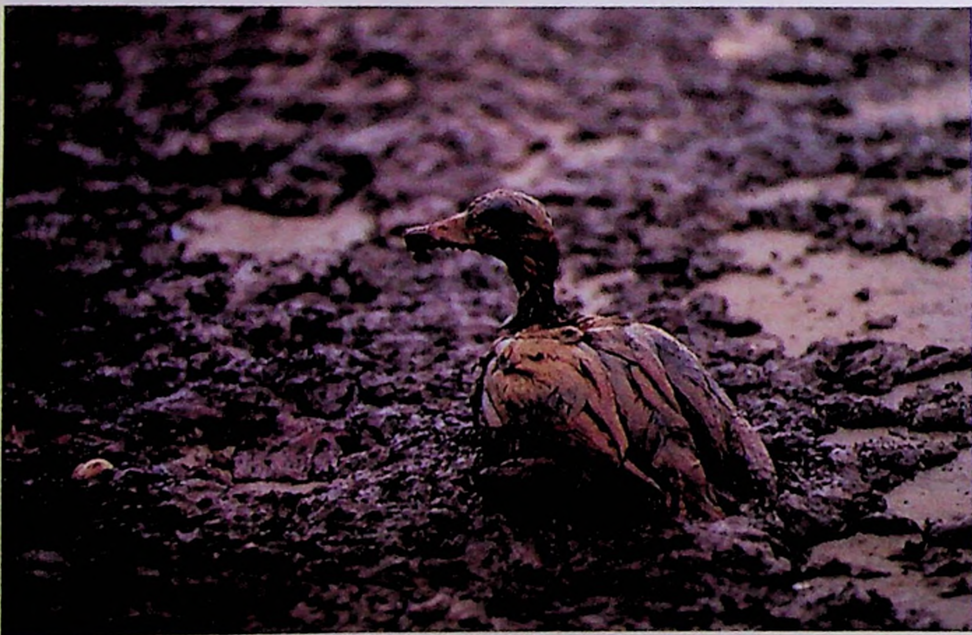
15

Rusland Boris Jeltsin stelt zich kandidaat voor presidentsverkiezingen

Milieuramp voor kust van Wales

Ruim 65.000 ton ruwe olie verloor de Sea Empress na op 15 februari te zijn vastgelopen voor de kust van Wales. De olie uit de tanker stroomde naar enkele belangrijke en beschermde natuurgebieden, zoals de eilanden Skomer en Skokholm. Tienduizenden vogels en talloze vissen werden het slachtoffer van de ramp.
Aanvankelijk leek er niet zo veel aan de hand. De vastgelopen tanker was 'onder controle', zo werd gezegd. Dat bleek een misrekening. Weliswaar werd de Sea Empress snel vlotgetrokken, maar doordat de sleepkabels braken strandde het gevaarte opnieuw en sloeg lek. Omdat het schip dreigde te ontploffen, werden de 54 bemanningsleden van boord gehaald en de bewoners van de kustplaats Saint Ann's Head geëvacueerd.
Pogingen om de resterende olie over te tanken mislukten. Dat kon pas toen de tanker na zes dagen was vlotgetrokken en versleept naar Milford Haven. Inmiddels had de gelekte olie vernietigend toegeslagen, mede doordat de wind zorgde voor een oostelijke stroming richting de kust.
De bergingswerkzaamheden werden onder meer bemoeilijkt doordat de Sea Empress een scala van nationaliteiten (en dus talen) vertegenwoordigde: gebouwd in Spanje, in Noors bezit, ingeschreven op Cyprus, beheerd vanuit Schotland, gecharterd door een Frans bedrijf, bemand door Russen, varend onder Liberiaanse vlag met een Amerikaanse vracht voor de kust van Wales.
Behalve dat er juridische en taalproblemen waren, was er ook kritiek op de Britse overheid. Die zou aanbevelingen na eerdere, soortgelijke rampen in de wind hebben geslagen. Zo waren er in het rampgebied onvoldoende zware sleepboten aanwezig. Bovendien was ook het voorstel terzijde geschoven om alleen dubbelwandige tankers toestemming te geven van en naar Britse havens te varen. De pas drie jaar oude Sea Empress was enkelwandig. ■

RBP PRESS / GAMMA / SPOONER / STEVE MORGAN

ABC PRESS / SYGMA / M. POLAK

15

Groot-Brittannië olietanker Sea Empress loopt vast voor de kust van Wales

16

Nederland Lucian Perkins wint World Press Photo 1995

ANP FOTO

Jules de Corte overleden

'Kortstondig als het gras is het bestaan.' Jules de Corte schreef zijn hele leven lang teksten over liefde, dood en machteloosheid. Op 16 februari stierf de blinde troubadour in een ziekenhuis in Eindhoven. Hij had al langere tijd last van hart en longen, waardoor optreden niet meer mogelijk was. Jules de Corte werd 71 jaar.
Amper een jaar oud werd Jules de Corte blind door een verkeerde behandeling van een huidaandoening rond de ogen. De jongen, afkomstig uit een socialistisch nest, bracht zijn verdere jeugd door in het rooms-katholieke Blindeninstituut in Grave. Hij kreeg er een opleiding tot borstelmaker, maar leerde zichzelf ook pianospelen. Kort na de oorlog werd Jules de Corte pianist bij een dansschool in Delft. Niet voor lang, want de KRO ontdekte zijn talent en de zanger-pianist maakte in 1946 zijn radiodebuut in *De Zonnebloem*.
In de jaren vijftig en zestig werkte De Corte mee aan programma's als *Negen heit de klok*, *Kaatje ben je boven*, *Bij de buren zijn ze ook niet thuis* en *Roulette*.
In de duizenden liedjes die Jules de Corte schreef en zong, gingen romantiek en ironie vaak hand in hand. Hij was teder voor het (verdrukte) individu en hard voor de (wegwerp)maatschappij. Ook de hypocrisie van de katholieke kerk moest het bij hem ontgelden. Mede daardoor botste hij regelmatig met zijn werkgever, de KRO. Diverse liedjes mochten niet worden uitgezonden. Een selectie daarvan verscheen in 1962 op *Liedjes die eigenlijk niet mogen*. Voor deze elpee kreeg Jules de Corte een Edison.
Jules de Corte schreef onder meer *Hallo, Koning Onbenul*, *Waar blijft de tijd?* en *De Vogels*, maar werd vooral bekend met *Ik zou wel eens willen weten*. De populariteit van dat nummer stelde al zijn andere werk in de schaduw - tot verdriet van De Corte zelf.
Jules de Corte schreef behalve liedjes ook verhalen en gedichten. In 1971 startte hij met de 'Cortofoon', een soort voorloper van de 06-nummers. Na het nummer van de 'Cortofoon' te hebben gedraaid, kon de beller luisteren naar een verhaaltje, gedicht of beschouwing.
In 1983 stopte Jules de Corte met optreden en andere werkzaamheden. Hij bleef wel gedichten maken. Zijn laatste bundel, *Ik ben je reisgenoot*, verscheen in 1994. Daarin was ook een beschouwing over de dood opgenomen: 'Want ook de winter gaat voorbij / Wat er daarna is, weet niemand'. ■

17

VS Gari Kasparov verslaat schaakcomputer Deep Blue in tweekamp (4-2)

17

Nederland zanger Jules de Corte overlijdt op 71-jarige leeftijd

SUNSHINE / SIPA PRESS / TED KOSTANS

Kasparov verslaat schaakcomputer

Op het eerste gezicht was het een ongelijke strijd: de schaakcomputer Deep Blue kon 200 miljoen zetten per seconde bekijken, terwijl een menselijke schaker niet verder komt dan een tot twee zetten per seconde. Toch was Gari Kasparov zijn technische tegenstander uiteindelijk te slim af. De beste schaker van de wereld won de tweekamp tegen Deep Blue met 4-2.
De tweekamp duurde een week en was georganiseerd vanwege de vijftigste verjaardag van ACM, een Amerikaanse computerorganisatie. De eerste partij vond plaats op 10 februari en werd gewonnen door Deep Blue. Tot 2-2 ging de strijd gelijk op. In de laatste twee partijen maakte Kasparov duidelijk dat hij de zwakke plek van de IBM-computer had gevonden. Deep Blue werd in verwarring gebracht door slimme stukoffers van Kasparov, die bovendien directe strijd uit de weg ging.
De partij werd over de hele wereld door schaak- en computerfreaks nauwlettend gevolgd, onder meer via internet. Discussies werden gevoerd over de vraag of de menselijke intuïtie het op termijn zou moeten afleggen tegen het rekenvernuft van de computer, en zo ja, of dat dan niet het einde van het schaakspel in zijn huidige vorm betekende.
IBM-programmeurs zaten na de nederlaag niet bij de pakken neer en kondigden aan de schaakcomputer nog verder te zullen verfijnen. Kasparov nam die uitdaging aan: 'Ik reken Deep Blue bij de zestig beste schakers van de wereld. Ik daag hem uit voor een revanche, waar en wanneer dan ook.'

18

Groot-Brittannië dader komt om bij bomexplosie op Londense dubbeldekker

18

Nederland In Amsterdam vindt omstreden Free Fight Gala plaats

Overlopers met kogels verwelkomd

Ze hadden moeten weten wat hun te wachten stond. Desondanks besloten de in augustus 1995 gevluchte schoonzoons van Saddam Hoessein met hun gevolg terug te keren naar Irak. De Iraakse dictator had de mannen van zijn dochters Raghad en Rana 'vergiffenis' geschonken. Maar op 23 februari, drie dagen na hun terugkeer in Bagdad, werd duidelijk wat de belofte van Saddam waard was: Hoessein Kamel Hassan al-Majid, zijn jongere broer Saddam Kamel en een onbekend aantal familieleden werden doodgeschoten.
De vlucht van Saddam Hoesseins schoonzoons naar Jordanië was geruchtmakend geweest. Luitenant-generaal Hoessein Kamel (*rechtsboven*) was de man achter het Iraakse bewapeningsprogramma en kon het Westen de nodige spectaculaire inlichtingen verschaffen. Ook zijn broer kolonel Saddam Kamel bekleedde een hoge positie in Irak.
Hoessein Kamel probeerde zich op te werpen als oppositieleider in ballingschap, maar dat bleek een misrekening. De oppositiegroeperingen pikten hem niet: hij had immers bloed aan zijn handen.
Toen duidelijk werd dat Hoessein Kamel niet de aangewezen man was om Saddam Hoessein uit het zadel te lichten, verloren ook buitenlandse mogendheden en met name de VS hun interesse. De broers kwamen steeds meer in een isolement terecht en ook hun vrouwen hadden heimwee. Ten slotte smeekten ze Saddam Hoessein naar Irak te mogen terugkeren.
Vermoedelijk dachten Hoessein en Saddam Kamel dat ze dankzij de bloedband (*onder*, een familiefoto rond Saddam Hoessein van vóór de vlucht van de schoonzoons, linksachter) met de Iraakse leider veilig zouden zijn. Maar ook dat bleek een misrekening. Meteen na terugkeer scheidden de dochters van Saddam van de 'verraders', en kort daarna volgden de executies. Volgens de officiële lezing kwamen Hoessein en Saddam Kamel om het leven tijdens een vuurgevecht met leden van hun eigen clan, die de eer van de familie wilden redden. Meer dan waarschijnlijk was de moordpartij echter het werk van Saddam Hoessein zelf, of nog waarschijnlijker van diens oudste zoon Uday (*onder*, middenachter). Die was immers al jarenlang in een keiharde machtsstrijd verwikkeld met zijn zwager Hoessein Kamel en zag nu zijn kans schoon definitief met zijn rivaal af te rekenen. ■

THE ASSOCIATED PRESS / YOUSEF ALLAN

ABC PRESS / SYGMA

19

Rusland strijd in Tsjetsjenië laait opnieuw op

19

Nederland ontuchtschandaal met leraar in Rijssen; het is de eerste in een reeks geruchtmakende ontuchtaffaires

THE ASSOCIATED PRESS

THE ASSOCIATED PRESS

Schoolstrijd in Zuid-Afrika

Dat de integratie van blank en zwart in Zuid-Afrika niet altijd even soepel verliep, bleek op 22 februari. Op die dag moesten zestien zwarte leerlingen onder politiebegeleiding naar hun lagere school in Potgietersrus worden gebracht. Uit protest tegen hun komst hadden de meeste blanke ouders hun kinderen thuisgehouden, anderen vielen woedend uit tegen de agenten en de pers. Tijdens het apartheidsregime bestond een bijzondere vorm van onderwijs, de zogenoemde Model-C-scholen. Bij deze blanke scholen werd het salaris van de leerkrachten door de overheid betaald, en de rest door de ouders. De ouders hadden dus een belangrijke vinger in de pap wat betreft de kwaliteit van het onderwijs.

Na de afschaffing van de apartheid wilde de regering van Nelson Mandela dit soort onderwijs afschaffen. Eenvoudig was dat niet, omdat de financiële bijdrage van de ouders niet kon worden gemist. Het was op dit soort elitaire scholen dat er ernstige problemen ontstonden met het toelaten van zwarten. In Potgietersrus had het bestuur zich lang verzet tegen opgave van het exclusief blanke karakter van de school. Er moest een uitspraak van het Opperste Gerechtshof aan te pas komen om toelating van zwarte leerlingen af te dwingen. Maar ook nadat de eerste zwarte kinderen waren ingeschreven, bleef de schoolleiding dwarsliggen. Half maart werd daarom het bestuur ontbonden. Inmiddels zaten er naast 400 blanke, ook 22 zwarte leerlingen in de schoolbanken. ■

20

Irak gevluchte schoonzoons van Saddam Hoessein keren terug en worden vermoord

21

Zuid-Afrika blanke scholen moeten zwarte kinderen toelaten

SUNSHINE / ISOPRESS / SÉNÉPART / RUDY DE MOOR

Antwerpen herdenkt zijn beroemdste dichter

'Van Ostaijen is springlevend.' Dat vond althans een van de organisatoren van het Paul Van Ostaijen-jaar. Als hij niet al in 1928 was overleden, zou de experimentele dichter op 22 februari 1996 honderd jaar zijn geworden. Die dag was dan ook gekozen om het startsein te geven voor een hele reeks herdenkingen van de man die in Antwerpen werd geboren, daar lange tijd leefde, met zijn geliefde naar Berlijn vluchtte, terugkeerde naar de Scheldestad en tenslotte in het sanatorium van Miavoye-Anthée op 32-jarige leeftijd aan tuberculose bezweek.
Van Ostaijen (*rechts*) werd beroemd met dichtbundels als *Music Hall*, *Het Sienjaal*, *Bezette stad* en *Feesten van angst en pijn*. Zijn gedichten vielen mede op door hun grafische vormgeving: het woord Zeppelin in de vorm van een sigaar, **BOEM** groot en vetgedrukt en zo meer. Tot zijn bekendste gedichten behoren *Boem, paukeslag*, *Boerecharleston*, *Marc groet 's morgens de dingen* en *Huldeblijk aan Singer*. Dat Van Ostaijen zo lang na zijn dood nog altijd geliefd was, bleek tijdens de vele drukbezochte manifestaties. De schrijver van letters die *dansten* en woorden die zwoLLEN, stond centraal in tentoonstellingen, boeken, artikelen, theatervoorstellingen, lezingen, concerten, voordrachten op straat en in cafés. En door Antwerpen reden trams met beroemde Ostaijen-teksten als 'Singers naaimasjien is de beste' en 'Boem, paukeslag'.
Een blijvend eerbetoon aan de dichter van ritme en melodie werd op 22 februari op de Antwerpse Pottenburg onthuld (*links*). Het was een bronzen standbeeld van de dadaïstische dichter, gemaakt door beeldhouwer Wilfried Pas. De jonge schrijver Luc Boudens had modelgezeten voor het beeld van de zittende en onrustig turende Van Ostaijen. Het grove, 'onaffe' beeld symboliseerde het onaffe leven en het onaffe werk van de eerste moderne Vlaamse dichter. ■

RBP PRESS / PHOTO NEWS

22

Nederland gerenoveerde oude zaal van de Tweede Kamer in gebruik genomen als balzaal

22

België in Antwerpen wordt 'Paul van Ostayen-jaar' officieel geopend

Amerikaanse vliegtuigjes bij Cuba neergeschoten

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / ZORAH MILICH

Los Hermanos al Escate (De Reddende Broeders) waren de autoriteiten op Cuba al langer een doorn in het oog. De organisatie van Cubaanse ballingen bood immers vanuit Florida hulp aan landgenoten die de moed hadden om als bootvluchteling naar de Verenigde Staten over te steken. De Broeders deden dat met bootjes en eenvoudige vliegtuigjes. Soms voerden de acties iets verder. Zo had de leider, José Basulto, in de zomer van 1995 pamfletten boven de hoofdstad Havana uitgeworpen, waarin de bevolking werd opgeroepen de communistische dictator Fidel Castro aan de kant te zetten.
In januari deed de organisatie dit nog eens over, ondanks waarschuwingen van de Cubaanse regering dat ze een volgende keer uit de lucht geschoten zouden worden. Op 24 februari ging het mis. Nadat de Broeders met drie Cessna's het Cubaanse luchtruim waren binnengevlogen, kwamen de Cubaanse Mig-straaljagers in actie. Alleen het toestel van Basulto wist te ontkomen.
Cuba-kenners hadden niet onmiddellijk een verklaring voor deze buitensporige Cubaanse reactie. Los Hermanos al Escate was een fanatieke, maar kleine organisatie waar Castro weinig van te duchten had. Ook het tijdstip was ongelukkig gekozen; het was in de Verenigde Staten verkiezingsjaar en geen presidentskandidaat zou het in z'n hoofd halen de Cubaanse ballingen tegen zich in het harnas te jagen. Die eisten strafmaatregelen en de Amerikaanse president Bill Clinton nam die dan ook. Eerst nog voorzichtig, door het verbieden van chartervluchten tussen Havanna en Miami. Later ingrijpender, door alsnog in te stemmen met een wet die het voor buitenlanders moeilijker maakte op Cuba te investeren. De opheffing van het Amerikaanse handelsembargo tegen Cuba leek verder weg dan ooit, ondanks aandringen vanuit het Amerikaanse bedrijfsleven. Mogelijk was dit precies wat Castro had beoogd. Voortzetting van het Cubaanse isolement maakte het voor hem namelijk makkelijker om aan de macht te blijven.
De vier vermiste piloten werden niet teruggevonden. Een week na hun verdwijning probeerden zo'n vijfendertig bootjes met vrienden en familie de plek te bereiken waar ze in zee verdwenen waren (*boven* en *links*). Het slechte weer dwong hen echter voortijdig terug te keren. ■

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / ZORAH MILICH

22
Nederland vrijspraak geëist in beruchte balpenmoordzaak

24
Cuba twee Amerikaanse vliegtuigjes voor de kust neergehaald

RBP PRESS / ANGELI / DANY COHEN

Palestijnse zelfmoordacties

'Yasser Arafat moet Hamas buiten de wet stellen. Als de Palestijnen niet met het akkoord van Oslo kunnen leven, is er geen "Oslo" meer.' Het was een teken aan de wand dat de linkse schrijver Amos Oz, een warm voorstander van het autonomie-akkoord tussen Israël en de Palestijnen, de voortgang van het vredesproces ter discussie stelde. Zó wijdverbreid was de stemming van angst en woede die twee nieuwe Palestijnse zelfmoordacties op 25 februari in Israël veroorzaakten. Eerst ging een bus van lijn 18 in Jeruzalem de lucht in (*boven*); drie kwartier later blies een lid van de fundamentalistische Hamas-beweging zichzelf op bij een bushalte in Ashkelon. In totaal vielen er 25 doden, 84 mensen raakten gewond.

ABC PRESS / SYGMA

Met de mogelijkheid van nieuwe Palestijnse terreurdaden werd overigens al rekening gehouden sinds de liquidatie op 5 januari van 'meesterterrorist' Yehiya Ayyash (bijgenaamd 'de ingenieur'). De aanslag op Ayyash (*onder*, zijn begravenis), die om het leven kwam toen zijn mobiele telefoon ontplofte, werd toegeschreven aan de Israëlische binnenlandse veiligheidsdienst Shin Bet. Ezzadin el-Kassem, de militaire arm van Hamas, zwoer wraak.
Op 3 maart sloegen de terroristen opnieuw toe. Ook nu was een bus van lijn 18 in Jeruzalem het doelwit; ditmaal vielen er negentien doden en tien gewonden. Een dag later blies een nieuwe 'shihad' (martelaar) zich op bij een winkelcentrum in Tel Aviv: twaalf doden, ruim honderd gewonden.
De terreur van Hamas trok een zware wissel op de betrekkingen tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit van de kersverse president Arafat. Bovendien dreigden de aanslagen Shimon Peres de verkiezingsoverwinning te kosten. In een poging het tij te keren, kwamen de leiders van 29 landen op initiatief van de Amerikaanse president Clinton op 13 maart in de Egyptische badplaats Sharm el-Sheikh bijeen 'vóór vrede en tégen terreur'. Maar ondanks alle hooggestemde woorden van de verzamelde wereldleiders leek het erop dat een handjevol fanatici over de toekomst van het vredesproces kon beïnvloeden. ■

24

Nederland Piet Derksen, oprichter van Center Parcs, overlijdt op 83-jarige leeftijd

25

Israël 27 doden bij bomaanslagen in Jeruzalem en Ashkelon

Verkeersramp door 'witte muur'

In luttele seconden veranderde de E17 bij Nazareth, tussen Gent en Kortrijk, in één groot autokerkhof. Een plotseling opkomende mistvlaag veroorzaakte een kettingbotsing waarbij meer dan 200 auto's en vrachtwagens betrokken waren. De gevolgen van een van de zwaarste verkeersongelukken uit de Belgische geschiedenis waren dramatisch: zeker tien doden, onder wie twee Nederlanders en een Fransman, en tientallen gewonden, van wie sommigen er zeer erg aan toe waren.
Het ongeluk gebeurde op 27 februari aan het eind van de ochtendspits. Hoewel vooraf gewaarschuwd was voor mist, werden de automobilisten op de E17 volkomen overvallen door wat ooggetuigen een 'witte muur' noemden. Van het ene op het andere moment was het zicht bijna tot nul gereduceerd. Niemand kon meer een hand voor ogen zien, maar het geluid van gierende remmen, slippende banden en botsende auto's maakte duidelijk dat iets helemaal fout ging.
Hoe gruwelijk de omvang van de ramp was, bleek pas nadat de hulpdiensten waren gearriveerd en de mist was opgetrokken. De ravage was niet te overzien. Zo'n dertig voertuigen waren volledig uitgebrand. En het had nog allemaal veel gruwelijker kunnen aflopen als ook de bij de botsing betrokken tankwagen, die boordevol benzine zat, in brand was gevlogen. Dat was net niet gebeurd.
Hoewel de plotse mistvlaag de onmiskenbare oorzaak van de ramp was, wees de rijkswacht erop dat vooral vrachtwagenchauffeurs ondanks de waarschuwingen te hard waren blijven rijden en te weinig afstand hadden gehouden. Met alle gevolgen van dien, waardoor België zijn reputatie als een van de verkeersonveiligste landen van Europa opnieuw alle twijfelachtige eer aandeed. ■

SUNSHINE / ISOPRESS / SÉNÉPART / LIONEL GUNS

26 **Sierra Leone** verkiezingen gaan door ondanks staatsgreep van januari

26 **België** Pierre Godfroid stapt op als baas Sabena, waar grote arbeidsonrust heerst

Massale belangstelling voor Vermeer

Nooit eerder waren zo veel schilderijen van Johannes Vermeer in één tentoonstelling bijeengebracht en die buitenkans lieten veel kunstliefhebbers zich niet ontgaan. Al voor het Haagse Mauritshuis de deuren opende, waren meer dan 300.000 toegangskaarten verkocht. Nadat koningin Beatrix op 27 februari het officiële startsein voor de tentoonstelling had gegeven (*boven*), waren de 23 schilderijen ruim drie maanden lang voor het 'gewone' publiek te bezichtigen.
De liefhebbers dromden samen voor *Het melkmeisje*, *Het straatje*, *Gezicht op Delft*, *De liefdesbrief*, *Het meisje met de parel* en andere bekende en minder bekende werken van Johannes Vermeer. Van de Delftse schilder was weinig meer bekend dan dat hij geboren was in 1632, getrouwd in 1653 en gestorven in 1675. Onbekend maakte niet onbemind, want zijn schilderijen van vooral vrouwen die in een zacht, melancholiek licht met toewijding en concentratie hun huiselijke werkzaamheden verrichten, waren zeer geliefd.
Zo geliefd dat de bezoekers veel langer bleven kijken dan vooraf was ingeschat. Dat betekende een enorme drukte in de zalen (*onder*), waardoor het vaak moeilijk was een goed beeld van de kunstwerken te krijgen. Dat leverde nogal wat kritiek op, waarna het museum de schilderijen over vijf zalen in plaats van vier verdeelde. Om de bezoekersstroom goed te kunnen opvangen, was eerder al besloten de openingstijden te verruimen. Op sommige dagen bleef het museum zelfs tot middernacht open.
Bovendien werd de tentoonstelling, die begin juni zou sluiten, met een week verlengd. Op 9 juni verliet de laatste bezoeker het Mauritshuis en kon de balans worden opgemaakt. Die was zeer positief: de tentoonstelling, die vijf jaar voorbereiding en zeven miljoen gulden had gekost, was door bijna een half miljoen belangstellenden bezocht. En dat was meer dan waarop vooraf was gerekend. ■

ANP FOTO / FRANS VANDERLINDE

ANP FOTO / ED OUDENAARDEN

27

België plotselinge mistvlaag zorgt voor enorme kettingbotsing waarbij tien mensen omkomen

27

Nederland koningin Beatrix opent Vermeer-tentoonstelling in Den Haag

Ontuchtaffaires met docenten

Rijssen, Oldenzaal, Kampen, Hengelo, Geleen, Veghel, Amersfoort, Dokkum, Nijmegen, Middelburg, Ermelo, 's-Gravenzande, Apeldoorn, Den Haag. Aan de lijst van plaatsen met scholen waar docenten ontucht hadden gepleegd met leerlingen, leek geen eind te komen. In de eerste maanden van het jaar kwam de ene ontuchtaffaire na de andere in de publiciteit en de ontucht beperkte zich niet alleen tot scholen.

Het begon eind februari. Toen werd bekend dat een 53-jarige godsdienstleraar en een 64-jarige oud-decaan van de Christelijke Scholengemeenschap Reggesteijn in Rijssen zich jarenlang hadden vergrepen aan tientallen leerlingen. Het nieuws sloeg in als een bom en was meteen het startsein voor een reeks andere onthullingen. Voor de meest geruchtmakende zaak zorgde de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort. Daar bleek in 1993 een docent

28 **Groot-Brittannië** prinses Diana stemt in met echtscheiding

28 **Nederland** grote brand in haven van Rotterdam

aardrijkskunde te zijn ontslagen vanwege het misbruiken van minstens achttien jongens. Rector G.J. Middelkoop (*linksonder*, in gesprek met een leerling) van de school had indertijd besloten de zaak niet in de openbaarheid te brengen, noch de ouders in te lichten. Hij had hiertoe besloten omdat hij de leerlingen, de betreffende docent en de school niet in verlegenheid wilde brengen. Door een artikel in een plaatselijke krant kwam de zaak begin maart alsnog naar buiten. De ouders en het schoolbestuur reageerden onthutst, zeker toen duidelijk werd dat de schoolleiding al in 1990 op de hoogte was van de ontuchtige 'buitenschoolse' activiteiten van de aardrijkskundeleraar. Nadat hij beloofd had zich psychisch te laten behandelen, mocht de lenbosch van Onderwijs dat op '99,9 procent van de scholen niets aan de hand is'. Bovendien was het ministerie al eind 1995 begonnen met de actie 'Veilige school'. Een onderwijstelefoon was ingesteld en op scholen werden klachtencommissies in het

ANP Foto / Marcel Antonisse

Rijssen zwijgt het liefst over jarenlange ontucht

Onderzoek naar handelwijze

Rector tijdelijk teruggetreden om ontuchtzaak

Ontucht op school raakt 'hele gereformeerde wereld'

Cel en beroepsverbod voor oud-tekenleraar in Rijssen na ontu

Ontucht ook op school in 's-Gravenzande

Leraar ook van ontucht na ontslag verdacht

Ook volleybalclub verdenkt leraar van seksueel misbruik

SEKS: WAT MAG?

Elke middelbare school heeft zijn schandaal

ANP Foto / Hans Steinmeier

man gewoon blijven lesgeven. Tot het opnieuw misliep. Naar aanleiding van de affaire legde de rector zijn functie neer. De 45-jarige aardrijkskundedocent was inmiddels opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis.
Door de stroom berichten over scholen waar leerlingen zouden zijn misbruikt, leek het wel of in elke gemeente een ontuchtige docent actief was (geweest). Toch benadrukte staatssecretaris Netelenbosch ... leven geroepen.
Het misbruiken van pupillen bleef niet beperkt tot scholen. Ook enkele sporttrainers bleken soms de grenzen van het betamelijke te hebben overschreden. Zo werd judotrainer Peter Ooms door drie vroegere pupillen, allemaal (ex-)wereldkampioenen, beschuldigd van het plegen van ongewenste intimiteiten. Hij ontkende, maar besloot toch zich uit de judosport terug te trekken. ■

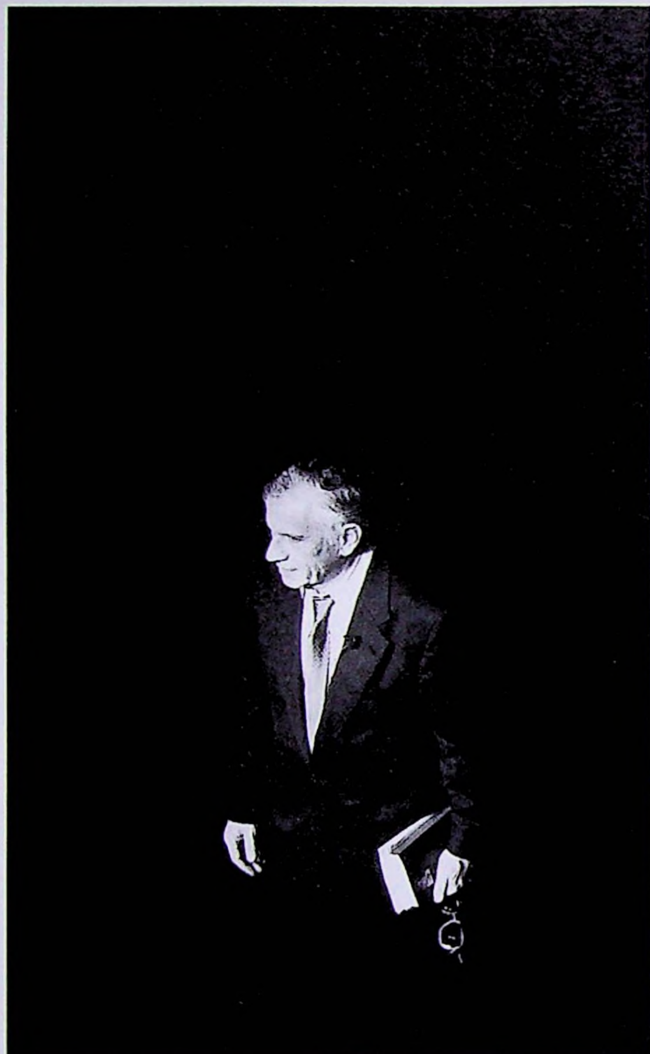
Nederland Ajax wint supercup door Real Zaragoza in twee wedstrijden met 5-1 te verslaan

Onverwachte en lang verwachte boeken

Meer dan dertig jaar was het met een zekere regelmaat aangekondigd: het boek dat alle andere boeken overbodig zou maken, behalve dan het telefoonboek en de bijbel. Volksschrijver Gerard Reve hield zijn lezers lang in spanning. Velen geloofden, en sommigen hoopten, dat het er nooit meer van zou komen. Maar begin maart verscheen het dan toch: *Het boek van violet en dood*.
Het autobiografische verhaal over erotiek en dood werd een enorm verkoopsucces. In een maand tijd werden meer dan 50.000 exemplaren verkocht. De in België wonende Reve werd bovendien alom gevraagd voor lezingen (zoals in de Stadsschouwburg van Groningen, *rechts*) en interviews. De meeste critici waren positief, al was iedereen het er over eens dat dit toch niet hét ultieme boek was.
Drie maanden later verscheen een ander lang verwacht boek, dit keer van A.F.Th. van der Heijden. Dertien jaar na deel 1 (*Vallende ouders*), elf jaar na deel 2 (*De gevarendriehoek*) en zes jaar na deel 4 (*Advocaat van de hanen*) verscheen in juni deel 3 van de romancyclus *De tandeloze tijd*. Het derde deel bestond uit twee omvangrijke boeken (*Het hof van barmhartigheid* en *Onder het plaveisel het moeras*), samen zo'n 1.400 pagina's tellend.
Ook deze nieuwe episode uit het 'leven in de breedte' van hoofdpersoon Albert Egberts werd met de nodige loftuitingen ontvangen; niet alleen door de trouwe Van der Heijdenfans, maar evenzeer door de recensenten. Minder gelukkig met de uitgave was journaliste Toni Boumans. Die vond dat Van der Heijden voor bepaalde hoofdstukken wel erg zwaar geleund had op *De zaak Annie E.*, een boek dat Boumans in 1981 had geschreven. Het woord plagiaat viel zelfs, maar een echte affaire werd het niet, omdat Van der Heijden het boek van Boumans keurig als bron had vermeld.
In de strijd om de toppositie op de bestsellerlijsten hadden Reve en Van der Heijden een opmerkelijke concurrente: Irene van Lippe-Biesterfeld. De prinses schreef *Dialoog met de natuur*, een boek waarvan begin februari meer dan 60.000 exemplaren waren verkocht. Het boek beschreef de soms zeer persoonlijke zoektocht naar 'een nieuw evenwicht'. Dat de schrijfster communiceerde met bomen en dolfijnen veroorzaakte nogal wat opschudding.
Dat ook de levensvragen uit de bijbel nog altijd veel weerklank vonden, werd duidelijk uit de verkoopcijfers. De bijbel bleek een onvervalste bestseller en haalde verkoopcijfers waar zelfs Gerard Reve niet aan kon tippen. ■

L.J. VEEN

HARRY COCK

QUERIDO

ANKH-HERMES

1 **België** spoorstaking zorgt voor problemen

1 **Peru** 123 doden bij vliegramp in Arequipa

1 **Nederland** het langverwachte boek van Gerard Reve, *Het boek van violet en dood*, verschijnt

SUNSHINE / SIPA PRESS / MARCOU

Nipte zege Spaanse oppositie

'In Spanje is een nieuw tijdperk aangebroken.' Met die woorden vierde oppositieleider José María Aznar de overwinning van zijn Partido Popular (PP) bij de parlementsverkiezingen van 3 maart. Maar Aznars uitspraak klonk weinig overtuigend. De conservatief-liberale PP was weliswaar de grootste partij van Spanje geworden, maar de overwinning was veel kleiner uitgevallen dan was voorspeld. Aznar had zich twee doelen gesteld: een einde te maken aan ruim dertien jaar socialistische heerschappij en het behalen van de absolute meerderheid in de Cortes, het Spaanse parlement. De socialistische PSOE van premier Felipe Gonzalez werd

SUNSHINE / SIPA PRESS / T. BORDAS

inderdaad verslagen, maar de PP haalde de absolute meerderheid bij lange na niet. Dus moest de 43-jarige Aznar (*boven*) in de slag met andere, vooral regionale partijen om een regering te kunnen vormen. En dat viel niet mee, want tijdens de verkiezingscampagne hadden de kopstukken van de unitaristische PP nogal fors uitgehaald naar de regionale partijen. Aznar en de zijnen waren zo overtuigd de absolute meerderheid te zullen verwerven, dat er geen rekening mee was gehouden dat de steun van andere partijen nodig zou zijn.
Na de verkiezingen ging Aznar met onder meer de Catalaanse nationalistische partij CiU en de Baskische PNV om de tafel zitten. Weken van moeizame onderhandelingen volgden. Nadat Aznar heel wat toegevingen had gedaan, kon hij op 5 mei worden beëdigd als nieuwe premier van Spanje.
Het tijdperk-Felipe Gonzalez - de man die Spanje tot een echte democratie had omgevormd en een plaats in Europa had gegeven - leek voorbij. Leek - want de nederlaag van de PSOE was zo klein dat weinigen geloofden dat de 54-jarige Gonzalez (*onder*) definitief afscheid had genomen van de macht.

1

Rusland Michaïl Gorbatsjov stelt zich kandidaat voor de presidentsverkiezingen

2

Australië conservatieven winnen parlementsverkiezingen verpletterend

ABC PRESS / SYGMA / CHINA FEATURES

Chinese intimidatie werkt averechts

Nee, de inwoners van Taiwan hoefde zich geen zorgen te maken. Maar als zij het streven naar onafhankelijkheid van hun eiland zouden steunen, zou er wel een 'echte ramp' dreigen. Dat was de boodschap van de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Qian Qichen nadat China op 8 maart begonnen was met raketproeven en militaire manoeuvres voor de Taiwanese kust. Doel van de Chinese intimidatiepolitiek was om te voorkomen dat Lee Teng-hui, de zittende president van Taiwan, die volgens Peking uit was op onafhankelijkheid, bij de eerste volledig democratische presidentsverkiezingen op 23 maart zou worden gekozen.

TRANSWORLD / BLACK STAR / CHERYL SHERIDAN

De betrekkingen tussen China en zijn 'afvallige provincie' waren verslechterd sinds Lee Teng-hui in juni 1995 van de Amerikaanse regering toestemming had gekregen voor een 'privébezoek' aan de Verenigde Staten; Peking beschouwde dit als officiële erkenning van het bewind in Taipei. Als reactie hierop hield China in de zomer van 1995 al raketproeven voor de kust van Taiwan.

De oefeningen die op 8 maart van start gingen, waren echter veel grootschaliger en vonden zo dicht bij het eiland plaats dat scheepvaartverkeer naar Taiwans belangrijkste havens vrijwel onmogelijk werd. De spanning liep verder op toen de Verenigde Staten als reactie op het machtsvertoon van de Volksrepubliek vlooteenheden naar Taiwan dirigeerden. De Chinese intimidatiepolitiek had een averechts effect. Lee Teng-hui liet zijn drie tegenkandidaten ver achter zich en werd al in de eerste ronde met absolute meerderheid gekozen. De presidentsverkiezingen op Taiwan betekenden de afronding van een democratiseringsproces waardoor het eiland in tien jaar tijd was veranderd van een rechtse dictatuur in een van de meest democratische landen van Oost-Azië. En dat was voor de machthebbers in Peking misschien wel de grootste bedreiging.

2

Nederland judocoach Peter Ooms treedt terug na beschuldigingen van seksuele intimidatie

3

Spanje Partido Popular van José Maria Aznar wint parlementsverkiezingen

Geldkoeriers staken

Ze wilden niet langer als schietschijf dienen, dus legden de geldkoeriers in België half maart massaal het werk neer (*boven*). Twee weken lang werden geld noch andere waardevolle zaken van en naar de banken vervoerd. Warenhuizen kwamen zonder contant geld te zitten, geldautomaten raakten leeg. Aan de staking kwam op 24 maart een einde nadat de werkgevers hadden beloofd de veiligheid bij de geldtransporten te verbeteren.
De directe aanleiding voor de staking was de dood van een collega-koerier. Die werd op 6 maart bij een overval in Gerpinnes, nabij Charleroi, met kogels doorzeefd. De gangsters gingen er met een minimale buit vandoor. Deze overval was de zoveelste in een jaar tijd en de derde met dodelijke afloop. Voor de koeriers was de maat vol.
Ze eisten een verbod op nachttransporten en minimaal drie begeleiders per rit. Ook de invoering van een slimme geldkoffer, die het geld bij een overval vernietigde, stond hoog op de agenda. Na langdurige onderhandelingen werd tegemoet gekomen aan de eis van drie begeleiders per transport. Die maatregel moest op 1 september zijn doorgevoerd. Het nachttransport werd niet in één klap afgeschaft, maar zou geleidelijk worden afgebouwd en alleen met vrijwilligers worden uitgevoerd.
Al snel werd duidelijk dat de maatregelen volstrekt onvoldoende waren. De serie brutale roofovervallen ging onverminderd voort. Nadat op 30 juli bij een overval op een nachtelijk transport in Pepinster, nabij Verviers, opnieuw een geldkoerier werd doodgeschoten, greep minister van Binnenlandse Zaken Johan Vande Lanotte in. Hij liet tijdelijk alle geldtransporten stilleggen en nam extra maatregelen: nachtritten werden verboden en de geldkoeriers kregen bescherming van de politie en de rijkswacht.
Maar ook dat schrok de overvallers niet af. Op 14 augustus vond opnieuw een geldloper de dood bij een gewelddadige overval, op een snelweg bij Charleroi ditmaal. Met gestolen vrachtwagens werd de geldwagen klemgereden en opengereten (*onder*). Het was de dertigste overval in twintig maanden en niets wees erop dat het de laatste zou zijn. ■

PETER JANSSENS

PETER JANSSENS

3/4
Israël 19 doden bij aanslag op bus in Jeruzalem en 14 doden bij aanslag in Tel Aviv

6
België bij roofoverval op geldtransport wordt een koerier vermoord

Verdwijnende industrie

Tilburg was decennialang een textielstad bij uitstek. Maar half maart viel het doek voor een van de laatste textielfabrieken in de Noordbrabantse stad. De Regenboog werd failliet verklaard en vijftig veelal oudere werknemers kwamen op straat te staan. De mooiste onderdelen van de fabriek, zoals enkele glas-in-loodramen, gingen naar het Nederlands Textielmuseum. De textielindustrie was voor Tilburg geschiedenis geworden.

De Regenboog was in 1891 gesticht en telde in de hoogtijdagen, halverwege de jaren zestig, meer dan zeshonderd werknemers. De internationale concurrentie was echter steeds moordender geworden en de ene sanering na de andere volgde. In 1993 bleek het verven en reinigen van wol niet meer rendabel en moest de fabriek de poorten sluiten. Daarna werd nog wel geprobeerd De Regenboog in afgeslankte vorm voort te zetten. Terwijl de oude fabriek werd gesloopt (*boven*), moest ook de nieuwe, supermoderne fabriek door tegenslagen sluiten.

Verdween in Nederland de textielindustrie, in België kwam definitief een einde aan de bouw van zeeschepen. Nadat een aantal reddingspogingen was mislukt, werd de failliete Boelwerf in Temse volledig ontmanteld. Half-afgebouwde tankers werden uitelkaargebrand (*onder*) door dezelfde arbeiders die ze eerst inelkaar hadden gelast. De platen staal gingen vervolgens naar schroothandelaren.

Alles wat de curatoren niet hadden kunnen verkopen, zo'n 8.000 voorwerpen, werd geveild. Vanaf 27 mei konden kooplustigen vijf dagen lang bieden op gereedschap, meubels, machines, kranen en de Boelwerfvlag. De grootste openbare verkoop uit de Belgische geschiedenis bracht uiteindelijk zo'n 95 miljoen frank op - en dat was veel meer dan vooraf was gedacht. Maar onder de werkloze scheepsbouwers in Temse zorgde dat nieuws bepaald niet voor euforie.

Joep Lennarts

Paul de Malsche

6 **Tsjetsjenië** rebellen vallen Grozny aan; strijd laait opnieuw in allehevigheid op

7 **Nederland** onderzoek naar Leidse 'balpenmoord' heropend

Bloedbaden in Dunblane en Port Arthur

'Why?' Verbijsterd vroegen de inwoners van het Schotse Dunblane zich af waarom hun dorpje op zo'n gruwelijke manier in het nieuws moest komen. Op 13 maart drong de 43-jarige Thomas Hamilton de gymzaal van de plaatselijke lagere school binnen (*middenonder*). Vervolgens schoot hij in een paar minuten tijd zijn vier geweren leeg op de leerlingetjes van klas P1 (*boven*). Zestien kleuters van vijf of zes jaar en hun 44-jarige juf werden gedood, twaalf kleuters raakten gewond. Na zijn gruweldaad sloeg Hamilton de hand aan zichzelf.
De schok was groot. Niet alleen in Dunblane, maar ook ver daarbuiten vroeg men zich af hoe zoiets had kunnen gebeuren. Bij de onheilsplek groeide de stapel bloemen, knuffeldieren en afscheidsbrieven met de dag. Vier dagen na het bloedbad werd in heel Groot-Brittannië een minuut stilte in acht genomen ter nagedachtenis aan de slachtoffertjes.
Ondertussen was over de dader heel wat duidelijk geworden. Hamilton (*linksonder*) was een contactgestoorde man vol verbittering en frustraties. Hij was ooit weggestuurd als leider van een scoutingafdeling en ook de jongensclubs die hij vervolgens zelf oprichtte, werden door buurtbewoners argwanend bekeken.
De geruchten over seksueel misbruik van jongetjes werden steeds hardnekkiger en hadden tot gevolg dat Hamilton zich het slachtoffer voelde van een heksenjacht. Hij schreef zelfs een brief aan koningin Elizabeth met het verzoek hem van alle blaam te zuiveren. Er waren immers geen bewijzen tegen hem en aanklachten waren ook nooit ingediend.
Nog voordat de koningin kon reageren, had Hamilton op gruwelijke wijze toegeslagen. Het bloedbad leidde tot discussies over het wapenbezit en over de beveiliging van scholen. Ook het vaak weinig terughoudende optreden van de pers riep vragen op.
Anderhalve maand na Dunblane was het Australische Port Arthur het toneel van een gruwelijk bloedbad. De 29-jarige Martin Bryant schoot in een restaurant en op straat 35 mensen dood. Als reactie hierop besloot de Australische regering tot aanscherping van de wapenwetgeving.

SUNSHINE / SIPA PRESS / SCOTTISH DAILY RECORD

SUNSHINE / SIPA PRESS / SCOTTISH DAILY RECORD

SUNSHINE / SIPA PRESS / MURDO MACLEOD

THE ASSOCIATED PRESS

8 **Taiwan** Chinese raketproeven voor de kust

9 **Groot-Brittannië** bomexplosie in Londen veroorzaakt alleen materiële schade

10 **Portugal** Jorge Sampaio beëdigd als president

Fokker failliet

Veel 'Fokkerianen' konden het tot het allerlaatste moment niet geloven. Ze maakten toch prachtige vliegtuigen? De vooruitzichten waren toch goed? De regering had er toch ook belang bij om een hoogwaardige industrie én duizenden banen overeind te houden? Desalniettemin viel na een lange strijd op 15 maart het doek voor de Koninklijke Nederlandse Vliegtuigenfabriek Fokker en kwamen zo'n 5.000 mensen op straat te staan.
Fokker kwam in het begin van de jaren negentig in de problemen door een crisis in de luchtvaartindustrie. Op dat moment had het bedrijf zo'n 13.500 mensen in dienst. Er werd drastisch gesnoeid in arbeidsplaatsen en secundaire arbeidsvoorwaarden, maar dat bleek niet genoeg. In 1993 nam Dasa, onderdeel van het Duitse industrieconglomeraat Daimler-Benz, het bedrijf over.
Maar ondanks nieuwe miljoeneninjecties en massaontslagen kon het bedrijf het niet bolwerken. In augustus 1995 was Fokker technisch gezien failliet. Dankzij garanties van het moederconcern werd tijd gewonnen voor een reddingsplan, waarbij Dasa van de Nederlandse regering ruim een miljard gulden steun verlangde.
Maanden gingen voorbij zonder dat de bestuursvoorzitter van Daimler-Benz, Jürgen Schrempp, en de Nederlandse minister van Economische Zaken, Hans Wijers, het eens konden worden. Half januari ontmoetten ze elkaar voor het laatst, in het bijzijn van premier Wim Kok.
Voor Wijers en Kok waren de financiële wensen van Dasa echter te hoog. Want ook na een eventuele investering was er geen enkele garantie dat Fokker het zou redden. Drie dagen later draaide Daimler-Benz de geldkraan dicht. Op 23 januari werd voor de kern van het bedrijf, Fokker Aircraft, uitstel van betaling aangevraagd. De overige bedrijfsonderdelen bleven buiten deze aanvraag zodat ze zelfstandig zouden kunnen voortbestaan.
Vervolgens werden nieuwe partners gezocht voor (delen van) Fokker. Gesprekken met het Canadese Bombardier, de Koreaanse industriegigant Samsung, machinefabriek Stork (dat uiteindelijk enkele levensvatbare onderdelen zou overnemen) en de Chinese vliegtuigbouwer AVIC liepen op niets uit. Op 15 maart was Fokker failliet.
Geld voor een sociaal plan was er niet en duizenden werknemers konden zich gaan inschrijven bij het arbeidsbureau. Ook toen hadden nog niet alle ontslagen Fokkerianen de hoop opgegeven. Het bedrijf zou immers nog vele maanden doordraaien om oude orders af te maken. En er kwamen zelfs weer nieuwe bestellingen binnen. Dat gaf de curatoren de tijd om door te gaan met zoeken naar een overnamekandidaat. Eind november haakte echter de laatste serieuze gegadigde, Samsung, af. Fokker was definitief failliet. ■

WILLEM MIDDELKOOP

10
Taiwan VS sturen vlooteenheid naar wateren Chinees testgebied

11
België geldtransporteurs staken na moord op collega

ABC PRESS / SYGMA / A. KLESCHUK

Herstel Sovjetunie nagestreefd

De afschaffing van de Sovjetunie in 1991 was onwettig en moet nietig verklaard worden. Dat vond de meerderheid in de Doema, het Russische parlement. Onder aanvoering van de communisten en nationalisten nam de Doema op 15 maart een resolutie van die strekking aan. Dit verlangen naar herstel van de Sovjetunie leidde tot zenuwachtige reacties in andere voormalige Sovjetrepublieken en in de Oosteuropese buurlanden.
De communistische kandidaat voor de presidentsverkiezingen van juni, Gennadi Zjoeganov, probeerde de gemoederen wat te bedaren door te verklaren dat alleen sprake kon zijn van een geweldloos streven naar hereniging met de Sovjetrepublieken. Maar zijn tegenstrever bij de verkiezingen, president Boris Jeltsin, sprak van een 'schandalig besluit'. Toch was het Jeltsin die amper een week later met de Witrussische president Aleksandr Loekasjenko een samenwerkingsverdrag overeenkwam (*linksonder*). De twee landen maakten tal van afspraken op politiek en economisch gebied. Hoe ver de afspraken gingen werd niet echt duidelijk. Loekasjenko sprak enthousiast over een 'unie', maar Jeltsin benadrukte dat beide staten hun onafhankelijkheid zouden behouden.
In Wit-Rusland leidde het verdrag tot woedende reacties. Meteen na het bekend worden ervan en ook op de dag van de feestelijke ondertekening, op 2 april in Moskou, gingen boze Witrussen massaal de straat op (*boven* en *rechtsonder*). In de hoofdstad Minsk demonstreerden zij voor onafhankelijkheid en democratie en noemden Loekasjenko een 'verrader'. Loekasjenko liet vervolgens een aantal oppositieleiders oppakken en verbood verdere demonstraties tegen de regering. Hiermee onderstreepte de Witrussische president het dictatoriale karakter van zijn bewind.
Overigens had het er alle schijn van dat het verdrag met Wit-Rusland en soortgelijke samenwerkingsverdragen, onder meer met Kirgizië en Kazachstan, voor Jeltsin vooral als verkiezingsstunt bedoeld waren. Hij hoopte zijn tegenkandidaten, behalve Zjoeganov ook de ultranationalist Vladimir Zjirinovski, de wind uit de zeilen te nemen. Zjoeganov en Zjirinovski hadden steeds beweerd dat Jeltsin geen oog had voor de belangen van de andere vroegere Sovjetrepublieken. Zij moesten nu wel instemmen met de verdragen.

RBP PRESS / GAMMA / LASKI DIFFUSION

ABC PRESS / SYGMA / A. KLESCHUK

11

Nederland Tilburgs textielbedrijf 'De Regenboog' definitief failliet

12

Nederland staatssecretaris Linschoten houdt vertrouwen Kamer na Ziektewetdebatten

Nederlands succes op WK-afstanden

Jarenlang was beweerd dat het Nederlandse schaatsen eigenlijk vooral uit allrounders bestond en dat door de KNSB te weinig aandacht werd besteed aan het opleiden van echte specialisten op de diverse afstanden. Maar op het eerste wereldkampioenschap afstanden, van 15 tot 17 maart in het Noorse Hamar, werden die beweringen geloochenstraft. De helft van alle gouden medailles ging naar Nederlandse schaatsers.

Dat succes was verrassend genoeg niet te danken aan Rintje Ritsma. De ongenaakbare winnaar van de Nederlandse, Europese en wereldtitel allround had zijn kruid blijkbaar verschoten. De 'beer uit Lemmer' kwam niet verder dan een achtste plaats op de 5.000 en een tiende op de 10.000 meter. Annamarie Thomas (*links*, met trainer Ab Krook) daarentegen groeide uit tot de ijskoningin van Hamar. Zij won als enige twee titels: op de 1.000 en de 1.500 meter. De schaatsters veroverden verder nog zilver (Carla Zijlstra op de 5.000 meter) en brons (Sandra Zwolle op de 1.500 meter).

ANP FOTO / FRANS VANDERLINDE

ANP FOTO / FRANS VANDERLINDE

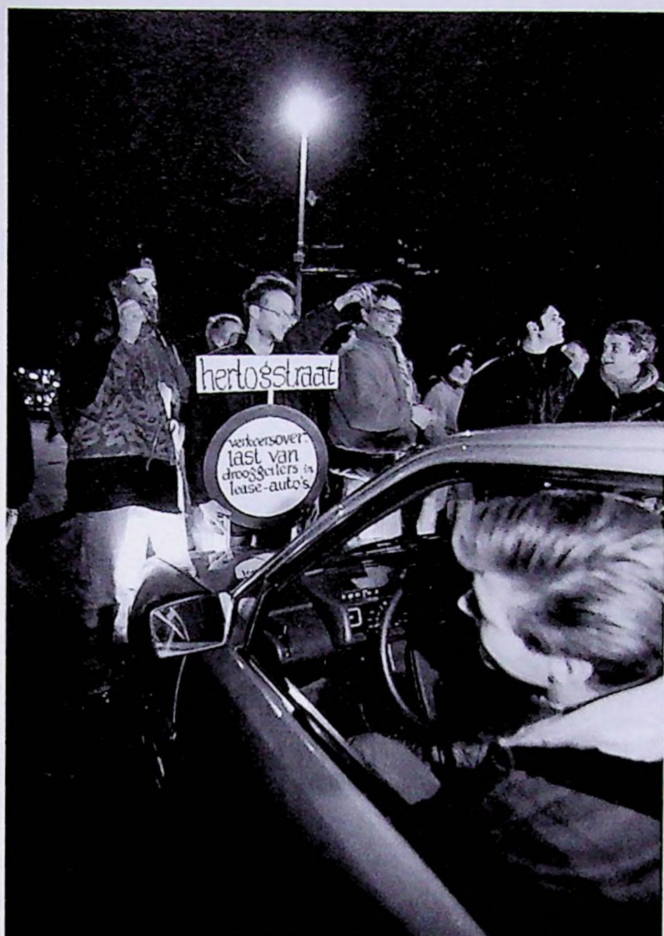
Bij de heren zorgden Jeroen Straathof (1.500), Ids Postma (5.000) en Gianni Romme (10.000 meter, *boven*) voor goud. Daarnaast was er ook nog twee keer brons: voor Martin Hersman (1.500) en Gianni Romme (5.000 meter). Uniek was ook het schaatssucces voor België: de Hagenaar Bart Veldkamp, rijdend met een Belgische licentie, veroverde zilver op de 10.000 meter.

Overigens werd de euforie over het goede resultaat van de Nederlanders wel enigszins getemperd door de wetenschap dat veel specialisten, vooral uit Japan, het hadden laten afweten. Bovendien hadden Nederlanders wel vaker sterk gepresteerd in niet-Olympische jaren; het was volgens bondscoach Henk Gemser dit keer zaak de prestaties op peil te houden tot aan de Olympische Winterspelen van 1998. ■

13 **Groot-Brittannië** in Dunblane schiet man 16 kleuters en hun juf dood en pleegt daarna zelfmoord

13 **Egypte** anti-terreurtop in Sharm El-Sheik

15 **Nederland** vliegtuigbouwer Fokker failliet

TRANSWORLD / MARCEL MOLLE

ANP FOTO / ED OUDENAARDE

BERT VERHOEFF

Drugsbeleid onder druk

Inwoners uit Arnhem die hun wijk blokkeren uit protest tegen de drugsoverlast (*linksboven*), inwoners uit Terneuzen die in de Tweede Kamer aandacht vragen voor de problemen van het drugstoerisme (*rechtsonder*) en burgemeesters van de grote steden en van de grensgemeentes die meer geld vragen voor de bestrijding van drugsproblemen: op allerlei manieren werd de Nederlandse regering gevraagd iets te doen aan de drugsproblematiek. De zwaarste kritiek op het Nederlandse drugsbeleid kwam echter niet uit het binnenland, maar uit Frankrijk. Op 18 maart werd in de Tweede Kamer de drugsnota besproken. In tegenstelling tot de verwachting werden softdrugs niet gelegaliseerd. Bovendien werd de hoeveelheid cannabis die coffeeshops per klant mochten verkopen, teruggebracht van dertig naar vijf gram. Daarnaast wilde minister van Justitie Winnie Sorgdrager een proef beginnen met het verstrekken van heroïne aan een specifieke groep verslaafden. Centraal in het liberale Nederlandse drugsbeleid stond het begrip 'gedogen', oftewel het oogluikend toelaten van de in principe verboden handel in softdrugs. En juist dat was enkele buurlanden, met Frankrijk voorop, een doorn in het oog. De Franse regering was tegen het gedoogbeleid, tegen het openhouden van de coffeeshops en eiste van Nederland aanpassing aan de Europese, lees Franse, regelgeving. Volgens de Franse president Jacques Chirac was Nederland een 'internationaal distributiecentrum' van drugs en daarom zegde hij een topontmoeting die voor 7 maart op het programma stond af. De Franse senator Paul Masson maakte het helemaal bont door Nederland in een rapport over drugsbeleid een 'narcostaat' te noemen. Nederlandse politici reageerden furieus. Premier Wim Kok noemde Chirac 'van drugs bezeten' en in de Tweede Kamer werd er fijntjes op gewezen dat het vooral Franse drugsgebruikers waren die in Nederland voor overlast zorgden.
Ondanks toenaderingspogingen van minister van Buitenlandse Zaken Hans van Mierlo en premier Kok bleven de betrekkingen met Frankrijk door de onenigheid over de drugs onder druk staan. Om daar iets aan te doen werd eind april besloten de Rotterdamse hoofdcommissaris R. Hessing voor langere tijd naar Parijs te sturen. Hij mocht proberen het Nederlandse drugsbeleid aan de Fransen uit te leggen. ■

15

Rusland Doema verklaart opheffing Sovjetunie onwettig

16

België in Brussel wordt nieuw Vlaams parlementsgebouw in gebruik genomen

SUNSHINE / ROEL DIJKSTRA

Vaders doden kinderen

Het moet toeval zijn geweest, maar het leek alsof een lugubure rage Nederland overspoelde. In de eerste maanden van het jaar vonden diverse familiedrama's plaats, waarbij vrijwel steeds de vader een of meer van zijn kinderen doodde. Opvallend was dat de daders ofwel weduwnaar waren, ofwel (net) gescheiden.
Op 11 januari maakte in Krimpen aan den IJssel een 42-jarige man een eind aan het leven van zijn drie jonge zoontjes. Hij probeerde vervolgens zelfmoord te plegen, maar dat mislukte. De man, die sinds het overlijden van zijn vrouw de kinderen alleen opvoedde en bekendstond als een goede vader, zou buiten zinnen zijn geraakt nadat zijn vriendin het had uitgemaakt.
Drie maanden later was opnieuw sprake van een familiedrama, ditmaal in Assen. Op 19 maart doodde een 41-jarige man zijn drie kinderen en pleegde daarna zelfmoord. In een nagelaten brief liet de streng gelovige weduwnaar weten weer bij zijn in 1995 overleden vrouw te willen zijn.
Vervolgens werd op 13 april in Zwijndrecht een jongetje van acht door zijn 47-jarige vader gedood. De man, die al jaren gescheiden leefde van vrouw en kinderen, pleegde daarna zelfmoord. Op 16 mei maakte een 37-jarige man in Diemen een eind aan het leven van zijn zoontje van zeven. Ook probeerde hij zijn twee andere kinderen, van acht en tien, van het leven te beroven. Maar dat mislukte, evenals een zelfmoordpoging. De man was net verwikkeld geraakt in een echtscheidingsprocedure.
Dat het niet uitsluitend vaders waren die hun kinderen vermoordden, bleek op 26 mei in Arnhem. Een 29-jarige alleenstaande vrouw doodde toen haar zoontje van vier. 'Radeloosheid' noemde zij als reden voor haar gruwelijke daad. Volgens psychiaters was kinderdoding door (een van) de ouders een weliswaar zeldzaam, maar tegelijkertijd eeuwenoud probleem, waar weinig tegen te doen valt.

SUNSHINE / ROEL DIJKSTRA

15/17

Noorwegen Nederlandse schaatsers succesvol op eerste WK-afstanden

19

Bosnië Sarajevo geheel onder Bosnisch-Kroatisch bestuur; meeste Serviërs hebben de stad inmiddels verlaten

THE ASSOCIATED PRESS

TRANSWORLD / COSMOS / ENRICO DAGNINO

Sarajevo herenigd

Sarajevo moest weer een ongedeelde stad worden onder een Moslim-Kroatisch bestuur. Dat was afgesproken in de vredesakkoorden die een einde moesten maken aan de vier jaar durende Bosnische burgeroorlog. Op 19 maart was de hereniging van de Bosnische hoofdstad een feit - maar zonder slag of stoot was het niet gegaan. Door de bloedige burgeroorlog tussen Serviërs, Moslims en Kroaten was Sarajevo vier jaar lang een verdeelde stad: in enkele buitenwijken heersten de Serviërs en in de rest van de stad de Moslims en Kroaten.
In februari werd een begin gemaakt met de overdracht van de Servische voorsteden aan het Moslim-Kroatische stadsbestuur. De meeste inwoners wachtten die machtswisseling niet af. Bang als ze waren voor wraakacties, verlieten de Serviërs massaal hun huizen. Alles namen ze mee; zelfs hun doden werden opgegraven (*boven*) en meegesleept naar het Servische deel van Bosnië. Bij vertrek werden veel woningen in brand gestoken (*onder*).
Deze gang van zaken herhaalde zich achtereenvolgens in de wijken Vogosca, Ilijas, Ilidza, Hadzici en als laatste in Grbavica. Het ongedeelde Sarajevo werd zodoende een etnisch gezuiverde stad. Inmiddels was het vliegveld opengesteld voor de burgerluchtvaart en waren de meeste toegangswegen rond Sarajevo weer begaanbaar. Alom werd gewerkt aan de wederopbouw van de zwaar gehavende stad. ■

20

Groot-Brittannië verband tussen dolle-koeienziekte en ziekte van Creutzfeldt-Jakob verondersteld

20

Nederland/België uitgevers maken afspraken over nieuwe en omstreden spelling

TRANSWORLD / J.M. HURON

Zieke-koeiengekte treft Europa

Op 20 maart maakte de Britse minister van Volksgezondheid Stephen Dorrell bekend dat tien mensen die recentelijk gestorven waren aan de ziekte van Creutzfeldt-Jakob, een zeldzame hersenaandoening, mogelijk besmet waren geraakt door het eten van vlees van runderen die leden aan de zogeheten gekkekoeienziekte. De gevolgen waren dramatisch. De verkoop van rundvlees kelderde en bedrijven als Albert Heijn en McDonald's vernietigden tonnen onbesmet Brits rundvlees om het vertrouwen van het publiek niet te verliezen. De Europese Unie besloot tot een wereldwijd exportverbod van Britse runderen en rundveeprodukten als vlees, vleeswaren, talk en gelatine.
De gekke-koeienziekte (Bovine Spongiforme Encephalitis - BSE) werd in 1985 voor het eerst in Groot-Brittannië geconstateerd. Sindsdien waren in het Verenigd Koninkrijk meer dan 160.000 runderen door de dodelijke hersenziekte getroffen, maar de epidemie leek onder controle nadat was gebleken dat de ziekte werd overgebracht door veevoer waarin de kadavers van met scrapie (schraapziekte) besmette schapen waren verwerkt.
In november 1995 bleek echter dat, ondanks een verbod, in Britse slachthuizen nog steeds schapenkadavers tot krachtvoer werden verwerkt. Inmiddels waren er ook aanwijzingen dat BSE kon worden overgedragen op de mens. Harde bewijzen ontbraken echter.
Als enige land in Europa besloot Nederland alle Britse runderen te laten vernietigen, ook al ging het om kalveren waarvan deskundigen verzekerden dat zij niet met BSE besmet kónden zijn. Het imago van het produkt rundvlees was minister Van Aartsen van Landbouw echter wel een offer waard. Op 11 april werd in Aalten onder protest van de stichting Lekker Dier een begin gemaakt met de vernietiging van de 64.000 Britse kalveren in Nederland (*rechtsboven*).
In Groot-Brittannië leidde het exportverbod van de EU tot een fel anti-Europese en vooral anti-Duitse stemming. Suggesties van Duitse zijde dat wellicht alle Britse runderen moesten worden afgemaakt, waren aanleiding tot commentaren in de Britse pers dat een voorkeur voor totale uitroeiing nu eenmaal een typisch Duitse eigenschap was. Het boulevardblad The Sun ging zelfs zover een lijst af te drukken met twintig manieren om Duitse toeristen te beledigen.
Ernstiger was de obstructiepolitiek in de Europese Unie die de regering-Major op 21 mei aankondigde om het exportverbod van tafel te krijgen. Een diepe crisis in de EU was het gevolg. Ongeveer honderd besluiten werden door de Britten geblokkeerd; uiteenlopende zaken als hulp aan Rusland, een brug over de Neisse en een handelsovereenkomst met Mexico

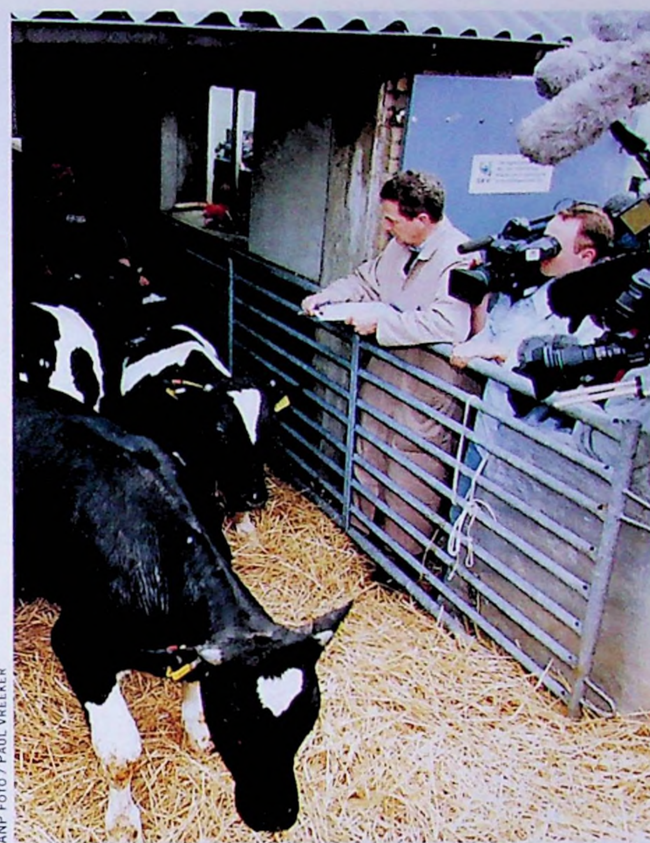
21

Nederland bestuur CTSV neemt gedwongen ontslag

23

Taiwan Lee Teng-hui wint eerste vrije presidentsverkiezingen ondanks of dankzij Chinese militaire intimidatie

The Associated Press / Peter de Jong

ANP Foto / Paul Vreeker

moesten tot nader order in de ijskast worden gezet.
De Europese top in Florence, half juni, dreigde op een fiasco uit te lopen. Te elfder ure ging de regering-Major evenwel akkoord met een voorstel van de Europese Commissie voor een geleidelijke opheffing van het exportverbod op Brits rundvlees, op voorwaarde dat de Britten zouden voldoen aan een stapsgewijze sanering en registratie van hun veestapel om de gekke-koeienziekte definitief uit te bannen. Volgens deskundigen zou het op deze wijze nog wel drie tot vijf jaar kunnen duren voordat de export van Brits rundvlees compleet kon worden vrijgegeven. ■

Sunshine / Select / Greg Willams

24

Wit-Rusland grote demonstratie in Minsk tegen unie met Rusland en tegen plannen heroprichting Sovjetunie

25

België geldtransporteurs weer aan werk na akkoord over veiligheid

ANP FOTO

58

Komeet met blote oog zichtbaar

In januari was hij ontdekt door de Japanner Yuji Hyakutake en twee maanden later scheerde de komeet langs de aarde. De heldere komeet, die zoals gebruikelijk werd vernoemd naar zijn ontdekker, was 's nachts zelfs te zien zonder hulpmiddel als verrekijker of telescoop. Op 25 maart naderde de komeet de aarde het dichtst. Naar astronomische maatstaven miste de komeet onze planeet op een haar na, wat overigens betekende dat 'Hyakutake' nog altijd zo'n 15 miljoen kilometer van de aarde verwijderd bleef.
De komeet bewoog zich met een snelheid van zestig kilometer per seconde door het heelal. Doordat de uit gassen, gruis en ijs bestaande 'vuile sneeuwbal' bij de nadering van de zon gedeeltelijk verdampte, ontstond om de ijskoude kern een wolkennevel en een soort staart. Astronomen zagen bovendien hele stukken van de komeet afbreken.
Een week lang stond de komeet Hyakutake aan de noordelijke sterrenhemel. Om zeker te zijn van een goed zicht reisden sterrenkundigen naar wolkenloze gebieden of huurden ze een vliegtuig om het unieke fenomeen van boven de wolken te kunnen aanschouwen. Ook de sterrenwachten maakten overuren: duizenden nieuwsgierigen wilden de komeet met een telescoop van nabij bekijken.
Het was twintig jaar geleden dat een zo heldere komeet te zien was geweest. Volgens de deskundigen zou de volgende niet zo lang op zich laten wachten: in het voorjaar van 1997 zou de komeet Hale-Bopp de aarde passeren. De voortekenen wezen erop dat Hale-Bopp nog helderder zou zijn dan Hyakutake, maar in het verleden was gebleken dat de helderheid van kometen eigenlijk nauwelijks te voorspellen viel. ■

25

Nederland Frankrijk boos over gedogen softdrugs en het tolereren van coffeeshops

25

VS symbolische homohuwelijken in San Francisco; discussie over homohuwelijk in Nederland en andere landen

Oscar voor Antonia

In Nederland was de film door de recensenten matig ontvangen en ook de bezoekersaantallen vielen tegen. Maar in de Verenigde Staten sloeg *Antonia* wel aan. De waardering bleek niet alleen uit de lovende kritieken en de ruime verspreiding van de film. De ultieme bekroning kwam op 25 maart met de Oscar voor de beste buitenlandse film.
Antonia was een 'magische, feministische' familiekroniek over een sterke, onafhankelijke vrouw in een onbestemd dorp. Willeke van Ammelrooy (*linksonder*) tekende voor de hoofdrol in de Nederlands-Belgisch-Britse produktie. Volgens regisseur Marleen Gorris (*rechtsonder*) was *Antonia* 'een zoektocht naar de vrouwelijke identiteit'.
Of juist dat aspect de Amerikaanse Oscarjury bekoorde, werd niet helemaal duidelijk. Wel zorgde de feministe Marleen Gorris voor een unicum: zij was de eerste vrouwelijke regisseur die een Oscar voor een lange speelfilm in ontvangst mocht nemen.
De 68e Oscaruitreiking verliep verder weinig verrassend. Het historische epos *Braveheart* van Mel Gibson viel vijf keer in de prijzen, onder meer als beste film en voor de beste regie, en was daarmee de succesvolste film. De overige belangrijkste Oscars waren voor (*boven* vlnr) Nicolas Cage (beste acteur, in *Leaving Las Vegas*), Mira Sorvino (beste vrouwelijke bijrol, in *Mighty Aphrodite*), Kevin Spacey (beste mannelijke bijrol, in *The usual suspects*) en Susan Sarandon (beste actrice, in *Dead man walking*).

RBP Press / Stills / Bourquard

Meteor Film

Sunshine / Sipa Press / Bob Strong

25

VS bij Oscaruitreiking valt behalve *Braveheart* ook *Antonia* in de prijzen

25

Nederland teleurstellende kwartaalcijfers op laatste aandeelhoudersvergadering van Philips-president Timmer

TROUW / MAARTEN HARTMAN

Timmer verlaat Philips met teleurstellende winstcijfers

Hij had het graag anders gezien, maar Jan Timmer moest op de Philips-aandeelhoudersvergadering van 25 maart slechte bedrijfsresultaten bekendmaken. En dat was extra teleurstellend, want het was voor Timmer de laatste keer dat hij de aandeelhouders als president-directeur van het Eindhovense elektronicaconcern toesprak. In oktober zou Timmer de leiding van het bedrijf overdragen aan Cor Boonstra.

Timmer was in 1990 aangetreden als topman van Philips. Het concern stond op de rand van de afgrond en Timmer startte operatie-Centurion. Onder andere door het schrappen van tienduizenden banen hoopte hij Philips weer gezond te maken. Dat leek te lukken, want begin 1995 kwam Timmer met zeer positieve winstcijfers.

Maar een jaar later waren de winstmarges alweer meer dan gehalveerd. De verkoop van winstgevende chips en beeldbuizen voor computers stagneerde en de problemen bij de consumenten-elektronica bleven onverminderd groot. De vraag naar televisies, video's en cd-spelers nam nauwelijks toe, terwijl de ene prijzenslag op de andere volgde.

BOB VAN DEN CRUIJSEM

Het werd dus voor Timmer (*boven*) geen feestelijk afscheid van 'zijn' aandeelhouders. Nadat hij de zwaar tegenvallende kwartaalcijfers had bekendgemaakt, kelderde de koers van de Philips-aandelen met vele punten.

Hoe slecht het met de consumenten-elektronica ging, bleek eind juli. Toen kondigde Philips een nieuwe ingrijpende sanering aan. Deze 'mini-Centurion' betekende onder meer het schrappen van 6.000 banen in de divisie Beeld & Geluid. Deze maatregel was een nieuwe, wanhopige poging de moordende concurrentie met Japanse en Koreaanse bedrijven het hoofd te bieden. ■

25 **EU** invoer Brits rundvlees verboden

27 **Israël** rechtbank veroordeelt Jigal Amir, de moordenaar van premier Rabin, tot levenslang

29 **België** C.-F. Nothomb nieuwe voorzitter PSC

Relletjes na demonstratie van ultra-rechts

TROUW / WERRY CRONE

Aanvankelijk had de burgemeester van Leerdam de demonstratie verboden, maar uiteindelijk mocht die dan toch doorgaan. Op 30 maart kwamen zo'n honderd leden van de Centrum Democraten en CP'86 en een handjevol Duitse neonazi's bijeen in het centrum van Leerdam. Later op de dag vond een tegenmanifestatie plaats onder het motto 'Leerdam bekent kleur'. Maar de animo daarvoor was ernstig verziekt door een reeks incidenten. CD en CP'86 wilden de gebeurtenissen van 29 maart 1986 herdenken. Toen was een bijeenkomst in hotel Cosmopolite in Kedichem verstoord door de ontploffing van een brandbom. Eigenlijk wilden de ultrarechtse partijen opnieuw in Kedichem bijeenkomen, maar dat werd niet toegestaan.

Onder begeleiding van 250 ME'ers hielden de aanhangers van extreem-rechts hun bijeenkomst. De opkomst was veel lager dan de organisatie had verwacht. Nadat er wat toespraken waren gehouden en wat leuzen (zoals 'Nederland is vol' en 'Geen geld voor links geweld') waren gescandeerd, werd de demonstratie ontbonden.

Op dat moment ging het alsnog mis: ultralinkse tegendemonstranten doorbraken het politiekordon en belaagden en molesteerden enkele ultrarechtse betogers (*boven*). Vervolgens werd de manifestatie 'Leerdam bekent kleur' (*rechts*) verstoord door Utrechtse betogers.

Ruim een maand eerder, op 24 februari, was in Zwolle ook een demonstratie door extreem-rechts gehouden. Die verliep ordelijk, maar werd ernstig ontsierd door discriminerende kreten als 'Eigen volk eerst' en 'Nederland blank'. Bovendien werd veelvuldig de Hiltergroet gebracht.

Na de demonstraties in Zwolle en Leerdam kwam een discussie op gang over de vraag of dergelijke bijeenkomsten moesten worden verboden of juist niet. Daarover vergaderde op 4 april het Genootschap van Burgemeesters. De conclusie was dat demonstreren moest worden toegestaan, maar binnen 'scherpe tolerantiegrenzen'. Net als in Leerdam was gebeurd, diende bijvoorbeeld vooraf te worden vastgesteld welke leuzen wel en welke niet getolereerd zouden worden. De meeste burgemeesters waren van mening dat het op voorhand verbieden van demonstraties van ultrarechts, zoals de laatste jaren gebruikelijk was geweest, niet vol te houden was.

TROUW / WERRY CRONE

30

Nederland CD-demonstratie in Kedichem loopt uit op vechtpartijen met 'anti-fascisten'

31

Bangla Desh kabinet-Zia dient ontslag in

ANP FOTO / RAYMOND RUTTING

Chip tegen geweld op televisie?

Tienduizenden kinderen trokken naar Rotterdam om hun televisiehelden in het 'echt' te zien (*boven*). De populaire Power Rangers gaven in Ahoy zes shows, compleet met dansbewegingen en karatetrappen. Het waren deze Power Rangers die in Nederland een discussie uitlokten over het geweld op televisie. Moest daar niet op een of andere manier tegen opgetreden worden, was de vraag.
Het was minister Winnie Sorgdrager van Justitie die in april de discussie opende. Zij stelde voor in televisietoestellen een anti-geweldchip te laten inbouwen. Als er rake klappen vielen, schakelde de televisie vanzelf uit. Hoewel er meerdere voorstanders waren - zoals de Europese Commissie - bleken de bezwaren tegen de 'chip' groter dan de voordelen. Was het censuur, hoe zat het met de vrijheid van meningsuiting, welk geweld was wel en welk geweld was niet toegestaan en was het niet een taak van ouders om in te grijpen?
Terwijl de discussie voortging, stemden de kinderen van de basisscholen om half zes 's middags massaal af op RTL-5 voor 'hun' Power Rangers. Zij zagen dan de aardige tieners Tommy, Zack, Jason, Billy, Kimberly en Trini in gewelddadige superhelden veranderen als er gevaar dreigde. Met onweerstaanbaar machtsvertoon bestreden zij het kwaad.
Uit onderzoek bleek steeds vaker dat geweld op televisie wel degelijk een negatieve invloed kon hebben en daarom werd de roep om er 'iets' aan te doen alsmaar luider. Omdat de geweldchip niet de ideale oplossing was, werd voorlopig vooral geprobeerd omroepen te bewegen minder gewelddadige series uit te zenden of deze op een later tijdstip te programmeren.

1

Tsjetsjenië Rusland zegt alle militaire operaties in opstandige republiek te staken

1

Nederland discussie over geweld op televisie, onder meer door Power Rangers

Walesa eventjes weer elektricien

Een Nobelprijswinnaar en voormalig president die om in zijn levensonderhoud te voorzien zijn oude beroep moet oppakken. Dat overkwam Lech Walesa. De 52-jarige Pool had na zijn nederlaag bij de verkiezingen van november 1995 het presidentsambt moeten overdragen aan Aleksander Kwasniewski. Op 2 april ging Walesa daarom weer aan de slag als elektricien op de scheepswerf van Gdansk. Het bij die functie behorende maandloon bedroeg 650 zloty (zo'n vierhonderd gulden), veel minder dan het salaris dat zijn lijfwachten ontvingen.
In het postcommunistische Polen was amper iets geregeld voor ex-presidenten. Er was slechts voorzien in drie maanden wachtgeld, twee door de staat te betalen lijfwachten en een limousine. Een pensioenregeling was er niet. Wel bestond er nog een regel uit de communistische tijd dat een ex-president bij zijn oude werkgever mocht terugkeren.
En dat deed Walesa. Maar niet voor lang, want hij was niet echt van plan om door batterijen aangedreven wagentjes te gaan repareren. De actie was bedoeld als protest. Walesa trok niet eens zijn overjas uit, maar trok wel in binnen- en buitenland de aandacht. Mede daardoor reageerde het Poolse parlement onverwacht voortvarend: tien dagen later was er een nieuwe wet, die de pensioenvoorziening voor oud-presidenten regelde.
Walesa, die overigens veel geld verdiende dankzij royalty's van zijn boeken, hoefde dus niet te gaan solderen. Hij kon zich onder meer gaan toeleggen op het geven van zeer lucratieve lezingen in het buitenland. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS

2

Polen ex-president Lech Walesa weer aan de slag als electriciën op scheepswerf

2

België grimmige demonstratie in Brussel tegen onderwijsplannen Franstalige Gemeenschapsregering

Take That stopt ermee

Er ging een schok door tienerland toen het nieuws bekend werd. Speciale telefonische hulpdiensten werden ingesteld om ontroostbare fans te woord te staan. Huilende meisjes en een enkele radeloze jongen vroegen zich af of het leven nog wel zin had nu de ongekend populaire jongensband Take That werd ontbonden.
Half februari kondigden Gary Barlow, Howard Donald, Jason Orange en Mark Owen op een persconferentie het einde van hun band aan. De al geplande optredens gingen nog wel door. Dat betekende dat Take That voor het laatst te zien en te horen zou zijn in Nederland, en wel op 4 april in de TV-Show van Ivo Niehe. Tienduizenden fans over de hele wereld probeerden bij de TROS aan kaartjes te komen voor dit slotoptreden. Maar slechts een klein gezelschap mocht de uitzending bijwonen. Uit voorzorg was de lokatie van het programma geheim gehouden. Wel was al snel duidelijk dat de vier Britse jongens in het Amsterdamse Amstel Hotel logeerden. De fans waren er dagenlang niet weg te slaan in de hoop een glimp op te vangen van hun idolen, die zich alleen tijdens een rondvaart (*boven*) lieten zien.
Pas op de ochtend van 4 april werd bekendgemaakt dat de show van Ivo Niehe in Almere werd opgenomen. Hordes uitzinnige meisjes spoedden zich naar de betreffende studio, waar zich dramatische taferelen afspeelden (*onder*). Ook werden de gelukkigen die wel naar binnen mochten uitgejoeld.
Slechts twee nummers zongen de bandleden bij hun slotoptreden: *How deep is your love* en *Back for good*. En toen was het afgelopen. Voorgoed.
Take That was in 1990 opgericht door Nigel Martin-Smith. Die zette vijf mooie jongens met lekkere lijven bij elkaar die met gelikte, sensuele shows de harten van talloze tieners op hol brachten. De band scoorde de ene hit na de andere (*Relight my fire*, *Babe*) en zette een trend: jongensbands schoten als paddestoelen uit de grond.
In 1995 kwam de eerste kink in de Take That-kabel. Robbie Williams verliet de groep uit onvrede over het verstikkende regime van Martin-Smith. Die bepaalde hoe de bandleden zich moesten gedragen, hoe ze zich moesten kleden, wat ze wel mochten (altijd aardig zijn) en niet (drugs, alcohol en verkering). Het vertrek van Robbie Williams veroorzaakte hysterische reacties en die gekte herhaalde zich toen de hele band geschiedenis werd.

THE ASSOCIATED PRESS

THE ASSOCIATED PRESS

4

Nederland laatste optreden popgroep Take That in Ivo Nieveshow

4

Nederland sportkanaal presenteert zichzelf als *Sport 7*

Balpenmoord toch geen moord

ANP FOTO / PAUL STOLK

De vondst van het stoffelijk overschot van Mary T. in haar woning in Leiden (*onder*) was de inleiding tot een langdurig vervolgdrama met als centrale vraag: is Mary T. vermoord of verongelukt? Aan vijf jaar van onderzoeken en processen kwam op 4 april een einde toen de Leidse rechtenstudent Jim T. werd vrijgesproken van moord op zijn moeder. Het Haagse gerechtshof was tot de conclusie gekomen dat de vrouw waarschijnlijk door een wel heel ongelukkige val om het leven was gekomen.
De verdenking van moord was ontstaan toen bij de lijkschouwing van Mary T. een onbeschadigde Bic-balpen in haar hersenpan werd aangetroffen. Hierop werd een gerechtelijk vooronderzoek geopend tegen de ex-echtgenoot van de vrouw, hun twee dochters en hun zoon. Dat onderzoek leverde niets op. Het onderzoek tegen zoon Jim werd in augustus 1994 heropend, nadat twee mensen met belastende verklaringen waren gekomen. De conciërge van de school waarop Jim T. had gezeten, zei Jim te hebben horen praten over 'de perfecte moord'. En een therapeute bij wie Jim in 1993 'rationeel emotieve training' had gehad, verklaarde dat hij had verteld zijn moeder met een schot van een lichte kruisboog - met een bic-pen als munitie - om het leven te hebben gebracht. Op basis van deze verklaringen werd Jim T. in oktober 1995 veroordeeld tot 12 jaar gevangenisstraf wegens moord met voorbedachten rade.
De familie en advocaten van Jim T. lieten het hier echter niet bij zitten. Zij initieerden een onderzoek waarbij bekeken werd of het überhaupt mogelijk was met een lichte kruisboog een bic-pen door het oog van een mens te schieten. Bij alle proeven werd de pen beschadigd bij een schot door het oog, terwijl in de hersenen van Mary T. een gave bic-pen was aangetroffen. Dus concludeerden de advocaten dat Jim T. de moord niet gepleegd kon hebben: het betrof een ongeluk, waarbij het slachtoffer op de pen was gevallen. Een mogelijkheid waarop oogdeskundigen al vanaf het begin van het proces hadden gewezen.
In het hoger beroep werden de proeven nog eens overgedaan door TNO. Opnieuw was de conclusie dat door een schot met een kruisboog een bic-pen nooit onbeschadigd in de hersens kan binnendringen. Op grond hiervan werd Jim T. vrijgesproken. De geruchtmakende 'balpenmoord' was volgens de rechter en tot opluchting van Jims familie (*boven*) geen moord.

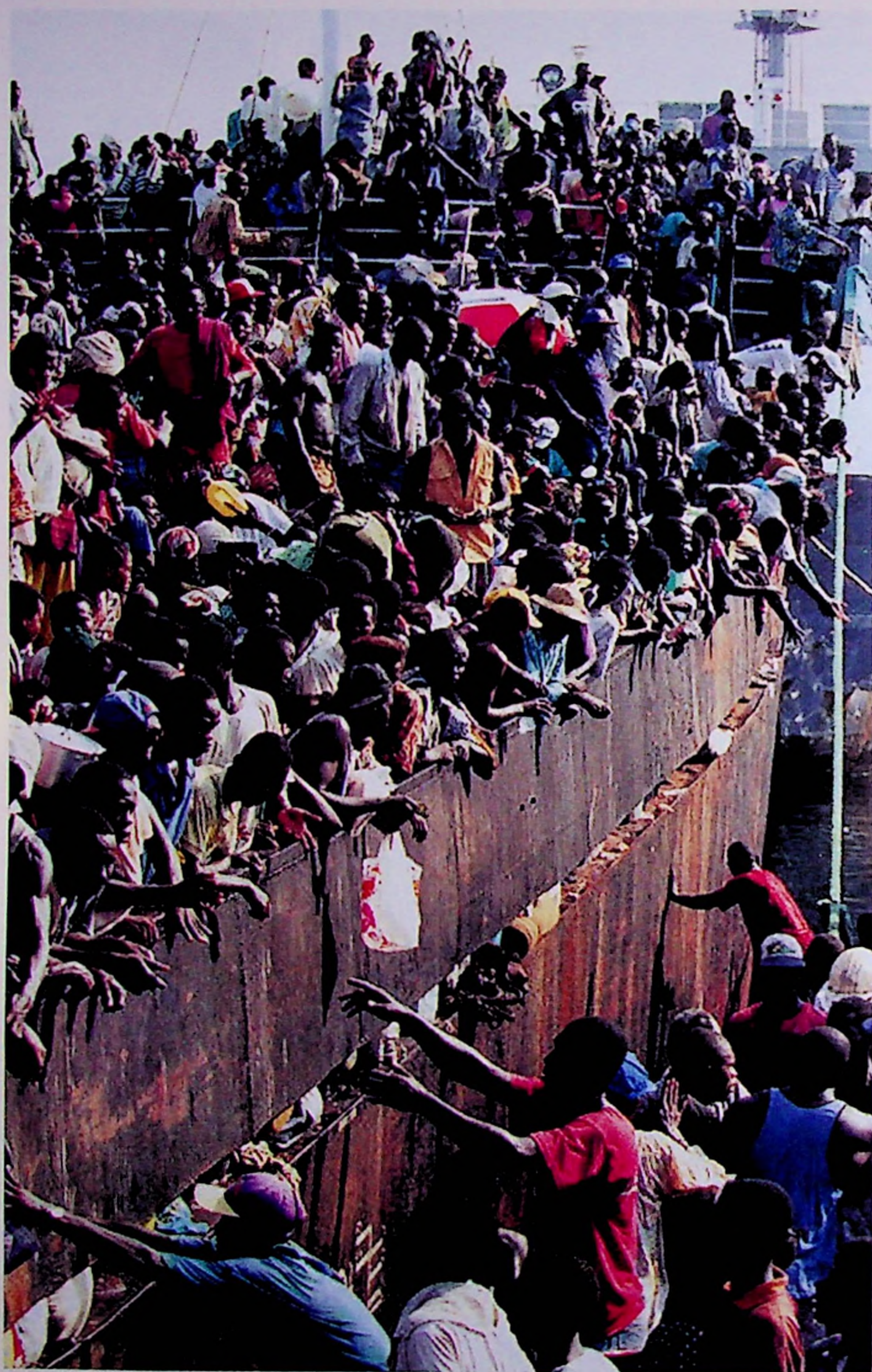

EDWIN FAAS

4

Nederland Jim T. vrijgesproken in geruchtmakende Leidse balpenzaak

5

België oud-minister Guy Coëme veroordeeld wegens corruptie; tien dagen later treedt hij af als Kamerlid

THE ASSOCIATED PRESS

Chaos in Liberia

Vluchten was de enige optie die vele Liberianen zagen, vluchten uit de hel die was ontstaan nadat in april de burgeroorlog in het Westafrikaanse land weer in volle hevigheid was opgelaaid. In de hoofdstad Monrovia werd geschoten op alles wat bewoog. Vluchten betekende in eerste instantie de veiligheid opzoeken van de Amerikaanse ambassade in Monrovia. Maar toen de gevechten zich uitbreidden naar de diplomatenwijk, vluchtten duizenden het land uit, ook de buitenlanders (*rechtsboven*). Op wrakke schepen en met onbekende bestemming gingen zij de zee op. De wereld werd geconfronteerd met beelden van mensen die hun land wilden ontvluchten en terechtkwamen van de ene in de andere hel: de overvolle, slecht geoutilleerde schepen die nergens mochten afmeren omdat de buurlanden geen trek hadden in een nieuwe vluchtelingenstroom.
De burgeroorlog in Liberia begon in 1989, toen krijgsheer Charles Taylor het land binnenviel met het doel dictator Samuel Doe ten val te brengen. Een afsplitsing van Taylors Nationaal Patriottisch Front van Liberia (NPFL) was hem echter voor. Doe werd op gruwelijke wijze vermoord en Taylor kreeg een nieuwe tegenstander in zijn strijd om de macht in Liberia. Ook soldaten van het leger van de regering-Doe, onder leiding van de krijgsheren Kromah en Roosevelt Johnson, mengden zich in de strijd. Deze krijgsheren en hun milities dompelden Liberia in een jarenlange bloedige anarchie, die zo'n 150.000 Liberianen het leven kostte en de helft van de

6 **Liberia** burgeroorlog laait opnieuw op

8 **Noord-Korea** spanning Zuid-Korea loopt op

11 **Zuid-Korea** regerende NKP blijft ondanks (kleine) nederlaag bij parlementsverkiezingen aan de macht

2,4 miljoen Liberianen op de vlucht deed slaan.
In augustus 1995 leek een einde te komen aan de chaos toen de acht belangrijkste krijgsheren een vredesakkoord sloten en een tijdelijke Staatsraad vormden. Een Westafrikaanse vredesmacht zou toezien op de ontwapening van de milities.
De vrede leek stand te zullen houden, maar toen op 6 april een arrestatiebevel werd uitgevaardigd tegen Roosevelt Johnson braken opnieuw gevechten ui. Deze keer was de hoofdstad Monrovia het middelpunt van de strijd. Roosevelt Johnson werd beschuldigd van betrokkenheid bij een moordpartij. Johnson verzette zich tegen zijn arrestatie omdat hij niet geloofde dat hij een eerlijk proces zou krijgen. Hij trok zich daarop met zijn aanhangers en een groep gijzelaars terug in een groot kazernecomplex midden in Monrovia, van waaruit hij de strijd aanbond tegen het 'regeringsleger' van Taylor en Kromah.
In de straten van Monrovia schoten zwaar bewapende, gedrogeerde kindsoldaten op alles wat bewoog (*rechtsonder*). Binnen enkele dagen lagen de straten bezaaid met lijken. Winkels werden geplunderd, voedsel en drinkwater werden schaars en er brak cholera uit.
Begin mei brak een nieuwe fase in de gevechten aan. De troepen van Roosevelt Johnson rukten op naar de wijk Mamba Point, waar zich ook de Amerikaanse ambassade bevond. De 20.000 mensen die daar hun toevlucht hadden gezocht, zagen zich gedwongen een veilig heenkomen te zoeken. Een deel vluchtte naar het platteland en een ander deel naar de haven, waar men hoopte per schip de burgeroorlog te kunnen ontvluchten. Ruim 3.500 van hen slaagden erin een ticket voor het vrachtschip Bulk Challenger te bemachtigen.
Op 6 mei verliet de Bulk Challenger de haven van Monrovia (*links*). Aan boord was nauwelijks bewegingsruimte en er was gebrek aan de meest elementaire zaken: drinkwater was schaars, er was slechts één toilet en ruimte om te slapen was er al helemaal niet. Na ruim een week op zee te hebben ronddgedobberd, mocht het gammele schip, overigens pas na grote internationale druk, in de Ghanese havenplaats Takoradi aanleggen.
De burgeroorlog in Liberia ging ondertussen in alle hevigheid door. Pas eind juli ontstond er weer een sprankje hoop voor de Liberianen toen de belangrijkste krijgsheren overeenkwamen hun aanhangers te ontwapenen en zelfs verkiezingen plannen.

ABC PRESS / SYGMA / P. ROBERT

SUNSHINE / SIPA PRESS / NANZER

11

Duitsland doden bij brand vliegveld Düsseldorf

11/18

Israël leger beantwoordt raketaanvallen op noorden met dagenlange vergeldingsaanvallen op Hezbollahstellingen in zuid-Libanon en Beiroet (operatie 'Druiven der Gramschap')

RBP PRESS / GAMMA / DAHER

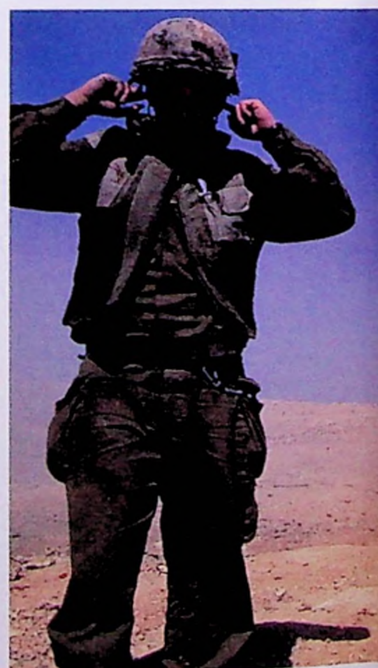
Confrontatie in Libanon

Het begon allemaal met de dood van een Libanese jongen bij een bomontploffing in het zuiden van het land. De radicaal-sjiitische Hezbollah-beweging hield Israël voor de aanslag verantwoordelijk en bestookte de Israëlische grensplaats Kiryat Shmona met katjoesja-raketten. Hierop sloeg de vlam in de pan. Op 11 april reageerde Israël met grootschalige bombardementen op doelen van Hezbollah in heel Libanon (*middenonder*). Duizenden burgers uit het noorden van Israël werden geëvacueerd en het Israëlische leger riep de inwoners van 41 dorpen en stadjes in het zuiden van Libanon op hun woonplaatsen te verlaten omdat deze zwaar zouden worden gebombardeerd. Tienduizenden Libanezen namen in paniek de wijk. Net als in juli 1993 met 'operatie-Afrekening' wilde Israël niet alleen Hezbollah zelf treffen, maar tevens druk uitoefenen op de Libanese regering - en indirect op de Syrische president Assad die in Libanon de dienst uitmaakte - om de activiteiten van de fundamentalistische strijders aan banden te leggen. Ook doelen in de havenstad Tyrus, de hoofdstad Beiroet en de door Syrië gecontroleerde Beka'a-vallei kwamen onder vuur te liggen. Maar terwijl 'operatie-Druiven der Gramschap' dag na dag werd voortgezet met massale luchtaanvallen en artilleriebeschietingen, bleven Hezbollah-strijders het noorden van Israël met raketten bestoken.

De confrontatie in Libanon bereikte een tragisch dieptepunt met de Israëlische artilleriebeschieting van een UNIFIL-post nabij Qana op 18 april (*linksonder* en *linksboven*). Onder de Libanese burgers die bij de VN-troepen bescherming hadden gezocht, vielen meer dan honderd doden (*rechts*). Volgens Israël

ABC PRESS / SYGMA / JON JONES

11 **VS** 7-jarig meisje verongelukt bij recordvlucht

12 **Polen** parlement stemt in met pensioenvoorziening voor ex-presidenten

14 **België** Club Brugge voetbalkampioen

was een Hezbollah-positie op enkele honderden meters van het kamp het doelwit van de beschieting, maar uit onderzoek van de Verenigde Naties bleek naderhand dat het 'onwaarschijnlijk is dat de beschieting van het VN-terrein het gevolg was van grove technische en/of procedurele fouten'.

Als reactie op het bloedbad in Qana riep de Amerikaanse president Clinton, die tot dan toe de Israëlische operatie stilzwijgend had gesteund, op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren. Na een week van intensieve pendeldiplomatie wist de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Warren Christopher op 26 april een akkoord tussen Israël en Hezbollah te bereiken dat eveneens werd onderschreven door Libanon en Syrië. De overeenkomst betekende overigens niet dat de vijandelijkheden tussen Israël en Hezbollah volledig werden gestaakt; beide partijen spraken af de gewapende strijd te beperken tot de Israëlische veiligheidszone in Zuid-Libanon en hierbij de burgerbevolking te ontzien.

Bij hun poging Hezbollah het zwijgen op te leggen voerden de Israëlische strijdkrachten in zestien dagen tijd meer dan vijfhonderd luchtaanvallen uit en vuurden zij bijna 25.000 artilleriesalvo's af. Meer dan 150 Libanese burgers werden gedood, honderdduizenden op de vlucht gedreven en in tientallen dorpen en steden werden enorme verwoestingen aangericht. Maar Hezbollah uitschakelen lukte ook ditmaal niet. Met hun mobiele lanceerinstallaties bleven de fundamentalistische strijders het noorden van Israël bestoken. In totaal schoten zij meer dan duizend katjoesja's af, waarbij ruim zestig Israëli's gewond raakten. Net als zijn voorgangers moest de Israëlische premier Peres erkennen dat 'oorlogvoeren tegen Hezbollah net zoiets is als soep eten met een vork'. ■

ABC PRESS / SYGMA

14

Frankrijk de Belg Museeuw wint dankzij ploegbaas de wielerklassieker Parijs-Roubaix

16

Nederland Tweede Kamer stemt voor 'homohuwelijk'

THE ASSOCIATED PRESS / AHN YOUNG-JOON

Spanningen tussen Noord- en Zuid-Korea

Noordkoreaanse soldaten die de verboden gedemilitariseerde zone binnentrokken en het Zuidkoreaanse leger dat daarop in verhoogde staat van paraatheid gebracht werd: de spanning tussen de twee Korea's liep begin april weer behoorlijk op en dat kwam de Zuidkoreaanse regeringspartij niet eens zo heel slecht uit.
De troepenbewegingen gingen aan Noordkoreaanse zijde gepaard met verbaal geweld. Keer op keer verklaarden hoge Noordkoreaanse politici dat een gewapend conflict met het zuiden onvermijdelijk was, de vraag was alleen wanneer die oorlog zou uitbreken. Logisch dus dat in Zuid-Korea wat zenuwachtig maar vastberaden werd gereageerd.
Door een standvastige houding kon de Nieuw Korea Partij (NKP) van de Zuidkoreaanse president Kim Young Sam haar geschonden imago enigszins oppoetsen. De NKP werd achtervolgd door allerlei schandalen en leek af te stevenen op een slecht verkiezingsresultaat. Dankzij de Noordkoreaanse dreiging bleef het verlies bij de verkiezingen van 11 april evenwel beperkt. Hoewel de absolute meerderheid in het parlement verloren ging, kon de NKP blijven regeren.
De zorgen over de onberekenbare noorderbuur bleven echter bestaan. Het was volstrekt onduidelijk wie het voor het zeggen had in het orthodox-communistische Noord-Korea, dat bovendien zuchtte onder een ernstige hongersnood. Regelmatig liepen hoge ambtenaren en militairen uit Noord-Korea over naar het zuiden en deden dan allerlei aanvalsplannen uit de doeken.
Of Noord-Korea echt tot een veroveringsoorlog in staat was, bleef onduidelijk. Volgens waarnemers waren de grensschendingen vooral bedoeld als drukmiddel om te komen tot een definitieve vredesregeling. Nog altijd was de wapenstilstand van kracht die in 1953 een eind maakte aan de Koreaanse oorlog. Probleem was echter de weigering van Noord-Korea om met de 'marionettenregering' van het zuiden te onderhandelen. Om de Noordkoreanen tot andere gedachten te dwingen besloten de Verenigde Staten en Zuid-Korea de voedselhulp aan het hongerende land op te schorten. Veel resultaat had dat echter niet. De spanning bleef bestaan en dus bleven beide legers elkaar, soms van heel dichtbij, beloeren (*boven*).

16

Groot-Brittannië prins Andrew en Sarah Ferguson gaan definitief scheiden

16

Nederland house-duo 2Unlimited uit elkaar

ABC PRESS / PHILIP RAMEY

Fatale recordpoging

Jessica Dubroff wilde de jongste piloot zijn die het Amerikaanse continent zou overvliegen. Maar het zevenjarige meisje moest haar recordpoging echter met de dood bekopen. Op 11 april stortte kort na de start het door haar bestuurde toestel neer (*onder*). Behalve Jessica kwamen bij het ongeluk ook haar vader en haar instructeur om het leven.

SUNSHINE / SIPA PRESS / GARY CASKEY

Een dag eerder was de kleine Jessica vol goede moed aan haar recordvlucht begonnen (*boven*). Vanaf Half Moon Bay, California, vloog zij de eenmotorige Cessna zonder problemen naar Cheyenne, Wyoming. Daarvandaan zou Jessica, met naast haar de instructeur en achterin haar vader, de volgende dag koers zetten richting oostkust. Kort na de start ging het echter mis. Het toestel kwam in een storm terecht. Jessica probeerde terug te keren, maar sloeg te pletter in een woonwijk. Enkele huizen werden maar net gemist. Uit onderzoek bleek dat de Cessna tijdens de fatale vlucht te zwaar geladen was. Jessica had vijf maanden les gehad, waarbij ze veertig uur had gevlogen en zo'n vijftig starts had gemaakt. Met die ervaring wilde zij eeuwige roem verwerven. Een vermelding in het Guinness Book of Records zat er evenwel niet in. In 1994 waren de uitgevers van het boek gestopt met het vermelden van de jongste piloot, in de hoop een eind te maken aan dergelijke onverantwoorde recordpogingen. Desondanks waren er eerst een negen- en vervolgens een achtjarig kind met een vliegtuig van de west- naar de oostkust gevlogen. Jessica wilde dat op nog jongere leeftijd doen.

18

Egypte 17 Griekse toeristen gedood bij aanslag op bus bij hotel in Caïro

18

Libanon Israël bombardeert per ongeluk VN-vluchtelingenkamp bij Qana; er vallen meer dan honderd doden

Museeuw wint dankzij zaktelefoon

Het was dit keer niet het weer, maar een ongekend machtsvertoon van de ploeg Mapei-GB die de wielerklassieker Parijs-Roubaix gedenkwaardig maakte. Precies honderd jaar nadat de 'hel van het noorden' voor het eerst werd verreden, zegevierde Johan Museeuw (*boven*). Maar op 14 april ging niet alleen de 30-jarige Belg juichend over de eindstreep, ook zijn ploeggenoten Gianluca Bortolami (rechts) en Andrea Tafi (links) deelden in de vreugde. Onduidelijk was of de nummers twee en drie echt blij waren of alleen maar deden alsof.
De renners van de Italiaans-Belgische ploeg domineerden de wedstrijd zozeer dat geen enkele andere renner op de gevreesde kasseien het moordende tempo kon volgen. Aanvankelijk lagen zelfs vier renners van Mapei-GB aan kop, maar door lekke banden moest Franco Ballerini lossen. En dus konden Museeuw, Bortolami en Tafi onderling uitmaken wie Parijs-Roubaix op zijn naam zou schrijven.
Ploegleider Patrick Lefevere wilde niet dat zijn renners tegen elkaar zouden gaan rijden en besloot daarom ruim voor de eindstreep de ereplaatsen te verdelen. Via zijn draagbare telefoon overlegde hij zelfs met Mapei-directeur Giorgio Squinzi in Milaan. Omdat Museeuw al zo veel voor de ploeg had gedaan, mocht hij winnen.
De beide Italianen legden zich morrend bij de beslissing neer. Zij wachtten keurig toen Museeuw negen kilometer voor de finish een lekke band kreeg en deden op de wielerpiste van Roubaix precies wat hun ploegleider had gezegd. Museeuw kon daardoor eindelijk de 'koningin der klassiekers' op zijn naam schrijven, al vonden veel wielerliefhebbers de manier waarop toch wel enigzins gênant.

19

Liberia bestand maakt tijdelijk einde aan bloedige gevechten

21

België/Nederland veel bos- en heidebranden door aanhoudende droogte

Discussies over homohuwelijk

Door veel Kamerleden van PvdA, D66 en de VVD werd het beschouwd als een typisch 'paars' speerpunt: de invoering van een homohuwelijk. Op 16 april bleek een ruime meerderheid in de Tweede Kamer vóór het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor twee personen van hetzelfde geslacht. Maar het kabinet wilde vooralsnog zo ver niet gaan.
De discussie over het homohuwelijk werd geïnitieerd door de Kamerleden Boris Dittrich (D66), Mieke van der Burg (PvdA) en Anne Lize van der Stoel (VVD). Zij stelden dat het verbod van homo's en lesbiennes om te trouwen in strijd was met artikel 1 van de Grondwet en met de Wet gelijke behandeling. Door een homohuwelijk zou meteen de discriminatie van mannen- en vrouwenparen op gebied van erfrecht en pensioenen verholpen zijn. Staatssecretaris Elisabeth Schmitz van Justitie stelde namens de regering dat er geen principiële bezwaren waren tegen een homohuwelijk, maar wel een aantal praktische. De vrees bestond dat Nederland zo ver voorop zou gaan lopen dat het internationaal in een isolement terecht zou komen. Daarnaast was er het probleem van adoptie: door een huwelijk zouden ook homostellen kinderen mogen adopteren. Dat zou kunnen betekenen dat donorlanden bezwaar gingen maken en zouden weigeren kinderen voor adoptie aan Nederland af te staan.
Schmitz was bovendien van mening dat het maatschappelijk draagvlak voor een homohuwelijk niet groot genoeg was. Die mening vond steun in kerkelijke kringen waar men geloofde dat het huwelijk gericht diende te zijn op de voortplanting, en dus voorbehouden moest blijven aan heterostellen. Anderen vreesden dat men met het openstellen van het huwelijk voor homo's de deur open zou zetten voor wettige bekrachtiging van andere relatievormen (trio's, een man met meerdere vrouwen, broers en zussen).
Overigens wezen onderzoeken uit dat zeventig procent van de Nederlandse bevolking instemde met het homohuwelijk. En dat Nederland door een dergelijke wet internationaal alleen zou komen te staan, was niet echt vol te houden: in tal van landen, zoals Denemarken, Hongarije, Australië en de Verenigde Staten (waar op 25 maart bijna tweehonderd stellen in San Francisco symbolisch in het huwelijk traden, *onder*), werd over het homohuwelijk gediscussieerd. In IJsland werd in juni een wet aangenomen die bepaalde dat homo's zich konden laten registreren en dan dezelfde rechten hadden als gehuwden, behalve het adoptierecht.
Uiteindelijk besloot de Nederlandse regering ook een dergelijke vorm van registratie voor homo- én heterostellen in te voeren. Na een periode van twee jaar zou de registratie geëvalueerd moeten worden. In de tussentijd kon onderzoek worden gedaan naar de praktische bezwaren tegen het homohuwelijk.

ANP FOTO

21 **Nederland** in Emmen worden omstreden kooigevechten gehouden

21 **Italië** centrum-linkse coalitie wint verrassend de parlementsverkiezingen

Eerste kooigevechten in Nederland

'Mensonterend.' 'Een eerlijk krachtmeting tussen beoefenaars van verschillende vechtsporten.' 'Barbaars.' De nement werd georganiseerd. Veel van de 2.100 toeschouwers verlieten teleurgesteld de Emmense Zuidoosthal. Zij hadden geen bloed zien vloeien, geen tanden zien rondvliegen en slechts één gruwelijkheden. Vaak was er 'slechts' sprake van een partijtje worstelen. En daar was het publiek, dat 75 tot 300 gulden voor een toegangskaartje had neergeteld, niet voor gekomen. met paardestaart) en de Braziliaan Eduardo Rocha. Vooraf was door enkele Kamerleden geprobeerd de kooigevechten te verbieden, maar daar bleek geen wettelijke basis voor te bestaan.

WFA / JAN SIBON

meningen omtrent de uit Amerika overgewaaide kooigevechten bleken ook in Nederland verdeeld. Dat werd duidelijk toen op 21 april in Emmen kooigevechten werden gehouden. Het was de eerste keer dat in Nederland een dergelijk eve- rib horen breken. Vooraf was meer spektakel verwacht van de kooigevechten, want uitgezonderd bijten en het raken van ogen en geslachtsdelen was alles toegestaan. De meeste partijen verliepen echter zonder de verwachte (en door velen gehoopte) Tevredenheid was er wel over de winnaar: de Arnhemmer Willie Peters sleepte de hoofdprijs van 20.000 dollar in de wacht. De 30-jarige sportleraar bleek te sterk voor zijn buitenlandse concurrenten, onder wie de Duitser Hubert Numrich (*midden*, Toch liet de gemeente Emmen achteraf weten in het vervolg geen toestemming meer te zullen geven voor dergelijke wedstrijden, omdat de veiligheid en de gezondheid van de deelnemers niet kon worden gegarandeerd.

23

VS deel nalatenschap van Jaqueline Kennedy-Onassis onder de hamer

24

Groot-Brittannië IRA-bomaanslag in Londen veroorzaakt slechts materiële schade

Historische zege van de Olijf

Vooraf was gevreesd dat de verkiezingen de impasse in de Italiaanse politiek zouden bevestigen, maar op 21 april kwam er een verrassende, duidelijke overwinnaar uit de bus. De centrum-linkse Olijf-alliantie bleef, tot vreugde van haar aanhang (*boven*), met ruim verschil de rechtse Vrijheidsalliantie voor. En dat betekende dat Italië voor het eerst in vijftig jaar een regering kreeg met (ex-)communisten.
De parlementsverkiezingen waren uitgeschreven nadat het zakenkabinet van Lamberto Dini in januari ten val was gekomen en de formatie van een nieuw kabinet door Antonio Maccanico was mislukt. Centraal in de campagne stond de vraag wie de nieuwe premier zou worden: Silvio Berlusconi van het rechtse blok of Romano Prodi van het linkse blok.
De 56-jarige katholieke professor Prodi trok uiteindelijk aan het langste eind. Hij leidde een heterogeen bondgenootschap van centrum-linkse partijen, waarvan de ex-communistische PDS en de ex-christen-democratische PPI de grootste waren. 'Ulivo' behaalde in de Senaat een absolute meerderheid, maar kwam in de Kamer stemmen tekort. Met steun van de orthodox-communisten kon Prodi (*onder*, midden) toch gaan regeren.
Op 17 mei werd de 55e naoorlogse regering gepresenteerd. Opvallende namen daarin waren Antonio di Pietro, de rechter die faam had verworven als corruptiebestrijder, oud-formateur Antonio Maccanico en de oud-premiers Lamberto Dini en Carlo Azeglio Ciampi. Vicepremier werd Walter Veltroni, een vooraanstaand ex-communist.
Prodi stelde de bestrijding van de werkloosheid en de sanering van de overheidsfinanciën centraal. Bovendien wilde hij het onderwijs, de gezondheidszorg en de overheidsbureaucratie hervormen. Maar bovenal streefde de nieuwe premier politieke stabiliteit na. Hij beloofde de regeerperiode van vijf jaar te zullen volmaken, iets wat in Italië nog geen enkele regering was gelukt. Gezien de diversiteit en instabiliteit van zijn coalitie geloofden echter weinigen dat Prodi dat zou kunnen realiseren.

TRANSWORLD / AGENZIA CONTRASTO / DIA

TRANSWORLD / A3 / AGENZIA CONTRASTO / ANTONIO SCATTOLON

26

Midden-Oosten onder Amerikaanse druk gaan Israël, Libanon en Syrië akkoord met een staakt-het-vuren

26

Nederland zwaardere straffen voor bende van Venlo in hoger beroep

Gekte rond nalatenschap Jacqueline Kennedy

Een schommelstoel waar echtgenoot John F. Kennedy nog op had gezeten, ging weg voor ruim 350.000 dollar. Een ketting met nepparels bracht zo'n 175.000 dollar op. Voor een walnotenhouten sigarenkast werd ongeveer 575.000 dollar betaald en voor een versleten, houten voetenbankje 33.500 dollar. Een simpel meetlint in een zilveren houder met daarop de initialen 'JBK' (Jacqueline Bouvier Kennedy) verwisselde voor bijna 50.000 dollar van eigenaar en voor een eenvoudige kop en schotel werd 6.000 dollar neergeteld.

De waanzinnige prijzen maakten duidelijk dat de Kennedy-magie nog altijd niet was uitgewerkt. Tijdens de veiling van 1.300 stukken uit de nalatenschap van Jacqueline Kennedy-Onassis werden bedragen geboden die aan het absurde grensden. Maar een meetlint of een porseleinen kop en schotel die aan Jacqueline Kennedy hadden toebehoord, waren voor sommigen blijkbaar van onschatbare waarde. Kopers boden met een ongekende vasthoudendheid tegen elkaar op. De veiling, die op 23 april begon en vier dagen duurde, bracht dan ook het achtvoudige op van wat het New Yorkse veilinghuis Sotheby's vooraf had becijferd.

Het topstuk van de veiling was de diamanten verlovingsring die Jacqueline had gekregen van haar tweede echtgenoot, de Griekse reder Aristoteles Onassis. De ring werd afgehamerd bij een bedrag van ruim twee miljoen dollar. Ook de prijs van een golfset werd door enkele vasthoudende bieders opgedreven en bedroeg tenslotte zo'n 700.000 dollar. Jacquelines kinderen Caroline en John jr. voeren wel bij de Kennedy-gekte. Met de opbrengst konden zij de (hoge) successierechten op de erfenis van hun in 1994 overleden moeder betalen. Wat overbleef ging, na aftrek van de veilingkosten, naar enkele liefdadigheidsinstellingen. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / JUSTIN SUTCLIFFE

28

Australië man schiet 34 mensen dood op Tasmanië

28

Nederland Ajax wordt voor de derde keer op rij landskampioen voetbal

Proces tegen moordenaars straatkinderen

Wagner dos Santos was geheel in het wit gekleed en droeg uit veiligheidsoverwegingen een kogelvrij vest (*onder*). De 25-jarige Braziliaan was de kroongetuige in een geruchtmakend proces dat op 29 april van start ging. Dos Santos wees op de eerste procesdag een van de agenten aan die in de zomer van 1993 een bloedbad hadden aangericht onder straatkinderen in Rio de Janeiro. De agent bekende en werd veroordeeld tot 30 jaar gevangenisstraf.

Zoals iedere nacht sliep autowasser Wagner dos Santos op 23 juli 1993 samen met een aantal andere zwervertjes in de buurt van de Candelaria-kerk. Plotseling werden zij beschoten door een aantal (vier? acht?) agenten. Acht straatkinderen werden gedood, zes anderen raakten gewond. Wagner dos Santos overleefde de aanslag, maar een gerichte kogel verminkte zijn gezicht.
Het 'bloedbad van Candelaria' bracht een schokgolf teweeg. Het vermoorden van zwerfkinderen, een bijna dagelijkse praktijk in Rio, moest een halt worden toegebracht. In tegenstelling tot eerdere aanslagen kwam het dit keer wel tot een proces. Dat werd getuige Wagner dos Santos bijna alsnog fataal, maar hij overleefde een tweede aanslag op zijn leven. Daarna dook hij onder op een geheime plaats in Europa. Vanwege het proces kwam Dos Santos terug naar Rio, waar hij getuigenissen aflegde en de jury zware straffen hoorde uitspreken. Velen twijfelden er echter aan of de schuldigen ooit wel hun gerechte straf zouden ondergaan. In Brazilië werden regelmatig bloedbaden aangericht onder landloze boeren, daklozen en zwerfkinderen, zonder dat er ooit één dader achter de tralies verdween. Ondanks de uitspraak van de openbare aanklager dat 'dit proces de geweldcyclus moet doorbreken en moet bewijzen dat, rijk of arm, ieder mens de gemeenschap evenveel waard is', geloofden weinigen dat het dit keer anders zou zijn.

ANP Foto / Antonio Scorza

30

Brazilië hoge straffen opgelegd in proces tegen moordenaars van zwerfkinderen in Rio de Janeiro

30

Nederland koningin Beatrix bezoekt op koninginnedag Sint-Maartensdijk en Bergen op Zoom

PETER JANSSENS

RBP PRESS / PHOTO NEWS / B. DEVOGHEL

Heftige onderwijsprotesten in Franstalig België

Voor de Waalse socialisten was 1 mei niet bepaald een feestdag. Veel bijeenkomsten op de dag van de arbeid werden verstoord door actievoerend onderwijspersoneel en studenten. Vooraanstaande politici van de Parti Socialiste werden met tomaten en eieren bekogeld en met snerpende fluitconcerten of door het blokkeren van gebouwen werd hen het spreken onmogelijk gemaakt.
De woede richtte zich vooral op Laurette Onkelinx, die in Luik tevergeefs probeerde het woord te voeren (*onder*). De minister-president van de Franstalige Gemeenschap had een decreet voor het lager en middelbaar onderwijs opgesteld. Daarin was aangegeven dat er fors bezuinigd moest worden. Daarbij zouden zo'n 3.000 banen verloren gaan, en dat pikten de leraren niet.
Al maanden heerste er door het decreet-Onkelinx grote onrust op het Franstalige onderwijsfront in Wallonië en Brussel. In februari en maart volgde de ene betoging na de andere. Op 2 april liep een onderwijsbetoging in Brussel volledig uit de hand (*boven*). Tientallen betogers en agenten raakten gewond en zo'n honderd manifestanten werden aangehouden.
De betoging was een ultieme poging de goedkeuring van het omstreden decreet tegen te houden. Maar dezelfde dag nog stemde de Franstalige Gemeenschapsraad in met de bezuinigingsvoorstellen. Dat betekende echter niet dat het gedaan was met de acties. ■

1

Nederland zes maanden cel geëist tegen Patrick Kluivert bij begin proces

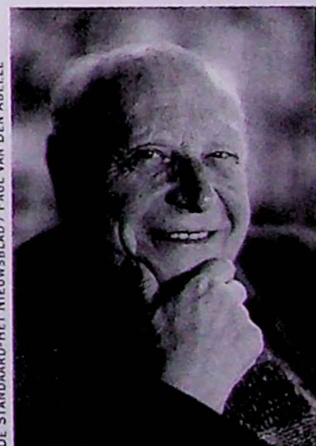
1

België felle protesten op dag van de arbeid tegen onderwijsplannen van Franstalige Gemeenschapsregering

DE STANDAARD-HET NIEUWSBLAD / PAUL VAN DEN ABEELE

België verliest twee vooraanstaande katholieken

Van leven naar hét Leven heette de laatste publikatie van Leo-Jozef Suenens. Op 6 mei, drie maanden nadat het boek was uitgekomen, verwisselde de Belgische kardinaal het tijdelijke met het eeuwige. De man die door vooraanstaande theologen 'een van de grote leidende figuren van de katholieke kerk in deze eeuw' werd genoemd, werd 91 jaar. Suenens was na zijn priesterwijding in 1927 onder meer professor aan het seminarie en hulpbisschop onder kardinaal Van Roey geweest, voordat hij in 1961 werd benoemd tot aartsbisschop van Mechelen. Het Tweede Vaticaanse Concilie was net begonnen en Suenens zou daarin een vooraanstaande rol spelen. Paus Johannes XXIII had hem gevraagd een van de vormgevers van het Concilie te worden.
Suenens ontpopte zich als een progressief kerkleider, die zich teweer stelde tegen de centralistische macht van de curie en pleitte voor collegialiteit en oecumene. Door die stellingname verspeelde hij eerst zijn kansen op het pausschap en vervolgens de sympathie van de nieuwe paus, Paulus VI.
Niet alleen in Rome maakte Suenens vijanden. In eigen land haalde hij zich de woede van veel Vlaamsgezinden op de hals door zich te verzetten tegen de geruchtmakende splitsing van de universiteit van Leuven.
In latere jaren ontpopte Suenens (*boven*, in 1982) zich als warm pleitbezorger van de charismatische beweging, vooral nadat hij in 1979 was teruggetreden als aartsbisschop. Hij was goed bevriend met koning Boudewijn, die hij net als koningin Fabiola voor de charismatische beweging wist te winnen.
Drie maanden na Suenens overleed een andere vooraanstaande katholiek: de kapucijn Max Wildiers (*rechts*). De cultuurfilosoof, theoloog en publicist had zijn leven lang gestreden voor de ontvoogding van Vlaanderen en voor de verzoening van wetenschap en religie. Zijn lijfspreuk was Spiritus quiescit numquam, de geest rust nooit. Op 17 augustus kwam zijn geest evenwel tot rust. Max Wildiers werd 92 jaar. ■

DE STANDAARD-HET NIEUWSBLAD / PAUL VAN DEN ABEELE

3

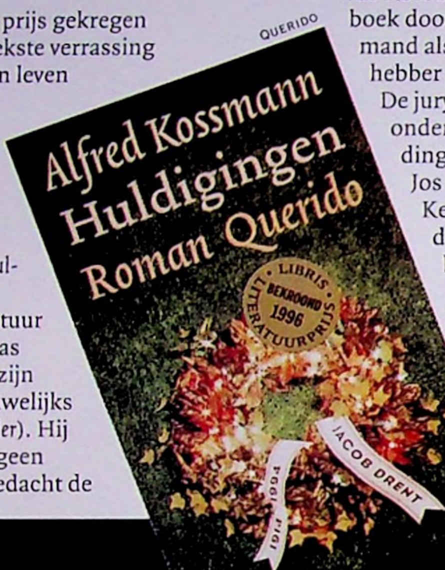
Nederland kabinet-Kok wil Hoge Snelheids-Lijn onder Groene Hart laten lopen

6

België kardinaal Suenens overlijdt op 91-jarige leeftijd

Onverwachte winnaar Librisprijs

‘Dat ik deze prijs gekregen heb, is de gekste verrassing die ik in mijn leven heb meegemaakt.’ Alfred Kossmann kon, kort nadat aan zijn boek *Huldigingen* de Libris Literatuur Prijs 1996 was toegekend, zijn emoties nauwelijks de baas (*onder*). Hij had nooit, ‘geen seconde’, gedacht de prijs te zullen krijgen. Ook in de beschouwingen vooraf was Kossmanns boek door niemand als kanshebber getipt. De jury, onder leiding van Jos van Kemenade, verbaasde dan ook vrijwel iedereen door *Huldigingen* met de Librisprijs te bekronen.

Huldigingen werd geprezen vanwege de ‘stilistische en compositorische’ kwaliteiten. In het amper 122 pagina’s tellende boek stond de geleerde Jacob Drent centraal. Hij werd door vijf verschillende personages beschreven en dat leverde een ‘caleidoscopisch’ en intrigerend beeld op van ‘een hoofdpersoon die maar niet komt vast te liggen en nooit echt gekend kan worden’. Net als in zijn eerdere werk probeerde Kossmann in *Huldigingen* de veranderlijkheid van de identiteit van mensen te vatten.

Kossmann was er nooit in geslaagd tot het brede publiek door te dringen. Het was dan ook al een verrassing dat hij behoorde tot de zes genomineerden die zouden meedingen naar de Librisprijs. Veel kenners verwachtten dat *De opdracht* van Wessel te Gussinklo of *De heerlijkheid van Julia* van Oscar van den Boogaard zou worden bekroond. Tijdens het feestelijke gala op 8 mei in Amsterdam werd echter duidelijk dat de (verdeelde) jury niet voor een experimenteel boek had gekozen, maar voor de ‘finesse’ van een 74-jarige auteur. ■

BERT VERHOEFF

6

Liberia velen proberen gruwelijke burgeroorlog op gammele boten te ontvluchten

7

Nederland op Bosniëtribunaal in Den Haag begint proces tegen Dusko Tadic

Bootvluchtelingen willen Hongkong niet uit

Het was een hard gelag voor de Vietnamese vluchtelingen. Op zoek naar een betere toekomst hadden ze eind jaren tachtig met gammele bootjes hun vaderland verlaten. Maar als economische vluchtelingen waren zij, ook in Hongkong, niet welkom. Daarom mochten ze de opvangkampen waar ze werden ondergebracht, niet verlaten. De kampen waren overvol en de levensomstandigheden slecht (*onder*), maar de meesten van de 18.000 kampbewoners bleven liever in Hongkong dan dat zij naar Vietnam terugkeerden.
De overgang van Hongkong van Britse in Chinese handen, in 1997, gooide echter roet in het eten. De Chinezen eisten namelijk dat de kampen leeg zouden worden opgeleverd. Daarom besloten de autoriteiten de gedwongen repatriëring van de vluchtelingen te versnellen. Op 10 mei waren duizend bewoners van het kamp Whitehead aan de beurt. Maar zij wachtten hun uitzetting niet lijdzaam af (*boven*). Voor dag en dauw namen zij bewakers in gijzeling en staken zij gebouwen in brand. In de verwarring wisten tweehonderd Vietnamezen te ontsnappen. Zij werden later opgepakt en alsnog naar Vietnam teruggestuurd.
Het incident illustreerde de wanhoop en de angst voor vervolging die de vluchtelingen in Vietnam te wachten stond. Toch was Vietnam niet langer het radicale communistische land dat zij waren ontvlucht. Bovendien waren de meesten van hen economische vluchtelingen, die simpelweg de armoede in hun vaderland probeerden te ontvluchten. En juist wat dat betreft was er veel veranderd. Dankzij liberalisering en de opheffing van de Amerikaanse handelsboycot bloeide de economie van Vietnam als nooit tevoren. Van vervolging van economische vluchtelingen was helemaal niets bekend. De vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, UNHCR, gaf dan ook alle steun aan de terugkeeroperatie. De bijbehorende voorlichtingscampagne had echter het wantrouwen bij de vluchtelingen niet kunnen wegnemen. ■

REUTERS

RBP PRESS / GAMMA / JOAN KLATCHKO

8

Nederland Libris Literatuur Prijs 1996 toegekend aan *Huldigingen* van Alfred Kossmann

10/14

Hongkong Vietnamese vluchtelingen worden massaal teruggestuurd

Alleen rond de wereld

Na in 120 dagen zo'n 26.000 zeemijlen te hebben afgelegd, kwam Henk de Velde op 14 mei opgelucht aan in Brest (*onder*). In de Franse havenplaats kon de solozeiler weer genieten van vaste grond onder de voeten, malse karbonaadjes, vers fruit, sigaren en een warm bed. De teleurstelling over het mislukken van zijn recordpoging had snel plaatsgemaakt voor de blijdschap over het volbrengen van de solotocht rond de wereld.

Henk de Velde had eigenlijk het record van de Fransman Titouan Lamazou willen breken. Die had de non-stopzeiltocht rond de zuidpool in 109 dagen voltooid. Al twee keer eerder had De Velde geprobeerd die tijd te verbeteren, maar steeds strandde zijn poging door materiaalproblemen. Ook dit keer begon de Nederlander problematisch. Al een paar dagen nadat hij eind december 1995 uit Brest was vertrokken, moest hij wegens pech aanleggen in Lissabon.
Na de nodige reparaties maakte De Velde op 15 januari in de Portugese hoofdstad een herstart. Aanvankelijk ging de tocht voor de wind. Op een gegeven moment lag de zeiler zelfs een dag voor op zijn snelste reisschema. Maar nieuwe materiaalpech en lange periodes van windstilte gooiden roet in het eten.
De 46-jarige De Velde kon de tijd van Lamazou niet verbeteren, maar was wel de eerste zeiler die non-stop de wereldzeeën bedwong op een catamaran. De man uit Kampen kwam dus toch met een record thuis. De Velde was van plan een boek te schrijven over zijn eenzaam avontuur. De titel, waarover hij lang genoeg had kunnen nadenken, stond al vast: *Het antwoord van de albatros.*

ANP FOTO / ED OUDENAARDEN

11

VS DC-9 van ValuJet stort neer in de Everglades; alle 109 inzittenden komen om

14

Frankrijk zeezeiler Henk de Velde keert na soloreis van 120 dagen terug in Brest

Patrick Kluivert veroordeeld

De verdachte zou in een geleende, onverzekerde auto veel te hard hebben gereden en daardoor een auto-ongeluk met dodelijke afloop hebben veroorzaakt. Normaal zou een proces over een dergelijke zaak geen enkele publiciteit krijgen. Toch was het op 1 mei een drukte van belang bij de Amsterdamse rechtbank. Hordes cameramensen, fotografen en journalisten waren aanwezig, want de verdachte in kwestie was de populaire Ajacied Patrick Kluivert.
In september 1995 was Kluivert betrokken bij een ongeval in Amsterdam-Noord. Met een rode BMW-cabriolet botste hij op een rode Ford Orion, die juist aan het keren was. De bestuurder van de Ford, de Vlaardingse theaterdirecteur Marten Putman, was op slag dood; zijn echtgenote raakte zwaargewond. Op de betreffende weg was de toegestane maximumsnelheid vijftig kilometer per uur. Volgens ooggetuigen was Kluivert als 'een projectiel' langsgevlogen.
Op de eerste dag van het proces ontkende Kluivert alle schuld. Ook zijn medepassagier bevestigde dat de Ajax-speler niet te hard had gereden. Maar onderzoekers meenden dat de BMW wel degelijk de maximumsnelheid ver had overschreden. Alleen de schattingen liepen uiteen: sommigen hielden het op 72 kilometer per uur, anderen geloofden dat Kluivert wel 90 of 104 had gehaald.
Op 14 mei deed de rechter uitspraak. Hij volgde in grote lijnen de eis van de officier van justitie en veroordeelde de 19-jarige Kluivert tot 240 uur dienstverlening, drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf, ontzegging van de rijbevoegdheid gedurende achttien maanden en een proeftijd van twee jaar.
De rechter achtte het bewezen dat de verdachte zeker zo'n negentig kilometer per uur had gereden. Kluivert hield echter zijn onschuld staande, maar besloot uiteindelijk niet tegen de uitspraak in beroep te gaan. ■

ANP FOTO / TOUSSAINT KLUITERS

14

Nederland Patrick Kluivert veroordeeld tot 240 uur dienstverlening wegens veroorzaken dodelijk ongeluk

15

Indonesië gijzelaars op Irian Jaya na ruim vier maanden bevrijdt

ANP FOTO / RENE SUTER

Gijzelaars na vier maanden bevrijd

Omdat ze vergeten dreigden te worden en omdat ze een zekere mate van zelfstandigheid wilden, besloten enkele leden van de Organisatie Vrij Papoea (OPM) tot een actie over te gaan die de aandacht zou trekken van de wereldopinie. En dat lukte. Diep in de oerwouden van het Indonesische eiland Irian Jaya hielden zij een aantal maanden elf wetenschappers in gijzeling. Uiteindelijk wist het Indonesische leger met geweld de gegijzelden te ontzetten.
De actie was begonnen op 8 januari. Toen ontvoerden OPM-leden 26 personen uit een dorpje in de Baliemvallei. Spoedig werd een aantal gegijzelden weer vrijgelaten. Uiteindelijk hield de OPM elf mensen vast, onder wie vier Britten en twee Nederlanders: Mark van der Wal en zijn zwangere vriendin Martha Klein (rechtsboven). De 35-jarige Van der Wal was in het gebied aan het werk voor het Wereldnatuurfonds; zijn 32-jarige vriendin was hem komen opzoeken vanuit Jakarta, waar zij voor de UNESCO werkte.
Na het bekendworden van de ontvoering werd diverse keren geprobeerd te bemiddelen. Uiteindelijk leek het Rode Kruis succes te hebben, maar nadat de gijzelaars al van hun bewakers afscheid hadden genomen en foto's waren gemaakt (*boven*), werd de vrijlating alsnog door een van de Papoealeiders afgeblazen. Dat was voor het Indonesische leger het sein om gewelddadig in te grijpen. Na een klopjacht van bijna een week slaagden de Indonesische militairen erin de gijzelaars te vinden. Bij de bevrijdingsactie op 15 mei vonden acht Papoearebellen en twee Indonesische gijzelaars de dood. De Nederlanders en Britten vlogen ruim een week later naar hun vaderland. Weer thuis lieten Mark van der Wal en Martha Klein weten na de bevalling terug te willen keren naar Indonesië om hun werk daar voort te zetten.

15

Nederland Hoger Beroep tegen Van der Valktop verdaagd tot 5 juni

16

Duitsland koningin Beatrix neemt in Aken de Karelsprijs in ontvangst

Koningin Beatrix onderscheiden

In het rijtje illustere Europeanen Winston Churchill, Konrad Adenauer, François Mitterrand, Helmut Kohl, Vaclav Havel en Edward Heath kon vanaf 16 mei ook koningin Beatrix worden bijgeschreven. De Nederlandse vorstin werd in Aken onderscheiden met de prestigieuze Karelsprijs. En dat betekende feest in de Duitse stad, waar in een Koninginnedag-achtige sfeer Nederlanders en Duitsers verbroederden.
De internationale Karelsprijs was ingesteld in 1950 en bestemd voor personen die ijverden voor de eenwording van Europa. Koningin Beatrix kreeg de prijs 'voor haar persoonlijke inzet voor het overwinnen van tegenstelllingen en het bevorderen van de saamhorigheid tussen de Europese volkeren', aldus het juryrapport. Vooral haar oproepen tot verdraagzaamheid en verzoening hadden in Duitsland veel indruk gemaakt.
De plechtigheid in de Kroningszaal werd niet alleen bijgewoond door prins Claus en de prinsen Willem-Alexander, Johan-Friso en Constantijn, maar ook door een aantal eerdere winnaars. De Tsjechische president Vaclav Havel was er, evenals de Britse oud-premier Edward Heath en de oud-voorzitster van het Europese Parlement Simone Veil.
De Duitse president Roman Herzog hield een feestrede, waarna koningin Beatrix een dankwoord uitsprak. Daarin pleitte zij voor het toelaten van nieuwe landen tot de Europese Unie. Het was de bedoeling dat ook de Spaanse koning Juan Carlos een rede zou houden, maar hij moest echter wegens familieomstandigheden verstek laten gaan. Beatrix was overigens na Juan Carlos pas de tweede koninklijke en na Simone Veil en de Noorse premier Gro Harlem Brundtland pas de derde vrouwelijke laureaat. ■

ANP FOTO

17

Italië Romano Prodi benoemd tot premier

17

Nederland Circus Renz gered dankzij bedrijf Princess uit Breda

Circus Renz van ondergang gered

Het was een dramatisch jaar voor circus Herman Renz. Juist op het moment dat het circus na een aantal moeizame jaren van opbouw een zeer succesvolle periode doormaakte, sloeg het noodlot toe. Circusdirecteur Herman Renz en zijn vriendin Diana Luycx kwamen onverwacht te overlijden. Enkele personeelsleden probeerden daarna wanhopig het circus van de ondergang te redden. Dat lukte, en zelfs een conflict over de naam van het circus liep goed af.
Op 13 maart werden Herman van der Vegt, zoals Renz eigenlijk heette, en zijn vriendin dood aangetroffen in hun fonkelnieuwe woonwagen. Ze bleken te zijn gestorven door koolmonoxidevergiftiging. Met Herman Renz dreigde ook het circus te verdwijnen, want de pas 29-jarige directeur had niets geregeld dat het voortbestaan van het circus kon garanderen. Het circus verviel daardoor aan zijn moeder, die er niets mee te maken wilde hebben en het te koop aanbood.
Daarmee herhaalde de geschiedenis zich, want na de dood van Hermans vader Nol had zijn moeder het in 1911 opgerichte circus ook al opgedoekt. Herman kon het echter niet verkroppen dat circus Renz niet meer bestond en pakte in 1991 de draad opnieuw op. En met succes, want circus Herman Renz groeide in korte tijd uit tot het grootste circus van de Benelux.
De personeelsleden, die zich dag en nacht voor het circus hadden ingezet, dreigden na Hermans dood met lege handen te komen staan. Toen duidelijk werd dat Hermans moeder acht ton voor het circus wilde hebben, werden tal van reddingsacties op touw gezet om dat bedrag bijeen te brengen.
Mei werd uitgeroepen tot actiemaand voor circus Herman Renz. Er kwam een loterij, sponsors konden stoelen in de circustent kopen en er werden enkele galavoorstellingen georganiseerd. Uiteindelijk was het een bedrijf uit Breda, Princess, dat half mei met enkele tonnen over de brug kwam en zo het circus van de ondergang redde.
En toen dreigde de Duitse circusfamilie Renz-Berlin nog roet in het eten te gooien. Die eiste een verbod op het gebruik van de naam 'Renz'. In een kort geding besliste de rechter half september echter dat het circus al heel lang die naam droeg en dat de eis daardoor te laat kwam. Circus Herman Renz was dus gered, als circus en als naam.

ANP Foto / Toussaint Kluiters

18

Spanje Barcelona-trainer Johan Cruijff op staande voet ontslagen

20

Italië maffiabaas Giovanni Brusca gearresteerd

RBP Press / Gamma / Photo News

Transworld / Presse Sports

Ajax onttroond

Bijna twee jaar lang was Ajax ongenaakbaar. De Amsterdammers wonnen alles wat er te winnen was. Op 22 mei kwam in Rome een einde aan de zegereeks: in de finale van de Champions League bleek Juventus te sterk voor de ploeg van coach Louis van Gaal. Overigens wisten de spelers uit Turijn pas na strafschoppen te winnen.
Bekerhouder Ajax begon de finale met een waslijst van geblesseerden. Marc Overmars en Martijn Reuser konden door zware blessures al maandenlang niet spelen. Patrick Kluivert en de broers Frank en Ronald de Boer waren niet echt fit, maar speelden toch. Bovendien was Michael Reiziger geschorst en was Peter Hoekstra niet speelgerechtigd. Ondanks de provisorische opstelling hoopte Ajax net als in 1995, toen AC Milan in de finale met 1-0 verslagen werd, op een nieuwe stunt tegen een gerenommeerde Italiaanse ploeg.
Maar Juventus liet het zover niet komen. De ploeg van trainer Marcello Lippi kwam al na dertien minuten op voorsprong toen Fabrizio Ravanelli een misverstand tussen de Ajacieden Frank de Boer en Edwin van der Sar doeltreffend afstrafte (*linksboven*). Daarna lieten de Italianen verschillende kansen liggen en scoorde Jari Litmanen ietwat tegen de verhouding in vlak voor de rust de gelijkmaker (*rechtsboven*).
Het bleef bij die 1-1 en ook in de verlenging werd niet meer gescoord. Dus moesten penalty's de beslissing brengen. Terwijl de Italianen geen fout maakten, faalden de Ajaxspelers Edgar Davids en Sonny Silooy (*linksonder*). Dus verhuisde de 'cup met de grote oren' van Amsterdam naar Turijn (*rechtsonder*).
Een schrale troost voor de Amsterdammers was dat zij wel weer opnieuw Nederlands kampioen waren geworden. Toch zag het er somber uit voor Ajax, want veel topspelers vertrokken: Davids en Reiziger gingen naar AC Milan, Silooy vertrok naar Arminia Bielefeld, Finidi George tekende bij Betis Sevilla en Nwankwo Kanu werd door Inter Milaan aangetrokken. Die laatste transfer kreeg overigens nog een staartje toen bleek dat Kanu een ernstige hartafwijking had en niet meer op topniveau mocht voetballen.

Transworld / Presse Sports

Transworld / Presse Sports

21

Tanzania honderden doden bij ramp met veerboot op Victoriameer

22

Italië Juventus wint in Rome Champions League door in finale bekerhouder Ajax na strafschoppen te verslaan

WILLEM MIDDELKOOP

Partij van Bouterse wint toch

Hoewel Jules Wijdenbosch bij de Surinaamse parlementsverkiezingen de lijsttrekker was van de Nationale Democratische Partij (NDP), waren alle ogen gericht op partijvoorzitter Desi Bouterse (*boven*, in witte broek). De man die in Suriname, na de staatsgreep van 1980, zeven jaar lang een militaire junta had geleid, probeerde langs democratische weg zijn invloed in het landsbestuur te herwinnen.
Met een vlammende campagne slaagde hij erin een forse aanhang te krijgen. Op grond van opiniepeilingen werd een nek-aan-nekrace voorspeld tussen NDP en het Nieuw Front, een coalitie van etnische partijen die op dat moment de absolute meerderheid had in het Surinaamse parlement.
De verkiezingen van 23 mei liepen voor Bouterse en de NDP echter uit op een tegenvaller. Weliswaar won de partij vier zetels en kwam daardoor op 16, maar het Nieuw Front bleef de grootste partij. Hoewel het de absolute meerderheid verloor - het Nieuw Front kwam uit op 24 van de 51 zetels in de Nationale Assemblee - zag het er toch naar uit dat de coalitie een nieuwe regering zou kunnen vormen. De doorbraak van Bouterse leek mislukt.
De zege van het Nieuw Front bleek echter een Pyrrhusoverwinning. Door onderlinge verdeeldheid slaagde het er niet in de benodigde tweederde meerderheid in het parlement te verkrijgen voor de herverkiezing van president Venetiaan. Als gevolg hiervan moest de verenigde volksvergadering, gevormd door 869 lokale, regionale en landelijk gekozen politici, op 5 september bijeenkomen om de beslissing te brengen. Doordat in de tussenliggende periode enkele politici van het Nieuw Front naar de partij van Bouterse waren overgelopen, slaagde de NPD-kandidaat Jules Wijdenbosch erin met een klein verschil de presidentsverkiezingen te winnen.
Volgens de Surinaamse grondwet was de president gerechtigd een regering te vormen en deze mogelijkheid werd door Wijdenbosch met beide handen aangegrepen. Hierdoor slaagde de partij van Bouterse er alsnog in de macht in Suriname naar zich toe te trekken. Samen met enkele kleine partijtjes, waaronder een afsplitsing van het Nieuw Front, vormde de NDP een regering. ■

Simeon II (even) terug in Bulgarije

Tienduizenden Bulgaren probeerden een glimp van hem op te vangen; overal waar hij kwam, werd Simeon II enthousiast onthaald. Na een ballingschap van vijftig jaar keerde de ex-koning van Bulgarije op 25 mei in zijn vaderland terug. Samen met zijn vrouw Margarita maakte hij een ware triomftocht door het in een zware economische crisis verkerende Oosteuropese land.
Simeon was in 1943 op zesjarige leeftijd koning geworden nadat zijn vader, Boris III, op mysterieuze wijze was gestorven. Toen na de oorlog de communisten aan de macht kwamen, werd Bulgarije een republiek en werd de jonge koning het land uitgezet. Samen met zijn moeder en overige familieleden trok Simeon eerst naar Egypte en vervolgens naar Spanje. Daar bouwde hij een succesvol bestaan op als makelaar.
In tegenstelling tot andere verdreven vorsten, zoals die van Italië, Griekenland en Roemenië, kreeg Simeon uiteindelijk wel toestemming om naar zijn vaderland terug te keren. Maar verder wilde de Bulgaarse regering niets van de ex-koning weten. Het privébezoek werd door de excommunistische premier Zjan Videnov en zijn ministers volstrekt genegeerd.
President Zjeljoe Zjelev daarentegen nodigde Simeon uit voor een ontmoeting in het presidentiële paleis. Simeon ging daar graag op in. De exkoning zei niet te willen tornen aan de democratie in Bulgarije en slechts verzoening na te streven. Verder onthield hij zich van ieder politiek commentaar.
Ondanks het warme onthaal voor de verdreven vorst was een grote meerderheid van de Bulgaren pertinent tegen terugkeer van de monarchie. Velen zagen in Simeon wel een geschikte president. Dat was voor de ex-koning reden om op termijn deelname aan presidentsverkiezingen te overwegen. ■

RBP PRESS / GAMMA / MARC DEVILLE

25

Bulgarije ex-koning Simeon II keert voor kort bezoek terug na lange ballingschap

27

Rusland strijdende partijen in Tsjetsjenië ondertekenen in Moskou een bestandsovereenkomst

Netanyahu wint nek-aan-nek-race

Twee uur lang vierden de aanhangers van de Arbeidspartij feest, twee uur lang leek Shimon Peres (rechts) opnieuw premier van Israël te worden. Maar na de prognoses kwamen de werkelijke uitslagen. Toen werd langzaam duidelijk dat oppositieleider Benjamin 'Bibi' Netanyahu (links) de verkiezingen voor het premierschap van 29 mei nipt had gewonnen. De roep om veiligheid van 'coming man' Netanyahu bleek sterker dan de vredesvisioenen van 'eeuwige verliezer' Peres. De 46-jarige leider van het rechtse Likud-blok kreeg 50,44 procent van de stemmen tegen 49,56 procent voor de opvolger van de vermoorde premier Rabin.
Bij de gelijktijdig gehouden verkiezingen voor de Knesset (het Israëlische parlement) verloren de Arbeidspartij en het Likud-blok beide negen zetels. Winst was er onder andere voor de religieuze partijen en voor de nieuwe partij van Russische emigranten van de voormalige Sovjet-dissident Nathan Sharansky. Al deze partijen kregen ministersposten in de nieuwe coalitieregering onder leiding van Netanyahu, waarin na veel geharrewar ook een zware post werd gecreëerd voor de havik Ariel Sharon, een politiek zwaargewicht uit eerdere Likud-regeringen.
De zege van Netanyahu riep in brede kring twijfel op over de voortgang van het vredesproces. Tijdens de verkiezingscampagne had de Likud-leider zich uitgesproken tegen opgave van de Golanhoogte, tegen de vorming van een Palestijnse

28

Tsjetsjenië Russische president Boris Jeltsin brengt bliksembezoek

28

VS zakenpartners president Clinton veroordeeld wegens fraude in Whitewater-affaire

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / YURMAN

staat en vóór uitbreiding van de Israëlische nederzettingen. Ook in zijn regeringsverklaring en tijdens zijn eerste bezoek aan de Verenigde Staten sloeg hij een harde toon aan. Maar algemeen werd aangenomen dat Netanyahu en zijn rechtse regering niet om de realiteit heenkonden van het autonomie-akkoord tussen Israël en de Palestijnen van september 1993.

Op 23 juli was het dan ook de beurt aan de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken David Levy om de hand van Israëls voormalige staatsvijand nummer één, Yasser Arafat, te drukken. En een paar maanden later gaf ook Netanyahu zelf, na zware Amerikaanse druk, de Palestijnse president in het openbaar de hand. Maar al snel zou duidelijk worden dat het handenschudden geen enkele garantie bood op vreedzame samenwerking tussen de Israëlische regering en de Palestijnen. ■

29

Israël Likudleider Netanyahu wint nipt verkiezingen en wordt nieuwe premier

30

Noord-Ierland Sinn Féin wint parlementsverkiezingen

Winkels in Nederland langer open

Jarenlang was erover gebakkeleid, maar pas onder een 'paars' kabinet werd de wet op de verruiming van de winkeltijden gerealiseerd. Vanaf 1 juni mochten de winkels in Nederland van maandag tot zaterdag tussen zes uur 's ochtends en tien uur 's avonds open zijn. Daarnaast bestond de mogelijkheid om twaalf keer per jaar op zondag de deuren te openen voor het winkelende publiek. Een gevolg van de nieuwe wet was dat ook het straatbeeld veranderde: het werd minder ongebruikelijk dat de ene winkel al dicht en de andere winkel nog open was (*onder*).

Het waren vooral de vakbonden en de kleine winkeliers die zich tegen de verruiming van de openingstijden hadden verzet. Gevreesd werd niet alleen voor een aanslag op het privé-leven van het personeel, maar ook voor een onhoudbare concurrentie met supermarkten en warenhuizen. Vooral door de hogere arbeidskosten verwachtten de kleine detaillisten er in inkomsten op achteruit te gaan.

Daarnaast bestonden er ook religieuze bezwaren tegen de nieuwe wet. Zo verzette het CDA zich tegen openstelling op zondag. Maar omdat de christen-democraten niet meer in de regering zaten, moesten zij het onderspit delven. De liberalisering van de openingstijden werd door minister van Economische Zaken Hans Wijers (D66) ingevoerd.

Grootwinkelbedrijven als Albert Heijn en Vroom & Dreesmann waren uitermate gelukkig met de nieuwe wet. Zij voorzagen een grote omzetstijging en onderzochten ook mogelijkheden om de consument op andere manieren te bedienen, onder meer bij trein- ('wizzl') en benzinestations.

Ook alleenstaanden en tweeverdieners, vooral in de grote steden, profiteerden van de nieuwe winkelsluitingstijden. Al snel bleek het koopgedrag van de consument te verschuiven: er werd vaker laat in de middag en vroeg in de avond gewinkeld. En dat ging weer ten koste van afhaalrestaurants en pizzabezorgers, die hun omzet zagen teruglopen. ■

EDWIN FAAS

1

Nederland nieuwe ruimere winkelsluitingswet van kracht

4

Frans Guyana Europese superraket Ariane-5 explodeert kort na start

Raket pleegt 'zelfmoord'

De eerste lancering van een nieuwe Europese superraket, op 4 juni, verliep dramatisch en onbedoeld spectaculair. Op een hoogte van bijna vier kilometer raakte de Ariane 5 zodanig uit koers dat een ingebouwde 'zelfmoordknop' in werking trad. Het gevolg was een enorm vuurwerk (*rechts*). Tot kilometers in de omtrek van de lanceerinstallatie in Frans-Guyana kwamen brokstukken neer. Niemand raakte gewond, maar een aantal mensen kreeg door de gasontwikkeling met ernstige ademhalingsproblemen te kampen. Dat de eerste vlucht van de nieuwe Arianeraket slechts 37 seconden had geduurd, was een klap voor de Europese luchtvaartorganisatie ESA. Met de Ariane 5 wilde de ESA concurreren met de Verenigde Staten, Rusland en China waar het ging om het in de ruimte brengen van communicatiesatellieten. De eerste Ariane 5 had vier wetenschappelijke satellieten aan boord die gegevens hadden moeten doorsturen over de invloed van de zon op de aarde. Ook die gingen verloren, wat een schadepost betekende van zo'n één miljard gulden, daar de satellieten niet verzekerd waren.
Eind juli werd bekend dat een fout in de software de oorzaak van de explosie was. De besturingsprogrammatuur van de veel lichtere Ariane 4 was zonder aanpassingen overgenomen. Deze blunder betekende dat de lancering van een tweede Ariane 5-raket, die voor september op het programma stond, met tenminste een half jaar moest worden uitgesteld. ■

ANP Foto / AFP

4

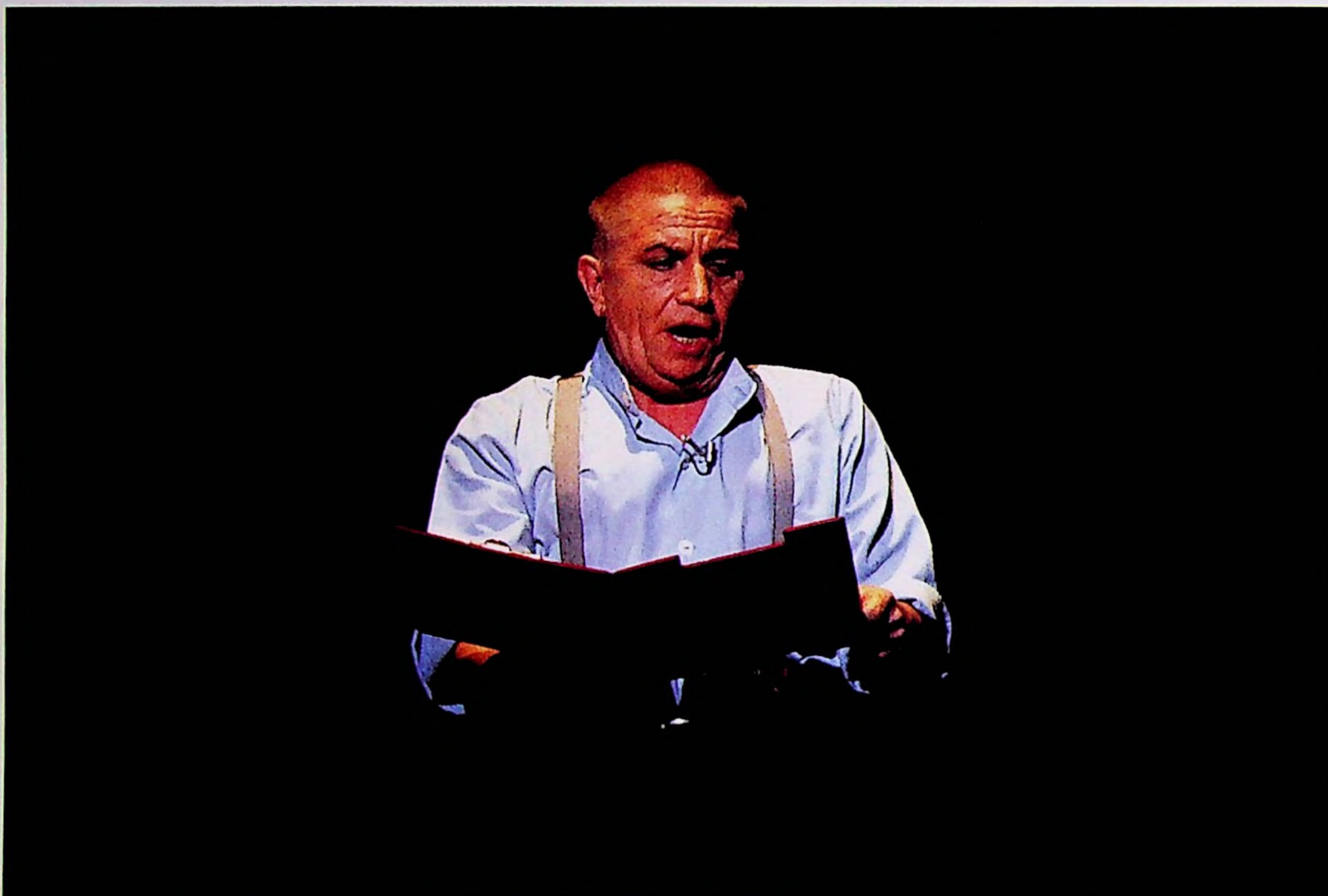
Spanje acteur Leen Jongewaard overlijdt op 69-jarige leeftijd

6

België CVP-voorzitter Johan Van Hecke treedt onverwacht af en wordt opgevolgd door Marc Van Peel

Leen Jongewaard overleden

Als kind voelde hij zich 'onvoorstelbaar eenzaam'. Als volwassene speelde hij toneel 'uit woede over de oppervlakkigheid van het bestaan'. Heel zijn leven furore bij het cabaret Lurelei. Bekend werd Leen Jongewaard vooral dankzij de televisie: eerst door zijn titelrol in de kinderserie *Flip de tovenaarsleerling* en vervolgens vooral als opa/Gerrit in *Ja zuster, nee zuster*. uitzondering zeer tevreden. Hoewel hij alles kon spelen, was Leen Jongewaard toch het meest geliefd als het vrolijke typetje dat venijnig uit de hoek kon komen. Jongewaard was een acteur die iedere rol, hoofd- of bijrol, ken te steken.
Maar ondanks alle successen bleef Leen Jongewaard twijfelen. Begin jaren tachtig ging het mis tijdens de toernee van de musical *Ping, ping*. Jongewaard stortte in en had jarenlang psychotherapie

ANP FOTO

werd hij geteisterd door een verscheurende faalangst, ondanks al zijn successen en zijn populariteit. De acteur Leen Jongewaard overleed op 4 juni tijdens een vakantie in Spanje aan een hartaanval. Hij werd 69 jaar.
Leen Jongewaard speelde meer dan honderd rollen in toneelstukken, musicals en televisieseries. Hij werd door de toneelgroep Puck ontdekt en maakte begin jaren zestig Verder schitterde hij in musicals als *De kleine parade* en *Heerlijk duurt het langst* (waarin hij samen met André van den Heuvel *Op een mooie Pinksterdag* zong), in televisieseries als *Het schaep met de 5 pooten* en *Citroentje met suiker* (met onder meer Adèle Bloemendaal) en in films als *Help, de dokter verzuipt* en *My blue heaven*. Over zijn rol van doodgewone man in die laatste film was hij bij wijze van serieus nam. En dat werd gewaardeerd: zo kreeg hij onder meer de Johan Kaartprijs (1980) en de Albert van Dalsumprijs (1981).
Eind jaren zeventig kwam een keerpunt in zijn carrière door de samenwerking met Robert Long. In enkele vlijmscherpe theatershows, zoals *Duidelijk zo*, kon hij ongegeneerd zichzelf zijn en hoefde hij zijn homoseksualiteit niet meer onder stoelen of banken te steken. nodig om zijn depressie te overwinnen. Het theater had hij inmiddels definitief vaarwel gezegd.
Jongewaard was er van overtuigd dat er 'iets' moest zijn na de dood. 'Vanuit mijn intuïtie denk ik dat de dood niet het einde is. Ik heb het idee van een opgaan in iets alomvattends. Een druppeltje water in de zee, dat verdampt en weer neervalt in zee. Een soort kringloop.'

8

Groot-Brittannië Europees Kampioenschap voetbal van start

9

België ballonvaartuig raakt verstrikt in Gentse kerktoren

Mislukte ballonvaarten

Op mooie zomeravonden verschenen steeds vaker grote, bontgekleurde luchtballonnen aan de horizon. De populariteit van ballonvluchten leek geen grenzen te kennen. Maar hoe meer vluchten, hoe groter de kans op ongelukken. Op 9 juni bijvoorbeeld kwamen drie Belgische ballonvaarders on de problemen. Als gevolg van wegvallende wind mislukte een noodlanding op de Gentse Vrijdagmarkt en kwam de ballon bovenop een torenspits van de nabijgelegen Sint-Jacobskerk terecht (*rechts*).
De ballon was vanuit Gent vertrokken richting Zelzate. De wind zat echter tegen, zodat gezocht werd naar een andere plek om te landen. Nadat de ballon zich om de torenspits had geslingerd, kwam snel een reddingsactie op gang. Een brandweerladder bleek te kort om de ballonvaarders uit hun benarde positie te bevrijden, waarna een gat in de spits moest worden gemaakt. Drie kwartier na hun ongelukkige 'landing' werd het drietal gered. Het duurde vervolgens nog bijna een dag voordat alle resten van de ballon van de kerktoren waren verwijderd. Een probleem was dat eerst het vijf meter hoge kruis van de spits moest worden gehaald. Daarna kon met de reparatiewerken aan de gehavende kerk worden begonnen.
Sommige ballonvaarten kwamen (letterlijk) niet eens van de grond. Vijf jaar was Henk Brink bezig geweest zijn droom, een non-stop reis om de wereld, te realiseren. Eind augustus liet hij echter weten definitief af te zien van zijn poging. Ook sponsor Unicef trok zich uit het project terug.
De wereldreis van de 'Unicef Flyer' zou oorspronkelijk eind 1995 plaatsvinden. Maar vanaf het moment dat het vertrek gepland stond, volgde de ene tegenslag op de andere. Eerst zat het weer tegen, vervolgens trok boordwerktuigkundige Wouter Bakker zich terug en tot overmaat van ramp oordeelde de Rijksluchtvaartdienst in februari dat de luchtballon niet luchtwaardig was. Pogingen de problemen te verhelpen, liepen op niets uit. Daarom besloot Henk Brink tenslotte van de vlucht af te zien. De geïnvesteerde acht miljoen gulden waren daardoor grotendeels weggegooid geld. ■

ARMAND VERSCHRAEGEN

10 **Noord-Ierland** in Belfast begint vredesoverleg

11 **Rusland** vier doden bij bomexplosie in metro van Moskou

SUNSHINE / SIPA PRESS / CINDY ANDREW

Vrouwentwist beheerst politiek Bangladesh

Nooit was de opkomst bij verkiezingen in Bangladesh zo groot als op 12 juni. Zo'n 73 procent van de kiezers bracht een stem uit. Daaruit sprak niet zozeer de kracht van de democratie, als wel het verlangen naar rust in het door stakingen, gewelddadigheden en politieke rivaliteit geteisterde Aziatische land.
De politieke rivaliteit werd vooral aangewakkerd door twee vrouwen die elkaars bloed wel konden drinken: Sheikh Hasina Wajed en Khaleda Zia.
De twee vrouwen waren dankzij familierelaties in de politiek terechtgekomen. Hasina Wajed (*boven*, rechts) was de dochter van Sheikh Mujibur Rahman, de in 1975 vermoorde eerste president van Bangladesh. Hasina leidde de door haar vader opgerichte Awami Liga. Khaleda Zia was de weduwe van Ziaur Rahman, de in 1981 vermoorde opvolger van Mujibur Rahman. Zia stond aan het hoofd van de Bengaalse Nationale Partij (BNP).
In de jaren tachtig hadden Hasina en Zia eendrachtig geijverd voor de omverwerping van het militaire bewind van generaal Mohammed Ershad. Nadat in 1990 hun doel was bereikt, werden zij elkaars grootste vijanden.
Dat werd er niet beter op toen de BNP in 1991 de eerste vrije verkiezingen in Bangladesh won en Zia premier werd.
In 1994 bereikte de strijd tussen de vrouwen en hun partijen een hoogtepunt. Premier Zia werd door Hasina's Awami Liga beschuldigd van corruptie, machtsmisbruik en stembusfraude. De leden van de Awami Liga gaven hun parlementszetel op en eisten het vertrek van premier Zia.
Maar niet alleen het politieke leven werd door de Awami Liga lamgelegd, ook het openbare leven viel met de regelmaat van de klok stil door algemene stakingen.
Twee jaar lang was Bangladesh ten prooi aan politieke en economische chaos. Eind 1995 werd het parlement ontbonden, maar de verkiezingen die daarop volgden werden óf uitgesteld, óf geboycot door de oppositie. Pas nadat Zia was afgetreden en een onafhankelijke interim-regering was benoemd, staakte de Awami Liga haar protestacties in het parlement en op straat.
Ondanks de dreiging van een militaire staatsgreep en ondanks de vele rellen in de voorafgaande weken en maanden (*onder*) waarbij tientallen doden en gewonden vielen, verliepen de verkiezingen van 12 juni vrijwel probleemloos. De Awami Liga kwam als overwinnaar uit de bus: de partij won 146 van de 300 zetels. Elf dagen later werd Hasina beëdigd tot opvolgster van haar rivale Zia. Hasina had echter wel de steun nodig van Jatiya Dal, de partij van de gevangen zittende generaal Ershad!

ABC PRESS / SYGMA / V. MILADINOVIC

11

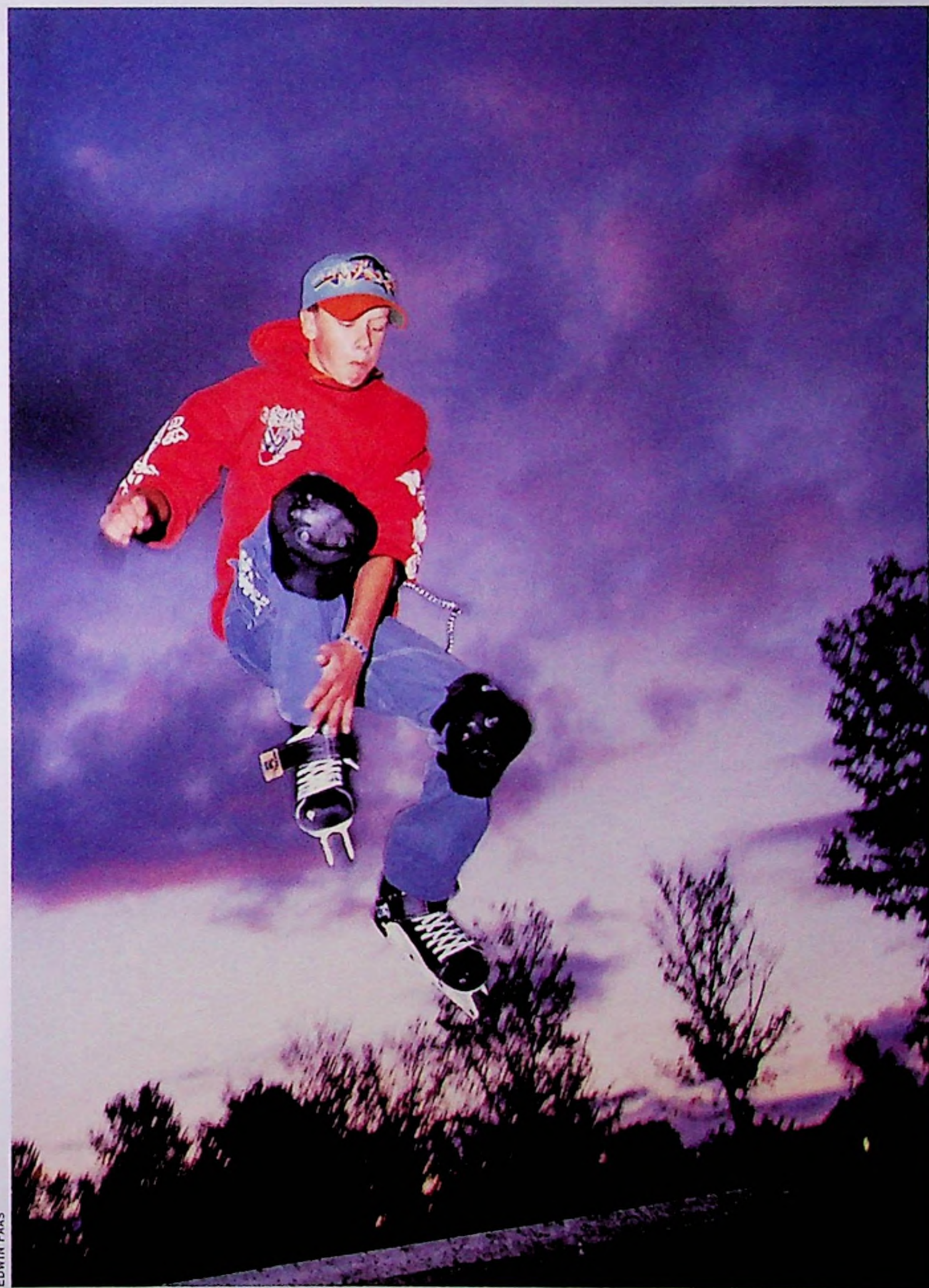
Nederland/België Brabant, Limburg en de Kempen geteisterd door processierupsenplaag

12

Colombia parlement pleit president Samper vrij van corruptie en omkoping

Schaatsen in de zomer

Sommigen deden het op vier (skates), anderen op vijf wieltjes (skeelers). De ene was wendbaarder, de andere sneller. Steeds meer mensen, jong en oud, bewogen zich rollend voort. En dat geschaats in de zomer leidde soms tot overlast, soms tot maatregelen en soms tot ongelukken, maar zorgde vaak voor vermaak bij de liefhebbers.
In juni en juli kregen vooral de kuststeden in Nederland en België te maken met een toenemend aantal skaters/skeelers. Nadat een wandelaarster op de boulevard van Scheveningen omver was gereden, hield de politie nauwlettender toezicht. In badplaatsen als Oostende en Knokke werd de rolschaatsers zelfs de toegang tot de zeedijk ontzegd.
Het grote probleem was dat skaters niet in het verkeersreglement voorkwamen. Moesten ze tot de voetgangers worden gerekend of mochten ze op het fietspad? Een andere vraag was of er sprake was van verplaatsing (de skate als vervoermiddel) of van spel. In feite was alles mogelijk, en dat maakte politieoptreden lastig.
Veel gemeentes probeerden de skatende jeugd tegemoet te komen, onder meer door speciale skateplaatsen te creëren. In Oostende werd een oude wielerpiste omgebouwd en in Utrecht mochten skaters in de zomermaanden gebruik maken van een sporthal. Daarnaast organiseerden de skate-liefhebbers zelf toertochten en waren er (wereld)kampioenschappen 'streetskaten'.
Veel skaters deden daar naar hartelust aan mee. Met in speciale winkels gekochte speciale uitrusting (compleet met helm, kniebeschermers en handschoenen) maakten zij hun halsbrekende capriolen. Dat het skaten ondanks de beschermende kleding soms verkeerd afliep, bleek onder meer uit het feit dat de ziekenhuizen aan de Vlaamse kust in het zomerseizoen gemiddeld één skater per dag moesten opnemen. De meest voorkomende kwetsuren waren polsbreuken, maar ook scheenbenen bleken niet altijd bestand tegen valpartijen en botsingen. ■

EDWIN FAAS

12

Bangla Desh nieuwe parlementsverkiezingen gewonnen door oppositie

13

Duitsland Gosta von Amsberg, moeder van prins Claus, overlijdt op 94-jarige leeftijd

ABC PRESS / SYGMA / STUART T. WAGNER

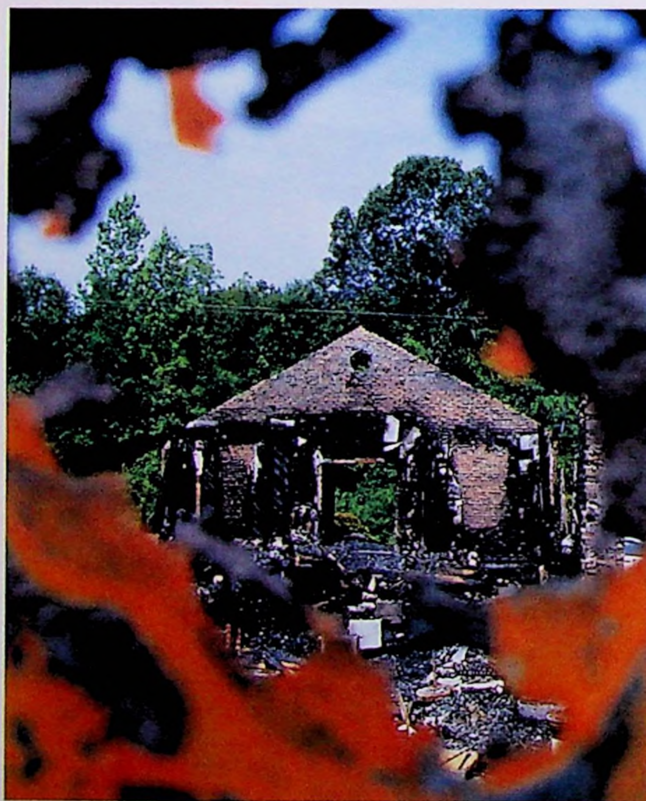
Brandstichting in Amerikaanse kerken

Greeleyville, Charlotte en Rocky Point, Greenville, Enid, Stone Mountains, Corinth en Kossuth en Portland. In al deze plaatsjes in het zuiden van de Verenigde Staten brandden in juni kerkgebouwen af. In de meeste gevallen ging het om afgelegen, houten kerken van zwarte geloofsgemeenschappen.

Brandstichtingen in kerkgebouwen waren geen nieuw fenomeen. In anderhalf jaar tijd gingen bijna zeventig kerken in vlammen op. Maar in juni en juli nam het aantal branden spectaculair toe. Regelmatig vielen binnen een tijdsbestek van enkele uren meerdere, dicht bij elkaar gelegen kerken aan de vlammen ten prooi. En omdat het relatief vaak om 'zwarte' kerken ging, rees het vermoeden dat er sprake was van een doelbewuste, racistische actie. Omdat ook 'blanke' gebedshuizen het doelwit waren, vroeg men zich af of de aanslagen wellicht tegen kerken in het algemeen gericht waren.

Onderzoek wees uit dat de branden waren aangestoken door diverse daders met diverse motieven: dieven die probeerden sporen uit te wissen, dominees die verzekeringsgeld wilden opstrijken, pyromanen die zich vooral aan houten gebouwen vergrepen en zeker ook racisten die zwarten een lesje wilden leren.

Welke motieven de overhand hadden bleef onduidelijk. En ondanks de inzet van meer dan duizend federale rechercheurs werden de daders in veel gevallen nooit gevonden en vielen steeds opnieuw kerken ten prooi aan het vuur.

SUNSHINE / SIPA PRESS / CAROL CLEERE

14

België superlobbyist Raoul Stuyck tot vier jaar cel veroordeeld

14

Groot-Brittannië Edgar Davids na grove uitlatingen door coach Hiddink uit Nederlandse EK-selectie verwijderd

Ella Fitzgeralds Songbook gesloten

'Het enige dat nog leuker is dan zingen, is nog meer zingen.' Dit was een typerende uitspraak voor Ella Fitzgerald. De wereldberoemde zangeres stierf op 15 juni in haar woning in Beverly Hills. Meteen na het bekendworden van haar overlijden werden bloemen gelegd bij haar ster in Hollywoods Walk of Fame (*onder*). 'The first lady of song' werd 78 jaar.
Ella Fitzgerald werd steeds in één adem genoemd met Sarah Vaughan en Billie Holiday. Maar in tegenstelling tot de beide andere beroemde jazz-zangeressen leidde de in New York opgegroeide Fitzgerald geen groots en meeslepend leven. Zij bleef de eenvoud zelve en dat was een van de redenen voor haar enorme populariteit. Mede door haar warme uitstraling maakte zij de jazz toegankelijk voor een breed publiek.
Ella Fitzgerald maakte zo'n 250 albums en kreeg de ene onderscheiding na de andere. Zij zong met alle groten uit de jazzwereld, zoals Louis Armstrong, Duke Ellington, Oscar Peterson, Dizzy Gillespie en Count Basie. Ze scoorde wereldhits met *A tisket, a tasket*, *Lady be good*, *How high the moon* en *On the sunny side of the street*, nummers die gedeeltelijk buiten het jazzrepertoire vielen.
De grote doorbraak van Ella Fitzgerald kwam in de jaren vijftig met een reeks albums die steeds aan één componist waren gewijd. Deze 'Songbooks' met onder meer muziek van Cole Porter, Ira & George Gershwin en Irving Berlin brachten haar wereldfaam én de eretitel 'first lady of song'.
Ella Fitzgerald was niet gelukkig in de liefde en kampte met een zwakke gezondheid. In de jaren zestig kreeg ze een zenuwinzinking, vervolgens problemen met haar ogen en haar hart. Drie jaar voor haar dood werden haar door suikerziekte aangetaste onderbenen geamputeerd. Dat laatste maakte een definitief einde aan haar optredens, zodat ze niet meer in het openbaar kon doen wat ze het allerliefste deed: zingen. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / FACELLY

SUNSHINE / SIPA PRESS / JUANITO HOLANDEZ JR.

15

Duitsland massale opkomst bij demonstratie in Bonn tegen sociaal beleid van regering-Kohl

15

VS jazz-zangeres Ella Fitzgerald overlijdt op 78-jarige leeftijd

Opmars mobiel telefoneren

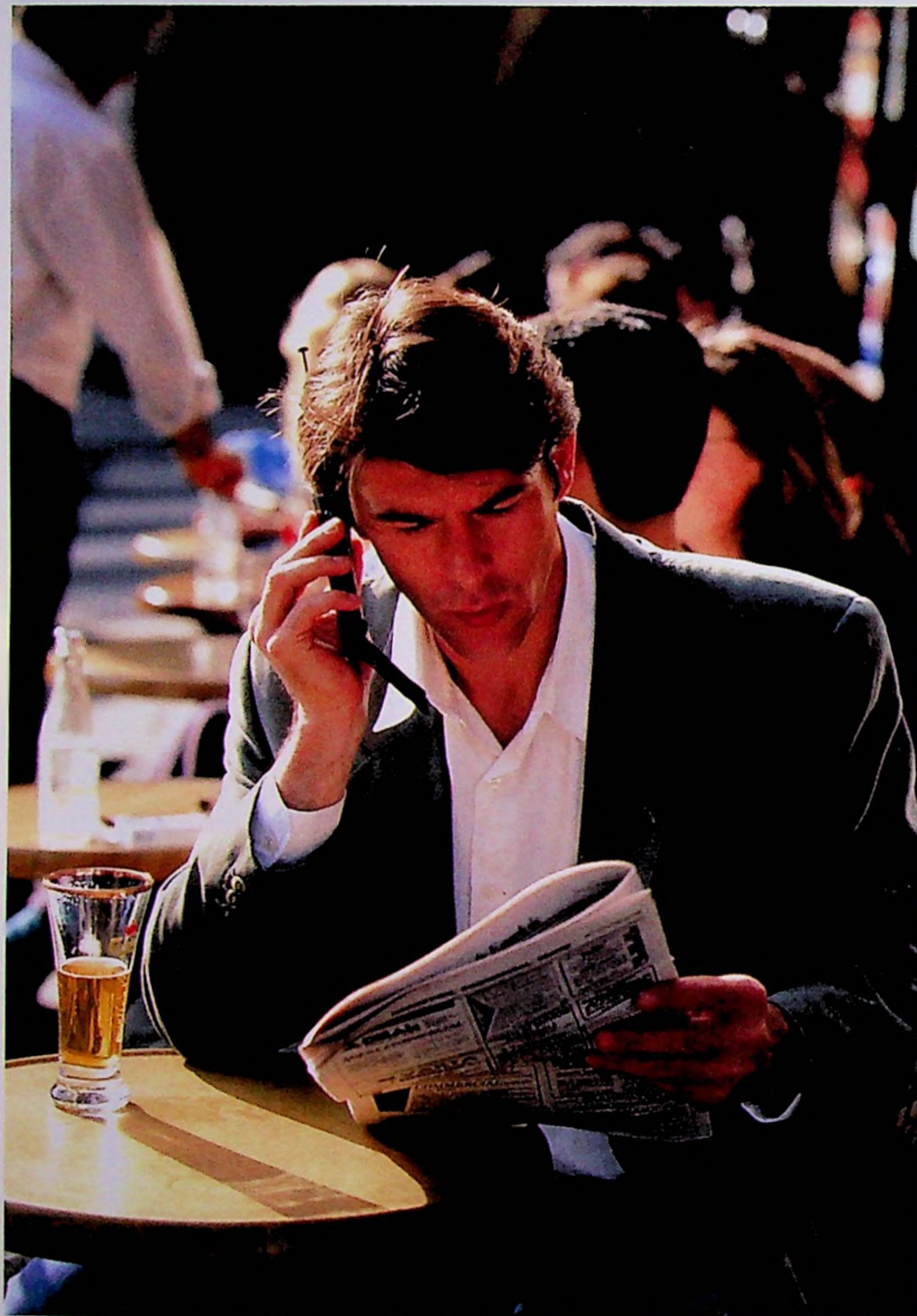
Overal gebeurde het: op terrasjes, in treinen, op het strand, in cafés, op de hoek van de straat, in restaurants en soms zelfs in schouwburgen. Steeds vaker zag en hoorde men mensen bellen met behulp van een draagbare telefoon. De opmars in Nederland, België en tal van andere Europese landen leek niet te stuiten.

Vooral de Lage Landen kenden in korte tijd een enorme groei van het aantal mobiele bellers. In Nederland verdubbelde het aantal in amper een jaar tot zo'n 800.000 en België telde eind augustus meer dan 300.000 abonnees. Daarmee werd de achterstand op de Scandinavische landen, die al jaren voorop liepen wat betreft het aantal mobiele-telefoonbezitters, fors ingelopen.

De groei was vooral mogelijk geworden doordat in 1994 naast het analoge NMT-netwerk het digitale GSM-netwerk werd ingevoerd. Daardoor konden in Nederland PTT Telecom en Libertel hun telefoonnet enorm uitbreiden. Door opvallende reclamecampagnes ('Hi') werd vooral geprobeerd particulieren te bewegen tot de aanschaf van een mobiele telefoon.

Wat betreft het mobiel telefoneren in België was 27 augustus een belangrijke dag, doordat Proximus in Mobistar een heuse concurrent kreeg. Van de prijzenslag die Mobistar ontketende, profiteerde de consument.

Overigens verliep het mobiel bellen niet altijd even vlekkeloos. Door de enorme groei van het aantal toestellen raakte het mobiele-telefoonnet regelmatig overbelast. Bovendien bleek afluisteren pijnlijk eenvoudig te zijn en waren mobiele telefoons een geliefd object voor diefstal. Dat alles bleek voor de consument echter niet op te wegen tegen het gemak van altijd en overal bereikbaar te zijn.

SUNSHINE / EXPLORER / ELIE

15

Groot-Brittannië ongeveer 200 gewonden bij bomaanslag in Manchester

15

Griekenland komiek Piet Bambergen overlijdt op 65-jarige leeftijd tijdens vakantie op Kreta

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON

SUNSHINE / SIPA PRESS / DAILY NEWS / STEELE

Aanslag op Amerikaanse basis in Saoedi-Arabië

Negentien doden, meer dan tachtig gewonden, een volledig verwoest flatgebouw en een bomkrater van 28 meter lang en elf meter diep. Dat waren de verwoestende gevolgen van een bomaanslag op een Amerikaans militair complex in Khobar nabij Dahran (Saoedi-Arabië), waar op 25 juni een tankauto met tweeëneenhalve ton aan explosieven tot ontploffing werd gebracht.

Het was niet de eerste keer dat Amerikaanse militairen bij een bomaanslag in Saoedi-Arabië werden gedood. In november 1995 kostte een aanslag in de hoofdstad Riaad het leven aan vijf Amerikanen en twee Indiërs. Mohammed al-Masari, de radicaal-islamitische dissident die vanuit Groot-Brittannië via fax en internet als spreekbuis van de oppositie in Saoedi-Arabië opereerde, noemde de Amerikanen een legitiem doelwit voor aanslagen omdat zij het corrupte Saoedische regime bescherming boden.

De aanslag in Khobar maakte duidelijk dat de islamitische oppositie in het autoritair geregeerde koninkrijk omvangrijker en beter georganiseerd was dan tot dan toe was aangenomen. Hoewel vertegenwoordigers van het regime benadrukten dat de stabiliteit van Saoedi-Arabië niet zou worden bedreigd, rees in het Westen toch enige ongerustheid over de politieke toekomst van dit economisch en strategisch zo belangrijke land. ■

16

Rusland Jeltsin wint eerste ronde presidentsverkiezingen; oud-generaal Lebed wordt verrassend derde

20

Rusland Jeltsin benoemt rivaal Lebed tot veiligheidsadviseur en ontslaat enkele topwerkers

Staatssecretaris Linschoten stapt op

'Ik kan niet blijven zitten als er ook maar een millimeter van de suggestie van ongeloofwaardigheid overblijft.' Met deze woorden zette staatssecretaris Robin Linschoten van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het debat over de CTSV-affaire op scherp. Even tevoren hadden de coalitiegenoten PvdA en D66 nog laten weten te twijfelen aan de geloofwaardigheid van de VVD-bewindsman. Ook in het overleg dat volgde met het kabinet hielden ze voet bij stuk. In de vroege ochtend van 28 juni keerde Robin Linschoten daarom terug naar de Tweede Kamer om zijn aftreden bekend te maken. Het 'zondagskind' in de politiek was gestruikeld over de CTSV-affaire.
Linschotens loopbaan was tot dat moment een zegetocht. In 1982 kwam hij op 25-jarige leeftijd voor de VVD in de Kamer als het jongste lid ooit. Snel daarna kreeg hij het woordvoerderschap van zijn fractie op het belangrijke terrein van Sociale Zaken. Hij maakte naam als een scherp 'debater'. Enig minpunt was zijn stijl, die arrogant werd gevonden. De benoeming in 1994 tot staatssecretaris in het 'paarse' kabinet-Kok was een bekroning van een pijlsnelle en vlekkeloze carrière. Eén van Linschotens eerste taken als staatssecretaris was het zoeken van een bestuur voor het College van Toezicht Sociale Verzekeringen, kortweg CTSV. Dat zou vanaf 1 januari 1995 het toezicht gaan uitoefenen op de toekenning van tientallen miljarden guldens aan uitkeringen. Het nieuwe bestuur moest om te beginnen de voorganger van het CTSV, de Sociale Verzekeringsraad, ombouwen tot een onpartij-

21

Italië akkoord over BSE-affaire op EU-top

22

Nederland deel 3 van de romancyclus *De tandeloze tijd*, van A.F.Th. van der Heijden, verschijnt

dig toezichthoudend instituut.
Linschoten koos voor drie oud-politici: voormalig PvdA-kamerlid Van Otterloo en voormalig CDA-staatssecretaris Van Rooijen als gewone leden en voormalig VVD-voorzitster Van Leeuwen als voorzitster. Geen van drieën had speciale ervaring op het terrein van sociale zekerheid. En geen van drieën stond bekend als goed bestuurder. De reorganisatie werd een drama. Binnen de kortste keren joeg het bestuur het personeel en vooral de directie tegen zich in het harnas. Begin 1996 kwam het conflict in de publiciteit toen het personeel het vertrouwen in het bestuur opzegde. Linschoten besloot de Leidse hoogleraar Rood de zaak te laten onderzoeken.
Terwijl Rood bezig was, ontstond twijfel of Linschoten in november 1995 bij de behandeling van het wetsvoorstel voor afschaffing van de ziektewet de Kamer naar behoren had geïnformeerd. Kamerleden hadden destijds om inzage gevraagd in een CTSV-onderzoek over de gevolgen van een eerdere wijziging van de Ziektewet. Die waren, naar later bleek, zeer gunstig; het ziekteverzuim was veel verder teruggedrongen dan men had voorspeld. Het was dus best mogelijk geweest dat de Kamer de nieuwe maatregelen van Linschoten helemaal niet nodig zou vinden. Hoewel Linschotens uitleg over de gang van zaken niet overtuigend was, gaf de Kamer hem dit keer toch het voordeel van de twijfel.
Enkele weken later had Rood zijn rapport klaar. Het was vernietigend voor Van Leeuwen cum suis: 'Het CTSV-bestuur mist gezag, straalt wantrouwen uit en heeft in korte tijd kans gezien onwerkbare relaties te krijgen.' Toen vervolgens duidelijk werd dat het kabinet van het bestuur af wilde, hielden de drie de eer aan zichzelf en stapten op. De Kamer besloot daarop dat het tijd werd voor een parlementair onderzoek. Dat zou zich moeten richten op de vraag of het CTSV zijn taak van onafhankelijk toezichthouder wel goed kon uitvoeren en hoe de relaties met de uitvoerende instanties en het ministerie van Sociale Zaken waren. PvdA-kamerlid Van Zijl werd voorzitter.
De openbare verhoren bevestigden het beeld van ruzie, roddel en achterklap bij het CTSV. Vrijwel vanaf het begin had het contact tussen bestuur en directie zich gekenmerkt door conflicten en incidenten. Ze maakten duidelijk dat Rood terecht had vastgesteld dat hier geen verzoening meer mogelijk was.
In het eindrapport van de commissie kreeg met name Linschoten het zwaar te verduren. De selectie van de bestuursleden was 'van ontsutsende eenvoud' geweest en de aanstelling van juist deze personen 'een cruciale taxatiefout'. Dat de staatssecretaris de drie bestuurders niet fatsoenlijk had ingewerkt werd 'onzorgvuldig' genoemd. Veel ernstiger was, naar later bleek, dat de commissie de uitleg van Linschoten over de gang van zaken rond de ziektewetrapporten 'weinig geloofwaardig' noemde. Een meerderheid in de Kamer, inclusief de regeringspartijen PvdA en D66, nam de conclusies van het eindrapport over.
Waarschijnlijk nog vóór het afsluitende debat met de Kamer had Linschoten zijn conclusies al getrokken. Want ook als de Kamer hem niet zou wegsturen, was het beter op te stappen. Als 'beschadigd' bewindspersoon was zijn rol sowieso uitgespeeld. Linschoten gebruikte het debat (*links*) om zijn optreden in de CTSV-zaak nog eenmaal voluit te verdedigen. Toen de coalitiepartners, zoals verwacht, weigerden hun vertrouwen in hem uit te spreken, trad hij af.
Enkele dagen later werd Linschoten opgevolgd door vriend en partijgenoot Frank de Grave (*boven*), op dat moment wethouder en locoburgemeester van Amsterdam. Het naar voren schuiven door de VVD van een belangrijke partijman als De Grave werd uitgelegd als een teken dat de liberalen nog volop in 'paars' geloofden, ook na de val van Linschoten.

ANP FOTO / ED OUDENAARDEN

ANP FOTO / MARCEL ANTONISSE

25
Saoudi-Arabië negentien Amerikaanse militairen komen om bij bomaanslag in Khobar

28
Nederland staatssecretaris Linschoten van Sociale Zaken treedt af naar aanleiding van de CTSV-affaire

Saai toernooi krijgt passende winnaar

Tijdens het Europees kampioenschap voetbal was middelmatigheid en saaiheid troef. Het toernooi werd ontsierd door arbitrale dwalingen en er werd nauwelijks gescoord. Dat het Duitse loopwonder Dieter Eilts werd uitgeroepen tot de beste speler van het toernooi was veelzeggend, evenals het feit dat de degelijke en weinig spectaculaire Duitse Mannschaft op 30 juni terecht de finale won. Ondanks een hele reeks blessures en schorsingen bleek het Duitse elftal te beschikken over het doorzettingsvermogen dat nodig was voor succes. In de finale werd Tsjechië met 2-1 teruggewezen. De beide Duitse treffers werden gescoord door invaller Oliver Bierhoff. Nadat de Tsjechen door een benutte penalty op voorsprong waren gekomen, maakte de 28-jarige Duitse aanvaller koppend gelijk (*middenboven*). Na negentig minuten was het 1-1 en dus moest er worden verlengd. In de vijfde minuut van de extra speeltijd scoorde Bierhoff opnieuw. Dankzij deze 'golden goal' was de finale meteen beslist en was Duitsland, net als in 1972 en 1980, Europees kampioen.
Het was niet de eerste keer dat een wedstrijd na negentig minuten nog onbeslist was. Ook twee kwartfinales en de beide halve finales liepen uit op verlengingen. In tegenstelling tot de finale werd in die wedstrijden niet gescoord, zodat penalty's de beslissing moesten brengen. Opvallend genoeg verloor daarbij steeds de ploeg die als eerste een strafschop mocht nemen.
Dat overkwam ook het Nederlands elftal in de kwartfinale tegen Frankrijk. Tijdens de wedstrijd en de verlengingen werd niet gescoord. Doordat Clarence Seedorf vanaf elf meter faalde, drongen de Fransen door tot de halve finale en konden de Nederlanders naar huis. De ploeg van coach Guus Hiddink hield aan het EK geen prettige herinneringen over. Vooraf door velen getipt als een kanshebber op de titel, ging Oranje ten onder aan onderling gekrakeel. Na de teleurstellende 0-0 tegen Schotland en een niet bijster spectaculaire 2-0 zege op Zwitserland, barstte een sluimerend conflict in alle hevigheid los.
Edgar Davids, die tegen Zwitserland buiten de basisploeg was gelaten, reageerde zijn onvrede daarover in grove bewoordingen af. Hij

WILLEM MIDDELKOOP

SUNSHINE / COLORSPORT

28
Turkije moslimfundamentalist Necmettin Erbakan wordt nieuwe premier

29
Nederland Tour de France van start in 's-Hertogenbosch

beschuldigde Hiddink ervan zich te veel te richten naar de wensen van blanke spelers als aanvoerder Danny Blind en Ronald de Boer; Davids en zijn zwarte maatjes Clarence Seedorf, Michael Reiziger en Patrick Kluivert zouden worden achtergesteld.

Hiddink besloot vervolgens Davids naar huis te sturen (*linksboven*, bij aankomst op Schiphol), maar met het team kwam het niet meer goed. Dat bleek al meteen tijdens de eerstvolgende wedstrijd tegen Engeland. Oranje werd volledig weggespeeld.

Door doelpunten van Alan Shearer en Teddy Sheringham (*linksonder*), die beiden twee maal scoorden, stond Nederland vlak voor tijd met 4-0 achter. Omdat Patrick Kluivert nog wist te scoren, bereikte Oranje op doelsaldo toch nog de kwartfinale.

De hardwerkende Duitsers wonnen in de kwartfinale met 2-1 van Kroatië en wisten in de halve finale de Engelsen na strafschoppen te verslaan. Daarmee bereikte de Mannschaft de eindstrijd waarin het verrassende Tsjechië de tegenstander was. Dankzij Bierhoff werd ook deze klus geklaard en ging de beker naar de Mannschaft (*midden-onder*).

TRANSWORLD / PRESSE SPORTS

RBP PRESS / GAMMA / PHOTO NEWS / PHILIPPE CROCHET

TRANSWORLD / PRESSE SPORTS

Opvallend element tijdens het EK en overigens ook op bij tal van andere sportwedstrijden waren de neuspleisters. Steeds meer sporters, zoals de Kroaat Zvonimir Boban (boven), gebruikten ze in de hoop meer lucht te krijgen en dus betere prestaties te leveren. De pleisters, die de neusvleugels omhoogtrokken en zo de neus verbreedden, waren door de Amerikaanse firma 3M oorspronkelijk ontwikkeld om snurken tegen te gaan. Maar 'ineens' bleken ze ook bij sporters populair. Of ze de fysieke dan wel alleen de psychische gesteldheid van de voetballers, wielrenners en atleten verbeterden, deed niet echt ter zake, zolang de sporters zelf maar geloofden dat het werkte.

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / YURMAN

30

Groot-Brittannië Duitsland wordt Europees voetbalkampioen door Tsjechië in de finale met 2-1 te verslaan

30

Bosnië gemeenteraadsverkiezingen in verdeelde (EU-)stad Mostar verlopen rustig

Jeltsin blijft president

Niet de problemen van het heden bepaalden de uitslag van de eerste vrije presidentsverkiezingen in Rusland, maar de angst voor een terugkeer van het verleden en de hoop op een betere toekomst. Op 3 juli behaalde Boris Jeltsin in de beslissende tweede ronde met ruim 53 procent van de stemmen een overtuigende zege op zijn communistische tegenstrever Gennadi Zjoeganov, die bleef steken op zo'n 40 procent. De overwinning was toch nog verrassend ruim. Toen president Jeltsin zich half februari kandidaat stelde voor een nieuwe termijn, leken zijn kansen gering. Volgens een opiniepeiling steunde op dat moment slechts negen procent van de Russen de zittende president. De desastreuze sociale gevolgen van het economische hervormingsbeleid, de almaar stijgende criminaliteit en de oorlog in Tsjetsjenië hadden weinig heel gelaten van het glanzende imago dat Jeltsin zich had verworven door zijn verzet tegen de communistische couppoging van 1991. 'Een zwakke rivaal,' was dan ook het oordeel van Zjoeganov.

Vooral de oorlog in Tsjetsjenië leek Jeltsins herverkiezing in de weg te staan. Tegenover de onverzettelijkheid van de Tsjetsjenen stelde Jeltsin een zwalkend beleid, waarbij hij de rebellenleiders nu eens de kogel in het vooruitzicht stelde en dan weer een vredesregeling aanbood. Toch leek op 27 mei een doorbraak te zijn bereikt toen Jeltsin een staakt-het-vuren met de Tsjetsjenen overeenkwam. Hoewel er twijfels bleven bestaan over de werkelijke betekenis van het

2

Nederland De Grave (VVD) beëdigd als staatssecretaris voor Sociale Zaken als opvolger Linschoten

3

Rusland zieke Jeltsin verslaat in tweede ronde presidentsverkiezingen zijn rivaal ex-communist Zjoeganov

THE ASSOCIATED PRESS

akkoord, was het belangrijkste struikelblok voor Jeltsins herverkiezing hiermee uit de weg geruimd.
Bij de eerste ronde van de presidentsverkiezingen, op 16 juni, eindigde Jeltsin met 34,8 procent van de stemmen als eerste. Zjoeganov, die in de opiniepeilingen lange tijd op kop had gelegen, haalde 32,1 procent. Derde werd niet de hervormer Grigori Javlinski, de kampioen van de vrijemarkteconomie, noch de rechts-extremistische nationalist Vladimir Zjirinovski, maar generaal b.d. Aleksandr Lebed, die met zijn pleidooi voor 'waarheid en orde' 14,7 procent van de stemmen wist te verwerven.
Twee dagen later benoemde Jeltsin Lebed tot veiligheidsadviseur en werd minister van Defensie Gratsjov, een van de haviken in de kwestie-Tsjetsjenië, ontslagen. Het bleek slechts het voorspel van een grotere zuivering waarbij een aantal hoge generaals, de twee belangrijkste veiligheidsfunctionarissen en de conservatieve vice-premier Soskovets het veld moesten ruimen. In één klap leek Aleksandr Lebed de nieuwe sterke man in het Kremlin geworden.
Met Lebed als bondgenoot, de staatskas om verkiezingscadeautjes uit te delen en de media als één blok achter zich, kon de overwinning Boris Nikolajevitsj niet meer ontgaan. Op 9 augustus werd hij beëdigd als de eerste democratisch gekozen president van Rusland. Maar de opvallend korte plechtigheid werd volledig overschaduwd door speculaties over de gezondheidstoestand van Jeltsin en door het oplaaien van de oorlog in Tsjetsjenië. ■

4/5

Nederland commotie rond uitlatingen over Srebrenica in memoires vertrekkende luitenant-generaal Couzy

7

Bosnië massagraven rond Srebrenica opgespoord en opengelegd

Eikenprocessierupsenplaag

Eerst werden delen van midden-Brabant en noord-Limburg geteisterd, later kregen ook inwoners van de Belgische provincies Antwerpen en Limburg te kampen met de processierups. In ongekend grote hoeveelheden waren de rupsen actief. De beestjes bezorgden de huisartsen in juni en juli overvolle wachtkamers: aanraking met haartjes van de rups kon pijnlijke huidirritaties en oogklachten veroorzaken.
De rups, die in processie van de ene naar de andere eik trekt, was bezig aan een enorme come-back. Eind jaren tachtig werd de *Thaumetopoea processionea* na een afwezigheid van bijna een eeuw weer gesignaleerd in het zuiden van Nederland. Dankzij een reeks warme zomers en het ontbreken van een natuurlijke vijand, zoals de sluipwesp, groeide het aantal processierupsen explosief.
In juni werd geprobeerd de rups met branders en speciale stofzuigers te bestrijden. Een enkele keer werden zelfs chemicaliën ingezet, maar vanwege de schadelijke neveneffecten werd daar terughoudend mee omgegaan. De bestrijding kon echter niet verhinderen dat duizenden Brabanders, Antwerpenaren en Limburgers last kregen van heftige jeuk, uitslag en bulten.
Een bijkomend probleem was dat in juli de Tour de France door Noord-Brabant zou trekken. Geprobeerd werd de processierupsen langs de route te verwijderen. Dat lukte niet volledig, zodat ook enkele renners de nadelige gevolgen ondervonden.
Eind juli was het ergste leed geleden omdat de rupsen zich toen ontpopten tot vlinders. Maar de achtergebleven haartjes bleven voor irritaties zorgen en duidelijk was dat er forse maatregelen nodig waren om te voorkomen dat de plaag zich zou herhalen of zelfs nog zou uitbreiden. ■

HENK VAN HALM

BOB VAN DEN CRUIJSEM

BOB VAN DEN CRUIJSEM

7

Groot-Brittannië Richard Krajicek wint herenenkelspel op Wimbledon; Steffi Graf wint damesenkelspel

8

Noord-Ierland Oranjemarsen leiden tot dagenlange onlusten

Nederlander wint Wimbledon

Nadat MaliVai Washington de bal in het net had geslagen, ging Richard Krajicek door de knieën en hief zijn handen in de hoogte (*midden-boven*). Even vreesde hij te vroeg te hebben gejuicht, maar de 24-jarige Hagenaar had wel degelijk Wimbledon gewonnen. Daarmee schreef Krajicek geschiedenis, want hij was de eerste Nederlander die op het heilige gras van Wimbledon de titel in het herenenkelspel in de wacht sleepte.

Vóór het toernooi was Krajicek door vrijwel niemand als winnaar getipt. De 1,96 meter lange speler was zowel lichamelijk als geestelijk tamelijk kwetsbaar gebleken en was op het Londense gras nooit verder gekomen dan de vierde ronde. Hij was dan ook slechts als zeventiende geplaatst. Maar het leek wel of er een nieuwe Krajicek was opgestaan. Zonder blessures en mentaal gesteund door zijn vriendin Daphne Deckers (*middenonder*) bleek hij onverslaanbaar.

In het hele toernooi hoefde 'de Kraai' slechts één set af te staan en dat gebeurde in de derde ronde tegen Brett Steven. Javier Sanchez, Derrick Rostagno, Michael Stich, Pete Sampras en Jason Stoltenberg bleken evenmin bestand tegen het servicegeweld én de returns van Krajicek.

Vooral nadat Krajicek de vroegere Wimbledonwinnaars Stich en Sampras uit het toernooi had gemept, leek niemand anders nog recht te hebben op de titel. De finale op 7 juli tegen de ongeplaatste MaliVai Washington verliep dan ook zoals verwacht. De zwarte Amerikaan had weinig in te brengen en verloor met 6-3, 6-4 en 6-3.

ABC Press

Sunshine / Alpha / Dave Chancellor

Net als veel eerdere partijen werd ook de finale enkele keren onderbroken wegens hevige regenval. Maar dat deerde Krajicek niet. Wél bleek hij baat te hebben gehad bij een incident vlak voor het begin van de match: een vrouwelijke streaker rende over het tenniscourt (*onder*) en dat was 'precies wat ik nodig had, zij nam al voor de wedstrijd de spanning weg'.

ANP Foto / Adam Butler

Het toernooi bij de vrouwen verliep heel wat minder verrassend. Net als in 1995 ging de finale tussen Steffi Graf en Arantxa Sanchez-Vicario. En opnieuw won de Duitse, ondanks een knieblessure en ondanks een zware verkoudheid. Voor Graf was het al weer haar zevende Wimbledontitel. ■

8

Turkije parlement geeft vertrouwen aan regering van moslimfundamentalist Necmettin Erbakan

10

Tsjetsjenië Russische troepen hervatten de strijd

Srebrenica blijft Nederland achtervolgen

De val van de Bosnische enclave Srebrenica bleef de gemoederen in Nederland als een etterende wond beroeren. Zelfs de reeks onderzoeken, toneelstukken, artikelen en Kamervragen kon geen klaarheid scheppen in dit stukje onverwerkt vaderlands verleden. De centrale vraag was of de Nederlandse VN-militairen meer hadden moeten doen om de Moslimvluchtelingen in Srebrenica te beschermen.
Op 11 juli 1995 werd Srebrenica door de Bosnische Serviërs onder de voet gelopen. Zij ondervonden daarbij geen enkele weerstand van Dutchbat, het bataljon Nederlandse blauwhelmen dat de Moslimbevolking moest bewaken. Srebrenica was een van de steden die door de VN was uitgeroepen tot 'beveiligd gebied', maar er werden te weinig, te licht bewapende blauwhelmen gestationeerd om aanvallen te weerstaan. Dat werd pijnlijk duidelijk toen de troepen van de Servische generaal Ratko Mladic naar Srebrenica oprukten. Dutchbat was kansloos, zeker toen de gevraagde luchtsteun achterwege bleef. Wat er vervolgens gebeurde werd nooit precies duidelijk. Tal van tegenstrijdige verklaringen maakten een goede reconstructie onmogelijk. Vast stond wel dat Dutchbat na de inname van de enclave vooral zichzelf in veiligheid had gebracht, dat Srebrenica door de Serviërs etnisch werd gezuiverd (onder toeziend oog van de Nederlanders?) en dat duizenden Moslim-mannen verdwenen. Vermoedelijk waren de meesten van hen gedood, maar het viel niet na te gaan hoevelen waren geëxecuteerd en hoevelen waren gesneuveld in de strijd.
In een poging toch enige duidelijkheid te scheppen, liet de VN een onderzoek instellen naar (vermeende) massagraven. De opgravingen rond Srebrenica (*links*) begonnen op 7 juli, zowat een jaar na de val van de enclave.
Ondertussen was in Nederland voor de zoveelste keer beroering ontstaan rond Srebrenica. Daarvoor was dit keer luitenant-generaal Hans Couzy verantwoordelijk. Op 5 juli, één dag nadat hij afscheid had genomen van het leger, kwamen zijn memoires uit. In *Mijn jaren als bevelhebber* trok Couzy ongemeen fel van leer tegen de politiek verantwoordelijken. Hij hekelde het gebrek aan communicatie tussen politici en legertop, noemde Srebrenica een onmogelijke opdracht en beschuldigde de Fransen ervan de enclave moedwillig te hebben laten vallen.
Het boek werd door minister van Defensie Joris Voorhoeve 'onbehoorlijk' genoemd. En hoewel Couzy zijn beschuldigingen aan het adres van de Fransen snel moest inslikken, was Srebrenica door zijn boek weer hoog op de agenda komen staan. Het was duidelijk dat de regering iets moest doen om een eind te maken aan het voortdurende gedoe rond Srebrenica. Daarom werd besloten een onafhankelijk nationaal onderzoek te laten uitvoeren door het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD). Velen betwijfelden evenwel of de onderste steen ooit boven zou komen. ■

RBP PRESS / GAMMA / L. VAN DER STOCKT

11

Nederland VN-tribunaal in Den Haag vaardigt arrestatiebevelen uit tegen Servische leiders Karadzic en Mladic

12

Groot-Brittannië prins Charles en prinses Diana bereiken definitief akkoord over echtscheiding

Hevige onlusten in Noord-Ierland

Al sinds 1807 hield de protestantse Oranje-orde jaarlijks een parade door de straten van de Noordierse provincieplaats Portadown om de overwinning op de katholieken in de zeventiende eeuw te herdenken. Voor de protestanten waren deze Oranjemarsen, waarvan er in Noord-Ierland elk jaar bijna 3.000 werden gehouden, een onvervreemdbaar onderdeel van hun culturele erfgoed, voor de katholieken een gehate uiting van 'triomfalistisch machtsvertoon'. In de hoop een confrontatie te vermijden, besloten de Noordierse autoriteiten op 7 juli de mars door de katholieke Garvaghy Road te verbieden. De ernstigste rellen sinds 1969 waren het resultaat.

Overal in Noord-Ierland werden wegen geblokkeerd door militante protestanten, honderden auto's gingen in vlammen op en tientallen katholieke gezinnen werden door intimidatie uit protestantse buurten verdreven. Op 11 juli zwichtte de politie voor het protestantse geweld en gaf de Oranje-orde alsnog toestemming de mars te vervolgen.

Dit besluit leidde tot grote woede in de katholieke gemeenschap. Kardinaal Cahal Daly sprak van een 'rampzalige beslissing' waardoor vele katholieken zich als tweederangsburgers behandeld voelden. Door heel Noord-Ierland bekogelden katholieke militanten politiebureaus met stenen en brandbommen.

Het vredesoverleg in Noord-Ierland, dat op 10 juni officieel van start was gegaan, werd door de onlusten verder op losse schroeven gezet. Het vredesproces zat al behoorlijk in het slop, niet alleen door de IRA-aanslag van februari in Londen (zie p.28), maar ook door een zware bomexplosie in het centrum van Manchester, waarbij op 15 juni 200 gewonden vielen. Ook voor deze aanslag was de IRA verantwoordelijk.

Op een nieuw staakt-het-vuren van het verboden Ierse Republikeinse Leger leek voorlopig geen uitzicht te bestaan. Sinn Féin, de politieke vleugel van de IRA, bleef daarom tot nader order uitgesloten van de vredesbesprekingen. ■

RBP Press / Gamma

Sunshine / Sipa Press / Pacemaker Press /

14

Noord-Ierland golf van geweld zet vredesproces verder onder druk

14

Duitsland in Berlijn wordt (8e) Love Parade gehouden met 500.000 deelnemers

Falende hulpverlening na foute doorstart

Omwonenden van vliegveld Eindhoven zagen op 15 juli om even voor zes uur 's avonds een militair vrachtvliegtuig opmerkelijk laag overkomen. Niet lang daarna loeiden de sirenes van brandweerwagens en ziekenauto's. Het toestel, een Hercules C-130 van de Belgische luchtmacht, was tijdens de landing verongelukt (*onder*). De ramp kostte uiteindelijk aan 34 personen het leven. Slechts zeven inzittenden overleefden de crash.
De Hercules, met een vierkoppige Belgische bemanning, had in het Italiaanse Villafranca 37 leden van de fanfare van de Koninklijke Nederlandse Landmacht opgehaald. Het fanfarekorps had in enkele Noorditaliaanse steden concerten gegeven, de laatste optredens voor de vakantie. Een aantal dienstplichtigen zou na terugkeer in Nederland afzwaaien. Vier bandleden hadden besloten niet mee te vliegen, maar met de auto huiswaarts te keren. In Vught, waar het fanfarekorps gelegerd was, werd alles in gereedheid gebracht voor een feestelijk onthaal van de muzikanten. Familieleden en vrienden zouden bij de kazerne verzamelen. Velen waren al onderweg toen zij op de radio hoorden van de ramp.
In de week na het fatale ongeluk werden zowel in België als in Nederland de

15

Nederland Hercules-transportvliegtuig van de Belgische luchtmacht stort neer bij vliegveld Eindhoven: 34 inzittenden, vooral leden van het Nederlandse militaire fanfarecorps, komen om het leven; zeven personen overleven de ramp

slachtoffers herdacht. Bij de plechtigheid op 17 juli in een hangar van het vliegveld Eindhoven (*rechts*) zei een aangeslagen premier Wim Kok: 'Nederland huilt bij het onvoorstelbaar verlies van 32 meestal jonge mensenlevens, in de knop gebroken.' Het dodental zou uiteindelijk hoger uitvallen, doordat twee van de negen overlevenden zes dagen na het ongeluk alsnog aan hun verwondingen bezweken.
In de weken en maanden na het drama werd bij stukjes en beetjes duidelijk wat er allemaal was misgegaan. Om te beginnen bleek de hulpverlening te hebben gefaald. Zo wisten de brandweerlieden niet dat er behalve de vier bemanningsleden nog meer passagiers aan boord waren. Extra brandweerhulp werd dan ook in eerste instantie afgewezen. Bovendien dacht men dat de bemanningsleden bij de crash waren omgekomen omdat de cockpit volledig was uitgebrand. Daarom werd alleen geblust en probeerde niemand de noodluiken te openen.
Terwijl de brandweer aan het blussen was, speelden zich in het toestel dramatische taferelen af. De bemanningsleden moeten nog geprobeerd hebben een noodluik te openen, maar dat was door de klap geblokkeerd geraakt. Ook werden de brandblussers leeggespoten. Volgens enkele overlevenden raakten de inzittenden bedwelmd door de vrijkomende gassen en 'het zwarte roet'. De meeste slachtoffers stierven dan ook niet door de crash, maar door verstikking.
Pas toen het vuur was gedoofd en het wrak kon worden betreden, werden de tientallen doden en de negen gewonden aangetroffen. Het wachten was vervolgens op de ambulances, die zo laat werden opgeroepen dat alle gewonden pas anderhalf uur na de crash waren overgebracht naar ziekenhuizen.
Omdat bij de hulpverlening allerlei regels waren overtreden, besloot het ministerie van Defensie drie verantwoordelijken (de basiscommandant, het hoofd van de luchthavenbrandweer en de dienstdoende verkeersleider) uit hun functie te ontheffen. Bovendien kwam er een nieuwe verordening waardoor ook piloten van vrachttoestellen verplicht werden bij een landing het aantal passagiers te melden.
Na de ramp werd niet alleen een onderzoek ingesteld naar de hulpverlening, maar uiteraard ook naar de oorzaak. Vermoedelijk waren de piloot en de co-piloot tijdens de landing geschrokken van een zwerm vogels die in de motoren terecht dreigde te komen, en hadden ze vervolgens geprobeerd een doorstart te maken. Dat mislukte, waarna het toestel met een vleugel de baan raakte, begon te tollen en te pletter sloeg.
De nabestaanden bleven achter met het wrange gevoel dat het ongeluk vermijdbaar was geweest en dat bij een betere en snellere hulpverlening veel mensenlevens gered hadden kunnen worden. Ondanks de onderzoeken bleef veel onbeantwoord, zoals de vraag waarom het toestel al voor de landing veel te laag vloog. ■

SUNSHINE / ROEL DIJKSTRA

ANP FOTO / HANS STEINMEIER

17
VS TWA-Boeing explodeert kort na vertrek uit New York: alle 229 inzittenden komen om

17
Nederland in Eindhoven wordt herdenkingsplechtigheid gehouden voor slachtoffers vliegramp met Hercules

TWA-toestel ontploft kort na start

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / LEVY

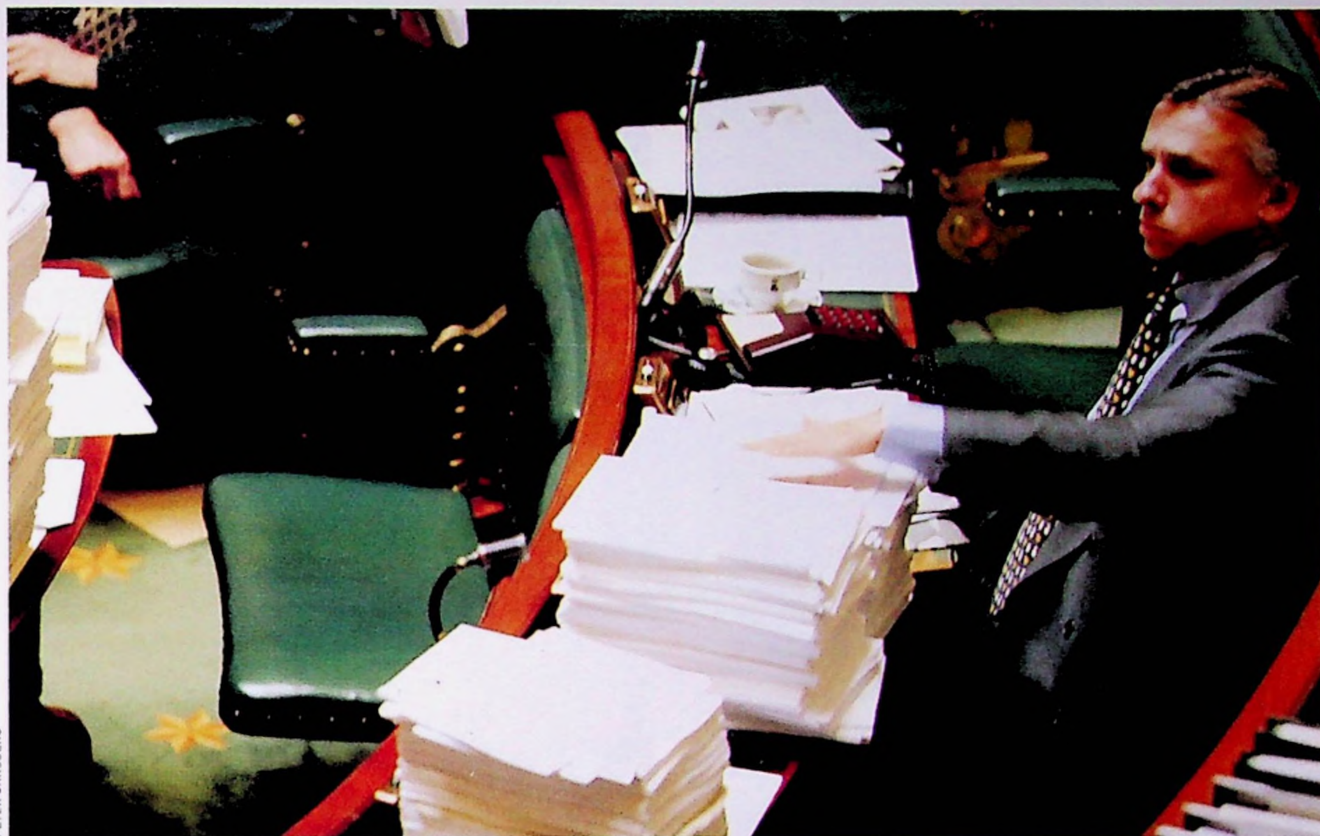
Was het een aanslag of een ongeluk? Dat was de grote vraag nadat op 17 juli een Boeing 747 van de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij Trans World Airlines (TWA) explodeerde en in zee stortte. Het toestel was vroeg in de avond vertrokken vanuit New York en zou via Parijs naar Rome vliegen. Amper tien minuten na de start volgde de fatale ontploffing, die het leven kostte aan alle 230 inzittenden.
Onder de passagiers bevonden zich veel Fransen, Italianen en vooral Amerikanen. Zo waren zestien scholieren uit Pennsylvania aan boord die in Frankrijk een talencursus wilden volgen. In het toestel zaten ook twee echtparen op huwelijksreis en een aantal Italianen die eigenlijk voor een rechtstreekse vlucht naar Rome hadden geboekt, maar die een plaats hadden gekregen in het TWA-toestel omdat de vlucht naar Rome was gecanceld.
Meteen na de ramp kwam een reddingsactie op gang, maar de invallende duisternis bemoeilijkte de zoektocht. Geen enkele inzittende werd levend uit het water gehaald. Een aantal slachtoffers werd zelfs nooit gevonden. Ondertussen werd naarstig geprobeerd zo veel mogelijk brokstukken te verzamelen, in de hoop de oorzaak van het neerstorten te achterhalen. Gedacht werd aan drie mogelijkheden: een bom aan boord, een vanaf de grond danwel vanaf een ander vliegtuig gelanceerde raket of een technisch mankement.
Maandenlang onderzoek leverde geen enkel sluitend bewijs voor een van de drie hypotheses op. Wel werd duidelijk dat door de explosie het voorste deel van het toestel van de romp gescheiden raakte en als eerste neerstortte. De rest van het vliegtuig vloog nog zeker tien seconden zonder cockpit door, voordat het ook ontplofte en in zee terechtkwam. ■

19

VS in Atlanta gaan de Olympische Spelen van start

20

Spanje ETA begint een terreurcampagne tegen toeristische plaatsen

PETER JANSSENS

Dehaene krijgt zijn kaderwetten

De oppositie in het Belgische parlement deed verwoede pogingen om het tegen te houden, maar uiteindelijk kreeg de christen-democratische premier Jean-Luc Dehaene zijn zin. Op 20 juli ging de Kamer voor Volksvertegenwoordigers akkoord met de zogeheten Kaderwetten. Volgens de oppositie was daarmee het parlement buitenspel gezet; volgens de regeringscoalitie was daarmee een slagvaardiger beleid mogelijk.
Dehaene had zich bij zijn aantreden een belangrijk doel gesteld: zorgen dat België in 1999 kan toetreden tot de Europese Monetaire Unie. Dat betekende onder meer dat het enorme begrotingstekort moest worden teruggebracht tot minder dan drie procent van het bruto binnenlands produkt. Ook diende het stelsel van de sociale zekerheid te worden hervormd en moest voorkomen worden dat de lonen in België harder zouden stijgen dan in de buurlanden.
Om dit alles in korte tijd te realiseren wilde Dehaene met volmachten regeren. Het parlement zou moeten instemmen met de algemene principes van het beleid (het 'kader'), waarna de regering de invulling per Koninklijk Besluit kon regelen.
Het regeren per volmacht was niet nieuw. Ook in de jaren tachtig regeerde Dehaenes partijgenoot en voorganger Wilfried Martens een aantal jaren zonder inmenging van het parlement. De socialisten, die in de oppositie zaten, waren daar toen woedend over. Dit keer hadden zij er geen moeite mee: de Vlaamse en Waalse socialisten maakten immers zelf deel uit van de regering-Dehaene.
Voor de liberalen lag het precies andersom. Zij hadden indertijd als coalitiepartners in de regering-Martens vóór de volmachten gestemd. Dit keer wilden ze er niets van weten. Vooral de Vlaams-liberale VLD zei alles te zullen doen om de uitsluiting van het parlement te voorkomen.
Half juni begonnen de debatten over de Kaderwetten. De liberalen, onder aanvoering van fractievoorzitter Patrick Dewael (*boven*), wisten het debat steeds weer te vertragen. Daarbij gingen ze, ook tot ontstemming van andere oppositiepartijen, wel erg ver door niet minder dan 1.500 amendementen in te dienen. Financieel specialist Rik Daems diende er in. Doordat daarbovenop andere partijen met 900 amendementen kwamen, werden de parlementsleden bedolven onder een metershoge papierberg. Het mocht allemaal niet baten. Na zes weken 'debatteren' stemden de regeringspartijen, de Vlaamse en Waalse christen-democraten en socialisten, in met de kaderwetten en kon Dehaene aan de slag om te proberen zonder het parlement de EMU-norm te halen. ■

20

België Kamer stemt na lange debatten en veel amendementen in met kaderwetten die regering van premier Jean-Luc Dehaene verregaande bevoegdheden geven om EMU-norm te halen

Leger pleegt staatsgreep in Burundi

De slepende burgeroorlog in Burundi beleefde in juli een nieuw dramatisch hoogtepunt. Het begon op 20 juli met een door Hutu's aangerichte slachtpartij onder Tutsi-vluchtelingen, waarbij zeker 300 doden vielen (*boven*). Vijf dagen later nam het door Tutsi's gedomineerde leger de macht over. Volgens juntaleider Pierre Buyoya was de coup bedoeld om 'de democratie te redden' en om een einde te maken aan het bloedvergieten.
Het Middenafrikaanse Burundi werd al jaren verscheurd door bloedig geweld tussen de Hutu's, die in de meerderheid waren, en de Tutsi's, die de macht hadden. De invoering van een democratisch bestel in 1993, met een gekozen president en parlement, bracht daar nauwelijks verandering in. Tevergeefs probeerden de drie opeenvolgende (Hutu-)presidenten een einde te maken aan de moordpartijen over en weer, die per dag aan gemiddeld zo'n 200 Burundesen het leven kostten. De eerste twee presidenten werden ook het slachtoffer van geweld. De in 1994 gekozen derde president, Sylvestre Ntibantunganya, had eveneens reden voor zijn leven te vrezen. Ntibantunganya, een gematigde Hutu, wilde als teken van verzoening de begrafenis bijwonen van de op 20 juli vermoorde Tutsi's. Door woedende nabestaanden werd hij echter met stenen bekogeld en omdat Tutsi-premier Antoine Nduwayo en het leger niets deden om de menigte te kalmeren, besloot de president de benen te nemen (*linksonder*, midden). Ntibantunganya vluchtte nog dezelfde dag, 23 juli, naar de Amerikaanse ambassade.
Aan het machtsvacuüm dat daarop ontstond, maakte het Tutsi-leger op 25 juli een einde. Legerleider Buyoya (*rechtsonder*) stond bekend als een gematigde Tutsi en had, toen hij eind jaren tachtig aan de macht was gekomen, een grote rol gespeeld bij de democratisering van zijn land. Ondanks Buyoya's prestige werd de coup internationaal scherp veroordeeld. En in plaats van rust en orde te brengen, zorgde de staatsgreep eerder voor een toename van het geweld. ■

ABC PRESS / SYGMA / HENRY HURTAK

ANP FOTO / SYGMA / HENRY HURTAK

SUNSHINE / SIPA PRESS

20

Burundi Hutu's richten bloedbad aan in Tutsi-vluchtelingenkamp; geweld laait opnieuw op

21

Frankrijk Bjarne Riis zorgt voor eerste Deense Tourzege

TRANSWORLD / PRESSE SPORTS

COR VOS

TRANSWORLD / PRESSE SPORTS

SUNSHINE / SIPA PRESS / NIKKO

Geen zesde Tourzege voor Indurain

Vooraf dachten veel wielerkenners dat Miguel Indurain met gemak de Tour de France op zijn naam zou schrijven. Hij zou dan een uniek record vestigen door als eerste renner de ronde zes keer te winnen. Maar dat gebeurde niet. Al meteen tijdens de proloog in 's-Hertogenbosch ging het mis: de Spanjaard werd geklopt in zijn specialiteit, het tijdrijden. Omdat hij ook de in bergen zijn faam niet kon waarmaken, eindigde Indurain uiteindelijk slechts als elfde in het eindklassement.
Het was een Deen die de fakkel van Indurain overnam. De 32-jarige Bjarne Riis (*rechtsonder*) werd op 21 juli in Parijs gehuldigd als winnaar van de 83e Tour de France. Het was meteen de eerste Deense Tourzege. Riis reed een sterke en vooral aanvallende ronde, waarin hij onder meer twee zware bergritten wist te winnen. In het eindklassement bleef Riis zijn ploeggenoot Jan Ullrich ruim anderhalve minuut voor. De 22-jarige Duitser won de voorlaatste etappe, een tijdrit. Hij was mede daardoor dé verrassing van de Tour en werd meteen gebombardeerd tot toekomstig rondewinnaar.
In het algemeen klassement telden de Nederlanders niet mee. Maar dankzij ritoverwinningen van Jeroen Blijlevens (*linksboven*), Michael Boogerd (*rechtsboven*) en Bart Voskamp viel er nog wel iets te vieren. Voor de Belgen verliep de ronde rampzalig. Zij boekten geen enkele etappezege en de beste Belg in het eindklassement, Johan Museeuw, kwam niet verder dan de 95e plaats. Wellicht had Johan Bruyneel hoger kunnen eindigen, maar tijdens een afdaling duikelde hij voor het oog van de televisiecamera's een ravijn in. De Belg klauterde weliswaar op eigen kracht weer naar boven (*linksonder*) en stapte weer op de fiets, maar hield het een paar dagen later voor gezien. ■

Hongerstaking in Turkse gevangenissen beëindigd

Ze eisten betere leefomstandigheden in de gevangenissen, sluiting van de beruchte inrichting in Eskisehir (de 'doodskist') en het opsluiten van politieke gevangenen in (de buurt van) de eigen woonplaats. Toen ze de toezegging kregen dat de eerste en de laatste eis zouden worden ingewilligd, besloten de duizenden hongerstakers in tientallen Turkse gevangenissen op 27 juli hun actie te beëindigen.

Ruim twee maanden had de hongerstaking geduurd. Het waren vooral politieke gevangenen - leden van verboden Koerdische of extreem-linkse partijen - die eten en soms ook drinken weigerden. Zij wilden dat er iets gedaan werd aan de meer dan overvolle en veelal zeer slecht onderhouden gevangenissen, waar bewakers gevangenen vaak op gruwelijke wijze mishandelden.

Vooral door de harde opstelling van minister van Justitie Sevket Kazan leek een oplossing lange tijd ver weg. De minister noemde de gevangenissen 'opleidingscentra voor terroristen' en de hongerstaking een 'politieke actie'. Hij dreigde zelfs met het inzetten van het leger (*onder*).

Maar zo ver kwam het niet. Na bemiddeling van enkele vooraanstaande schrijvers en advocaten bleek uiteindelijk toch nog een vergelijk mogelijk. Voor twaalf hongerstakers was het echter al te laat. Zij waren reeds bezweken. Twintig anderen waren zo verzwakt dat ze in kritieke toestand naar ziekenhuizen moesten worden overgebracht (*boven*).

De massale hongerstaking was een van de eerste problemen waarmee de kersverse Turkse regering werd geconfronteerd. Begin juli had het parlement zijn goedkeuring gegeven aan een coalitie van de conservatieve Partij van het Juiste Pad (DYP) en de moslim-fundamentalistische Welvaartspartij (RP). Doordat RP-voorman Necmettin Erbakan de coalitie leidde, had Turkije een islamitische premier en dat was voor het eerst sinds de stichting van de republiek in 1923. De 70-jarige Erbakan probeerde de ongerustheid in het buitenland over een mogelijke islamisering van Turkije direct weg te nemen. Hij presenteerde een gematigde regeerprogram en benadrukte voorstander te zijn van pluralisme en vrije verkiezingen. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / SARAL

SUNSHINE / SIPA PRESS

27

Turkije gevangenen beëindigen na twee maanden hun hongerstaking; zeker twaalf hongerstakers overlijden

27

VS twee doden in Atlanta bij bomexplosie in Olympic Centennial Park, Olympische Spelen gaan gewoon door

ABC PRESS / SYGMA / V. MILADINOVIC

Democratiseringsproces in Indonesië in kiem gesmoord

Het was slechts een eerste aanzet tot democratisering in Indonesië, maar voor het militaire bewind van president Soeharto was het al zo bedreigend dat er hard werd ingegrepen. Op 27 juli maakte de oproerpolitie in de hoofdstad Jakarta een eind aan de bezetting van het partijgebouw van de Partai Demokrasi Indonesia (PDI). De bezetters waren aanhangers van Megawati Soekarnoputri, de oudste dochter van ex-president Soekarno. Megawati was in 1993 voorzitter geworden van deze door de regering toegestane en gecontroleerde oppositiepartij. In de drie jaar dat zij voorzitter was, groeide de populariteit van Megawati gestaag. Zowel in regerings- en legerkringen als in de top van haar eigen PDI werd dit met wantrouwen bekeken.
In juni werd ingegrepen. Met steun van leger en regering belegden dissidenten in het PDI-bestuur een partijcongres. Megawati werd door het congres afgezet en opgevolgd door haar voorganger Soeryadi. De aanhangers van Megawati accepteerden dat niet. Zij noemden het congres onwettig en bezetten vervolgens het partijkantoor. Op het voorplein werd een open podium opgericht, waar behalve Megawati en haar medestanders ook activisten voor democratie en mensenrechten en andere critici van de regering het woord voerden. En dat ging president Soeharto te ver. Hij liet het partijgebouw van de PDI hardhandig ontruimen. Dat leidde tot woedende reacties van enkele duizenden aanhangers van Megawati. Die trokken schreeuwend en zingend door het centrum van Jakarta. Toen de oproerpolitie ook hier ingreep en de betogers met de wapenstok te lijf ging, liep het volledig uit de hand. Er braken rellen uit en gebouwen van banken en overheidsinstellingen werden in brand gestoken. Dat leidde tot nog harder optreden van de politie.
Bij de gewelddadigheden vielen ten minste vijf doden en 150 gewonden. Bovendien waren meer dan tweehonderd betogers gearresteerd en werden een maand na de rellen nog steeds 74 mensen vermist. De politie gaf studentenorganisaties en vakbonden de schuld van de rellen en arresteerde tientallen leiders en sympatisanten.
Ook Megawati (*boven*) werd door de politie aan de tand gevoeld over haar bijdrage aan de ongeregeldheden, maar na enkele urenlange verhoren bleek dat haar niets kon worden aangerekend.
In september schrapte de PDI Megawati's naam van de kandidatenlijst voor de parlementsverkiezingen van 1997. Een laatste poging van de aanhangers van Megawati om het tij te keren - het openen van een alternatief PDI-hoofdkantoor elders in Jakarta - werd ook weer snel de kop ingedrukt. ■

27/28

Indonesië ontruiming partijgebouw van oppositiebeweging Partai Demokrasi Indonesia leidt tot ernstige onlusten

30

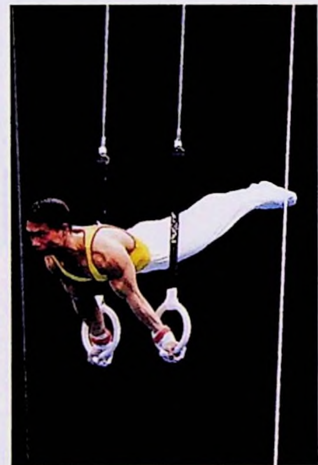
België opnieuw geldkoerier doodgeschoten bij overval; ditmaal in Pepinster

Olympische Spelen: chaos, bom en hitte

De Amerikaanse stad Atlanta had de 23e Olympische Spelen toegewezen gekregen omdat goede organisatorische plannen waren gepresenteerd, een prettige (gemiddelde) temperatuur was voorgeschoteld en zorg gedragen zou worden voor veilige Spelen. Maar toen de Olympische Spelen op 4 augustus werden afgesloten, moest worden geconcludeerd dat de organisatie niet had gedeugd, dat de hitte soms ondraaglijk was en dat een bomexplosie niet kon worden voorkomen. Ook voor de Amerikanen bleek het Olympisch feest 'too big' te zijn geworden.
Het was op 19 juli allemaal zo mooi begonnen: een spectaculaire openingsceremonie met als hoogtepunt het ontsteken van de Olympische vlam door de legendarische bokser Muhammed Ali (*linksonder*). Maar vanaf de eerste dag mopperden de atleten en de meegereisde pers: de behuizing was vaak slecht, het vervoer deugde niet zodat sporters soms te laat in de stadions aankwamen, de voorzieningen voor de pers schoten vreselijk tekort en soms werd het programma onverwacht gewijzigd om aan de wensen van de sponsors en/of televisiezenders tegemoet te komen.
Het feest van verbroedering, precies honderd jaar na de eerste moderne Olympische Spelen, werd op 27 juli wreed verstoord door een explosie (*middenboven*). In het Olympic Centennial Park ontplofte tijdens een nachtelijke happening een bom. Er vielen twee doden en honderden gewonden. De extreme veiligheidsmaatregelen waren niet afdoende gebleken. Desalniettemin gingen de Spelen gewoon door. Atleten uit 197 landen streden om 810 gouden, zilveren en bronzen medailles in 28 takken van sport. De meeste sporters trokken zich niets aan van de chaos, de hitte en de allesoverheersende commercie, maar probeerden het felbegeerde eremetaal te winnen en records te breken.
De meest succesvolle sportster in Atlanta was zwemster Amy Van Dyken. De Amerikaanse won vier gouden medailles. Twee andere zwemmers veroverden drie maal goud: Josh Davis (VS) en Michelle Smith (Ierland). Overigens werd de Ierse, die ook nog een bronzen plak wist te winnen, achtervolgd door geruchten over doping. Dat was mede het gevolg van het feit dat Smith (*linksonder*)

ANP Foto / Allsport / Michael Cooper

ABC Press / Lehtikuva Oy / Jussi Nukari

ABC Press / Sygma / Jacques Langevin

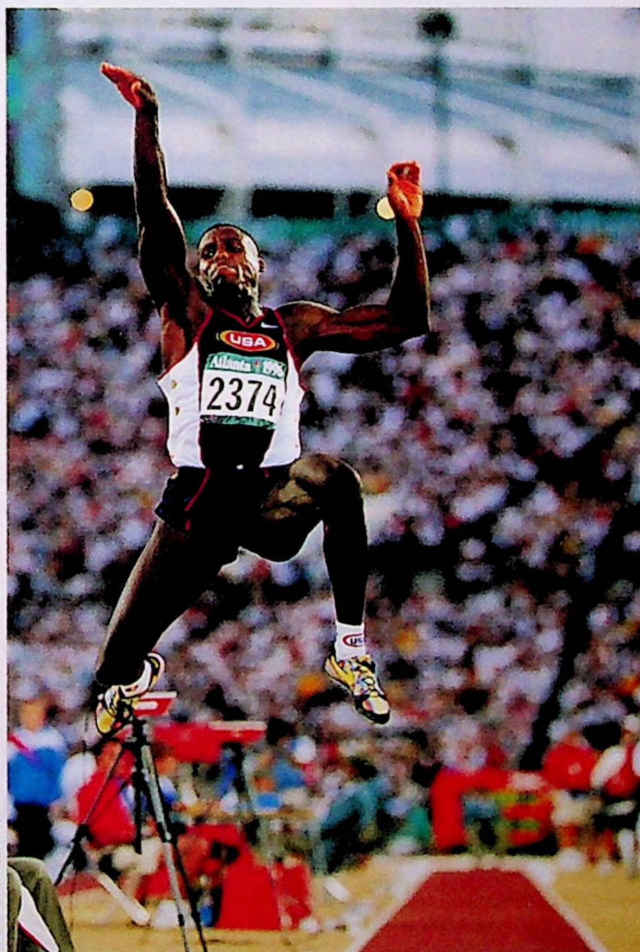

ANP Foto

RBP Press / Gamma

1
Suriname parlementsgebouw door brand verwoest

1
Italië SS-kapitein Priebke schuldig bevonden aan oorlogsmisdaden

getrouwd was met de Nederlandse discuswerper Erik de Bruin, die ooit betrapt was op het gebruik van stimulerende middelen. Smith kwam zonder problemen door de dopingcontrole.
Ook in de atletiek werden opmerkelijke prestaties geleverd. De Amerikaanse hardloper Michael Johnson (*rechtsonder*) won zowel de 200 als de 400 meter - een unieke combinatie. Op de 200 meter liep hij zelfs een fabuleus wereldrecord: 19,32 seconden. Zijn landgenoot Carl Lewis (*hieronder*) schreef geschiedenis door zijn negende gouden Olympische medaille te winnen. Bij het verspringen bleef hij, net als op de drie voorgaande Spelen, zijn concurrentie voor. De kans op een tiende gouden medaille werd Lewis onthouden, doordat hij niet werd geselecteerd voor de Amerikaanse 4 x 100 meter estafetteploeg. Overigens moesten de Amerikanen het in de finale afleggen tegen het Canadese kwartet, met daarin Donovan Bailey, de winnaar van het goud op de 100 meter.
Er was behalve Carl Lewis nog een sporter die op vier opeenvolgende Spelen goud wist te winnen. De Britse roeier Steven Redgrave zegevierde samen met Matthew Pinsent op de twee zonder stuurman.
Andere opvallende prestaties werden neergezet door de Russische turner Alexei Nemov, die twee gouden, een zilveren en drie bronzen plakken mee naar huis mocht nemen, maar de beste individuele turner was de Chinees Li Xiaoshuang (*middenboven*); door de Spaanse profwielrenner Miguel Indurain (*midden*), die met een eerste plaats in de individuele tijdrit enigszins revanche nam voor een tegenvallende Tour; en door het Nigeriaanse elftal dat onder leiding van de Nederlander Jo Bonfrère en met als vedette de ex-Ajacied Nwankwo Kanu, verrassend het voetbaltoernooi won na onder meer favoriet Brazilië te hebben verslagen.
En Kerri Strug stal de harten van alle Amerikanen. De turnster besloot ondanks een ernstige enkelblessure toch haar paardsprong in de landenwedstrijd te maken. Met een van pijn verwrongen gezicht kwam ze van de mat af, maar na de jurering bleek ze genoeg punten te hebben verzameld om haar team te doen zegevieren. En dus was Strug (*rechtsboven*) een heldin.

ANP FOTO / ALLSPORT

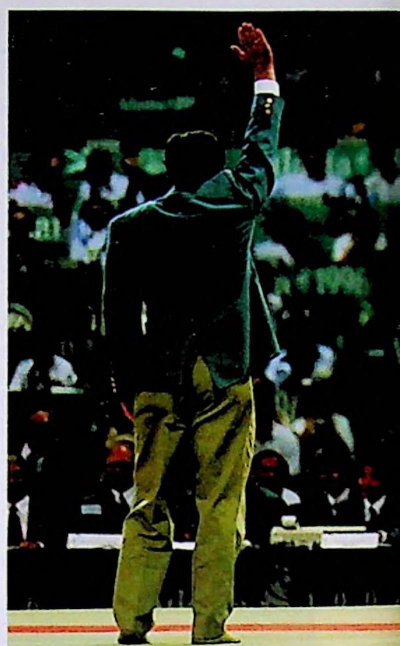

RBP PRESS / GAMMA

OMNIPRESS / LUTZ BONGARTS

VS Olympische Spelen van Atlanta afgesloten met successen voor Nederlandse en Belgische sporters; er was veel kritiek op de chaotische organisatie

ANP Foto / Raymond Rutting

ANP Foto / Allsport / Michael Cooper

De Nederlandse equipe kon terugzien op zeer succesvolle Spelen. De heren volleyballers, de heren hockeyers, de roeiers van de 'Holland-8' en mountainbiker Bart Brentjens wonnen goud. Daarnaast werden nog vijf zilveren en tien bronzen medailles binnengehaald, bijna een recordoogst.
Vooral de zege van de volleyballers was spectaculair. In een zinderende finale werd aartsrivaal Italië met 3-2 verslagen. De laatste set ging met 17-15 naar de ploeg van coach Joop Alberda (*rechtsboven*). Het was Ron Zwerver die de twee beslissende punten sloeg. De zege was des te opmerkelijker omdat in de voorronde nog kansloos met 3-0 van de Italianen verloren was. Na een tweede plaats bij de Spelen van 1992 hadden de volleyballers eindelijk het hoogste doel bereikt.
Dat gold ook voor de hockeyers. Het team van aanvoerder Marc Delissen was in de finale het verrassende Spanje met 3-1 de baas. In de halve finale was concurrent Duitsland al met dezelfde cijfers verslagen. Ook de hockeydames deden het onverwacht goed: zij gingen met brons naar huis.
Dat Bart Brentjens (*middenonder*) de eerste Olympische mountainbike-titel zou veroveren en dat de acht met stuurman eveneens goud wonnen, was vooraf eigenlijk wel verwacht. De feestvreugde was er echter niet minder om. En gevierd werd er, ook door prins Willem-Alexander die sportief gekleed in bermudabroek en oranje shirt vrolijk met de medaillewinnaars meehoste (*linksboven*).

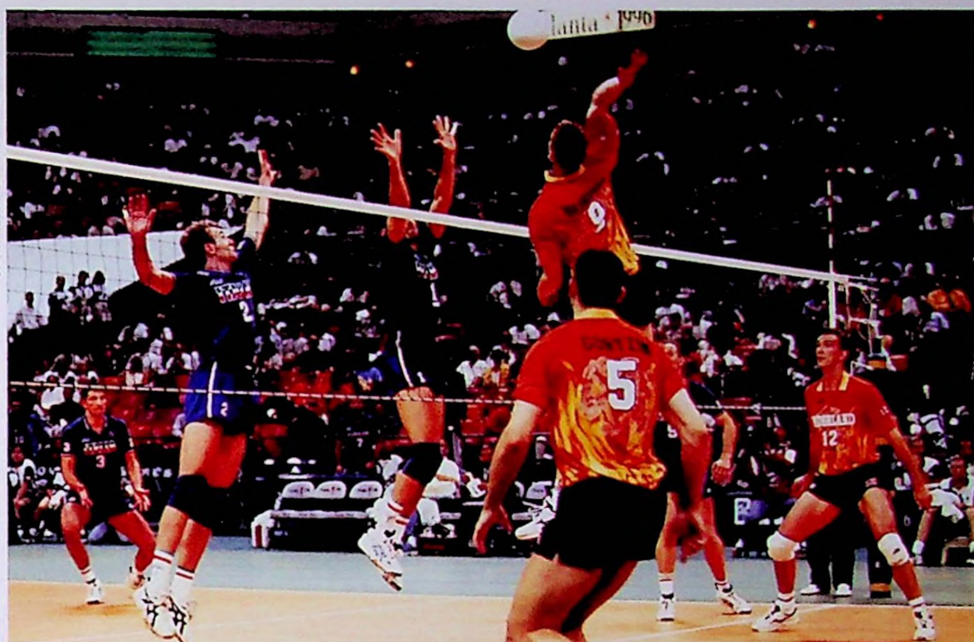
6

Tsjetsjenië rebellen zetten aanval in op hoofdstad Grozny

6

VS volgens NASA is er mogelijk leven geweest op de planeet Mars

OMNIPRESS / BONGARTS / MARK SANDTEN

ANP FOTO / ALLSPORT

Het 'koninklijke' optreden werd in Nederland niet door iedereen gewaarderd.
De Belgen begonnen in Atlanta opmerkelijk sterk. De eerste week leverde twee gouden, een zilveren en twee bronzen medailles op. In de tweede week kwam daar nog slechts één zilveren plak bij. Vooral de judoploeg met Ulla Werbrouck (goud, *middenboven*), Gella Vandecaveye (zilver) en Marisabelle Lomba en Harry Van Barneveld (beiden brons), was succesvol.
Toch leverde Frederik Deburghgraeve (*rechtsonder*) de meest opmerkelijke Belgische prestatie. Op de 100 meter schoolslag won hij goud, nadat hij in de series al een nieuw wereldrecord had gevestigd: 1.00,60. De kale zwemmer was meteen ook favoriet voor de 200 meter, maar het feestgedruis na de gouden plak kwam zijn conditie niet ten goede. Hij haalde niet eens de finale.
Met 'slechts' één medaille keerde de lange Belg tevreden terug naar huis. De organisatie kon minder tevreden zijn. Atlanta had geleerd dat de Spelen te massaal en te commercieel waren geworden en steeds verder verwijderd dreigden te raken van het ideaal van Pierre de Coubertin, de uitvinder van de moderne Olympische Spelen. Meedoen was allang niet meer belangrijker dan winnen en niet de sporters, maar de sponsors maakten de dienst uit. Velen vroegen zich af of de Spelen nog wel een toekomst hadden. Het was aan de Australische stad Sydney om daar in het jaar 2000 antwoord op te geven. ■

RBP PRESS / GAMMA / POOL

ANP FOTO / ALLSPORT / AL BELLO

7

Spanje tientallen doden doordat vloedgolf camping in Pyreneeën overspoelt

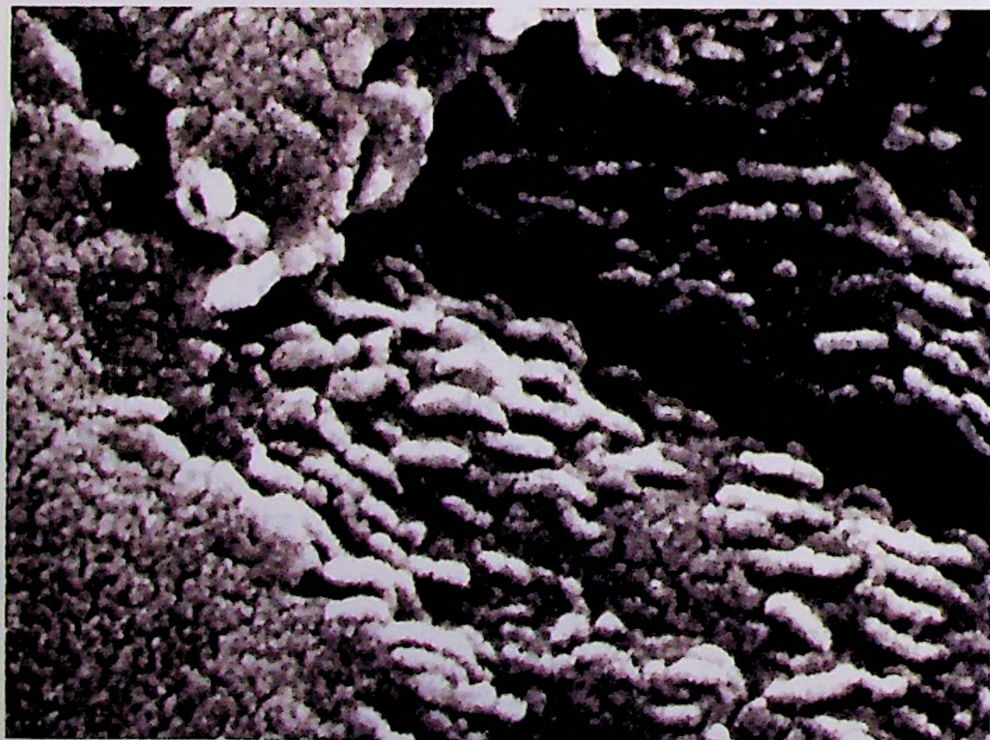
8

Zweden zes Nederlandse scouts komen bij busongeluk om het leven

Toch leven op Mars?

Nee, het ging niet om 'kleine groene mannetjes'. Dat verzekerden onderzoekers van de NASA en enkele Amerikaanse en Canadese universiteiten tijdens een persconferentie op 6 augustus (*boven*). Ja, het ging wel degelijk om aanwijzingen dat er mogelijk leven was geweest op de planeet Mars. En dat nieuws, gepubliceerd in het gezaghebbende wetenschappelijke tijdschrift Science, gaf een oude discussie nieuwe impulsen.

RBP PRESS / GAMMA / LIAISON / C. CORDER

SUNSHINE / SIPA PRESS / NASA

Al lang was er gespeculeerd over leven op Mars. Maar nadat ruimtesondes in de jaren zeventig de 'Rode Planeet' onderzochten en slechts een dorre, kale, woestijnachtige oppervlakte aantroffen, gingen wetenschappers ervanuit dat op Mars geen leven mogelijk was. Wat bleef was de vraag of op de planeet ook geen leven mogelijk was gewéést, ooit in een ver verleden. En dat was nu precies wat de NASA dacht te kunnen bewijzen.
Dat gebeurde na een eerste onderzoek van de meteoriet ALH84001. Deze vuistgrote steen was in 1984 op de Zuidpool gevonden en bleek afkomstig te zijn van Mars. De meteoriet was zo'n vijftien miljoen jaar geleden van de planeet losgeslagen, na een langdurige ruimtereis door de aarde 'ingevangen' en 13.000 jaar lang in het poolijs geconserveerd.
In de meteoriet werden koolstoffen en mineralen aangetroffen in wormvormige, fossielachtige afdrukken (*onder*). Echt bewijs voor primitief leven op Mars was dat niet, maar de combinatie van factoren maakte dat wel aannemelijk. Zeker toen een paar maanden later Britse onderzoekers op grond van een ander stuk Marsgesteente tot een soortgelijke conclusie kwamen.
Het nieuws kwam overigens op een voor de NASA cruciaal moment: het Amerikaanse Congres stond op het punt te beslissen over de subsidiëring van de ruimtevaartorganisatie. En juist die samenloop maakte veel wetenschappers sceptisch. Toch zorgde de 'ontdekking' voor een nieuwe stimulans van het onderzoek naar mogelijk leven op Mars. ■

9 **Rusland** (zieke) Jeltsin beëdigd als president

9 **België** 14-jarige Laetitia Delhez verdwijnt spoorloos

RBP PRESS / GAMMA

Modderstroom verwoest camping

'Niet het noodlot, maar de onverantwoorde ligging van de camping op een plaats waar deze nooit had mogen zijn, is de oorzaak van de ramp.' Dat was de conclusie van een onderzoek naar het drama dat zich op 7 augustus voltrok in Biescas, een plaatsje in de Spaanse Pyreneeën. Vroeg in de avond werd de plaatselijke camping Virgen de las Nieves door een stroom van modder en stenen volledig van de kaart geveegd. Meer dan tachtig toeristen, onder wie een Nederlands gezin van vier personen, kwamen daarbij om het leven.
Door hevig noodweer eerder op de dag was het kabbelende stroompje van de Aras aangezwollen tot een kolkende modderstroom, die volkomen onverwacht de camping overspoelde. De gevolgen waren verschrikkelijk. Een ooggetuige: 'In een mum van tijd stond het water tot ons middel. Het sleepte ons mee en begon rond ons te tollen. Bomen, caravans en auto's vlogen om ons heen. We konden ons gelukkig vastpakken aan een boom, samen met zes of acht anderen, en daar hebben we het volgehouden tot ze ons eruit konden trekken.'
Volgens de campingeigenaar was de ramp het gevolg van uitzonderlijke weersomstandigheden en daardoor niet te voorzien geweest. Onafhankelijke onderzoekers beweerden echter het tegendeel. Volgens hen lag Biescas in een dal waar verschillende rivieren samenkomen, en in zo'n situatie verbiedt de Spaanse wet de aanleg van een camping. Desondanks hadden de plaatselijke en regionale autoriteiten de noodzakelijke vergunningen verstrekt. De rechtbank van het naburige Jaca besloot een strafrechtelijk onderzoek in te stellen. ■

11

Cyprus dode en gewonden bij veldslag tussen Griekse en Turkse inwoners

11

Nederland eerste rit van NS-concurrent Lovers tussen Amsterdam en IJmuiden

ANP FOTO / OLAF KRAAK

NS krijgt concurrentie

Op 11 augustus werd spoorweggeschiedenis geschreven met het vertrek, om 12.46 uur vanaf Amsterdam CS, van een trein naar IJmuiden. Het was de eerste rit van de 'Kennemerstrand Expres' een lijn die niet werd geëxploiteerd door de Nederlandse Spoorwegen, maar door de Amsterdamse rondvaartrederij Lovers. Daarmee was voor het eerst het monopolie van de NS doorbroken.
Dat de NS niet gelukkig was met een echte concurrent, bleek al meteen de eerste dag. Het NS-personeel werd verboden medewerking te verlenen aan de Lovers-trein en dat betekende onder meer dat invaliden niet geholpen mochten worden. Na verontwaardigde reacties werd die maatregel snel weer ingetrokken.
Overigens vormde Lovers op dat moment nog niet echt een bedreiging voor de NS, die zelf de lijn Amsterdam-IJmuiden in 1983 uit de dienstregeling had genomen. De Lovers-treinen, met oude Belgische wagons, reden maar een beperkt aantal ritten per dag. Op het laatste gedeelte van het traject was bovendien de snelheid maximaal veertig kilometer per uur en moest regelmatig worden gestopt om bij spoorwegovergangen de spoorbomen handmatig open en dicht te doen.
Al snel werd duidelijk dat Lovers niet alleen zijn zinnen had gezet op voor de NS onrendabele lijnen. In september kwam de NS-concurrent met het plan voor de uitbating van vier andere lijnen rondom Amsterdam. De NS ging meteen in de tegenaanval en dreigde dat als deze zeer lucratieve lijnen minder zouden gaan opbrengen, de onrendabele lijnen wel eens in het gedrang zouden kunnen komen.
De politiek moest uitkomst brengen. Minister Annemarie Jorritsma van Verkeer, die de vergunningen verstrekte, stond voor een lastige keuze: enerzijds was zij fel voorstander van concurrentie, maar anderzijds moesten ook onrendabele lijnen in de dienstregeling opgenomen blijven omdat het openbaar vervoer gestimuleerd en het autogebruik teruggedrongen moest worden. ■

Rellen op Cyprus

RBP PRESS / GAMMA

Na ruim twintig jaar van relatieve rust werd er in de herfst plotseling weer met scherp geschoten op Cyprus. Bij verschillende vechtpartijen tussen Cyprioten van Griekse en Turkse origine vielen zeker vier doden en tientallen gewonden. Door de gewelddadigheden liepen de spanningen weer hoog op, niet alleen tussen de Griekse en Turkse bevolkingsgroepen op het eiland zelf, maar ook tussen Griekenland en Turkije.

Het begon op 11 augustus met een demonstratie van een groep Grieks-Cyprioten. Zij protesteerden tegen de opdeling van het eiland in een Grieks en een Turks deel. In 1974 was een poging Cyprus bij Griekenland in te lijven door een Turkse militaire invasie voorkomen. Sindsdien was de opdeling van het eiland een feit en bewaakten VN-blauwhelmen de 'Groene Zone', het niemandsland tussen het Turkse en het Griekse deel van het eiland.

Toen de betogers deze Groene Zone binnentrokken, kwam het tot gevechten met Turks-Cypriotische burgers en militairen (*boven*). Daarbij viel één dode, die volgens getuigen door Turks-Cyprioten was doodgeslagen. Na de begrafenis van het slachtoffer, op 14 augustus, ging het opnieuw mis. Toen een neef van de overledene nabij de Groene Zone een Turkse vlag naar beneden probeerde te halen (*onder*), werd hij door Turks-Cypriotische militairen uit de vlaggemast geschoten.

De Griekse premier Kostas Simitis sprak van 'een provocatie zonder precedent' en noemde de Turkse militairen 'criminelen'. De Turkse minister van Buitenlandse Zaken Tansu Çiller verklaarde naar aanleiding van de incidenten dat 'Turkije de handen zal breken van iedereen die op Cyprus aan de Turkse vlag komt'.

In de maanden die volgden bleef het onrustig met alle dramatische gevolgen van dien. Op 8 september werd bij een beschieting vanaf Grieks-Cypriotisch grondgebied een Turks-Cypriotische militair gedood en raakte een andere zwaargewond. Op 13 oktober werd een Grieks-Take Cyprioot in de Groene Zone dodelijk getroffen door geweervuur van Turks-Cypriotische militairen. ■

RBP PRESS / GAMMA

14

Nederland Amsterdam ArenA officieel geopend met wedstrijd Ajax-AC Milaan (0-3); nieuwe stadion heeft problemen met grasmat en met naam

Populaire psycholoog pleegt plagiaat

Jarenlang was René Diekstra een van de populairste psychologen van Nederland. Zijn columns in regionale dagbladen waren geliefd en zijn 'zelfhulp'-boeken vlogen als warme broodjes over de toonbank. Ook de televisieprogramma's waarin hij uitlegde hoe mensen moesten omgaan met angsten, depressies, alcoholisme en andere problemen werden veel bekeken. Als geen ander wist hij wetenschappelijke psychologische inzichten te vertalen voor een breed publiek. Maar half augustus bleek dat Diekstra dat 'vertalen' wel erg letterlijk had genomen.
Het weekblad Vrij Nederland onthulde dat Diekstra in zijn boeken hele pagina's zonder bronvermelding had overgeschreven. In *Het onderste boven*, dat begin 1996 was verschenen, waren tientallen pagina's woordelijk vertaald uit enkele Amerikaanse boeken. Later bleken ook in *Als leven pijn doet*, een bestseller uit 1991, hele stukken van andere auteurs afkomstig te zijn. Als klap op de vuurpijl werd begin oktober duidelijk dat Diekstra's spraakmakende *Je verdriet voorbij, een gids voor jongeren over zelfmoord*, zelfs volledig was overgeschreven!
Na de eerste berichten over het plagiaat waren de reacties uiteenlopend. Sommige collega's vreesden dat Diekstra, hoogleraar psychologie aan de Rijksuniversiteit van Leiden en een praktijk voerend bij het RIAGG in dezelfde stad, het slachtoffer was geworden van zijn eigen dadendrang en/of zijn streven naar snel geldelijk gewin. Anderen vonden de hetze tegen Diekstra opgeklopt en vreesden dat die mede was ingegeven door jaloezie onder collega's. Veel lezers bleven hem trouw; zijn boeken werden onverminderd goed verkocht.
Maar de Leidse universiteit vreesde voor haar reputatie, vermoedde 'wetenschappelijk wangedrag' en stelde een onderzoekscommissie in. Diekstra was inmiddels met ziekteverlof gegaan en zijn columns verdwenen uit de kranten.
Diekstra zelf probeerde zich aanvankelijk nog tegen de aantijgingen te verdedigen, zoals begin september in het televisieprogramma Buitenhof (*onder*, na de opnames haastten hij en zijn vrouw zich een taxi in). Maar zijn argument dat hij vooral mensen had willen helpen en dat hij daarbij misschien wat slordig te werk was gegaan, werd zwakker naarmate steeds meer overgeschreven pagina's werden ontdekt. De geplaagde psycholoog had zich in de nesten gewerkt en hem restte niets anders dan af te wachten wat de onderzoekscommissie zou concluderen. Ondertussen zou hij wellicht de raad van een collega-columnist kunnen opvolgen, die vond dat de therapeut zelf maar eens in therapie moest. ■

128

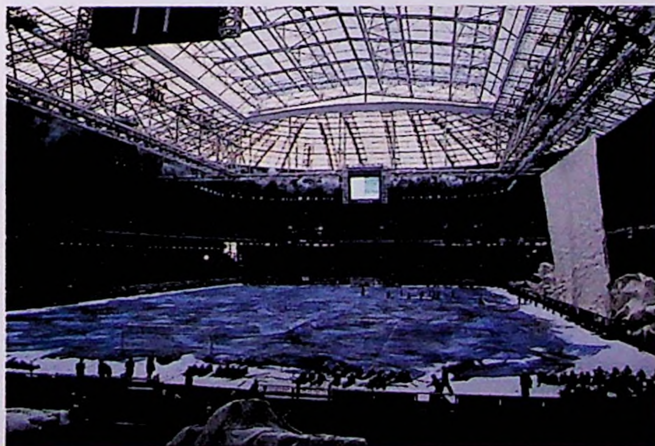
BERT VERHOEFF

Cyprus opnieuw doden bij rellen tussen Griekse en Turkse Cyprioten; ook verhouding tussen Griekenland en Turkije verslechterd

Godenzonen van Ajax krijgen hun tempel

ANP Foto / Cor Mulder

Eind 1993 werd begonnen met de bouw; een kleine drie jaar later, op 14 augustus 1996, opende koningin Beatrix de Amsterdam Arena oftewel ArenA. In Amsterdam-Zuidoost was een stadion verrezen dat vergeleken werd met een ruimteschip en dat in Nederland en ver daarbuiten zijn weerga niet kende. De godenzonen van Ajax kregen hun tempel, maar echt tevreden waren zij niet. Het 'multifunctionele sport- en evenementenpaleis' van architect Rob Schuurman omvatte behalve het sportveld, de tribunes met ruim 50.000 zitplaatsen en de kleedkamers ook een crèche voor de kinderen van de spelers en een enorme parkeergarage. Daarnaast herbergde het entreegebouw het Ajax-museum, een Ajax-supermarkt en een Grand Café. De totale kosten van de bouw bedroegen ruim een kwart miljard gulden.
Het meest opvallende aan de Amsterdam Arena was het schuifdak, dat in twintig minuten gesloten kon worden. Dat was niet alleen prettig voor de voetballers, die droog konden spelen, maar was ook handig bij popconcerten, waarvoor het stadion eveneens bedoeld was. In de eerste weken al traden supersterren Tina Turner en Michael Jackson op.
Ter bescherming van de grasmat bij deze en andere evenementen kon een kunststof vloer over de gehele oppervlakte van het veld worden gelegd. Ook op andere manieren werd gewaakt over de kwaliteit van de grasmat. De tempel van de godenzonen bleek echter niet gezegend met heilig gras. Al in de openingswedstrijd tegen AC Milan, door Ajax met 0-3 verloren, vlogen de plaggen de spelers om de oren. Er werd naarstig gezocht naar een oplossing, maar met weinig resultaat: de grasmat bleef slecht.
Ook over de naam bestond onenigheid omdat er in Amsterdam al een multifunctioneel centrum 'Arena' was, en over de behuizing zelf waren de Ajacieden niet tevreden.
Een (tijdelijke) terugkeer naar De Meer was echter niet meer mogelijk. Enkele uren na de opening van de ArenA ging het oude Ajax-stadion in vlammen op. Het vuur was waarschijnlijk aangestoken door teleurgestelde Ajax-supporters. ■

RBP Press / Pepijn A. Leupen

RBP Press / Pepijn A. Leupen

België twee ontvoerde meisjes, onder wie Laetitia Delhez, levend teruggevonden in voorstad Charleroi; begin geruchtmakende kinderporno-affaire met Marc Dutroux

PETER JANSSENS

België in shock door kinderpornozaak

Woede, ongeloof en verbijstering. Geëmotioneerd vroegen veel Belgen zich af hoe het toch mogelijk was dat de bende van Marc Dutroux zo lang en zo ongestoord haar gang had kunnen gaan. Na de arrestatie van Dutroux en zijn companen op 14 augustus werd langzaam maar zeker duidelijk wat zij allemaal hadden uitgespookt. Minstens zes jonge meisjes liet Dutroux ontvoeren en seksueel misbruiken. Voor vier meisjes kwamen de aanhoudingen en de bekentenissen te laat, veel te laat.
In België waren de voorgaande jaren met een zekere regelmaat (jonge) kinderen spoorloos verdwenen. De verschillende politiediensten deden vruchteloze pogingen de daders te vinden. Pas nadat eind mei de 12-jarige Sabine Dardenne uit Doornik verdween en begin augustus de 14-jarige Laetitia Delhez uit Bertrix hetzelfde lot onderging (*linksboven*), kwam er schot in de zaak.
De politie arresteerde een oude bekende: Marc Dutroux (*middenboven*). De 38-jarige man uit Charleroi was in 1989 al tot dertien jaar celstraf veroordeeld wegens verkrachting van minderjarige meisjes. In 1992 was hij, wegens goed gedrag, vervroegd vrijgelaten. Ook Dutroux' vrouw Michelle Martin en enkele handlangers, onder wie de zakenman Jean-Michel Nihoul, werden aangehouden.
Dutroux bekende dat hij Sabine en Laetitia had ontvoerd en wees de plek aan

PETER JANSSENS

15/25

VS Paralympics in Atlanta afgesloten met veel Nederlandse successen; opnieuw veel klachten bij sporters over slechte organisatie

PETER JANSSENS

PETER JANSSENS

waar ze gevonden konden worden. De twee meisjes werden op 15 augustus levend aangetroffen in een geheime kelder in een huis van Dutroux in Marcinelle (p. 132 *onder*). Dutroux liet vervolgens weten ook betrokken te zijn bij de verdwijning van vier andere meisjes. Twee dagen later deed de politie in Dutroux' woning in Sars-la-Buissière een eerste gruwelijke ontdekking. In de tuin werden de lijken aangetroffen van Julie Lejeune en Melissa Russo. De meisjes waren in juni 1995 in hun woonplaats Grâce-Hollogne ontvoerd; Julie en Melissa waren toen acht jaar. Behalve de twee meisjes werd in de tuin ook het stoffelijk overschot opgegraven van Bernard Weinstein. Dutroux gaf toe zijn vroegere kompaan te hebben vermoord.

Het was inmiddels duidelijk geworden dat de bende meisjes ontvoerde voor prostitutie en het maken van video's met kinderporno. Dutroux had zijn werk goed voorbereid. In diverse huizen, allemaal in de buurt van Charleroi, had hij geluiddichte kelders (p. 133 *linksboven*) gebouwd, waar hij ontvoerde meisjes kon verstoppen, misbruiken en filmen.

De affaire leidde tot woedende reacties bij de bevolking (*rechtsboven*). Vele vragen bleven onbeantwoord: hoe was het mogelijk dat een werkloze delinquent de beschikking had over meerdere huizen, en waarom had dat nooit argwaan gewekt? Waarom had de politie niets gedaan met tips over graafwerkzaamheden en over de aanwezigheid in die huizen van kinderen

ABC PRESS / SYGMA / OLIVIER HOSLET

17

België Sars-la-Buissière worden lijken opgegraven van door Marc Dutroux twee ontvoerde meisjes, Julie en Melissa - ze blijken te zijn uitgehongerd; Dutroux zegt politie dat op meer plaatsen 'iets interessants' te vinden is

TRANSWORLD / MARCEL MOLLE

die er niet thuishoorden? Hoe was het mogelijk dat eerdere invallen in de huizen van Dutroux niets hadden opgeleverd? Werd Dutroux de hand boven het hoofd gehouden?
De woede over het falen van justitie werd niet alleen geuit in de rouwregisters die op veel plaatsen getekend konden worden, maar ook tijdens de begrafenis van de twee meisjes. De kerkdienst in Luik op 22 augustus (*boven*) groeide uit tot een indrukwekkende manifestatie van boosheid en medeleven. Dat medeleven gold zeker ook de ouders van twee andere nog vermiste meisjes, Eefje Lambrecks en An Marchal. De tieners verdwenen in augustus 1995 na een bezoek aan een hypnoseshow in Oostende.
Dutroux had nadat Julie en Melissa waren opgegraven, laten weten dat ook in de tuin van zijn huis in Jumet 'iets interessants' te vinden was. Na weken van intensief zoeken en tergende onzekerheid werden de lichamen van An en Eefje op 3 september gevonden (p. 131 *onder*). Daarna werden ook de andere huizen van Dutroux aan een nauwgezet onderzoek onderworpen. Op diens aanwijzingen werd ook een verlaten mijnschacht minutieus doorzocht, maar er werd niets bijzonders meer gevonden. Ook niet door de Nederlandse luitenant Harry Jongen, die vanwege zijn opmerkelijke reukvermogen de Belgische politie was komen assisteren.
De affaire-Dutroux was het zoveelste bewijs van het onvermogen van de Belgische justitie. Na onopgeloste zaken als de Bende van Nijvel, de moord op André Cools (zie ook p.142), de Agusta-smeergeldaffaire, de bloedige overvallen op geldtransporten (zie p.47) en de moord op veearts-vleeskeurder Karel Van Noppen, waren de meeste Belgen het vertrouwen in de rechtspraak in hun land volledig kwijt.
De politieke benoemingen, waarbij niet op grond van kwaliteit maar op grond van partijkleur rechters en andere ambtenaren baantjes kregen, werden opnieuw aan de orde gesteld. De manier waarop de politiediensten onderling oorlog voerden werd evenzeer als hemeltergend ervaren. Ook in de affaire-Dutroux werd steeds duidelijker dat de ene dienst informatie voor de andere dienst had achtergehouden en dat iedere coördinatie onderling achterwege was gebleven.
Zelfs koning Albert II mengde zich in de discussie en

SUNSHINE / ISOPRESS SÉNÉPART / LIONEL GUNS

SUNSHINE / ISOPRESS SÉNÉPART

riep de justitie in zijn land op tot meer openheid. Justitieminister Stefaan De Clerck (*rechtsboven*) besloot om 'een onderzoek naar het onderzoek' in te stellen.
Voor veel Belgen was dat niet genoeg. De vervroegde vrijlating diende in geval van zedendelicten te worden afgeschaft. En, zo klonk het op straat, de net afgeschafte doodstraf moest weer worden ingevoerd.
Ondertussen waren An en Eefje in hun woonplaats Hasselt begraven (*rechtsonder*). Niet samen, maar wel allebei met witte ballonnen - als teken van hoop. Want de ouders van de vermiste dan wel vermoorde kinderen hoopten ondanks alles dat voor andere kinderen nog een gelukkige toekomst zonder angst mogelijk was. ■

RBP PRESS / GAMMA / PHOTO NEWS

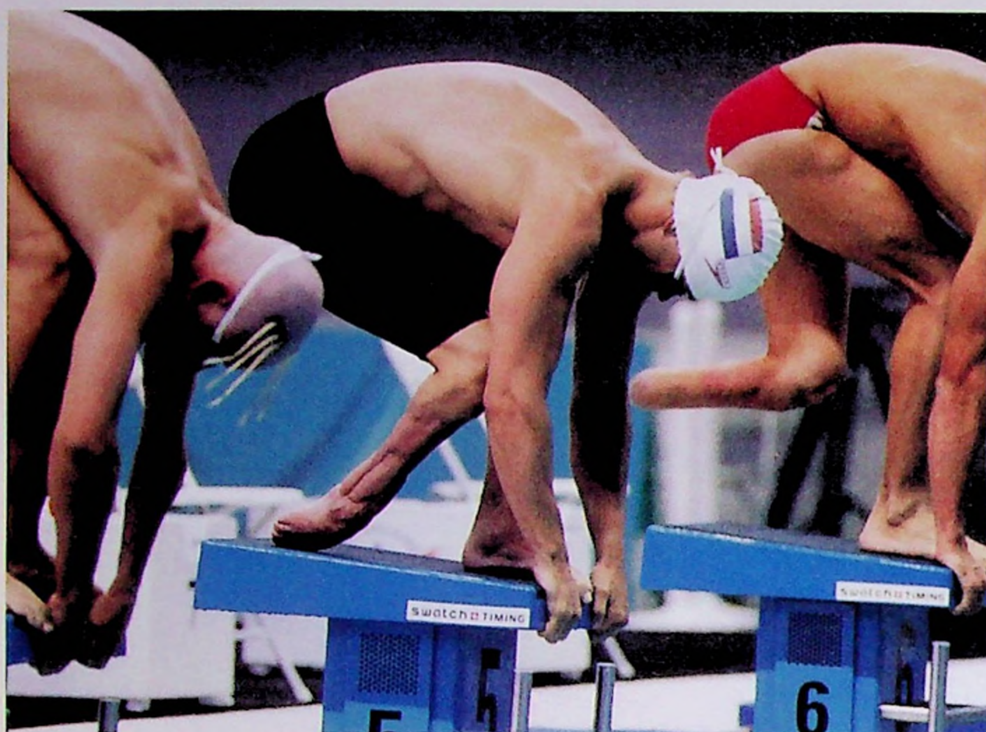
SUNSHINE / ISOPRESS SÉNÉPART / D. DUCHESNES

20

Zuid-Korea politie maakt met geweld eind aan bezetting universiteit Seoel

22

Tsjetsjenië generaal Lebed zegt akkoord met rebellen te hebben bereikt

LARS VAN DEN BRINK

LARS VAN DEN BRINK

LARS VAN DEN BRINK

Chaos en wereldrecords tijdens Paralympics

In één opzicht leken de Olympische Spelen voor gehandicapten op de 'gewone' Spelen: de organisatie in Atlanta was ook bij de Paralympics beroerd. De kamers waren te klein en te vuil, de dopingcontroles chaotisch en de vervoersproblemen nog altijd groot. Uit protest daartegen bleven sommige delegaties zelfs weg van de sluitingsceremonie op 25 augustus. In een ander opzicht was het verschil met de 'gewone' Spelen evenwel enorm: tijdens de Paralympics werd het ene wereldrecord na het andere gebroken. Vooral op de atletiekbaan en in het zwembad sneuvelden de records aan de lopende band. Alwin de Groot (*boven en midden*) was een van degenen die daarvoor verantwoordelijk was. De Nederlandse zwemmer vestigde vier wereldrecords en veroverde acht medailles: vijf maal goud, twee maal zilver en eenmaal brons. De 24-jarige zwemmer kwam uit in de klasse S10, gehandicapten die een onderarm of onderbeen missen. In dezelfde categorie was ook De Groots landgenoot Jurjen Engelsman succesvol: hij zwom vijf medailles bij elkaar, waaronder een gouden plak.
Behalve bij het zwemmen was de Nederlandse equipe ook bijzonder succesvol bij het tennissen. De rolstoeltennissers wonnen drie maal goud, eenmaal zilver en eenmaal brons. Vooral de Nederlandse dames waren ongenaakbaar: in het enkelspel ging de finale tussen Maaike Smit (*linksonder*) en Monique Kalkman. Smit won het Nederlandse onderonsje verrassend in drie sets (0-6, 7-6, 7-6). Kalkman veroverde, samen met Chantal Vandierendonck (die brons won in het enkelspel), toch nog goud en wel in het damesdubbel. De derde gouden plak was voor Ricky Molier die het herenenkel wist te winnen.
Tevreden met de 45 medailles keerden de 109 Nederlandse sporters op 26 augustus in Nederland terug. Op Schiphol werd al weer verwachtingsvol vooruit gekeken naar de volgende Paralympics, in 2000 in Sydney. ■

22

Nederland laatste dienstplichtigen zwaaien af

22

België vermoorde meisjes Julie en Melissa begraven

Sport 7 maakt valse start

Sport 7 presenteerde zichzelf als 'een zender met ballen' die wilde 'scoren'. Maar dat lukte niet echt. De eerste uitzending op 18 augustus werd door zeer veel voetballiefhebbers bekeken. Daarna liepen de kijkcijfers hard achteruit, daalden de reclame-inkomsten en kwam de nieuwe commerciële Nederlandse zender in de problemen.
Sport 7 had een spectaculair openingsprogramma, 'De aftrap', met als hoogtepunt de live-uitzending van Ajax-PSV. De zender kon meteen de nieuwe gezichten aan het publiek presenteren. Al eerder (zie p. 29) was bekend dat Koos Postema als 'anchorman' zou gaan optreden. Andere bekende presentatoren waren Hans Kraaij jr., Griselda Visser en Frank Masmeijer.
Sport 7 had gerekend op een bijdrage van twee gulden per kabelabonnee per maand. Maar de kabelmaatschappijen voelden daar niets voor en dus ging de zender de eerste maanden gratis de kabel op. Sport 7 hoopte dat na de proefperiode iedereen bereid zou zijn die twee gulden te betalen. Dat was een misrekening.
De voetballiefhebber zat niet te wachten op langdurige samenvattingen van soms saaie wedstrijden, eindeloze herhalingen en een onduidelijke programmering. Bovendien gaf Studio Sport, op de publieke zenders, later op de avond van alle Nederlandse competitiewedstrijden een korte samenvatting. Het overaanbod van voetbal op de Nederlandse buis leidde zelfs tot een zekere voetbalmoeheid: er keken minder mensen naar Sport 7 en Studio Sport samen dan voorheen naar Studio Sport alleen!
In oktober stapelden de problemen voor Sport 7 zich op. Eerst verdween de zender in een aantal plaatsen, zoals Amsterdam en Den Haag, van de kabel. Bovendien legde de rechter half november een bom onder Sport 7 door in een voorarrest te bepalen dat de clubs zelf over de uitzendrechten van hun thuiswedstrijden beschikten en dus niet de KNVB. En precies die KNVB had de uitzendrechten van alle clubs voor zeer veel geld aan Sport 7 verkocht. Er werd dan ook alom gevreesd voor het voortbestaan van de commerciële sportzender. ■

ANP FOTO / HERMAN PIETERSE

23

Frankrijk hongerstakende illegalen met geweld uit Parijse kerk gehaald

24

India honderden pelgrims gedood door sneeuwstorm tijdens bedevaart

Vechtpartijen tijdens IJzerbedevaart

'Nooit meer oorlog' en 'Verdraagzaamheid' tegenover 'België barst' en 'Vlaanderen onafhankelijk'. De 69e IJzerbedevaart op 25 augustus maakte de verdeeldheid in de gelederen van de Vlaamse Beweging pijnlijk duidelijk. Voorstanders van een radicale afscheiding van Vlaanderen maakten toespraken onverstaanbaar, verstoorden de traditionele vlaggenparade van de Vlaamse oud-strijders en bestormden het IJzermonument. Het kwam tot enkele vechtpartijen, waarbij rake klappen vielen.
Vooraf bestond al de vrees voor rellen, mede ingegeven door de problemen een jaar eerder. Wellicht daarom waren er slechts tienduizend Vlamingen naar de weide bij het IJzermonument gekomen om de gevallen Vlaamse militairen van de Eerste Wereldoorlog te herdenken en om na te denken over de toekomst van Vlaanderen.
Het waren onuitgenodigde leden van het Vlaams Blok, Voorpost en de Vlaams Nationale Jeugd die meteen bij het begin plaatsnamen op en tussen de gereserveerde plaatsen. Leden van deze rechtsradicale groeperingen waren het niet eens met de gematigde koers van het IJzerbedevaartcomité. Zij eisten de onafhankelijkheid van Vlaanderen en wilden niets weten van verdraagzaamheid, tolerantie en vrijheid. Door de aanwezigheid van de rechtsradicalen verliep de bedevaart in een dreigende sfeer. Bij het laatste onderdeel, de toespraak van de voorzitter van het IJzerbedevaartcomité Lionel Vandenberghe, kwamen ze in actie. Met fluitjes en tromgeroffel probeerden ze de woorden van Vandenberghe te overstemmen. Daardoor hoorden ze niet dat de voorzitter, die onverstoorbaar doorlas, met verdergaande eisen kwam dan ooit tevoren: hij wilde dat een soeverein Vlaanderen een stem kreeg in Europa.
Na de toespraak bestormden kortgeschoren jongeren het IJzermonument en bedreigden Vandenberghe, die op het nippertje kon ontkomen. Politici van gematigde partijen als de Volksunie werden gemolesteerd. Tot de vechtersbazen behoorden Vlaams Blok-voorzitter Frank Vanhecke en diens partijgenoot senator Wim Verreycken, die achteraf zeiden dat hun partij niets met de gevechten te maken had.
De ongeregeldheden bleven niet zonder gevolgen. Enkele parlementsleden van het Vlaams Blok stapten woedend op omdat de partij het Vlaams erfgoed had bezoedeld. Meer gematigde Vlamingen vreesden voor de toekomst van de IJzerbedevaart en zelfs voor de toekomst van de Vlaamse Beweging. ■

DE STANDAARD-HET NIEUWSBLAD / MARC CELS

RBP PRESS / REX FEATURES / DAVID HARTLEY

Sprookjeshuwelijk definitief ten einde

Vijftien jaar en een maand nadat prins Charles en lady Diana Spencer elkaar met veel pracht en praal in de Sint-Paulskathedraal het jawoord hadden gegeven, werd hun scheiding officieel bezegeld. Op 28 augustus werd in het High Court in Londen een akte ondertekend die een einde maakte aan het huwelijk dat begon als een sprookje, maar al snel ontaardde in een nachtmerrie.
Kroonprins Charles en prinses 'Di' kregen kort na het begin van hun huwelijk twee zoons: William (1982) en Harry (1984). Maar daarna ging het mis: Charles kreeg een buitenechtelijke verhouding met Camilla Parker Bowles en ook Diana ging vreemd. De (roddel)pers kreeg snel lucht van de affaires en ontdekte in Charles en Diana een goudmijn. Toen de echtelieden de pers gingen gebruiken om elkaar zwart te maken, raakten de verhoudingen onherstelbaar verziekt.
Eind 1992 scheidden Charles en Diana van tafel en bed. Maar in de roddelbladen en via geruchtmakende interviews op televisie bleven ze elkaar bestoken. Het was Charles' moeder, koningin Elizabeth, die eind 1995 aandrong op een definitieve scheiding. Charles wilde wel en in februari stemde ook Diana ermee in. Vervolgens werd maandenlang moeizaam onderhandeld over de scheidingsvoorwaarden. Uiteindelijk kreeg de 35-jarige Diana een afkoopsom van zo'n 17 miljoen pond, een bedrag dat Charles niet had en dus bij zijn moeder moest lenen. Diana moest afstand doen van de titel 'Koninklijke Hoogheid' en ging voortaan als prinses van Wales door het leven. Dat maakte haar meteen ondergeschikt aan haar beide koninklijke zoontjes, die ze wel mocht blijven opvoeden - weliswaar samen met Charles. Diana bleef in Kensington Palace wonen en naar passend werk werd nog gezocht. Voor zichzelf zag zij wel een taak als ambassadrice weggelegd.
De 47-jarige Charles gaf te kennen voorlopig niet te zullen hertrouwen, ook niet met de inmiddels eveneens gescheiden Camilla. Veel Britten waren fel tegen een dergelijk huwelijk, dat ook binnen de Anglicaanse kerk op veel verzet stuitte. En dat laatste woog zwaar, want Charles zou als hij koning werd eveneens hoofd van de Anglicaanse kerk zijn.
Maar koningin Elizabeth leek nog lang niet van plan af te treden. Zij bezon zich wel op manieren om het door drie mislukte huwelijken (ook prins Andrew en prinses Anne waren gescheiden) geschonden imago van het koningshuis wat op te vijzelen. Het was echter de vraag of de Britten nog wel wilden geloven in het sprookje van de monarchie. ■

27

Zweden in Stockholm begint wereldcongres tegen seksuele uitbuiting van kinderen

28

Groot-Brittannië prins Charles en prinses Diana officieel gescheiden

Lebed bereikt akkoord met Tsjetsjeense rebellen

'Dat is het. De oorlog is voorbij.' Op de hem eigen kordate wijze maakte Jeltsins veiligheidsadviseur Alexandr Lebed op 31 augustus het politieke akkoord bekend dat hij met de Tsjetsjeense legerleider Aslan Maschadov had bereikt. Volgens deze overeenkomst zou een beslissing over de onafhankelijkheid van Tsjetsjenië worden uitgesteld tot 31 december 2001. Tot die tijd bleef de opstandige republiek deel uitmaken van de Russische Federatie, zij het met een grote mate van autonomie. Een week eerder al hadden Lebed en de Tsjetsjenen (*rechtsboven*) overeenstemming bereikt over een staakt-het-vuren en een troepenscheiding.
Lebed had op 14 augustus van president Jeltsin ruime bevoegdheden gekregen om het conflict in Tsjetjenië (zie p. 15) op te lossen. De situatie in de opstandige republiek was opnieuw kritiek geworden na een grootscheeps Tsjetsjeens offensief tegen de hoofdstad Grozny. De aanval op Grozny, die op 6 augustus begon, was de zoveelste blamage voor het Russische leger: in twee dagen tijd verloren de Russen de controle over de stad die zij begin 1995 na twee maanden van zware gevechten hadden veroverd. Het offensief kwam aan de vooravond van Jeltsins inauguratie en was bedoeld als een signaal aan de Russische president. De Tsjetsjenen voelden zich door hem verraden, omdat het bestand van 27 mei (zie p. 106-107) slechts enkele dagen na Jeltsins verkiezingszege al door Russische kanonnen aan flarden was geschoten.
Overigens was het onduidelijk of Jeltsin verantwoordelijk kon worden gesteld voor de schending van het bestand. Steeds vaker werd de vraag gesteld of de met zijn gezondheid kwakkelende president nog wel greep had op het staatsapparaat en het leger. Het Russische optreden in Tsjetsjenië leek meer en meer een speelbal te zijn geworden van de diverse facties in het Kremlin.
Ook het aanwijzen van Lebed als speciale gezant in de kwestie-Tsjetsjenië paste in dit machtsspel. 'Iemand wil dat ik mijn nek breek,' was dan ook het commentaar van de populaire oud-generaal toen hij vernam dat hij met de oplossing van het conflict in de Kaukasus was belast. Als Lebeds voornaamste tegenstanders in het Kremlin golden premier Viktor Tsjernomyrdin, officieel de tweede man in de hiërarchie, en Anatoli Tjoebais, de chef van Jeltsins persoonlijke staf.
Het verloop van Lebeds bemoeienis met Tsjetsjenië maakte duidelijk hoezeer het machtsvacuüm dat door de ziekte van Jeltsin was ontstaan de besluitvorming verlamde. Wie voerde nu eigenlijk het bevel in Tsjetsjenië? Waren de decreten van de president eigenlijk nog wel van hemzelf afkomstig? 'Wij opereren als een hand waarvan alle vingers een andere kant op wijzen,' concludeerde Lebed. Op 20 augustus trok hij de authenticiteit in twijfel van een bevel van Jeltsin om Grozny weer in Russische handen te brengen.
Ook na het akkoord van 31 augustus bleef het onzeker in hoeverre Lebed bij zijn pogingen in Tsjetsjenië vrede te bereiken, kon rekenen op

REUTERS

28

België twee doden en veel (water)schade door noodweer

30/31

Tsjetsjenië generaal Lebed bereikt definitief akkoord met rebellen

SUNSHINE / SIPA PRESS

de steun van president Jeltsin. Terwijl de gedemoraliseerde Russische troepen een begin maakten met terugtrekking uit de Kaukasische deelrepubliek (*rechtsonder*) en gevluchte burgers terugkeerden naar het zwaargehavende Grozny (*links*), onthield Jeltsin zich van commentaar op het akkoord dat door verschillende zijden van het politieke spectrum, als een nederlaag voor Rusland werd gezien. Pas op 5 september sprak Jeltsin zich in een korte verklaring uit vóór de vredesovereenkomst. Maar hij maakte wel één belangrijk voorbehoud: met de terugtrekking van troepen moesten de Russen zich niet haasten. De machtsstrijd in het Kremlin was nog niet beslecht. ■

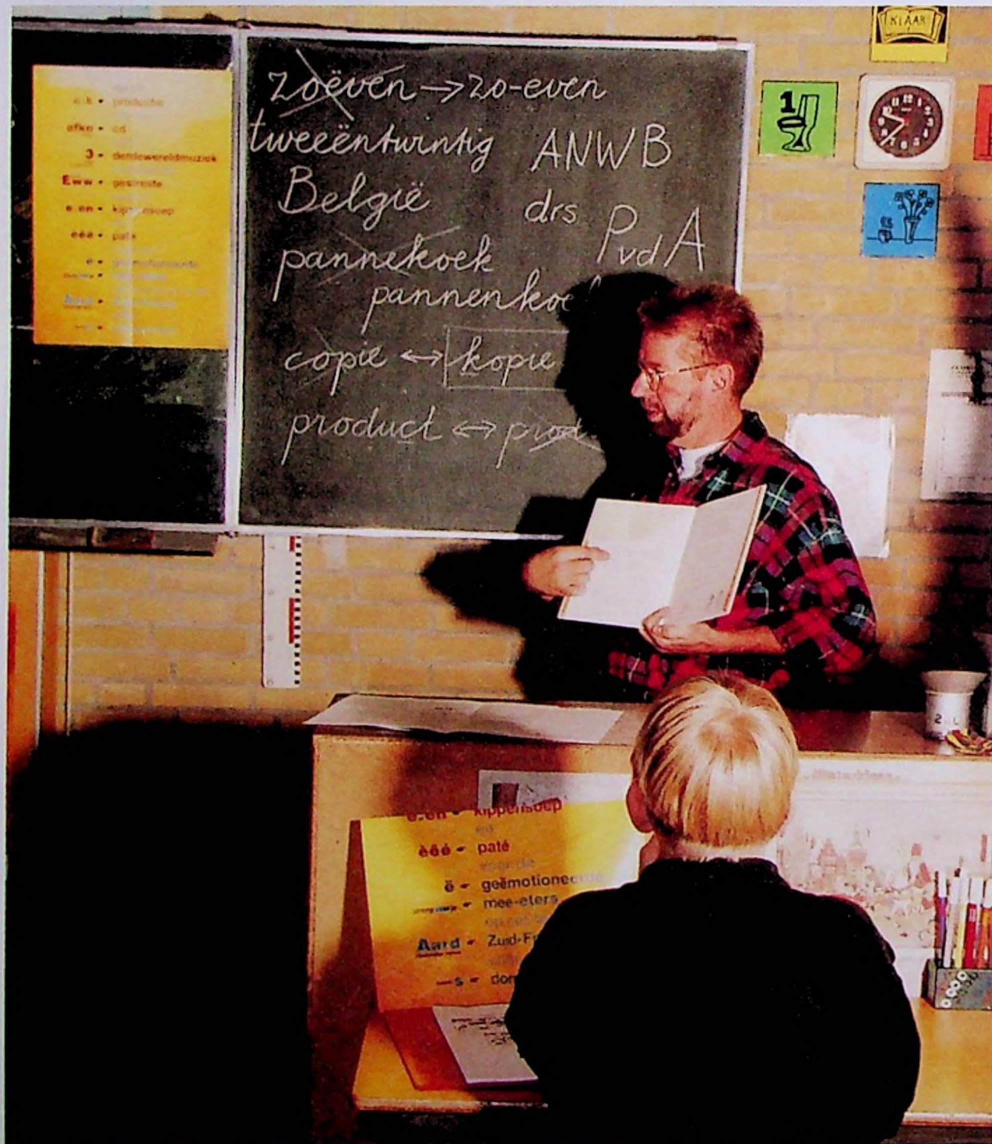
RBP PRESS / GAMMA / L. VAN DER STOCKT

31

Irak leger Saddam trekt verboden zone in noorden binnen, waar de Koerden wonen, en haalt zich daarmee de woede van de VS op de hals

Muggezifterij wordt muggenzifterij

Een kippeëi werd een kippenei, een pannekoek een pannenkoek, bessesap werd definitief bessensap en een produkt werd een product. Met het begin van het nieuwe schooljaar werd in Nederland - vervroegd - de nieuwe spelling ingevoerd. Vanaf die datum waren onderwijs en overheid verplicht de nieuwe regels te gebruiken. Vlaanderen wachtte nog een jaartje met de invoering.
Het besluit over de nieuwe spelling was al een jaar eerder genomen. Hoewel het uiteindelijk om enkele relatief kleine ingrepen ging, bracht de spellingshervorming een felle discussie teweeg. Velen vroegen zich af of de spellingswijziging wel nodig was, vooral ook omdat de nieuwe regels niet eenduidig waren. In november en december 1995 brachten de grote uitgevers woordenboeken in de nieuwe spelling op de markt, respectievelijk de driedelige Van Dale, het Groene Boekje (Sdu) en de Spellinggids (Het Spectrum, Wolters en Van Dale). Hoewel de boeken alle drie op basis van de nieuwe regels waren samengesteld, bleken ze bij nadere beschouwing veel van elkaar te verschillen. Het Groene Boekje gold als de officiële woordenlijst, maar zat vol met slordigheden, onduidelijkheden en inconsequenties. Taalkundigen in Nederland en Vlaanderen legden de schuld hiervoor bij de nieuwe spellingswet. Vooral de nieuwe regel voor de tussen-n in samenstellingen, waardoor het kippeëi voortaan als kippenei geschreven diende te worden, moest het ontgelden. Volgens het Genootschap Onze Taal was de wet een 'onhanteerbaar gedrocht'. De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde vroeg zelfs om uitstel van invoering van de nieuwe spelling.
De woordenboekuitgevers besloten uiteindelijk hun producten nog eens naast elkaar te leggen en oplossingen te zoeken voor de verschillen in spelling. Van de ruim 800 verschillen in de woordenboeken werden slechts 36 aangepast. Van de meeste andere woorden werden uiteindelijk beide spellingsvarianten geaccepteerd. Zo bleef de spelling van woorden als 'linzensoep', 'zielenpoot', 'paardebloem' en 'weduwepensioen' (Groene Boekje) bestaan naast 'linzesoep', 'zielepoot', 'paardenbloem' en 'weduwenpensioen' (Van Dale). Nadat de woordenstorm enigszins was geluwd en de meeste media al op de nieuwe regels waren overgestapt, besloot de Nederlandse regering de nieuwe spelling een jaar eerder dan voorgenomen in te voeren. En dus moesten de docenten in alle vormen van onderwijs na de zomervakantie de leerlingen de nieuwe regels bijbrengen (links). ■

EDWIN FAAS

2/3

Irak Saddam zegt troepen uit het noorden te zullen terugtrekken na dreigementen VS; Amerikanen beschieten verscheidene doelen in het zuiden

RBP PRESS / PEPIJN A LEUPEN

Van geknikte pyloon tot geknakte trots

Apetrots waren de Rotterdammers op hun nieuwe brug, die op 4 september officieel door koningin Beatrix in gebruik werd genomen. De Erasmusbrug met een opmerkelijke, geknikte pyloon had al vóór de voltooiing enkele bijnamen, zoals de Zwaan en de Harp. Ruim een maand na de opening moest de brug alweer (tijdelijk) dicht, omdat het bouwwerk tijdens hevig noodweer gevaarlijk begon te schudden.

SUNSHINE / ROEL DIJKSTRA

De Erasmusbrug verbond het centrum van Rotterdam met de Kop van Zuid. Zoals de Euromast het symbool was van het herrezen Rotterdam, moest de brug het symbool worden voor het nieuwe, moderne Rotterdam. Daarom kwam architect Ben van Berkel met een gedurfd ontwerp, waarbij het 800 meter lange wegdek met 32 tuien werd opgehangen aan één 139 meter hoge pyloon. Door de pyloon een knik te geven creëerde de architect een bijzonder effect.

Rondom de openingsceremonie werden allerlei festiviteiten georganiseerd: filmvertoningen, popconcerten, een drijvende fanfare, een massale brunch op de brug en uiteraard een spectaculair vuurwerk. De meeste Rotterdammers waren tevreden en vrijwel niemand klaagde meer over de hoge kosten van het project, zo'n 365 miljoen gulden.

Eind oktober hielden de Rotterdammers even hun hart vast. Tijdens zware storm en hevige regenval gingen de tuien van de Erasmusbrug heftig trillen. Uit voorzorg werd de brug afgesloten voor alle verkeer (*onder*). De tuien werden onderling verbonden om het trillen te verminderen en naar de oorzaak werd een onderzoek ingesteld. Na deze schokkende gebeurtenis waren de Rotterdammers ineens een stuk minder trots op hun brug. ■

3

België lichamen vermiste meisjes An en Eefje opgegraven in Jumet

4

Nederland in Rotterdam wordt Erasmusbrug feestelijk geopend

Nieuw licht op oude moordzaak

Het moordwapen werd opgedoken, de twee huurmoordenaars werden in Tunesië gearresteerd en diverse verdachten in Luik werden aangehouden. Het onderzoek naar de moord op SP-topman André Cools kreeg begin september tal van nieuwe impulsen, maar wie opdracht tot de moord had gegeven bleef nog altijd duister.
In juli 1991 werd de Waalse socialist André Cools in Luik doodgeschoten. De Luikse onderzoeksrechter Veronique Ancia haalde van alles overhoop in haar speurtocht naar de daders. Zij bracht autozwendels, smeergeldaffaires en liefdesperikelen boven water. Er werden in verband daarmee allerlei mensen gearresteerd en vooraanstaande politici moesten aftreden, maar tot een oplossing van de moord kwam het niet.

SUNSHINE / ISOPRESS / SÉNÉPART

PETER JANSSENS

In 1992 liet onderzoeksrechter Jean-Marc Connerotte van Neufchâteau enkele verdachten oppakken wegens aandelenfraude. Die zaak zette hem op het spoor van de moord op Cools, die kort voor zijn dood had gezegd met opheffmakende onthullingen te zullen komen over financiële malversaties. Connerotte ontdekte dat valse aandelen in het buitenland waren verkocht en dat het geld gebruikt was om de kas van de SP te spekken.
De bevindingen van Connerotte, die wezen op een politieke afrekening binnen de SP, werden door het Luikse gerecht niet in dank aanvaard - integendeel. Ancia was woedend over de inmenging vanuit Neufchâteau, eiste dat Connerotte zich niet meer met 'haar' zaak zou bemoeien en kreeg haar zin.
Maar in september 1996 liet Ancia dezelfde personen arresteren die vier jaar eerder al door Connerotte waren opgepakt. Het waren allemaal figuren rondom de Waalse ex-minister Alain Van der Biest, zoals diens ex-secretaris Richard Taxquet en de Italianen Carlo Todarello en Domenico Castellino (*onder*). De arrestaties brachten het onderzoek in een stroomversnelling, zeker nadat het moordwapen was opgedoken uit het Ourthekanaal bij Luik en nadat in Tunesië twee mannen hadden bekend de moordaanslag te hebben gepleegd. Maar wie had de opdracht gegeven? Van der Biest (*links*, met sigaret) werd genoemd, evenals een andere SP-voorman, Guy Mathot. Beiden ontkenden echter iets met de moord te maken te hebben.
Het verloop van het onderzoek maakte opnieuw duidelijk hoe chaotisch het Belgische gerecht werkte. Net als in de affaire-Dutroux hadden gerechtelijke diensten elkaar tegengewerkt en was er sprake van laksheid, onkunde en onwil bij sommige onderzoeksrechters. Want waarom was het spoor van Connerotte zo lang genegeerd? Had dat te maken met de maffia-achtige connecties tussen politiek, justitie en politie in Luik, de stad die haar reputatie als Palermo aan de Maas alle eer aandeed? ■

4

Israël premier Netanyahu heeft een ontmoeting met de Palestijnse president Arafat

5

Suriname Wijdenbosch gekozen tot nieuwe president

RBP PRESS / GAMMA / U.S. NAVY

Saddam Hoessein tart VS

In de vroege morgen van 3 september schoten de Verenigde Staten 27 kruisraketten af op militaire doelen in het zuiden van Irak. Het was een voorspelbare Amerikaanse reactie op de zoveelste onvoorspelbare speldenprik van de Iraakse dictator Saddam Hoessein. Eind augustus hadden Iraakse troepen de stad Arbil bezet in 'Vrij Koerdistan', de veiligheidszone in het noorden van Irak die na de Golfoorlog van 1991 door de geallieerden was ingesteld om de Koerdische bevolking tegen Saddam Hoessein te beschermen.
De Iraakse interventie kwam geheel onverwacht, maar nog verrassender was dat deze plaatsvond op verzoek van één van de Koerdische facties, de Koerdische Democratische Partij (KDP) van Masoud Barzani. Eind jaren tachtig hadden Iraakse veiligheidstroepen het geboortedorp van de Barzani's nog met de grond gelijkgemaakt. Die actie was een onderdeel van een systematische vernietigingscampagne in Iraaks Koerdistan waarbij duizenden Koerdische dorpen werden verwoest, honderdduizenden Koerden werden gedeporteerd en naar schatting 180.000 mensen werden vermoord. De rivaliteit tussen de KDP en de door Iran gesteunde Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) van Jalal Talabani, ging zo ver dat Barzani er niet voor terugdeinsde de moordenaar van twee van zijn broers te hulp te roepen.
Terwijl strijders van de KDP de PUK uit de belangrijkste steden van Iraaks Koerdistan verdreven - de partij van Talabani zou overigens korte tijd later met Iraanse steun een groot deel van het verloren gegane gebied heroveren - en aan de grens met Iran een vluchtelingenprobleem dreigde te ontstaan, voerden de Verenigde Staten de militaire druk op Irak op. Hoewel Irak zijn troepen al na enkele dagen had teruggetrokken, beschouwde de Amerikaanse regering de Iraakse interventie als een ontoelaatbare provocatie. Het verloop van de crisis maakte echter duidelijk dat de VS in hun kanonneerbootdiplomatie tegenover Irak steeds meer alleen kwamen te staan. ■

RBP PRESS / GAMMA / PETERSON

6

België onderzoek naar de moord op Cools komt na enkele arrestaties in stroomversnelling

6

Groot-Brittannië Chris Boardman brengt in Manchester het werelduurrecord fietsen op 56,375

RBP PRESS / GAMMA / NOEL QUIDU

ANP FOTO / ODD ANDERSEN

RBP PRESS / GAMMA / NOEL QUIDU

Bosnië stemt verdeeld

Opluchting en bezorgdheid. Deze schijnbaar tegenstrijdige emoties overheersten na de verkiezingen van 14 september in Bosnië. Er was opluchting over het feit dat er geen noemenswaardige problemen waren geweest, maar tegelijkertijd gaf de stembusuitslag reden tot bezorgdheid omdat de nationalistische partijen als grote overwinnaars uit de strijd waren gekomen.
De verkiezingen waren een uitvloeisel van de akkoorden van Dayton, die in november 1995 een einde maakten aan de bloedige Bosnische burgeroorlog. Bepaald was dat de verkiezingen vrij en eerlijk moesten verlopen. Bovendien kregen alle gevluchte Bosniërs het recht te stemmen in hun vroegere woonplaats.
De verkiezingen moesten van Bosnië - een federatie bestaande uit een Moslim-Kroatisch en een Servisch deel - een democratische staat maken. Er kon gestemd worden voor een staatspresidium, het federale parlement, de twee deelparlementen en kantonale raden. Oorspronkelijk zouden tegelijkertijd gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden, maar die moesten wegens problemen bij de registratie van de kiezers worden uitgesteld.
Vanwege de nog altijd grote haat tussen de bevolkingsgroepen werden de verkiezingen met angst en beven tegemoet gezien. Ook bestond grote twijfel over het eerlijke verloop ervan. Veel Bosnisch-Servische politici streefden bovendien aansluiting bij Servië na en dat was in strijd met de Dayton-akkoorden, waarin Bosnië als één en ondeelbaar werd beschouwd.
De door 52.000 blauwhelmen begeleide verkiezingen verliepen over het algemeen rustig. Dat was mede te danken aan het feit dat de meeste vluchtelingen uit angst voor wraakacties niet in hun vroegere woonplaats gingen stemmen. Wel signaleerden onafhankelijke waarnemers onregelmatigheden: zo zouden veel stemmen zijn uitgebracht door 'dode zielen'. Toch werden de verkiezingen geldig verklaard. De nationalistische partijen bleken de meeste stemmen te hebben verzameld. In het Servische gedeelte was de SDS oppermachtig, in het Moslim-Kroatische deel zegevierden de SDA (Moslims) en de HDZ (Kroaten). Die drie partijen leverden elk een lid voor het staatspresidium, waarvan de Moslimkandidaat Alija Izetbegovic voorzitter werd omdat hij de meeste stemmen had gekregen.
Hoe broos de verhoudingen lagen, bleek bij de beëdiging van het Bosnische parlement en het staatspresidium. De tien Servische parlementsleden en presidiumlid Momcilo Krajisnik bleven op 5 oktober weg uit Sarajevo, zogenaamd uit angst voor hun persoonlijke vrijheid. ■

9 **Irak** Koerden vluchten massaal naar grensgebied met Iran

14 **Bosnië** parlementsverkiezingen verlopen zonder incidenten

Padania onafhankelijk verklaard

'Wij, de volken van Padania, verklaren plechtig: Padania is een onafhankelijke en soevereine federale republiek.' Nadat Umberto Bossi deze formule had uitgesproken, werd de Italiaanse vlag gestreken en de Padaanse vlag gehesen. De ceremonie, op 15 september in Venetië, vormde de afsluiting van een driedaagse manifestatie langs de rivier de Po. Bossi en zijn partij Lega Nord wilden het rijke noorden van Italië afscheiden van het arme zuiden. Veel Italianen vroegen zich vertwijfeld af of er sprake was van een klucht, of dat Bossi's actie serieus moest worden genomen.

Bossi wilde de 'secessione' (afscheiding) vooral uit economische motieven. Het 'luie' zuiden werd een ontwikkelingsland genoemd dat teerde op belastinggeld verdiend door het hardwerkende noorden. Daartussen bevond zich de hoofdstad Rome, voor de Lega Nord het symbool van inefficiëntie en corruptie.

Bossi's Lega Nord stelde nationaal niet zo veel voor, maar was bij de verkiezingen van april op veel plaatsen in het noorden de grootste partij geworden. Dat stimuleerde Bossi in zijn, door velen als absurd beschouwde, streven naar een eigen staat.

Als naam bedacht hij Padania, het land van de Po. Er kwam een Padaanse vlag, munt, volkslied, paspoort, militie, jeugdorganisatie en autosticker (PDN). Het Italiaans als voertaal moest worden afgeschaft, de eigen dialecten dienden in ere te worden hersteld met het Engels als landstaal. Onduidelijk was nog wat de hoofdstad zou worden (Mantua of Venetië) en waar precies de grenzen liepen (hoorde bijvoorbeeld Toscane erbij?).

De driedaagse manifestatie rondom de onafhankelijkheidsverklaring zou volgens Bossi minstens een miljoen mensen trekken. Uiteindelijk kwamen amper honderdduizend aanhangers opdagen. Die vormden menselijke ketens, verbrandden symbolisch hun kijkgeldformulieren en konden stemmen voor een voorlopige regering.

Opvallend was dat gelijktijdig gehouden tegendemonstraties in diverse steden veel meer betogers op de been brachten voor een verenigd Italië. Bossi trok zich daar niets van aan en gaf de voorlopige regering van Padania opdracht met de regering in Rome te onderhandelen over een definitieve afscheidingsregeling. Uiterlijk 15 september 1997 moest het geregeld zijn: een vrij en onafhankelijk Padania. ■

RBP PRESS / GAMMA / ANTICOLI-NUSCA

14

VS troepenmacht van 5.000 man naar Golfgebied gestuurd; Irak bindt in

15

Italië Bossi roept in Venetië de onafhankelijkheid van Padania uit

ERIK VAN DER BURGT

Kantoren met coconconcept

Terwijl de flexibele werktijden net een beetje ingeburgerd raakten, kreeg de werknemer al weer te maken met een nieuw fenomeen: de flexibele werkplek. Op 16 september werd in Tilburg een nieuw kantoor van verzekeringsmaatschappij Interpolis geopend; het was een kantoor waarin vrijwel niemand meer een vaste, eigen werkplek had. Ook een aantal andere bedrijven en instellingen koos voor een dergelijk uit Scandinavië overgewaaide flexibele kantoorvoering.
Daarbij werd gewerkt volgens het 'cocon-concept', een afkorting gebaseerd op de term 'communicatie-concentratie'. Iedere werknemer kreeg een eigen flexi-koffer (*boven*) met daarin de spullen die normaal in of op een bureau thuishoren: pennen, dossiers, (draagbare) telefoons, foto's van de kinderen. Vervolgens kon overal in het gebouw een werkplek worden gezocht. In theorie kon de werknemer dus iedere dag een andere werkplek kiezen.
Er was een aantal achterliggende gedachtes bij dit 'cocon-concept'. Zo ging men ervan uit dat er steeds minder behoefte was aan een vaste werkplek, doordat pc's (laptops) en telefoons steeds mobieler werden. Ook allerlei archieven werden in snel tempo gedigitaliseerd. Bovendien zou flexibel werken het samenwerken met andere afdelingen versoepelen en het overleg door de hele organisatie vergemakkelijken. Het zou, volgens de flexi-goeroes, de communicatie, de concentratie en de inspiratie bevorderen. Bovendien kenden de meeste bedrijven door ziektes, deeltijdarbeid, vakanties en afspraken buiten de deur, zelden tot nooit een volledige bezetting. Dat betekende nutteloze leegstand van kantoorruimte en dat kost geld. Met een flexibel kantoor kon de beschikbare ruimte efficiënter worden benut.
Voor Interpolis in Tilburg betekende de invoering van het flexibele kantoor een besparing van 30 tot 40 miljoen gulden. Volgens de verzekeraar was het niet alleen daarom te doen. De bedrijfscultuur zou er 'opener en socialer' door worden. Die ervaring werd gedeeld door agenten in een Maastrichts politiekantoor. Ondanks aanvankelijke scepsis moesten de meesten toegeven dat de onderlinge contacten door het cocon-concept aanmerkelijk waren verbeterd, ook al creëerden veel agenten toch 'iets van een eigen plek waar je vertrouwd mee bent'. ■

'Invloedrijk' vorstin leest optimistische troonrede

Het voorlezen van de troonrede op Prinsjesdag trok dit keer extra veel aandacht. Niet alleen omdat het paarse kabinet bij monde van de koningin zeer optimistische geluiden liet horen - het financieringstekort en de werkloosheid daalden en de economie groeide gestaag - maar vooral omdat de staatsrechtelijke rol van koningin Beatrix in de weken vóór dinsdag 17 september meermalen ter discussie was gesteld.
Dat het voorstel om de troonrede door de premier te laten voorlezen weer eens van stal was gehaald, baarde nog het minste opzien. Sterke geruchten dat de koningin zich achter de schermen nadrukkelijk met het kabinetsbeleid zou bemoeien, deden meer stof opwaaien. Koningin Beatrix zou, zo wisten anonieme bronnen, met succes hebben aangedrongen op onder meer de overplaatsing van de Nederlandse ambassadeur in Zuid-Afrika (zie p.154-155) en het openen van een ambassade in Jordanië. Daarnaast zou zij zich krachtig hebben verzet tegen de invoering van het homohuwelijk (zie p.73), de sluiting van vliegveld Valkenburg en de subsidiëring van het toneelstuk *Emily*, dat handelde over de (gefingeerde) familieperikelen in paleis Huis ten Bosch.
Er werden over de invloed van de koningin zelfs Kamervragen gesteld. Premier Wim Kok maakte duidelijk dat er niets aan de hand was. Het staatshoofd mocht net als iedere andere burger proberen de ministers te beïnvloeden. 'Het maakt niet uit of een minister advies van het staatshoofd heeft gekregen of aan de ontbijttafel thuis. Het gaat erom dat een minister voluit verantwoordelijk is voor de keus die hij maakt.' Zo stond het ook omschreven in artikel 42 van de Grondwet: 'De koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk.' Juristen voegden daar wel fijntjes aan toe dat de macht van het staatshoofd zo ver kon reiken als de ministers toelieten. En omdat koningin Beatrix in zestien jaar een groot gezag en enorme dossierkennis had opgebouwd, was het niet onlogisch dat haar invloed - binnen de grondwettelijke marges - aanzienlijk was. ■

SUNSHINE / NFP

SUNSHINE / SIPA PRESS / CHESNOT

Paus enthousiast onthaald bij omstreden bezoek

Vooraf was er heel wat commotie geweest rond het vijfde bezoek van paus Johannes Paulus II naar Frankrijk. De paus kwam van 19 tot 22 september het Clovisjaar luister bijzetten. En bij veel linkse Fransen schoot dat in het verkeerde keelgat. Het katholieke volksdeel trok zich van de protesten niets aan en kwam massaal naar de openluchtmissen die de paus opdroeg. In 496 werd de Frankische koning Clovis in Reims gedoopt en daarmee was meteen heel zijn Franse rijk katholiek. Veel Fransen zagen de doop van Clovis als het beginpunt van de Franse staat. Degenen die voorstander waren van een strikte scheiding van kerk en staat hielden er andere opvattingen op na. Zij veroordeelden de komst van de paus en vooral ook het feit dat een deel van de kosten van het vierdaagse bezoek door de Franse overheid gefinancierd werd. Daarnaast waren zij tegen het door de katholieke kerkvader gepropageerde verbod op voorbehoedmiddelen en abortus.

Een demonstratie 'voor scheiding van de kerken en de staat' en 'tegen de terugkeer van de Morele Orde' bracht echter maar een paar duizend betogers op de been. Op de paus daarentegen kwamen in Reims zo'n 180.000 en in Tours zo'n 100.000 mensen af. En dat ondanks de stromende regen. Bovendien liet de paus zich wijselijk niet uit over de plaats van Clovis in de Franse geschiedenis.

Behalve vanwege de protesten vooraf was er nog een reden waarom het bezoek met zorg tegemoet werd gezien. De gezondheid van Johannes Paulus II liet te wensen over. Hij had last van zijn darmen en zou een operatie moeten ondergaan. Maar die ingreep had geen haast en de vermoeide en verzwakte paus ging gewoon naar Frankrijk. Blijkbaar deed de grote publieke belangstelling hem goed, want de paus onderhield zich langer met de gelovigen dan was gepland. ■

RBP PRESS / GAMMA

18

Zuid-Korea onderzeeër uit Noord-Korea strandt, meeste bemanningsleden blijken te zijn gedood

18

Costa Rica ontvoerd Nederlands echtpaar na 23 dagen vrijgelaten

ANP Foto / Politie Luchtvaartdienst

Antieke Dakota verongelukt

Het was een personeelsuitje van de dienst Wegen, Verkeer en Vervoer van de provincie Noord-Holland. Op 25 september zouden de deelnemers met een antieke DC-3 Dakota vanaf Schiphol naar Texel vliegen en weer terug. Maar op de terugreis sloeg het noodlot toe. De piloten meldden kort na het opstijgen vanaf Texel een motorstoring en wilden een voorzorgslanding maken in Den Helder. De Dakota sloeg evenwel te pletter op een zandplaat in de Waddenzee. Hoewel de hulpverlening zeer snel op gang kwam, kon geen van de 32 inzittenden levend uit het toestel worden gehaald. Behalve de Noord-Hollandse brug- en sluiswachters zaten ook enkele medewerkers van Ballast Nedam in de Dakota, die met zes bemanningsleden vloog. De DC-3 Dakota was eigendom van de Dutch Dakota Association (DDA), een vereniging die oude toestellen restaureert en onderhoudt. Het toestel was in 1943 gebouwd en in 1984 door de DDA aangekocht. De Dakota, die aan alle eisen voldeed en gecontroleerd werd door de Rijksluchtvaartdienst, werd regelmatig verhuurd voor dagtrips en rondvluchten. Na de ramp werd bekend dat de Dakota de voorafgaande maanden vaker met motorproblemen te kampen had gehad. Drie keer eerder moesten de piloten een voorzorgslanding uitvoeren. Daarbij ging het steeds om moeilijkheden met de rechtermotor. Dit keer ging het mis met de linkermotor. ■

Albert Vermeulen

Albert Vermeulen

RBP PRESS / ANGELI PHOTO NEWS AGENCY / DANIEL COHEN

Opening tunnel leidt tot onlusten

Het was de bloedigste dag op de Westelijke Jordaanoever sinds de Zesdaagse Oorlog van 1967. Op 26 september kostten gruwelijke gewelddadigheden 35 Palestijnen en elf Israëliërs het leven. Drie jaar na de historische handdruk tussen Yitzhak Rabin en Yasser Arafat leken de dagen van de intifadah weergekeerd. Er was echter één groot verschil: ditmaal hadden de Israëlische soldaten niet alleen te maken met stenengooiende jongeren, maar ook met tot de tanden gewapende Palestijnse politiemannen. Israëliërs en Palestijnen die de week tevoren nog gezamenlijk patrouille hadden gelopen, stonden elkaar nu naar het leven.
De aanleiding voor deze zwarte dag in de Palestijns-Israëlische betrekkingen was op het oog onbeduidend. Op 24 september was op last van premier Benjamin Netanyahu een nieuwe uitgang geopend van een antieke tunnel naar de Klaagmuur in Oost-Jeruzalem. 'De daad van een imbeciel,' oordeelde de oud-minister van Toerisme Ezi Baram, die onthulde dat de regering-Rabin/Peres tot driemaal toe van opening van de tunnel had afgezien wegens de te verwachten ontstemming in de Arabische wereld. Want hoewel de tunnel langs de Tempelberg liep en niet eronderdoor, werd hij door vele moslims toch beschouwd als een ontheiliging van de op de berg gelegen Rotskoepel- en al-Aqsa-moskee, twee van de belangrijkste heiligdommen in de islamitische wereld. Voor de Palestijnen was het besluit van Netanyahu bovendien het zoveelste bewijs van

21

Nederland In Rijksmuseum in Amsterdam begint Jan Steententoonstelling

22

Nederland VVD-leider Bolkestein in opspraak door lobbywerk voor medicijnenfabrikant MSD

SUNSHINE / SIPA PRESS / DAOUD

SUNSHINE / SIPA PRESS / LEMMER

de voortgaande 'verjoodsing' van Oost-Jeruzalem, de beoogde hoofdstad van een Palestijnse staat. Yasser Arafat sprak van 'een ernstige misdaad tegen onze islamitische heilige plaatsen' en riep op tot stakingen en demonstraties.
Tijdens de drie volgende dagen ontlaadde de frustratie over de trainering van het vredesproces door de kersverse regering-Netanyahu en de economische misère als gevolg van de maandenlange afgrendeling van de Palestijnse gebieden zich in een golf van ongeregeldheden op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook. In totaal kwamen 62 Palestijnen en 14 Israëliërs om het leven.
Vooral het optreden van de 30.000 man sterke Palestijnse politiemacht was omstreden. Op sommige plaatsen werkte de politie samen met de Israëliërs om het geweld te beteugelen, elders openden Palestijnse politiemannen het vuur op Israëlische soldaten. Volgens premier Netanyahu gebeurde dat op last van Arafat, die de crisis 'gefabriceerd' zou hebben om Israël extra onder druk te zetten.
Op 1 oktober kwamen de beide kemphanen bijeen op een inderhaast belegde topconferentie in het Witte Huis, waar naast de Amerikaanse president Bill Clinton ook koning Hoessein van Jordanië trachtte te bemiddelen. Concrete resultaten werden niet bereikt, maar na twee dagen praten was de lucht wel zodanig opgeklaard dat premier Netanyahu kon spreken van 'een toename van het wederzijds vertrouwen' en 'een nieuw begin van het vredesproces'. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / DAOUD

TRANSWORLD / BLACK STAR / DENNIS BRACK

REUTERS

Fundamentalisten veroveren Kabul

Eind 1994 doken de Talibaan schijnbaar uit het niets op en in 1995 veroverden ze de ene stad na de andere, maar de hoofdstad Kabul bleek onneembaar. In 1996 zetten ze een nieuw offensief in, met ditmaal wel het gewenste resultaat: op 27 september viel Kabul in handen van de fundamentalistische moslimstrijders. Hun opmars luidde een nieuwe fase in de Afghaanse burgeroorlog in. Al meer dan twintig jaar werd in het Aziatische land gevochten. Eerst bestreden islamitische milities de communistische machthebbers, en nadat die in 1992 definitief het veld hadden moeten ruimen, bestreden de islamitische milities elkaar.

De Talibaan begonnen hun opmars in het zuidoosten van Afghanistan. Vooral het feit dat de 'religieuze studenten' vrede en veiligheid brachten, zorgde voor een grote aanhang. In anderhalf jaar kregen zij tweederde van het land onder controle - soms opvallend eenvoudig.

Ook de verovering van Kabul verliep zonder veel bloedvergieten. Alleen enkele vroegere machthebbers moesten het ontgelden. Zo werd de laatste communistische president van Afghanistan, Najibullah, samen met zijn broer opgehangen (*boven*). Slechts weinigen rouwden om de dood van 'de slager van Kabul'.

Net als in de andere veroverde gebieden, voerden de Talibaan in Kabul een strenge islamitische wetgeving in. Mannen moesten hun baard laten staan, vrouwen mochten alleen gesluierd over straat (*onder*) en wie zich niet aan de regels hield kreeg lijfstraffen.

Vlak voordat Kabul viel, waren president Burhanuddin Rabbani en diens veldheer Ahmed Shah Massoud de stad ontvlucht. Zij trokken zich terug in het onherbergzame noorden en zetten van daaruit de strijd tegen de Talibaan voort. Daarbij kregen zij de steun van hun oude rivaal Dostun.

De milities van Massoud en Dostun slaagden er half oktober in de opmars van de Talibaan tot staan te brengen. Dat zorgde voor opluchting in de Centraal-Aziatische buurlanden en in Rusland, waar de vrees bestond dat de successen van de Talibaan het moslimfundamentalisme in de regio zouden aanwakkeren. ■

RBP PRESS / GAMMA / ROBERT NICKELSBERG

'Fritselen' mag van de Kamer

VVD-leider Frits Bolkestein stond bekend om het aanzwengelen van discussies over de meest uiteenlopende onderwerpen. In september was hij echter zelf het middelpunt van een politieke discussie. De vraag was of Bolkestein zijn belangen als gevraagd een bepaald medicijn van MSD toe te laten. De 'beste Els'-brief was geschreven op privé-papier en gestuurd naar het huisadres van de minister. Later bleek dat commissaris Bolkestein vaker had gepoogd het beleid van de minister te beïnvloeden.
Toen het nieuws bekend werd, was Bolkestein voor overtuigd dat het altijd volstrekt helder was geweest wanneer hij als Kamerlid en wanneer hij als MSD-commissaris was opgetreden. Eerder in de week was gebleken dat minister Borst van dat onderscheid niets had gemerkt. Bolkestein hield echter vol steeds 'zeer scrupuleus' te hebben gehandeld en vond dat van onoorbare meermaals de kanttekening geplaatst dat zijn functies wellicht gescheiden konden worden, maar dat zijn persoon één en ondeelbaar was. Hoe kon iemand weten te doen te hebben met Kamerlid Bolkestein dan wel met commissaris Bolkestein?
Kamerlid Bolkestein liet tijdens het debat weten voorlopig niet meer voor MSD te

BERT VERHOEFF

volksvertegenwoordiger en als commissaris niet op een ongeoorloofde manier had verstrengeld.
Het actualiteitenprogramma Netwerk onthulde op zondag 22 september dat Bolkestein had gelobbyed voor MSD, een farmaceutisch bedrijf waarvan hij commissaris was. In een brief had hij minister van Volksgezondheid Els Borst (D66) een werkvakantie op Cyprus. Ondanks alle commotie vond de VVD-politicus het niet nodig naar Nederland terug te keren. Tal van journalisten vlogen daarom maar naar Cyprus, waar zij van Bolkestein te horen kregen dat zij voor niets waren gekomen: pas bij terugkeer op Schiphol zou hij tekst en uitleg geven. Dat gebeurde op 28 september. Bolkestein was ervan belangenverstrengeling geen sprake was geweest.
Een paar dagen later vergaderde de Tweede Kamer over de kwestie-Bolkestein. Volgens de meeste Kamerleden was het hebben van een commissariaat toegestaan, als de commissaris zich maar beperkte tot het controleren van het bedrijf en zich niet inliet met actief lobbywerk. In het geval Bolkestein werd zullen lobbyen en daarmee was voor de meerderheid in de Kamer de kous af. Ook een gedragscode voor Kamerleden werd niet noodzakelijk geacht. Aan de affaire hield de Nederlandse taal wel het woord fritselen over, oftewel: iets doen dat wellicht niet ongeoorloofd is, maar toch de schijn heeft van belangenverstrengeling. ■

25

Nederland in Utrecht begint 16e Nederlandse Film Festival

26

Nederland 32 doden bij vliegramp met antieke Dakota

WILLEM MIDDELKOOP FOTOGRAFIE

Oranje in Zuid-Afrika

Nog nooit eerder had een Nederlands staatshoofd Zuid-Afrika bezocht, dus kon het staatsbezoek van koningin Beatrix met recht historisch worden genoemd. Van 30 september tot 4 oktober was zij samen met prins Claus en kroonprins Willem-Alexander te gast bij de Zuid-Afrikaanse president Nelson Mandela (*verwijzing*). Het bezoek stond vooral in het teken van het nieuwe Zuid-Afrika.

Op de eerste dag was meteen al het traditionele staatsbanket. In zijn tafelrede roemde Mandela de Nederlandse steun in de strijd tegen de apartheid: 'Het is niet aan onze aandacht ontsnapt dat het land waaruit de architecten van de apartheid afkomstig zijn, ook een land is dat tot de sterkste opposanten van het racisme in Zuid-Afrika behoorde.'

Mandela sprak, net als koningin Beatrix, ook een paar woorden Afrikaans. 'Die blote feit dat ek n taal van ons land kan gebruik wat U Majesteit maklik verstaan, dui op die uitgebreide bande wat ons sedert eeue tussen ons twee lande bestaan - bande, nie net op taal en kulturele terrein nie, maar oor die hele spektrum van die Suid-Afrikaanse samelewing.'

In tegenstelling tot wat gebruikelijk was bij staatsbezoeken aan andere landen, refereerde koningin Beatrix niet zozeer aan de banden uit het verleden, maar keek zij vooral naar de toekomst. Zij sprak lovende woorden aan het adres van Nelson Mandela: 'Met wat hier in korte tijd is verricht, is een wonder tot stand gebracht.'

Koningin Beatrix, prins

27

Afghanistan Taliban veroveren hoofdstad Kabul en voeren strenge islamitische wetgeving in

28

Nederland Michael Jackson geeft drie concerten in Amsterdamse ArenA

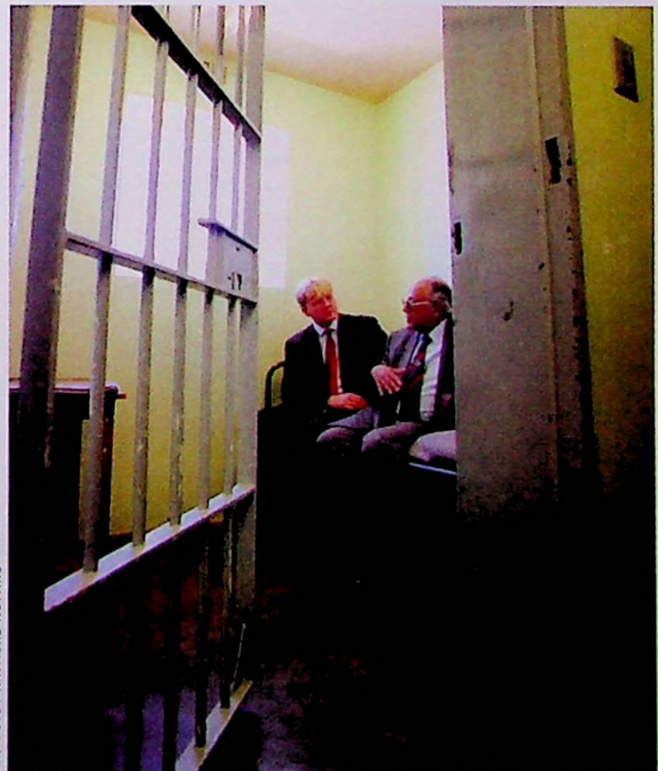

WILLEM MIDDELKOOP FOTOGRAFIE

Claus en prins Willem-Alexander konden vervolgens met eigen ogen het nieuwe Zuid-Afrika aanschouwen. Op het programma stond onder meer een bezoek aan enkele zwarte woonoorden bij Johannesburg (*boven* en *onder*). Nog niet zo lang geleden waren Kathelong en Katorus het toneel van bloedige onlusten tussen zwarten onderling, maar inmiddels probeerde de Zuid-Afrikaanse regering er met de bouw van nieuwe huizen, scholen en andere publieke voorzieningen leefbare wijken van te maken.

Verder was er ook aandacht voor cultuur. Er werd een bezoek gebracht aan de Art Gallery van Johannesburg, waar eerst de afdeling Afrikaanse kunst werd bezocht en daarna een tentoonstelling van 17e-eeuwse Nederlandse meesters. Tijdens het staatsbezoek ondertekenden de ministers van Buitenlandse Zaken van Zuid-Afrika en Nederland bovendien een nieuw cultureel verdrag. Verder was er tijd ingeruimd voor de gebruikelijke ontmoeting met de Nederlandse gemeenschap, werden er bomen geplant en maakte Willem-Alexander een uitstapje naar Robbeneiland. De prins bezocht onder meer de kleine cel waar Nelson Mandela negentien jaar had vastgezeten (*rechtsonder*).

Het staatsbezoek werd een succes, ondanks de betrekkelijk geringe aandacht in de Zuid-Afrikaanse media en ondanks een incident vooraf. De Nederlandse ambassadeur in Zuid-Afrika was vóór het staatsbezoek plotseling naar Nederland teruggeroepen. Volgens geruchten zou koningin Beatrix daarop hebben aangedrongen, ofwel omdat hij niet met zijn vrouw maar met een vriendin samenwoonde, ofwel omdat hij het staatsbezoek slecht had voorbereid. Maar premier Wim Kok en minister van Buitenlandse Zaken Hans van Mierlo ontkenden iedere bemoeienis van de koningin bij de vervanging van de ambassadeur. En, wat erg ongebruikelijk was, ook koningin Beatrix toonde zich tegenover de Nederlandse pers hoogstpersoonlijk verontwaardigd over dergelijke berichten. ■

WILLEM MIDDELKOOP FOTOGRAFIE

ANP FOTO / RAYMOND RUTTING

28

Nederland VVD-leider Bolkestein verdedigt zich tegen beschuldiging van belangenverstrengeling

30

Zuid-Afrika begin staatsbezoek koningin Beatrix, prins Claus en kroonprins Willem-Alexander

BERT VERHOEFF

Bisschop stelt armoede aan de kaak

Kort voor prinsjesdag had bisschop Martinus Muskens in felle bewoordingen gewezen op de vergeten armoede in Nederland. Maar pas nadat hij op 2 oktober in een televisieprogramma polemisch had gesteld dat brood stelen in sommige gevallen mag, kwam er respons. En hoe: Muskens werd door de ene politieke partij na de andere uitgenodigd, zijn uitspraken werden uitgebreid van commentaar voorzien en geen krant, weekblad of televisieprogramma kon om het armoedeprobleem heen. Muskens wilde een tegenwicht bieden aan de jubelverhalen over de Nederlandse economie, zoals onder meer het geval was geweest in de troonrede. Volgens hem nam ook in Nederland de (verborgen) armoede toe en dreigde de tweedeling in de samenleving tussen arm en rijk alleen maar groter te worden. Daarom zei hij in het VPRO-programma *Veldpost* dat 'als je zo arm bent dat je niet meer kunt leven, je een brood mag weghalen uit de winkel'. Want, zo leerde de bisschop uit de katholieke moraal, 'het leven is sterker dan de wet'. Bij veel politici schoten de bisschoppelijke woorden aanvankelijk in het verkeerde keelgat. Premier Wim Kok sprak van een 'belediging' voor mensen die zich wél aan de wet houden. VVD-leider Frits Bolkestein noemde tijdens een persoonlijke ontmoeting met Muskens diens uitspraken 'onbezonnen en betreurenswaardig'.

BERT VERHOEFF

Ook andere politieke partijen nodigden Muskens uit voor een gesprek. Het CDA gaf toe medeverantwoordelijk te zijn geweest voor de groei van de armoede en beloofde beterschap. PvdA-leider Wim Kok vergat zijn woede en zei in Muskens een 'bondgenoot' te zien.
Volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau was 'in Nederland sprake van een lichte daling van het aantal armen, (maar) zij worden relatief wel armer'. Het feit dat in de pers deze nuancering überhaupt aandacht kreeg, was mede te danken aan bisschop Muskens. Hij had de armoede in Nederland hoog op de (politieke) agenda gezet, zoals onder meer bleek op een 'armoededag' in Den Haag (*onder*). ■

1

Nederland nieuwe topman van Philips, Cor Boonstra, treedt aan

1

VS leiders strijdende partijen houden in Washington crisisberaad over de situatie in Israël

Gouden Kalveren voor Van Gogh en kinderfilm

FIRST FLOOR FEATURES

Niet een zwaar gesubsidieerde film van een officieel erkende regisseur, maar een vrije productie van een onafhankelijk filmer was het meest succesvol tijdens het zestiende Nederlandse Film Festival. Op 4 oktober, tijdens de slotavond in de Utrechtse jaarbeurs, sleepte de film *Blind date* van Theo van Gogh de meest prestigieuze prijzen in de wacht. Het Gouden Kalf voor de beste regie ging naar Van Gogh(*onder*), die de film in korte tijd 'uit het niets' tot stand had gebracht. Tot beste acteur en beste actrice werden de beide hoofdrolspelers van *Blind date* uitgeroepen, Peer Mascini en Renée Fokker (*onder*, links en rechts naast Van Gogh). Volgens het juryrapport had 'Van Gogh niet alleen een bijzonder indringende film gemaakt, maar ook zijn acteurs in de gelegenheid gesteld tot ongekende hoogten te stijgen'. Opvallend genoeg ging de prijs voor de beste speelfilm niet naar *Blind date* maar naar *Lang leve de koningin*. Dit was een kinderfilm, geregisseerd door Esmé Lammers en met Monique van de Ven in de rol van schaakkoningin (*boven*). De jury noemde het 'een sprookjesachtige, maar tegelijk aangenaam nuchtere film, die voor kinderen net zo aantrekkelijk is als voor volwassenen'.

Tijdens het tiendaagse festival werden zo'n driehonderd films uit het afgelopen jaar vertoond. Slechts een paar lange speelfilms gingen in première, zoals de openingsfilm *De nieuwe moeder* van Paula van der Oest. Veel films hadden de grens tussen werkelijkheid en fictie als thema, zoals de slotfilm *Crime time* van George Sluizer.

In tegenstelling tot voorgaande jaren werd dit keer de uitreiking van de Gouden Kalveren niet beperkt tot de slotavond. Eerder in de week waren er al prijzen uitgereikt aan onder meer Jeroen Krabbé (*onder*, links, voor zijn carrière), Jos Stelling (korte speelfilm, voor *De wachtkamer*) en Gerard Jacobs (korte documentaire, voor *Stalin had een brug beloofd*). ■

FELIX KALKMAN

2

Peru Boeing-757 stort in zee; alle 70 inzittenden komen om

2

Nederland bisschop Muskens van Breda stelt armoedeprobleem aan de kaak; brood stelen mag

RBP PRESS / GAMMA / EGILL GISLI HRAFNSSON

Natuurgeweld op IJsland

Kilometershoge wolken van stoom en zwavelhoudende as stegen op uit de Vatnajökull-gletsjer op IJsland. De ondergrondse vulkaan Bardarbunga was begin oktober tot uitbarsting gekomen en door de dikke ijslaag heengebroken. De IJslanders zagen het met angst en beven aan. Niet zozeer vanwege het directe gevaar van de stoomwolken, maar vanwege de dreigende overstromingen van het ondergrondse gletsjermeer Grimsvätn. De vrees bleek niet ongegrond.
De uitbarsting van de Bardarbunga ging gepaard met aardschokken die een kracht hadden van vier op de schaal van Richter. Door de vrijkomende hitte smolt de honderden meters dikke ijslaag boven de vulkaan. Het smeltwater kwam vervolgens in de Grimsvätn terecht. Het ondergrondse meer kon de extra hoeveelheden niet verwerken en het water baande zich een weg naar boven, dwars door het gletsjerijs heen. Het gevolg was een enorme stroom van modder, stenen en stukken ijs, die over grote delen van IJsland spoelde.
Het gevaar was onderkend en daarom werden met man en macht dammen gebouwd en kanalen gegraven om de modderstroom in goede banen te leiden. Al die voorzorgsmaatregelen konden evenwel niet verhinderen dat de modderstroom een verwoestend spoor achterliet. Grote stukken van de ringweg werden vernield, bruggen werden weggeslagen. Persoonlijke ongelukken deden zich in het dunbevolkte gebied niet voor. Maar IJsland was, zoals een minister het uitdrukte, 'twintig jaar terug in de tijd' en zou veel tijd en geld kwijt zijn met de wederopbouw van het geschonden wegennet. ■

ANP FOTO

Veel Nederlandse slachtoffers bij busongelukken

Zeker 24 Nederlandse toeristen kwamen in 1996 om het leven bij ongelukken met touringcars. Omdat ook in andere landen ernstige busongelukken plaatsvonden, kwam opnieuw de discussie op gang over het verplicht stellen van gordels en kooiconstructies. Volgens deskundigen zouden veiligheidsgordels en steviger gebouwde bussen bij veel ongelukken tot beduidend minder slachtoffers geleid hebben.
De droeve reeks ongelukken met bussen begon op 12 februari. In de buurt van het Duitse Winterberg stortte een Nederlandse bus na een slippartij in een ravijn (*rechts*). Bij het ongeluk vielen zeven doden en raakten 22 mensen zwaargewond. Het gezelschap was op de terugweg van een dagje langlaufen. Het uitstapje was georganiseerd door de personeelsvereniging van het sport- en recreatiecentrum De Scheg in Deventer.
Op 8 augustus sloeg het noodlot opnieuw toe, ditmaal in het Zweedse Karlshamn. Daar kwam een busje met Nederlandse scouts op de linker weghelft terecht en botste frontaal op een vrachtwagen. Vijf jongens, 15, 16 of 17 jaar jong en allen afkomstig uit Stramproy, en hun 26-jarige begeleider vonden de dood. Ze waren op de terugweg van hun zomerkamp.
In oktober ging het twee keer mis. Op de tiende verongelukte een Turkse bus die met toeristen onderweg was van Antalya naar Pamukkale. Op de door regen glad geworden weg slipte de bus, botste op een tegenligger en kwam in een ravijn terecht (*boven*). Zeker twaalf toeristen, onder wie acht Nederlanders, en een Turkse automobilist overleefden het ongeluk niet. Volgens getuigen zou de Turkse chauffeur te hard en te roekeloos hebben gereden. Twaalf dagen later verongelukte een Nederlandse toeristenbus in het Franse Thionville. De bus, afkomstig uit Lloret de Mar, werd gesneden door een Nederlandse personenauto en kwam vervolgens op zijn zijkant in de berm terecht. Voor drie inzittenden, onder wie de chauffeur, was de klap fataal.
De Europese Unie had inmiddels besloten dat vanaf oktober 1997 nieuwe bussen moesten worden uitgerust met (heup)gordels. Maar over zo'n verplichting voor oude(re) bussen kon men het niet eens worden, net zo min als over de verplichting de (dubbeldeks) bussen van een stevige kooiconstructie te voorzien. ■

ANP FOTO / DPA / FRANZ PETER TSCHAUNER

Museeuw stopt, en wint wereldtitel

Na de voor hem teleurstellend verlopen klassieker Parijs-Tours kondigde Johan Museeuw aan te stoppen met wielrennen. Voor de Belg had het seizoen te lang geduurd en was de druk te groot. Zijn vrouw haalde hem echter over door te gaan. En precies een week later, op 13 oktober, won Museeuw in Lugano de wereldtitel op de weg voor profs. De Belg had zich geen mooiere 31e verjaardag kunnen wensen.

Hoewel Museeuw aanvankelijk dacht dat het parcours te zwaar voor hem was, reed hij steeds vooraan. Op een gegeven moment ontstond er een kopgroep, met daarin een aantal Zwitserse en Italiaanse favorieten én Johan Museeuw. Op het moment dat het peloton dichterbij kwam, plaatste Museeuw de beslissende demarrage. Alleen de Zwitser Mauro Gianetti wist de Belg nog te achterhalen. Samen reden ze naar de finish, waarbij de veel kopwerk verrichtende Gianetti luid werd toegejuicht door het Zwitserse publiek.

'Mauro was sterker, ik was slimmer,' verklaarde Museeuw na afloop. Gianetti had in de eindsprint inderdaad geen schijn van kans tegen de Belg die op het juiste moment toesloeg.

De regenboogtrui voor de wereldkampioen was daarmee voor Johan Museeuw.

Het Belgische succes werd compleet door de verrassende vierde plaats van Axel Merckx, zoon van ploegleider en voormalig wielerheld Eddy. Voor Museeuw werd een paar weken later het seizoen afgesloten met het winnen van de wereldbeker, een jaarlijkse ranglijst waarbij de prestaties van de verschillende wedstrijden bij elkaar worden opgeteld.

Met al deze successen op zak liet Museeuw weten gewoon met fietsen door te zullen gaan. Maar hij nam zich wel voor minder koersen te rijden en niet meer in zowel het voor- als naseizoen te willen pieken. ■

Cor Vos

13

Zwitserland de Belg Johan Museeuw wint in Lugano wereldtitel wielrennen voor profs

14

België onderzoeksrechter Jean-Marc Connerotte door Hof van Cassatie van de zaak-Dutroux afgehaald

Kunstwerk verknipt

Een museum dat zelf de schaar laat zetten in een kunstwerk. Een dergelijke niet-alledaagse gebeurtenis vond op 16 oktober plaats in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Daar verknipte papierrestaurator André van Oort een beroemd 'knipsel-kunstwerk' van Henri Matisse (*onder*).
De parkiet en de zeemeermin was een van de laatste werken van Matisse (1869-1954). De beroemde Franse kunstenaar werkte eraan in 1952 en 1953. Hij was bedlegerig en niet meer in staat te schilderen. Hij kon wel knipsels maken, die op zijn aanwijzingen door assistenten werden opgehangen. Zo creëerde hij in zijn atelier een 'tuin' met allerlei kleurige vormen, waartussen uiteindelijk de parkiet en de zeemeermin hun plaats kregen.
Het werk was 7,68 bij 3,37 meter groot, bestond uit zes panelen met daarop 150 vormen, die op hun beurt waren samengesteld uit 634 knipsels. In 1967 werd het aangekocht door het Stedelijk Museum. Toen had *De parkiet en de zeemeermin* de eerste restauratie al achter de rug: de achtergrond was vervangen omdat het witte papier verkleurde.
Dat probleem bleef zich herhalen. Het witte papier waarop de voorwerpen waren geplakt vergeelde of er kwamen bruine kringen op. Van 1972 tot 1974 volgde daarom een tweede restauratie, maar na een paar jaar bleek ook het nieuwe papier niet egaal wit te blijven.
Diepgaand onderzoek wees uit dat niet de gebruikte lijm, maar ijzer in het papier voor de verkleuring zorgde. Dus werd gezocht naar een andere papiersoort voor een definitieve restauratie of 'renovatie', zoals het museum de behandeling noemde.
Een voor een werden alle vormen van het papier losgeknipt om vervolgens op precies dezelfde plek op het nieuwe papier te worden aangebracht. Museumbezoekers konden door een raam in het atelier de restauratie op de voet volgen. Directeur Rudi Fuchs wilde op die manier een einde maken aan het waas van geheimzinnigheid rond restauraties, 'alsof het om alchemisten gaat die in donkere kelders met allerlei stofjes in de weer zijn'. ■

ANP FOTO / RAYMOND RUTTING

16

Nederland in het Stedelijk Museum in Amsterdam wordt een kunstwerk van Matisse verknipt voor restauratie

17

Rusland generaal Lebed wordt ontslagen als veiligheidsadviseur

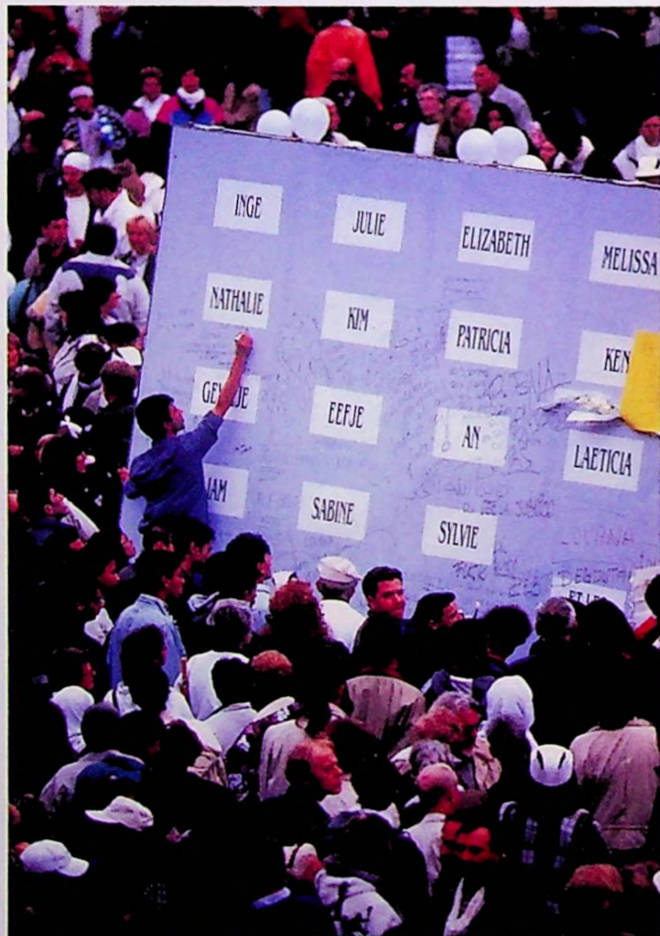
Een bord spaghetti, een vulpen en talloze witte ballonnen

Ontgoocheling, teleurstelling en wanhoop. Die emoties overheersten bij veel Belgen toen het Hof van Cassatie op 14 oktober bekendmaakte dat Jean-Marc Connerotte niet langer het onderzoek naar de affaire-Dutroux (zie p.130-133) mocht leiden. De uitspraak zorgde voor een golf van stakingen en demonstraties, die uitmondde in een indrukwekkende protestmars op 20 oktober in Brussel.
Het waren de advocaten van Marc Dutroux en Jean-Michel Nihoul die hadden gevraagd om Connerotte van het onderzoek af te halen. De onderzoeksrechter van Neufchâteau zou niet onpartijdig zijn omdat hij had deelgenomen aan een benefietavond voor de ouders van vermiste en vermoorde kinderen. Bij die gelegenheid had Connerotte een bord spaghetti gegeten en een vulpen aangenomen.
Meteen nadat de advocaten hun aanvraag hadden ingediend, kwam een massale steunbeweging voor Connerotte op gang. Connerotte en zijn collega Michel Bourlet waren voor veel Belgen witte raven temidden van incapabele en corrupte rechters. Zij waren, volgens de publieke opinie, de enigen die resultaat hadden bereikt. Dankzij Connerotte en Bourlet was er eindelijk schot gekomen in het slepende onderzoek naar de verdwenen meisjes.
Daar kwam nog bij dat Connerotte al eerder van een zaak was afgehaald en wel in het onderzoek naar de moord op André Cools. Achteraf was gebleken dat Connerotte op de goede weg was, maar hij mocht zijn onderzoek niet voortzetten en het duurde vervolgens jaren voordat de impasse rond de moordzaak werd doorbroken (zie p.142).
Het Hof stond voor een moeilijke afweging tussen de rechtsregels enerzijds en de volkswoede anderzijds. Connerotte had de rechtsregels geschonden en de schijn van partijdigheid gewekt. Hem zijn werkzaamheden laten voortzetten betekende dat in hoger beroep wellicht het hele onderzoek ongeldig verklaard zou worden en dat betekende dan weer mogelijke vrijspraak voor Dutroux en medeplichtigen. Maar aan de andere kant kon, als de zowat heilig verklaarde Connerotte werd ontheven van zijn taak, de schijn worden gewekt dat het onderzoek werd gesaboteerd en in de doofpot zou belanden.
Uiteindelijk koos het hoogste Belgische rechtscollege voor een tussenoplossing. Connerotte (*linksboven*) werd weliswaar van zijn taak ontheven,

SUNSHINE / SIPA PRESS / SÉNÉPART / MARK RENDERS

162

SUNSHINE / SIPA PRESS / NEBIMGER / HADJ

SUNSHINE / SIPA PRESS / SÉNÉPART / J. HANSSEN

19

Zaire Burundese en Rwandese vluchtelingen massaal opnieuw op de vlucht

19

Nederland AKO-literatuurprijs vanwege een bommelding in openlucht uitgereikt aan Frits van Oostrom

maar het onderzoek bleef in Neufchâteau. Het team van procureur Bourlet kreeg een nieuwe onderzoeksrechter, Jacques Langlois, en extra middelen om het onderzoek voort te zetten.

Het Salomonsoordeel viel niet in goede aarde. Vooral de ouders van vermiste en vermoorde kinderen, met voorop de alom aanwezige Paul Marchal, waren woedend. Ze zeiden geen vertrouwen meer te hebben in de werking van het gerecht en vroegen minister van Justitie Stefaan De Clerck de beslissing terug te draaien. Dat kon niet. Overigens drong ook Connerotte aan op respect voor de beslissing van het Hof.

In de dagen na de uitspraak kwam het tot spontane stakingen en werd betoogd bij gerechtsgebouwen. De ouders van de vermiste en vermoorde meisjes werden uitgenodigd door koning Albert, die in een toespraak toegaf dat de Belgische overheid had gefaald. Met deze koninklijke steun in de rug besloten de ouders een ‘stille mars voor gerechtigheid’ te organiseren.

De mars in Brussel trok honderdduizenden betogers (*rechts*). Op wens van de ouders (van wie enkele, zoals Paul Marchal, *linksonder*, een toespraak hielden) waren de meesten in het wit gekleed of droegen witte ballonnen. Wit als de kleur van onschuld en hoop, want de betoging was vooral bedoeld om onschuldige kinderen een hoop op een betere toekomst te geven. De betoging verliep vrijwel vlekkeloos, al was er even een incident toen bleek dat op een bord met alle namen van vermiste en vermoorde kinderen die van Loubna Benaïssa ontbrak (*midden*). Haar naam werd er snel met een viltstift bijgeschreven.

Op vreedzame en ingetogen wijze uitten de betogers hun ongenoegen over het falende Belgische gerecht en de politiek. Zij eisten dat politiediensten niet langer tegen, maar met elkaar zouden werken, dat onderzoeken niet langer in de doofpot zouden verdwijnen, dat slachtoffers meer rechten zouden krijgen en dat de politieke benoemingen zouden verdwijnen. Premier Jean-Luc Dehaene beloofde op dat laatste punt met een nieuw wetsvoorstel te zullen komen.

Nog geen week later bleek echter dat zes nieuwe benoemingen in de Raad van State keurig volgens partijpolitieke verhoudingen waren afgehandeld. Er was zoals gebruikelijk niet zozeer gekeken naar de capaciteiten van de kandidaten, maar vooral naar de kleur van hun partijkaarten. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / NEBIMGER / HADJ

20

België in Brussel gaan honderdduizenden mensen de straat op voor een ‘witte-ballonnenmars’

20

Frankrijk bij ongeluk met Nederlandse bus in Thionville komen twee toeristen en de chauffeur om

DE STANDAARD - HET NIEUWSBLAD / MARC CELS

AKO-literatuurprijs op straat uitgereikt

De uitreiking van de tiende AKO-literatuurprijs, op 19 oktober, verliep uitermate bizar. Het was de bedoeling dat de uitreiking zou plaatsvinden in de Beurs van Berlage in Amsterdam en rechtstreeks op televisie zou worden uitgezonden in een speciale *Sonja op zaterdag*. Maar op het moment dat het officiële gedeelte en de live-uitzending zouden beginnen, moest de Beurs van Berlage worden ontruimd vanwege een bommelding.
In het kielzog van Sonja Barend, die 'gewoon' met haar programma begonnen was, togen de meeste aanwezigen in een chaotische optocht naar het Damrak. Daar maakte juryvoorzitter Henk Vonhoff midden in het tumult de winnaar bekend. Zoals velen verwacht hadden, gingen de cheque van honderdduizend gulden en het beeldje naar Frits van Oostrom (*boven*). Volgens de jury was diens *Maerlants wereld* een 'magistrale studie'. Van Oostrom had in deze 'literaire biografie' vooral een beeld geschetst van, zoals de titel al zei, de wereld rondom de Vlaamse dichter en schrijver Jacob van Maerlant. Van de eerste Nederlandstalige literator, die leefde in de dertiende eeuw, waren alleen zijn boeken overgeleverd. Via allerlei indirecte bronnen had Van Oostrom toch een wetenschappelijk verantwoord werk gecomponeerd, dat zo fraai geschreven was dat het in aanmerking kwam voor een literaire prijs.
Niet Van Oostrom of Van Maerlant hielden de gemoederen op het Damrak verder bezig, maar de vraag van wie de bommelding afkomstig was. Er werd gefluisterd dat een niet genomineerde auteur wraak had willen nemen. De wel genomineerde Charlotte Mutsaers vreesde dat zij het mikpunt was, omdat ze een paar dagen eerder een proces tegen krakers had gewonnen. Na grondig onderzoek bleek de bommelding vals te zijn geweest. ■

21

Afghanistan strijdende partijen komen bestand overeen

24

Groot-Brittannië onderzoek toont verband aan tussen BSE (gekke-koeienziekte) en de ziekte van Creutzfeldt-Jakob

DORINE VAN BREE

DORINE VAN BREE

DORINE VAN BREE

Kuifje stripfiguur van de eeuw

In 1896 verscheen in de New York World de strip *Yellow Kid* van Richard Outcault. Het werd algemeen beschouwd als het begin van het stripverhaal, dat zodoende in 1996 zijn eeuwfeest vierde.
In België, stripland bij uitstek, waren diverse speciale tentoonstellingen ingericht rond het stripverhaal. In een daarvan werden de museumschatten getoond die in strips een rol speelden. Zo was er een beeldje uit Peru, dat centraal stond in Kuifjes *Het gebroken oor*, en een verentooi van Sioux-indianen, die terugkwam in de verhalen van Lucky Luke.
Ook werden zeven vliegtuigen van Sabena beschilderd met striphelden als Kuifje, Suske & Wiske, Lucky Luke en Nero. In Brussel (*boven* en *onder*) was een wandeling uitgezet langs muren die verfraaid waren met scènes uit stripverhalen.
En uiteraard waren er ook verkiezingen voor de stripfiguur van de eeuw. Tijdens het internationale stripfestival in het Franse Chambéry, eind oktober, kozen het publiek en de pers voor Kuifje. Een vakjury van communicatiedeskundigen daarentegen gaf de voorkeur aan Asterix, terwijl een panel van zes historici Corto Maltese tot stripheld van de eeuw aanwezen.
De trofee voor Kuifje werd overhandigd aan Fifi Tsjang. Zij was de dochter van een vriend van Kuifjes geestelijke vader Hergé. Fifi's vader was door Hergé als 'Tchang' vereeuwigd in *Kuifje in Tibet*. ■

DORINE VAN BREE

DORINE VAN BREE

DORINE VAN BREE

25

Zaïre in oosten wordt noodtoestand uitgeroepen, vluchtelingenstroom zwelt almaar aan

28

Frankrijk op stripfestival roepen publiek en pers Kuifje uit tot stripfiguur van de eeuw

RBP PRESS / GAMMA JEAN-MICHEL TURPIN

1

Zaire koortsachtig internationaal overleg over opmars Tutsi-rebellen en groeiend vluchtelingenprobleem

4

4 Nederland Rotterdam sluit nieuwe Erasmusbrug af, omdat door storm en regen tuien gevaarlijk trillen

Honderdduizenden vluchtelingen opnieuw op de vlucht

In 1994 waren veel Hutu's uit het door een burgeroorlog verscheurde Rwanda naar buurland Zaïre gevlucht. Een jaar later voegden zich bij hen de Hutu's uit Burundi, waar eveneens een burgeroorlog aan de gang was en waar eveneens de Tutsi-minderheid aan de macht wasgekomen. De meer dan een miljoen vluchtelingen werden in oktober en november opnieuw opgejaagd. Ze moesten hun kampen in Oost-Zaïre ontvluchten vanwege een nieuwe oorlog.
Een leger goedgetrainde en zwaarbewapende Zaïrese Tutsi's, de Banyamulenge, was in Oost-Zaïre een opstand begonnen. Met steun van de Tutsi-machthebbers van Rwanda en Oeganda streed de Banyamulenge zowel tegen de Hutu-extremisten uit de vluchtelingenkampen als het chaotisch opererende Zaïrese leger. Midden-Afrika stond opnieuw in brand.
De Banyamulenge rukte in de oostelijke provincie Kivu achtereenvolgens op naar de steden Uvira, Bukavu en Goma. Bij die plaatsen waren grote kampen met Hutu-vluchtelingen. Die verlieten in allerijl de kampen om in eerste instantie dieper Zaïre in te vluchten. In het onherbergzame gebied waren ze onvindbaar en onbereikbaar voor de hulpverleners. Het Zaïrese leger kon de opmars van de Banyamulenge niet tegenhouden. De moraal van de soldaten was slecht, hun organisatie beneden peil en omdat ze nauwelijks soldij kregen, trokken ze zich muitend, moordend en plunderend terug. Ook de Hutu-extremisten konden, ondanks de Franse en Bulgaarse wapens waarover ze beschikten, de Oost-Zaïrese Tutsi's niet tegenhouden.
Het conflict dreigde zelfs uit te lopen op een complete oorlog tussen Zaïre, Rwanda en Oeganda. De Zaïrese president Mobutu, die in Zwitserland aan prostaatkanker werd geopereerd, beschuldigde zijn buurlanden ervan militairen te leveren die meevochten aan de zijde van de Banyamulenge. Maar Mobutu had weinig recht van spreken. Hijzelf was schatrijk, maar zijn land was straatarm en dreigde door de rebellie uiteen te vallen.
Voor de nieuwe tragedie in het gebied was regelmatig gewaarschuwd, maar niemand had iets ondernomen. De internationale gemeenschap bleef ook aarzelen nadat de gevechten in volle hevigheid waren losgebarsten. De Verenigde Naties konden maar niet tot een besluit komen over de noodzaak van een interventiemacht. Pas 15 november ging de Veiligheidsraad akkoord met het zenden van troepen naar Oost-Zaïre.
Het nieuws leidde aanvankelijk tot een verheviging van de gevechten: de strijdende partijen wilden terreinwinst boeken vóórdat de buitenlandse militairen aankwamen. Maar er gebeurde ook iets wonderlijks: in een paar dagen tijd keerden honderdduizenden 'verdwenen' Hutu's naar Rwanda terug! De noodzaak voor een interventiemacht was daarmee ineens een stuk minder groot geworden. Terwijl de Tutsi-machthebbers in Rwanda allerlei vage beloftes deden aan de terugkerende Hutu's, zetten de Tutsi-rebellen in Oost-Zaïre hun opmars voort. In een paar jaar tijd waren de Tutsi's erin geslaagd om, net als in vroeger eeuwen, heer en meester te worden in het Gebied van de Grote Meren. Maar de vrees bestond dat de rust in dat gebied voorlopig niet zou terugkeren. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS RADHIKA CHALASANI

ABC PRESS / SYGMA J. LANGEVIN

5 **Rusland** president Jeltsin geopereerd

5 **VS** president Clinton herkozen

5 **Pakistan** premier Bhutto afgezet

7 **Nigeria** 141 doden bij vliegramp met Boeing

RBP PRESS / GAMMA / LASKI DIFFUSION

Jeltsin doorstaat hartoperatie

De geruchten dat Boris Jeltsin dood was, waren sterk overdreven, maar dat de Russische president met zijn gezondheid sukkelde, was duidelijk - ook al beweerden zijn woordvoerders lange tijd het tegendeel. In september gaf het Kremlin toe dat Jeltsin ernstige hartklachten had en dat een operatie onvermijdelijk was. Op 5 november ging de president onder het mes.

REUTER

Aan het einde van de campagnes voor de presidentsverkiezingen van juli was Jeltsin steeds minder in het openbaar verschenen. Officieel heette het dat hij 'zijn stem kwijt' was, 'vermoeid' was door de zware campagne of dat hij geveld was door 'een lichte verkoudheid'. Jeltsin werd herkozen als president, legde stram bewegend en moeizaam pratend de eed af en verdween vervolgens vrijwel volledig van het toneel.

Nadat bekend was geworden dat Jeltsin een operatie moest ondergaan, hielden velen hun hart vast. Gevreesd werd dat tijdens de afwezigheid van de president een machtsstrijd zou losbarsten met als hoofdrolspelers premier en waarnemend president Viktor Tsjernomyrdin, veiligheidsadviseur Alexander Lebed, het hoofd van de presidentiële staf Anatoli Tsjoebais en Jeltsins invloedrijke dochter Tatjana Djatsjenko. Half oktober deed Jeltsin een opvallende zet door Lebed te ontslaan. De strijdlustige ex-generaal, dankzij wie president Jeltsin de verkiezingen had gewonnen (zie p.106-107) en met wie de Tsjetsjeense rebellen een bestand hadden gesloten (zie p.138-139), zou een 'sluipende staatsgreep' voorbereiden. Lebed nam het ontslag ontspannen op (*links*) en liet weten zich in alle rust voor te bereiden op de volgende presidentsverkiezingen.

Jeltsin liet zich in Moskou opereren door hartchirurg Renat Aktsjoerin, die werd bijgestaan door de Amerikaanse cardioloog Michael DeBakey. De vijfvoudige bypass-operatie, die zo'n zeven uur duurde, verliep succesvol. Amper een etmaal nadat hij uit narcose ontwaakte, nam Jeltsin alle presidentiële bevoegdheden, die hij tijdelijk aan Tsjernomyrdin had overgedragen, weer op zich. Op 20 november verscheen de president voor het eerst na zijn operatie weer in het openbaar. Hij was zichtbaar vermagerd, maar maakte een strijdbare indruk. In het nieuwe jaar wilde hij weer volledig aan het werk gaan. ■

7

België Greenpeace voert in Antwerpse haven actie tegen genetisch gemanipuleerde soja

8

Nederland rechtbank stelt in voorarrest Feyenoord in het gelijk: uitzendrechten thuiswedstrijden liggen bij clubs

Clinton herkozen

De campagne was saai geweest en de verkiezingsdag niet echt spannend, want de uitslag van de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 5 november stond al bij voorbaat vast. De vraag was alleen hoe groot de overwinning van de Democraat Bill Clinton zou uitvallen. De zittende president kreeg uiteindelijk bijna de helft van de uitgebrachte stemmen. Zijn Republikeinse uitdager Bob Dole scoorde met 41 procent wat beter dan vooraf was gedacht. De derde kandidaat, Ross Perot, kreeg 9 procent. Dat Clinton zo gemakkelijk kon winnen, had twee jaar eerder niemand voor mogelijk gehouden. In 1994 veroverden de Republikeinen bij tussentijdse verkiezingen de meerderheid in het Congres. Dat was een niet mis te verstane waarschuwing van de kiezers richting Clinton, die de eerste twee jaar van zijn presidentschap geen sterke indruk had achtergelaten. Maar Clinton bleek een vechter en vooral een uitgekookt politicus. Hij haalde de Republikeinen de wind uit de zeilen door hun thema's, zoals minder overheid en een hardere aanpak van de criminaliteit, over te nemen en van een sociaal sausje te voorzien. Daarnaast had Clinton het geluk dat de Republikeinen met Bob Dole een weinig aansprekende kandidaat naar voren hadden geschoven. Dole was al 73 en veel kiezers vonden hem te oud voor het zware presidentschap. Senator Dole was ook een vertegenwoordiger van de door veel kiezers gehate politieke kaste die in Washington de dienst uitmaakte. Dole was bovendien geen begenadigd redenaar, wat duidelijk tot uiting kwam tijdens de debatten tegen de welbespraakte Clinton. Volgens Amerikakenners profiteerde president Clinton echter vooral van een gunstige economische ontwikkeling. De Amerikanen hadden daardoor weer volop vertrouwen in de toekomst. Clinton was overigens de eerste na-oorlogse Democraat die aan een tweede ambtstermijn in het Witte Huis mocht beginnen. Maar niet alleen de president werd herkozen. Bij de tegelijkertijd gehouden verkiezingen voor het Congres behielden de Republikeinen hun meerderheid. Clinton riep zijn politieke tegenstanders op tot samenwerking. Hij moest daarnaast hopen dat de affaires die hem boven het hoofd hingen - verduistering van dossiers, ongewenste intimiteiten en illegale financieringen - niets belastends zouden opleveren. Anders zou zijn tweede ambtstermijn wel eens korter kunnen uitvallen dan de gebruikelijke vier jaar. ■

SUNSHINE

12

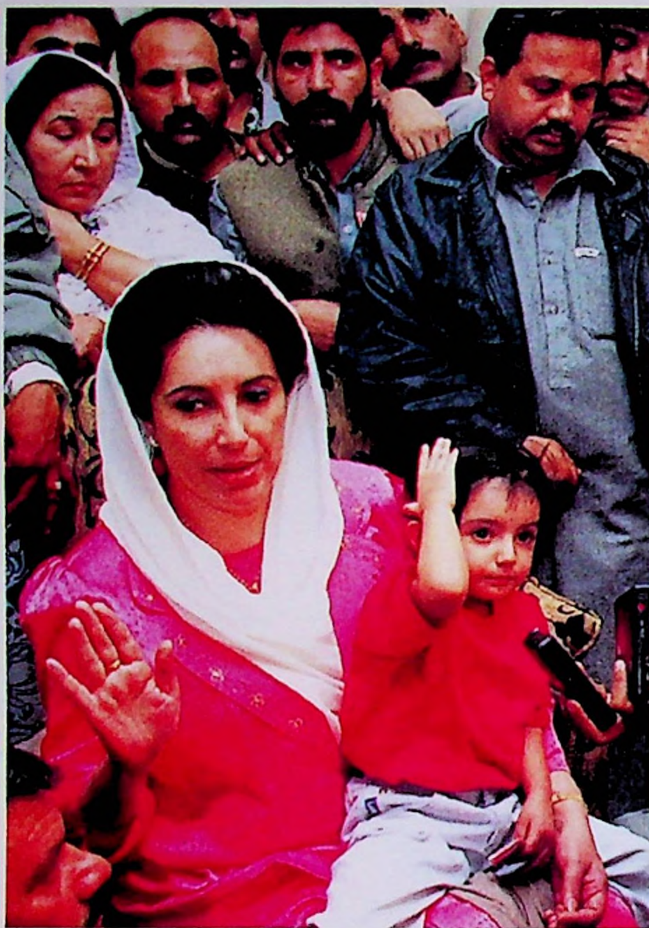
India 351 inzittenden komen om als bij New Delhi twee vliegtuigen in de lucht tegen elkaar botsen

14

Zaïre hevige gevechten in vluchtelingenkamp Mugunga tussen Tutsi-rebellen en Hutu-extremisten

Premier van Pakistan afgezet

Haar broer doodgeschoten, haar man gearresteerd en zijzelf uit haar ambt gezet; de Pakistaanse premier Benazir Bhutto kreeg in het najaar de ene onheilstijding na de andere. Met het land zelf ging het ook niet goed: de twisten tussen de verschillende moslimfacties werden steeds bloediger en de economie zat volledig in het slop. Op 20 september liep Benazirs broer Murtaza met een aantal getrouwen in een politiehinderlaag. De 42-jarige Murtaza en zeven anderen werden neergeschoten. Met een helikopter, die opmerkelijk lang op zich liet wachten, werden de slachtoffers afgevoerd (*onder*). Murtaza Bhutto was toen al dood.
Murtaza en Benazir waren kinderen van de in 1979 opgehangen ex-premier Zulfikar Ali Bhutto. Op politiek terrein waren broer en zus rivalen, maar na jarenlange ruzie was er in de zomer weer een toenadering ontstaan. Tijdens de begrafenis sprak moeder Nusrat Bhutto, die eerst Benazir en later Murtaza had gesteund, dat de moord een nieuw bewijs was van een samenzwering tegen de familie.
Ook het ontslag van Benazir (*boven*, met haar dochtertje tijdens een geïmproviseerde persconferentie), op 5 november, paste in die theorie. De 43-jarige premier werd door president Farooq Leghari, een vroegere medestander van Benazir, de laan uitgestuurd wegens corruptie, machtsmisbruik en wanbeleid. De president liet Benazirs echtgenoot Asif Ali Zardari oppakken op verdenking van corruptie. Hij ontbond bovendien het parlement en benoemde een interim-regering.
De nieuwe 80-jarige premier Meraj Khalid moest bovenal proberen de gigantische schuldenlast van het land wat te verlichten. Pakistan kon van het Internationaal Monetair Fonds een lening krijgen, maar alleen op twee voorwaarden: de buitensporig rijke grootgrondbezitters moesten belasting gaan betalen en er diende minder geld naar het leger te gaan. Aangezien de leidende politici, onder wie Bhutto en Leghari, zelf grootgrondbezitters waren en niet zonder de steun van de militairen konden regeren, geloofden weinigen dat de noodzakelijke saneringsmaatregelen ook daadwerkelijk zouden worden genomen. ■

ANP Foto / EPA Saeed Khan

RBP Press / Gamma / Liaison

14

Australië popzanger Michael Jackson trouwt in Sidney met Debbie Rowe, die van hem zwanger zou zijn

15

VN Veiligheidsraad stemt in met zenden multinationale vredesmacht naar Oost-Zaïre

Protesten tegen transgene soja

Met blokkades van havens, met spandoeken, met perscommuniqués en op tal van andere manieren probeerden organisaties als Greenpeace, Natuur en Milieu en Milieudefensie begin november de aandacht te vestigen op de import van genetisch gemanipuleerde sojabonen. Bijna stiekem werd de 'nieuwe' soja samen met de traditionele soort vanuit de Verenigde Staten naar Europa getransporteerd, en dat mocht volgens de milieu-organisaties niet onopgemerkt blijven.

Hoewel de Amerikaanse overheid en de Europese Unie geen bezwaar hadden tegen het kweken en verwerken van genetisch gemanipuleerde soja, was niet iedereen ervan overtuigd dat er met die soja 'niets aan de hand' was. Door het veranderen van de genen was de soja resistent geworden voor het veelgebruikte bestrijdingsmiddel Roundup, waarvan vermoed werd dat het kankerverwekkend was en allergische reacties kon veroorzaken. Gemakkelijker gebruik van bestrijdingsmiddelen had bovendien negatieve gevolgen voor het milieu. Omdat soja werd verwerkt in heel veel verschillende producten, zoals brood, margarine, koekjes en ijs, was extra voorzichtigheid geboden. De milieubewegingen wilden daarom dat de transgene en traditionele soja gescheiden werden gehouden, zodat duidelijk was welke soort soja in welke producten waren verwerkt. Dat zou dan op het etiket duidelijk moeten worden vermeld. Maar in de Verenigde Staten, de grootste sojaproducent, werden de soja's gewoon vermengd in de containersschepen die werden gebruikt voor transport naar afnemers in Europa.

De acties van Greenpeace in de havens van Antwerpen, Gent en Hamburg en bij sojaverwerkende bedrijven als Unilever, leidden niet tot de gewenste scheiding en etikettering. Wel zorgden ze ervoor dat het fenomeen in de publiciteit kwam. De discussie over genetische manipulatie ging onvermijdelijk verder dan de soja, want ook de genetisch gemanipuleerde maïs kwam eraan, evenals virusresistente bieten, insectbestendige aardappels, schimmelvrije aardbeien, herbicidetolerante sla en bessen met een genetisch gewijzigde rijpingstijd. ■

ANP FOTO / EPA / GREENPEACE / JOHN SIMS

16

Zaïre vluchtelingen keren massaal terug naar Rwanda

18

België vice-premier Elio di Rupo beschuldigd van ontucht met minderjarigen

Nieuwe vliegrampen

Nog nooit waren in één jaar zo veel doden gevallen in de burgerluchtvaart als in 1996. Aan de toch al dramatische statistieken moesten in november nog eens twee vliegrampen worden toegevoegd. Op 12 november botsten een Saoedische Boeing 747 en een Iljoesjin 76 uit Kazachstan in volle vlucht op elkaar. Alle 349 inzittenden kwamen om het leven. Elf dagen later stortte een gekaapte Ethiopische Boeing 767 in zee. Van de 175 inzittenden overleefden 123 mensen de ramp niet.
De ramp met de Boeing en de Iljoesjin was een van de ergste uit de geschiedenis van de burgerluchtvaart. Het toestel van Saudi Airways was net met 312 inzittenden vertrokken van de luchthaven van New Delhi, de hoofdstad van India. Aan boord waren vooral Indiase gastarbeiders die in Saoedi-Arabië werkten. Terwijl de Saoedische Boeing nog aan het stijgen was, had de Iljoesjin, met 37 personen aan boord, juist de landing ingezet. De klap kleurde 'de hemel volkomen rood', aldus een ooggetuige. De brokstukken kwamen zo'n tachtig kilometer ten noorden van New Delhi neer bij de plaatsen Charkhi Dadri en Bhiwani (*onder*). Als door een wonder raakte op de grond niemand gewond. Onderzoek moest uitwijzen of een van de piloten een fatale fout had gemaakt of dat de verkeersleiding in New Delhi in gebreke was gebleven.
De oorzaak van de ramp met het Ethiopische toestel was duidelijk. Ondanks het feit dat er onvoldoende brandstof aanwezig was, eisten de drie kapers dat het toestel naar Australië zou vliegen. Bij de Comoren wilde de gezagvoerder een noodlanding maken, maar dat mocht niet. Vervolgens stortte het toestel in zee en brak in drieën (*boven*). Tot de slachtoffers behoorden vermoedelijk ook de kapers.
Het toenemend aantal ongelukken was het bijna logische gevolg van het toenemend aantal vluchten. De almaar groeiende concurrentie tussen de luchtvaartmaatschappijen leidde tot een enorme prijzenslag. Dat betekende dan weer dat de maatschappijen moesten bezuinigen en dat ging dan vaak ten koste van onderhoud en vernieuwing van apparatuur - met alle (fatale) gevolgen van dien. ■

18

Frankrijk grote schade aan Kanaaltunnel na brand in vrachtwagen op goederentrein

18

Frankrijk vrachtwagenchauffeurs beginnen aan wekenlange wegblokkades die land lam leggen

Historische ontmoeting in Vaticaanstad

De een was een communistenleider die niets van het geloof moest hebben, de ander een kerkleider die niets van het communisme moest hebben. Jarenlang hadden ze elkaar genegeerd, maar op 19 november ontmoetten de Cubaanse president Fidel Castro en paus Johannes Paulus II elkaar. De historische ontmoeting vond plaats in de bibliotheek van het Vaticaan. De twee bejaarde leiders hadden allebei zo hun reden voor de bijeenkomst.
Castro en de paus spraken gedurende 35 minuten onder vier ogen en gebruikten het Spaans als voertaal. De Cubaanse president hoopte op pauselijke steun bij zijn streven naar opheffing van het al sinds 1962 bestaande Amerikaanse handelsembargo tegen zijn land. Johannes Paulus II had al laten doorschemeren tegen het embargo te zijn, omdat de allerarmste Cubanen er het meest onder te lijden hadden.
De paus op zijn beurt pleitte bij Castro voor meer godsdienstvrijheid, het toestaan van katholieke scholen en voor meer katholieke inbreng in de media. De 70-jarige Castro nodigde Johannes Paulus II uit voor een bezoek aan Cuba, het enige Latijns-Amerikaanse land waar de paus nog niet was geweest. Of de 76-jarige kerkvader nog wel in staat zou zijn een dergelijke vermoeiende reis te ondernemen, stond nog te bezien. Johannes Paulus II sukkelde al langere tijd met zijn gezondheid en was op 8 oktober geopereerd aan een chronische blindedarmontsteking. De operatie was volgens de artsen succesvol verlopen, maar de paus bleef een vermoeide indruk maken. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / OSSERVATORE ROMANO

19

Vaticaan Cubaanse president Fidel Castro brengt historisch bezoek aan de paus

23

India felle protesten tegen verkiezing Miss World 1996

Protesten tegen 'vleeskeuring'

De verkiezing van Miss World zou een ernstige bedreiging voor de Indiase cultuur vormen en een vrouwvijandig karakter hebben. Daarom hadden tegenstanders zelfverbrandingsacties en massademonstraties aangekondigd, maar de schoonheidswedstrijd op 23 november in het Indiase Bangalore verliep zonder problemen. Het enige dat de protestbeweging bereikte, was dat het evenement enorme publiciteit kreeg en uiteindelijk door een recordaantal mensen werd bekeken.

Vooraf had vrijwel niemand verwacht dat de Miss-World-verkiezing in India zo veel emotie zou losmaken. Maar een bont gezelschap van nationalisten, fundamentalistische hindoes, marxisten en feministen sloeg de handen ineen. Om verschillende redenen verzetten zij zich tegen het evenement. Er werd fel gedemonstreerd en gedreigd met gerichte acties tijdens de finale van de verkiezing. Uit voorzorg werden 15.000 agenten ingezet om de orde te handhaven, wat betekende dat protestbetogingen werden uiteengeslagen en verdachte personen op voorhand werden gearresteerd. De 88 schoonheden kregen uit veiligheidsoverwegingen min of meer huisarrest in hun uiterst luxueuze hotels.

SUNSHINE / SIPA PRESS / GAUTIER

RBP PRESS / GAMMA / ROBERT NICKELSBERG

Om enigszins aan de wensen van de opposanten tegemoet te komen, besloot de organisatie de badpakkenparade te verplaatsen naar de Seychellen. Tijdens de finale in het omgebouwde cricketstadion van Bangalore gingen de deelneemsters minder bloot gekleed. De 18-jarige Griekse Irene Skliva (*boven*) sleepte onder het toeziend oog van de aanwezigen in het stadion en zo'n twee miljard televisiekijkers de titel Miss World 1996 in de wacht. ■

23

Ethiopië 123 inzittenden komen om als gekaapt vliegtuig in zee stort

25

Servië gemeenteraadsverkiezingen ongeldig verklaard; oppositie gaat door met massale demonstraties

THE ASSOCIATED PRESS

Vrachtwagenchauffeurs blokkeren Franse wegen

Ze wilden een loonsverhoging van 23 procent, onder meer door uitbetaling van de laad- en rusttijden, kortere werktijden en een verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd van 60 naar 55 jaar. Om die eisen kracht bij te zetten legden duizenden Franse vrachtwagenchauffeurs meer dan tweehonderd wegblokkades aan. Op 29 november kwam een einde aan de actie, die het initiatief was van de communistische vakbond CGT en de transporteurs een enorme schadepost bezorgden.
Rond 38 steden en bij diverse grensovergangen zorgden boze vrachtwagenchauffeurs vanaf 18 november dat er niemand meer door kon. Ook havens met ferryboten richting Groot-Brittannië werden afgesloten. Dat was voor buitenlandse chauffeurs extra vervelend omdat de Kanaaltunnel, na een brand op 18 november, buiten gebruik was. De grootste blokkade lag rond Bordeaux, de stad waar premier Alain Juppé burgemeester was.
Hoe langer de blokkades duurden, hoe nijpender het probleem van de bevoorrading werd. De schappen in veel supermarkten raakten leeg en benzinestations kwamen droog te staan. Op sommige plaatsen werd de benzine gerantsoeneerd.
De ene onderhandelingsronde volgde op de andere, maar de regering-Juppé was aanvankelijk weinig toegevend, omdat gevreesd werd dat de looneisen zouden overslaan naar andere sectoren, en dat zou funest zijn voor de noodzakelijke bezuinigingsplannen. Nadat uiteindelijk een aantal eisen was ingewilligd, hieven de truckers, moe van twaalf dagen stilstaan en verkleumd door het slechte weer, de blokkades op.
De chauffeurs kregen hun pensioen vanaf 55 jaar, alsmede een eenmalige uitkering van ongeveer duizend gulden en een algemeen rijverbod (dus ook voor buitenlanders) voor vrachtwagens op zondag. Over de salarisverhoging en de daaraan gekoppelde doorbetaling van wachttijden zou nog verder worden onderhandeld.
Hoewel lang niet alle eisen waren gehonoreerd, keerden de meeste vrachtagenchauffeurs tevreden naar huis terug. Ook de buitenlandse truckers waren blij dat de blokkades werden opgeheven. Zij konden hun reis eindelijk voortzetten, als de vervoerde waar tenminste niet reeds bedorven was. ■

ANP FOTO / AFP PHOTO / OLIVIER MORIN

29

Nederland doorstart Fokker definitief van de baan na afhaken overnamekandidaat Samsung

29

Frankrijk vrachtwagenchauffeurs heffen wegblokkades op na akkoord over pensionering

Bomaanslag op Parijse metro

De schrik zat er meteen goed in bij de Fransen toen in de metro in Parijs een bom ontplofte. Gevreesd werd voor een herhaling van de terreurgolf van de zomer van 1995, toen acht mensen om het leven kwamen bij een hele reeks aanslagen, onder meer op drie metrostations. Bij de nieuwe aanslag, op 3 december, vonden vier mensen de dood en raakten meer dan tachtig metropassagiers gewond.
De bom ontplofte iets na zes uur 's avonds, juist op het moment dat de metro het station Port-Royal binnenreed. Net als bij de aanslagen in 1995 was ook dit keer gebruik gemaakt van een gasfles vol explosieven en spijkers. Een pasgetrouwde Canadese vrouw die vlak naast de bom zat, was alleen nog maar aan haar trouwring te herkennen. De andere slachtoffers waren een Fransman en twee Marokkaanse studenten.
De hulpverlening na de ramp kwam zeer snel op gang. Een geluk bij een ongeluk was dat de ontploffing niet ondergronds had plaatsgevonden. Meteen na de aanslag werden politie en leger in hoogste staat van paraatheid gebracht. Onmiddellijk werd begonnen met het verwijderen van prullenbakken en werd gezocht naar verdachte pakjes. Stations, vliegvelden, openbare gebouwen en scholen werden extra bewaakt en ook aan de grenzen werd strenger gecontroleerd. Hoewel niemand de verantwoordelijkheid opeiste, ging de verdenking vooral uit naar de moslim-fundamentalisten van de GIA. Deze Algerijnse terreurbeweging was ook betrokken geweest bij de aanslagen in 1995, toen soortgelijke bommen bij soortgelijke doelwitten een ware angstpsychose bij de Fransen teweeg hadden gebracht. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / MARC SIMON

3

Frankrijk vier doden bij bomaanslag in metro van Parijs

6

Nederland aandeelhouders vragen surseance van betaling aan voor commerciële zender Sport7

ANP Foto / Paul Vreeker

Sport7 knock-out

Nog geen vier maanden na de eerste uitzending viel het doek al voor Sport7. De aandeelhouders van de commerciële Nederlandse sportzender besloten op 6 december dat het niet langer verantwoord was nog geld in het noodlijdende bedrijf te pompen. Twee dagen later was Sport7 voor de laatste keer in de lucht.

Zwaar tegenvallende kijkcijfers en daardoor zwaar tegenvallende reclame-inkomsten (zie p.135) hadden ervoor gezorgd dat de verliezen van de 'nationale sportzender' waren opgelopen tot meer dan honderd miljoen gulden. De aandeelhouders, onder leiding van ex-Philips-topman Jan Timmer (*onder*), wilden de tekorten bij gebrek aan perspectief en met een lange winterstop van de voetbalcompetitie in het vooruitzicht niet meer aanzuiveren.

Dat kwam niet echt als een verrassing. Geconstateerd moest worden dat bij het opstarten van de zender (zie p.29) ernstige inschattingsfouten waren gemaakt. De KNVB, aandeelhouder én leverancier van beelden, was aan het avontuur begonnen zonder de steun van de belangrijkste clubs en bleek iets verkocht te hebben wat het wellicht niet bezat: de uitzendrechten van de voetbalwedstrijden van de Nederlandse competitie. Volgens de rechter én volgens het ministerie van Economische Zaken lagen die rechten niet bij de KNVB, maar bij de thuisspelende clubs.

Sport7 was op haar beurt aan het avontuur begonnen zonder de steun van de kabelexploitanten en had zich ten onrechte rijk gerekend met een bijdrage van twee gulden per maand per kabelabonnee. Dat geld kwam er niet. Een ander probleem was dat Sport7 niet alle voetbalwedstrijden uitzond (de Champions League bleef bij de NOS) en zelfs niet het exclusieve recht op de Nederlandse competitie had (de NOS had sublicenties en zond ook samenvattingen uit). Bovendien had de zender behalve Nederlands voetbal nauwelijks uitzendrechten van andere belangrijke sportevenementen.

Naar aanleiding van het echec van Sport7 stapte het sectiebestuur betaald voetbal van de KNVB, medebedenker van het plan, op. Dat gebeurde na een algemene ledenvergadering op 7 december. Aanvankelijk wilden veel clubs dat voorzitter Jos Staatsen (*boven*) en de zijnen aanbleven, maar omdat Feyenoord en Ajax dwarslagen, hield het bestuur het voor gezien. De KNVB bleef achter met een verlies van minstens tien miljoen gulden, met verstoorde verhoudingen tussen de clubs en met een gedeukt imago van het 'product' voetbal. ■

ANP Foto / Ed Oudenaarden

8

Nederland laatste uitzending failliete commerciële zender Sport7; tachtig medewerkers komen op straat te staan

9

Nederland Diekstra stapt vanwege plagiaataffaire op als hoogleraar psychologie aan de universiteit van Leiden

SUNSHINE / POOL PICTURE / ANDERS WIKLUND

Verrassende, politieke en postume Nobelprijzen

'Ik ben zeer gelukkig, verbouwereerd en bang. Ik ben bang dat ik geen rustig leven meer heb.' De bescheiden Poolse dichteres Wislawa Szymborska was volledig overdonderd toen zij vernam dat de Nobelprijs voor literatuur aan haar was toegekend. Niet alleen voor Szymborska, maar ook voor veel anderen was het een complete verrassing dat zij op 10 december in Stockholm de hoogste literaire onderscheiding in ontvangst mocht nemen (*boven*). De 73-jarige Szymborska, die in Polen bekendstond om haar verlegenheid en bescheidenheid, werd door het Nobelprijscomité 'de Mozart van de poëzie' genoemd. Haar werk leek simpel en oppervlakkig, maar bleek bij nadere beschouwing veel diepgang te bezitten.

'Voor hun werk voor een rechtvaardige en vreedzame oplossing van het conflict in Oost-Timor' kregen José Ramos Horta en bisschop Carlos Belo op 10 december in Oslo de Nobelprijs voor de vrede (*onder*). De toekenning was een steun in de rug voor de onafhankelijkheidsbeweging van Oost-Timor, een voormalige Portugese kolonie die sinds 1975 door Indonesië werd bezet.

Voor de wereldopinie waren bisschop Belo en de in ballingschap levende Horta grote onbekenden. Zij probeerden met vreedzame middelen de door de buitenwereld vergeten strijd van het Oost-Timorese volk te steunen tegen wat het Nobelprijscomité 'de systematische onderdrukking door Indonesië' noemde. De Indonesische regering beschouwde de toekenning als een provocatie en de Indonesische ambassadeur in Noorwegen liet bij de uitreiking dan ook verstek gaan.

Bij de uitreiking van de Nobelprijzen ontbrak laureaat William Vickrey. De 82-jarige Canadese econoom was op 10 oktober, een paar dagen nadat aan hem de Nobelprijs voor economie was toegekend, overleden aan een hartaanval. Vickrey was onderscheiden vanwege zijn studie naar de invloed van onvolledige informatievoorziening op economische processen. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS

10
Noorwegen/Zweden Nobelprijzen uitgereikt aan Wislawa Szymborska, Ramos Horta en bisschop Carlos Belo

12
België van ontucht verdachte vice-premier Di Rupo wordt door Kamer niet 'in beschuldiging gesteld'

Belgische ministers betrokken bij seksschandalen?

Had Elio Di Rupo seks gehad met minderjarigen? Over die vraag moest het Belgisch parlement een oordeel vellen. Op 12 december kwam een meerderheid in de Kamer van Volksvertegenwoordigers tot de conclusie dat er niet genoeg steekhoudende bewijzen tegen de vice-premier waren.
Volgens de homoseksuele Waalse socialist Di Rupo was er sprake van een 'heksenjacht'. De beschuldigingen van pedofilie leken een rechtstreeks gevolg van de paniek die in België was uitgebroken door de affaire-Dutroux (zie p.130-133). Het leek erop dat veel Belgen alles op één hoop gooiden: kindermoord, kinderverkrachting, pedofilie, homofilie.
Het was onderzoeksrechter Jean-Marc Connerotte die, in een poging zo veel mogelijk informatie over kinderporno te verzamelen, een 'groene telefoonlijn' had geopend. Daarop konden mensen, anoniem, hun verhaal kwijt. Maar ze konden ook, anoniem, allerlei beschuldigingen uiten.
Het gerecht, dat in de zaak-Dutroux zo schromelijk had gefaald, was er alles aan gelegen niets meer over het hoofd te zien en wilde zeker niet de indruk wekken mee te werken aan het creëren van doofpotten. Dus werd iedere aanwijzing, hoe onbetrouwbaar ook, serieus genomen - zeker als het om ministers ging.
Uiteindelijk waren er twee bewindslieden tegen wie een gerechtelijk onderzoek werd ingesteld. Behalve Di Rupo werd ook de Waalse minister Jean-Pierre Grafé beschuldigd van ontucht met minderjarigen. De bewijzen tegen Grafé leken zwaarder te wegen. Op 9 december nam de Franstalige christendemocraat ontslag.
Een merkwaardig gegeven in de Belgische wetgeving was dat onderzoeken tegen ministers pas konden worden gestart als het parlement daarmee akkoord was gegaan. Dus moest, zoals in de zaak-Di Rupo, de Kamer voor rechter spelen en bekijken of iemand schuldig zou kúnnen zijn. Om aan deze situatie een eind te maken, stemde het parlement op 16 december in met een tijdelijke wet. Die regelde dat gerechtelijke onderzoeken voortaan zonder tussenkomst van de politiek mogelijk waren. Voor Di Rupo kwam deze wet wat laat. Hij was op grond van anonieme en volstrekt onbetrouwbare getuigenissen in de beklaagdenbank terechtgekomen. Wat voor de 45-jarige politicus daarvan de gevolgen op langere termijn zouden zijn, moest nog blijken - maar dat zijn imago een deuk had opgelopen, stond wel vast. ■

ABC PRESS / SYGMA / VAN PARYS / NICOLE BAGUETTE

13

België In Jumet wordt opnieuw gegraven naar sporen in de zaak-Dutroux

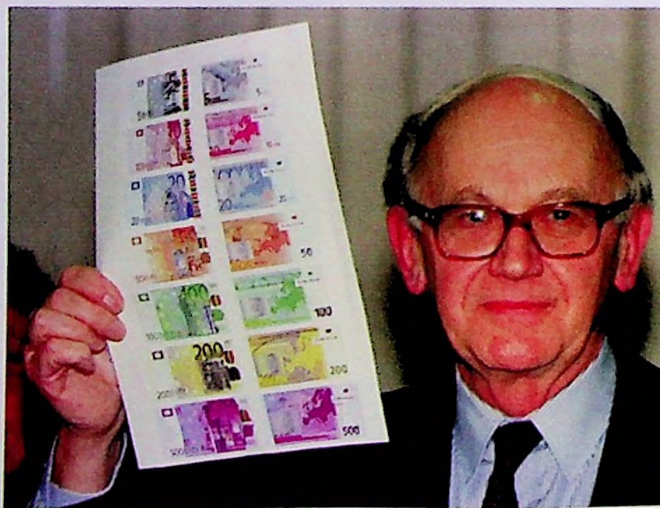
13

Tanzania Rwandese vluchtelingen massaal teruggestuurd naar Rwanda

THE ASSOCIATED PRESS

Europese ruzies bijgelegd, Eurobiljetten voorgelegd

De Eurotop in Dublin dreigde op een mislukking uit te lopen. Er was vooraf stevig gebakkeleid tussen Nederland en Frankrijk over een Europees drugsbeleid en tussen Duitsland en Frankrijk over de invulling van de Europese Monetaire Unie. Maar op 13 december werden beide kwesties geregeld en konden bovendien de nieuwe Europese geldbiljetten worden getoond (*rechts*).
Uit een groot aantal ontwerpen voor de 'Euro' had het Europees Monetair Instituut gekozen voor de inzending van Robert Kalina. De Oostenrijker had de biljetten voorzien van vensters, poorten en bruggen uit diverse Europese bouwperiodes. De biljetten hadden, al naar gelang hun waarde, een andere kleur en een andere afmeting.
De meningen over de biljetten liepen (uiteraard) nogal uiteen. Sommigen vonden de kleuren te flets, anderen misten bepaalde eilandjes op de kaart van Europa die op elk biljet stond afgedrukt. Kalina kreeg nog een aantal jaren de tijd om zijn ontwerp te vervolmaken, want het Europese geld zou pas in 2002 in omloop komen.
Eerst moest de Europese Monetaire Unie gestalte krijgen. Op de top in Dublin werd een belangrijke stap gezet. De lidstaten kwamen namelijk een 'stabiliteitspact' overeen. Ook de Fransen onderschreven dit akkoord over de spelregels voor de muntunie. Daarmee gaven zij toe aan de harde Duitse eis dat landen die zich niet aan de (begrotings)afspraken hielden, zware sancties opgelegd zouden krijgen.
De Fransen legden ook hun ruzie met Nederland over het drugsbeleid bij. President Jacques Chirac (*links*, voor kanselier Helmut Kohl) wilde lange tijd niets weten van het Nederlandse gedoogbeleid van softdrugs. Na gesprekken met premier Wim Kok gaf hij zijn verzet daartegen (voorlopig?) op.
Dat was een opluchting voor Wim Kok en de zijnen, want een ruzie met Frankrijk zou een zware hypotheek hebben gelegd op het aanstaande Nederlandse EU-voorzitterschap. Vanaf 1 januari 1997 zou Nederland een half jaar lang de unie leiden en in die tijd moest het Verdrag van Maastricht worden vervangen door het Verdrag van Amsterdam. De Europese lidstaten spraken op de top van Dublin de wens uit dat het binnen de gestelde termijn tot een dergelijke herziening zou komen, maar sceptici twijfelden of dat ook daadwerkelijk zou lukken.

THE ASSOCIATED PRESS

13
Ierland op Eurotop worden Eurobiljetten gepresenteerd en afspraken gemaakt over drugsbeleid en muntunie

15
Bosnië opnieuw massale demonstraties uit protest tegen annulering uitslag gemeenteraadsverkiezingen

Groeiende oppositie in Servië

Wie had gedacht dat de protesten snel zouden wegebben, had het mis. Dag na dag gingen tienduizenden mensen in Belgrado de straat op om te protesteren tegen het ondemocratische bewind van president Slobodan Milosevic. Het protest bleef niet beperkt tot de Servische hoofdstad (*onder*), maar sloeg ook over naar andere steden. De demonstraties waren half november begonnen. Aanleiding was het annuleren van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in vrijwel alle grote steden. In Belgrado, Nis, Kraljevo, Novi Sad en Kragujevic had de oppositie gewonnen. Onder druk van president Milosevic werden de verkiezingen echter 'wegens onregelmatigheden' ongeldig verklaard, zodat de (ex-)communisten aan de macht bleven.
De oppositiepartijen waren verenigd in Zajedno ('Samen'), dat als enige doel had Milosevic en zijn socialistische partij weg te werken. Servië was een van de laatste communistische bolwerken in Europa. Het land was dankzij de door Milosevic ontketende burgeroorlog in Joegoslavië en dankzij het door Milosevic gevoerde economisch wanbeleid zo goed als bankroet. En hoewel er verkiezingen werden georganiseerd, was van echte democratie geen sprake. Aanvankelijk negeerde Milosevic de dagelijkse demonstraties. Maar na een aantal weken dreigde hij met politiegeweld en werden de onafhankelijke radiostations B-92 en Radio Index enkele dagen uit de lucht gehaald. Bladen van de oppositie ondervonden steeds meer tegenwerking.
Milosevic leek aan het langste eind te trekken toen het gerechtshof van Belgrado op 8 december bepaalde dat de verkiezingen in de hoofdstad terecht waren geannuleerd. Maar na de uitspraak namen de betogingen alleen nog maar in omvang toe. Precies een week later waren meer dan tweehonderdduizend mensen in Belgrado op de been. De oppositie had een dag eerder een eerste overwinning geboekt: het gerechtshof in Nis noemde de annulering in deze Zuid-Servische stad ongeldig.
De oppositie was hiermee nog niet tevreden en liet weten dat de demonstraties door zouden gaan tot ook in andere steden de verkiezingsuitslag werd gerespecteerd. Aan het vreedzame karakter van de betogingen kwam op 24 december een eind dankzij tienduizenden Milosevic-aanhangers die in Belgrado een tegendemonstratie hielden. Bij rellen met de opposanten greep de oproerpolitie hardhandig in. Milosevic kondigde vervolgens een demonstratieverbod af, maar met Kerstmis werd weer gedemonstreerd - zij het in een erg grimmige sfeer. ■

SUNSHINE / SIPA PRESS / TOM HALEY

16

VS mammoetfusie in vliegtuigbouw: Boeing en McDonnell Douglas gaan samen

17

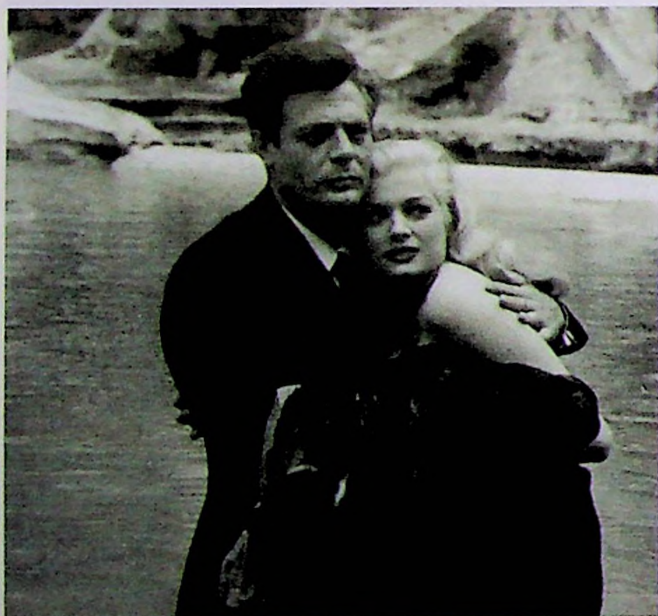
VN Ghanees Kofi Annan gekozen tot opvolger van Boutros-Ghali als secretaris-generaal

Filmwereld rouwt om Mastroianni

ABC PRESS / R.C.S. EDITORI

In de Trevifontein in Rome werden zwarte rouwlinten opgehangen toen bekend werd dat Marcello Mastroianni dood was. De Italiaanse acteur had de fontein en zichzelf onsterfelijk gemaakt met wellicht de beroemdste scène uit de filmgeschiedenis. In *La dolce vita* stapte een door Anita Ekberg verleide Mastroianni het ijskoude water van de fontein in (*onder*). Zesendertig jaar later werd Mastroianni in datzelfde Rome begraven, op 22 december, drie dagen nadat hij op 72-jarige leeftijd in Parijs aan alvleesklierkanker was gestorven.
La dolce vita uit 1960 was de grote doorbraak voor Mastroianni. Daarna speelde hij in tal van beroemde films als *Otte e mezzo*, *La città della donne*, *Una giornata particolare*, *La grande bouffe*, *Ginger e Fred*, *Oci ciornie*, *Prêt-à-porter* en *Stanno tutti bene*. Zijn tegenspeelsters waren sterren als Sophia Loren, Monica Vitti, Faye Dunaway, Brigitte Bardot, Claudia Cardinale en Catherine Deneuve. Zijn regisseurs waren grootheden als Luigi Visconti, Federico Fellini, Ettore Scola en Louis Malle.
Mastroianni werd 'de verleidelijkste anti-held uit de filmgeschiedenis' genoemd. Hij vertolkte vrijwel steeds een gewone man, maar dan als aandoenlijke sukkelaar, vereenzaamde homo, melancholieke vader of een artiest op z'n retour. Hij speelde met een zekere ironie en bescheidenheid.
Ook buiten het witte doek speelde Marcello met verve de rol van verlegen man, maar volgens veel collega's was hij vooral lui. Hij hield zijn privéleven zorgvuldig buiten de publiciteit. Dat voedde de speculaties over zijn relaties. Mastroianni was overigens veertig jaar getrouwd met Flora Clarabella. Aan zijn sterfbed zat evenwel niet zijn echtgenote, maar zijn vriendin Catherine Deneuve en hun dochter Chiara. Tot aan zijn dood bleef hij het prototype van de 'latin lover'.

RBP PRESS / ANGELI PHOTO NEWS AGENCY

17

Peru leden van de guerrillabeweging Tupac Amaru gijzelen honderden mensen in Japanse ambassade

19

Frankrijk in Parijs sterft de Italiaanse filmacteur Marcello Mastroianni op 72-jarige leeftijd

Gijzelingsactie in Lima

Gehoopt werd dat met Kerstmis een doorbraak zou komen in het gijzelingsdrama in de Peruaanse hoofdstad Lima, maar behalve de vrijlating van drie gegijzelden en een mysterieuze explosie gebeurde er niets. Niets wees er op dat de patstelling tussen de gijzelnemers en de Peruaanse regering snel zou worden doorbroken.

Op 17 december werd in de residentie van de Japanse ambassade in Lima (*boven*) de verjaardag van de Japanse keizer gevierd. Het feest, met honderden diplomaten en andere genodigden, was volop aan de gang toen een aantal 'obers' hun vermomming afwierpen. Het bleken tot de tanden toe bewapende guerrillero's te zijn.

De guerrillastrijders (*rechts*, een van hen) waren leden van de linkse beweging Tupac Amaru (MRTA). Zij eisten de vrijlating van zo'n vierhonderd gedetineerde medestrijders. Dat zij de Japanse ambassade als doelwit hadden gekozen, was niet toevallig. Voor de MRTA was de invloed van het kapitalistische Japan op Peru veel te groot geworden.

Vermoedelijk hadden de Tupac Amaru-strijders gehoopt onder de gasten in de ambassade ook de Peruaanse president Alberto Fujimori aan te treffen. Maar de president, zoon van Japanse emigranten, was nog niet gearriveerd.

Niet lang na het begin van hun gijzelingsactie lieten de rebellen enkele honderden mensen vrij (*linksonder*), onder wie alle vrouwen en kinderen. Daarna mochten stapsgewijs personen gaan, vooral de zieken. In de residentie, die absoluut niet berekend was op zo veel bezoekers, werd de toestand steeds nijpender. Er was gebrek aan sanitair en bewegingsruimte.

Na de kerstdagen zaten nog 83 mannen vast. Veel schot in de onderhandelingen zat er niet. Een bemiddelingspoging van de Japanse minister van Buitenlandse Zaken was op niets uitgelopen en Fujimori wilde pas praten als alle gegijzelden vrij waren. De bezetting dreigde op een uitputtingsslag uit te lopen. ■

THE ASSOCIATED PRESS

THE ASSOCIATED PRESS

RBP PRESS / GAMMA / REMI BENALI

27

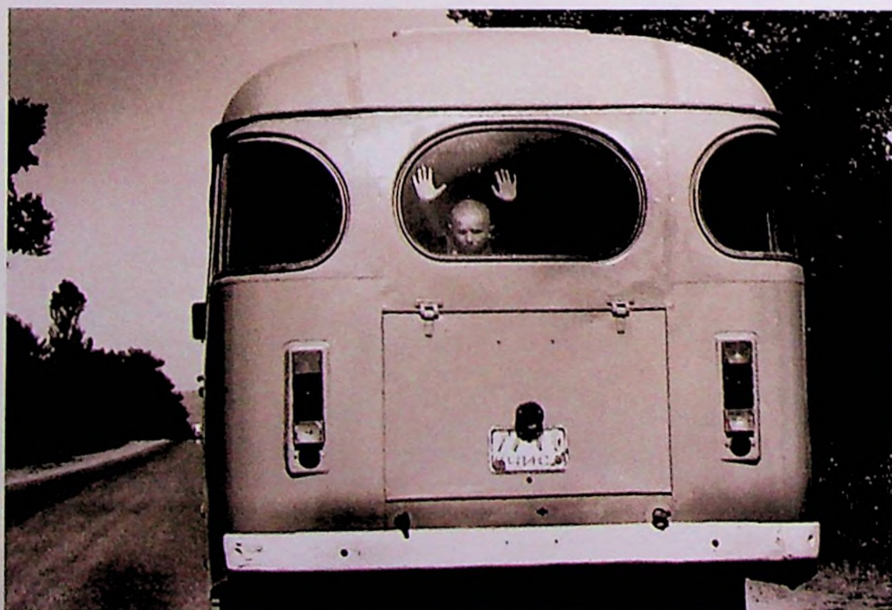
Bosnië de OVSE wijst de oppositie aan als winnaar van de gemeenteraadsverkiezingen; demonstraties gaan door

29

Guatemala vredesverdrag maakt einde aan bloedige burgeroorlog die 36 jaar duurde

prijs	winnaar
algemeen/divers	
Bob Angelo-penning	Hans van Manen
Geuzenpenning	Harry Wu (VS, China)
Karelprijs (stad Aken)	koningin Beatrix
Ordre des Arts et des Lettres (Fr.)	Anthony Hopkins + Ivory + Ismail Merchant
Roosevelt Four Freedoms Award	Shimon Peres (Israël), Artsen zonder Grenzen, Juan Carlos (Spanje), Robert Runcie (GB), John Hume (Noord-Ierland)
architectuur	
BNA-kubus	ABT Adviesbureau voor Bouwtechniek BV
Océ/BNA-prijs	Kas Oosterhuis + Regio Twente
Wolfprijs (Israël)	Aldo van Eyck
cabaret	
CJP Podiumprijs	Orkater, *Wie vermoordde Mary Rogers*
Leids Cabaret Festival	Sanne Wallis de Vries
Scheveningen Cabaretprijs	Hans Teeuwen, *Met een Breierdeck* (Teeuwen weigert)
dans	
A. Radiuspenning 1994/95	Boris de Leeuw
Choreografieprijs VSCD	Piet Rogie
Gouden Theaterdansprijs	Jeanne Solan
emancipatie/sociale vernieuwing	
Aletta Jacobsprijs	J.E. Goldschmidt
Harriët Freezerring	Berthy Korvinus
film	
Oscar	
- acteur	Nicolas Cage, *Leaving Las Vegas*
- actrice	Susan Sarandon, *Dead man walking*
- art direction	Eugenio Zaretti, *Restoration*
- bewerkt script	Emma Thompson, *Sense and sensibility*
- buitenlandse film	Marleen Gorris, *Antonia*
- camerawerk	John Toll, *Braveheart*
- film	*Braveheart*
- geluid	Scott Millan + Rick Dior + Steve Pederson + David MacMillan, *Apollo 13*
- geluidseffecten	Lon Bender + Per Hallberg, *Braveheart*
- hele oeuvre	Chuck Jones + Kirk Douglas
- korte animatiefilm	Nick Park, *A close shave*
- korte film	Christine Lahti + Jana Sue Memel, *Lieberman in love*
- korte documentaire	Kary Antholis, *One survivor remembers*
- kostuums	James Acheson, *Restoration*
- lange documentaire	Jon Blair, *Anne Frank remembered*
- make up	Peter Frampton + Paul Pattison + Louis Burwell, *Braveheart*
- mannelijke bijrol	Kevin Spacey, *The usual suspects*
- montage	Mike Hill + Dan Hanley, *Apollo 13*
- muziek komische film	Alan Menken + Stephen Schwartz, *Pocahontas*
- muziek drama	Luis Bacalov, *Il postino*
- regie	Mel Gibson, *Braveheart*
- script	Christopher McQuarrie, *The usual suspects*
- song	*Colors of the wind* van *Pocahontas*
- visuele effecten	Scott Anderson + Charles Gibson + Neal Scanlan + John Cox, *Babe*
- vrouwelijke bijrol	Mira Sorvino, *Mighty Aphrodity*
fotografie	
fotojournalist 1995	Cor de Kock
World Press Photo	Lucian Perkins (VS), Washington Post
Zilveren Camera 1995	Leo Erken
jazz	
Bird Award International	Ray Brown
Bird Award Nederland	Cees Slinger
Bird Award Special Appr.	Pim Jacobs
Thelonious Monk Award	Jon Gordon (VS), saxofoon
journalistiek	
Anne Vondelingprijs	Mark Kranenburg, NRC Handelsblad
Gouden Pennetje	Marije Vlaskamp Het Parool
literatuur	
AKO Literatuurprijs	Frits van Oostrom, *Maerlants wereld*
Anna Blamanprijs	Marcel Möring
Booker Prize	Graham Swift, *Last orders*
Constantijn Huygensprijs	H.C. ten Berge
Debutantenprijs 1995	Russell Artus, *Zonder wijzers*
H.Roland Holst-prijs	Inez van Dullemen, *Het land van rood en zwart*
Herman Gorterprijs	Gertrude Starink, *De weg naar Egypte. Een passage 1985-1993*
Libris Literatuurprijs	Alfred Kossmann, *Huldigingen*
Martinus Nijhoffprijs	Paul Claes (België)
Multatuliprijs	Rascha Peper, *Russisch blauw*
P.C. Hooftprijs	K. Schippers
Prix Académie Française	Calixthe Beyala, *Honneurs perdus*
Prix Fémina	Geneviève Brisac (Fr.), *Weekend de chasse à la mère*
Prix Fémina buitenlandse roman	Javier Marías (Spanje), *Demain dans la bataille pense á mois*
Prix Goncourt	Pascale Roze (Fr.), *Le chasseur zéro*
Prix Médicis literatuur	Jacqueline Harpman (België), *Orlanda* + Jean Rolin (Frankrijk), *l'Organisation*
Prix Médicis buitenland	Michael Kruger (Duitsland), *Himmelfarb* + Loedmilla Oelitskaja (Rusland), *Sonietchka*
Prix Médicis essay	Viviane Forrester, *Horreur économique*
Pulitzerprijs	
- algemene journalistiek	The News and Observer
- biografie	Jack Miles, *God, a biography*
- drama	Jonathan Larson, *Rent*
- internationale reportages	David Rhode, *Christian Science Monitor*
- literatuur	Richard Ford, *Independence day*
- muziek	George Walker, *Lilacs*
- nationale verslaggeving	New York Times
- non-fictie	Tina Rosenberg, *The ahunted land*
- onderzoeksjournalistiek	*The Orange County Register*

World Press Photo

WORLD PRESS PHOTO / LUCIAN PERKINS

muziek, populaire

Eurovisie Songfestival	Eimear Quinn (Ierland), *The voice*
Gouden Harp	Paul de Leeuw, Benny Neyman, Hennie Vrienten
Grote Prijs van Nederland	Green Lizard

Nobelprijs

economie	James Mirrlees (GB) + William Vickrey (Can.)
geneeskunde	Peter C. Doherty (Aus.) + Rolf M. Zinkernagel (Zwitserland)
literatuur	Wislawa Szymborska (Polen)
natuurkunde	David Lee (VS) + Douglas Osheroff (VS) + Robert Richardson (VS)
scheikunde	Robert Curl (VS) + Richard Smalley (VS) + Harold Kroto (GB)
vrede	Carlos Ximenes Belo + José Ramos Horta (Oost-Timor)

radio

ASN-ADO-mediaprijs	Annemiek Schrijver, *Vrouwenvluchtheuvel*
Zilveren Reiss-microfoon	Vincent van Merwijk, *Europa en de grenzen van de vrijheid*

televisie

Gouden Televizierring	*Oppassen*, Chiem van Houweningen
Gouden Roos Montreux (televisieserie)	*Itzhak Perlman - In the fiddler's house* (VS)
Unicef-Kinderkastprijs	*Ruilen internationaal* (VPRO)
Prijs Genève-Europa	Nicole van Kilsdonk, *Polonaise*
Zilveren Nipkow-schijf	Arjan Ederveen + Pieter Kramer, *30 minuten*

theater/toneel

Albert van Dalsumprijs	Theatergroep Hollandia, *Fenicische vrouwen*
Arlecchino	Henk Votel, *De toneelmaker*
Colombina	Karlijn Sileghem, *Lilo*
Louis d'Or	Victor Löw, *Soekarno*
Mary Dresselhuysprijs	Katelijne Damen
Prosceniumprijs	*Wie vermoordde Mary Rogers*, Orkater
Thaliaprijs	Dirk Roothooft, *De keizer van het verlies* + De Wijze van Zaal 7 + *Drie zusters*
Theo d'Or	Sylvia Poorta, Mefisto
Toneelschrijfprijs Neder. Taalunie	Rob de Graaf, *2 Skin*

wetenschap

Erasmusprijs	William McNeill (VS)
Francquiprijs (België)	Etienne Pays
Humboldt Research Award	W. Hogervorst
Max Planck Research Award	prof.dr. R. de Borst
Wolfprijs natuurkunde	John Archibald Wheeler (VS)

Sportuitslagen 1996

atletiek

marathon Amsterdam	J. Chibet (Ken)
marathon New York	G. Leone (It)
marathon Rotterdam	B. Densamo (Eth)

autosport

WK formule 1	D. Hill (GB), Williams-Renault
WK rallyrijden	T. Mäkinen/S. Harjanne (Finland), Mitusbishi Lancer
24 Uren van Le Mans	M. Reuter/D. Jones/A. Wurz (VS/D), Porsche
Rally van Monte Carlo	P. Bernardini-B. Occelli (Fr), Ford
Granada-Dakar	P. Lartigue/M. Périn (Fr), Citroën

basketbal

EC 1 mannen	Panathinaikos (Gr)
NBA-kampioenschap VS	Chicago Bulls
wereldbeker mannen	Panathinaikos (Gr)

biljarten

EK 47/1	Horn (D)
EK 47/2	Horvath (D)
WK driebanden	C. Rudolph (D)
WK kunststoten	J. Reverchon (Fr)
WK snooker	S. Hendry (Sch)
Wereldbeker driebanden	T. Blomdahl (Zwe)

boksen

WK zwaargewicht (WBA)	E. Holyfield (VS)
EK halfzwaargewicht	E. Smulders Nl)

dammen

wereldkampioen mannen	A. Tsjizjov (Rus)
wereldkampioen vrouwen	Z. Goloebjeva (Let)

golf

US Masters	N. Faldo (GB)
US Open	S. Jones (VS)
Alfred Dunhill Cup	VS

hockey

Europacup 1 mannen	HTC Uhlenhorst (D)
Europacup 1 vrouwen	Kampong (Nl)
Champions Trophy man.	Nederland

honkbal

Europacup 1	Neptunus (Nl)
World Series	New York Yankees

judo

EK mannen -86 kg	M. Huizinga (Nl)
EK vrouwen -56 kg	J. Gal (Nl)
EK vrouwen -61 kg	G. Vandecaveye (B)
EK vrouwen -66 kg	C. Zwiers (Nl)
EK vrouwen -72 kg	U. Werbrouck (B)
EK vrouwen +72 kg	A. Seriese (Nl)
EK vrouwen alle categ.	M. van der Lee (Nl)

motorsport

WK wegraces	
125 cc	H. Aoki (Japan), Honda
250 cc	Biaggi (It), Aprilia
500 cc	M. Doohan (Aus), Honda
WK motocross	
125 cc	S. Tortelli (Fr), Kawasaki
250 cc	S. Everts (B), Honda
500 cc	S. King (N-Z), KTM
zijspan	Führer/Käser (Zwit), Kawasaki
Granada-Dakar	E. Orioli (It), Yamaha

paardensport

Grand National	M. Fitzgerald (Ier)
Prix d'Amérique	J-É. Dubois (Fr)
Prix de l'Arc de Triomphe	Helissio, jockey O. Peslier (Fr)
wereldbeker dressuur	A. van Grunsven (Nl)
WK vierspannen indiv.	F. Brasseur (B)
WK vierspannen landen	België

schaatsen (zie p. 52)

EK all round mannen	R. Ritsma (Nl)
EK all round vrouwen	G. Niemann (D)
WK all round mannen	R. Ritsma (Nl)
WK all round vrouwen	G. Niemann (Nl)
WK 500 m mannen	H. Shimizu (J)
WK 500 m vrouwen	S. Zjoerova (Rus)
WK 1000 m mannen	Klevsjenja (Rus)
WK 1000 m vrouwen	A. Thomas (Nl)
WK 1500 m mannen	J. Straathof (Nl)
WK 1500 m vrouwen	A. Thomas (Nl)
WK 3 km vrouwen	G. Niemann (D)
WK 5 km mannen	I. Postma (Nl)
WK 5 km vrouwen	Cl. Pechstein (D)
WK 10 km mannen	G. Romme (Nl)
WK kunstrijden mannen	T. Eldredge (VS)
WK kunstrijden vrouwen	M. Kwan (VS)
WK paarrijden	Eltsova/Boesjkov (Rus)
WK ijsdansen	Grisjoek/Platov (Rus)

schaken

Schaakolympiade mannen	Rusland
Schaakolympiade vrouwen	Georgië
WK mannen (FIDE)	A. Karpov (Rus)
WK vrouwen	Z. Polgar (H)

skiën

WK alp. disc. mannen	
afdaling	P. Ortlieb (Oost)
combinatie	M. Girardelli (Lux)
reuzenslalom	A. Tomba (It)
slalom	A. Tomba (It)
super-G	A. Skaardal (N)
WK alp. disc. vrouwen	
afdaling	P. Street (VS)
combinatie	P. Wiberg (Zwe)
reuzenslalom	D. Compagnoni (It)
slalom	P. Wiberg (Zwe)
super-G	I. Kostner (It)

tafeltennis

EK mannen	J-O. Waldner (Zwe)
EK vrouwen	N. Struse (D)
EK landen mannen	Zweden
EK landen vrouwen	Duitsland
Top Twaalftoernooi Europa	
mannen	J-O. Waldner (Zwe)
vrouwen	N. Xialian (Lux)

tennis

Australië mannen	B. Becker (D)
Australië vrouwen	M. Seles (VS)
Frankrijk mannen	J. Kafelnikov (Rus)
Frankrijk vrouwen	S.Graf (D)
Italië mannen	T. Muster (O)
VS mannen	P. Sampras (VS)
VS vrouwen	S. Graf (D)
Wimbledon mannen	R. Krajicek (Nl) (zie p. 109)
Wimbledon vrouwen	S. Graf (D)
Davis Cup	Frankrijk
Federation Cup	VS
Hopman Cup	Kroatië

triathlon

EK mannen Olympic dist.	L. van Lierde (B)
EK vrouwen Olympic dist.	S. Nielsen (Den)
'Iron Man' Hawaii	L. van Lierde (B)
WK mannen long distance	G. Welch (Aus)
WK vrouwen long distance	K. Smyers (VS)

turnen

WK mannen achtkamp	V. Tsjerbo (Wit-Rus)
EK zeskamp mannen ind.	I. Ivankov (Wit-Rus)
EK vierkamp vrouwen ind.	L. Podkopayeva (Oek)
EK landen mannen	Rusland
EK ritm. sportgymn. ind.	E. Serebrianskaya
EK ritm. sportgymn. land.	Oekraïne

voetbal

NK	AFC Ajax
BK	Club Brugge
Nederlands bekerwinnaar	PSV
Belgisch bekerwinnaar	Club Brugge
Europacup 1	Juventus (It)
Europacup 2	Paris Saint Germain (Fr)
Europacup 3	Bayern München (D)
Zuidamerikaanse beker	River Plate (Arg)
Afrika Cup	Zuid-Afrika
Europees kampioenschap	Duitsland
Wereldcup	Juventus (It)
Supercup	AFC Ajax

volleybal

EC 1 mannen	Las Daytona (It)
World League	1. Nederland, 2. Italië

wielrennen

wereldkampioenschap mannen

veldrijden	A. van der Poel (Nl) (zie p. 25)
weg	J. Museeuw (B) (zie p. 160)

Tour de France (zie p. 117)

algemeen klassement	B. Riis (Den)
bergklassement	R. Virenque (Fr)
puntenklassement	E. Zabel (D)
ploegenklassement	Festina
Mountainbikes	B. Brentjens (Nl)
Tour Féminin	F. Luperini (It)

klassiekers en ronden

Amstel Gold Race	S. Zanini (It)
Grote Prijs Eddy Merckx	C. Boardman (GB)
Leeds Classic	A. Ferrigato (It)
Luik-Bastenaken-Luik	P. Richard (Zwit)
Milaan-San Remo	G. Colombo (It)
Omloop Het Volk	T. Steels (B)
Olympia's Ronde van Nederland	C. Citton (It)
Parijs-Brussel	A. Tafi (It)
Parijs-Nice	L. Jalabert (Fr)
Parijs-Roubaix	J. Museeuw (B) (zie p. 72)
Parijs-Tours	N. Minali (It)
Ronde van Italië	P. Tonkov (Rus)
Ronde van Lombardije	A. Tafi (It)
Ronde van Nederland	R. Sörensen (Den)
Ronde van Spanje	A. Zülle (Zwit)
Ronde van Vlaanderen	M. Bartoli (It)
Rund um den Henn. Turm	B. Zberg (Zwit)
Waalse Pijl	L. Armstrong (VS)
FICP-wereldbeker ind.	J. Museeuw (B)
FICP-wereldbeker ploegen	Mapei/GB (It)
werelduurrecord	C. Boardman (GB) 56,375 km

ijshockey

Stanley Cup	Colorado Avalanche
WK landen A-poule	Tsjechië

OLYMPISCHE ZOMERSPELEN 1996

atletiek

mannen

100 m	9,84*	D. Bailey (Can)
200 m	19,32*	M. Johnson (VS)
400 m	43,49**	M. Johnson (VS)
800 m	1.42,58**	V. Rodal (Nw)
1500 m		N. Morceli (Alg)
5 km		V. Niyongabo (Bur)
10 km	27.07,34**	H. Gebrselassie (Eth)
marathon		J. Thugwane (Z-Af)
4x100 m		Canada
4x400 m		VS
110 m horden	12,95**	A. Johnson (VS)
400 m horden		D. Adkins (VS)
3000 m steeple chase		J. Keter (Ken)
20 km snelwandelen		J. Perez (Ec)
50 km snelwandelen		R. Korzeniowski (P)
discuswerpen	69,40m**	L. Riedel (D)
hink-stap-sp.	18,09 m**	K. Harrison (VS)
hoogspringen	2,39 m**	C. Austin (VS)
kogelslingeren		B. Kiss (Hong)
kogelstoten		R. Barnes (VS)
polsstokhoogsp.	5,92 m**	J. Galfione (Fr)
speerwerpen		J. Zelezny (Tsj)
verspringen		C. Lewis (VS)
tienkamp		D. O'Brien (VS)

vrouwen

100 m		G. Devers (VS)
200 m		M-J Perec (Fr)
400 m	48,25**	M-J Perec (Fr)
800 m		Sv. Masterkova (Rus)
1500 m		Sv. Masterkova (Rus)
5 km	14.59,88**	W. Junxia (C)
10 km	31.01,64**	F. Ribeiro (Port)
marathon		F. Roba (Eth)
4x100 m		VS
4x400 m		VS
100 m horden		L. Engqvist (Zw)
400 m horden	52,82**	D. Hemmings (Jam)
10 km snelwan.	41,48**	J. Nikolajeva (Rus)
discuswerpen		I. Wyludda (D)
hink-stap-sp.	15,33**	I. Kravets (Oekr)
hoogspringen	2,05 m**	S. Kostadinova (Bul)
kogelstoten		A. Kumbernuss (D)
speerwerpen		H. Rantanen (Fin)
verspringen		C. Ajunwa (Nig)
zevenkamp		G. Shouaa (S)

badminton

mannen enkel	Hoyer-Larsen (Den)
dubbelspel	Marinaky/Subagja (Ind)
vrouwen enkel	Bang Soo-Hyun (Z-K)
dubbel	Fei Ge/Jun Gu (Ch)
gemengd dubbel	Moon/Young Ah (Z-K)

basketbal

finale mannen	VS-Joegoslavië 95-69
finale vrouwen	VS-Brazilië 111-87

beach volleybal

mannen	Kiraly/Steffes (VS)
vrouwen	Silva/Pieres (Braz)

boksen

-48 kg	D. Petrov (Bul)
-51 kg	M. Romero (Cu)
-54 kg	I. Kovacs (Hong)
-57 kg	S. Kamsing (Tha)
-60 kg	H. Soltani (Alg)
-63,5 kg	H. Vinent (Cu)
-67 kg	O. Saitov (Rus)
-71 kg	D. Reid (VS)
-75 kg	A. Hernandez (Cu)
-81 kg	V. Skirov (Kazak)
-91 kg	F. Savon (Cu)
+91 kg	V. Klitsjenko (Oek)

gewichtheffen

-54 kg		H. Mutlu (T)
-59 kg	307,5 kg*	T. Lingsheng (Ch)
-64 kg	335 kg*	N. Süleymanoglu (T)
-70 kg	357,5 kg*	Z. Xugang (Ch)
-76 kg		P. Lara (Cu)
-83 kg		P. Dimas (Gr)
-91 kg		A. Petrov (Rus)
-99 kg	420,0 kg*	A. Kakhiachvilis (Gr)
-108 kg		T. Taimazov (Oekr)
+108 kg	457,5 kg*	A. Tsjemerkin (Rusl)

handbal

finale mannen	Kroatië-Zweden 27-26
finale vrouwen	Den.-Z-K 37-33

handboogsport

mannen individueel	J. Huish (VS)
landen	VS
vrouwen individueel	K.-Wook Kim (Z-K)
landen	Zuid-Korea

hockey

mannen	Nederland
vrouwen	Australië

honkbal

mannen	Cuba

judo

mannen

-60 kg	T. Nomura (Japan)
-65 kg	U. Quellmalz (D)
-71 kg	K. Nakamura (Jap)
-78 kg	D. Bouras (Fr)
-86 kg	K. Young Jeon (Z-K)
-95 kg	P. Nastula (Polen)
+95 kg	D. Douillet (Fr)

vrouwen

-48 kg	Sun-Hi Kye (N-K)
-52 kg	M.-Cl. Restoux (Fr)
-56 kg	D. Gonzalez (Cu)
-61 kg	Y. Emoto (J)
-66 kg	Min-Sun Cho (Z-K)
-72 kg	U. Werbrouck (B)
+72 kg	F. Sun (Ch)

kanovaren

mannen

K1 500 m	A. Rossi (It)
K1 1000 m	Kn. Holmann (Nw)
K2 500 m	Bluhm/Gutsche (D)
K2 1000 m	Rossi/Scalpa (It)
K4 1000 m	Duitsland
K1 wildwaterslalom	O. Fox (D)
C1 500 m	M. Doktor (Tsj)
C1 1000 m	M. Doktor (Tsj)
C2 500 m	Kolonics/Horvath (Hon)
C2 1000 m	Dittmer/Kirchbach (D)
C1 wildwaterslalom	M. Martikan (Slow)
C2 wildwaterslalom	Adisson/Forgues (Fr)

vrouwen

K1 500 m	R. Koban (Hong)
K2 500 m	Andersson/Gunnarsson (Z)
K4 500 m	Duitsland
K1 wildwaterslalom	S. Hilgertova (Tsj)

moderne vijfkamp

individueel	Al. Parygin (Kazak)

paardensport

dressuur individueel	Isab. Werth (D)
dressuur landen	Duitsland
military individueel	Blyth Tait (N-Zl)
military landen	Australië
springconcours individueel	U. Kirchhoff (D)
springconcours landen	Duitsland

ritmische sportgymnastiek

landen	Spanje
individueel	J. Serebrianskaja (Oekr)

roeien

mannen	
skiff	X. Müller (Zwi)
dubbeltwee	Tizzano/Abbagnale (It)
lichte dubbeltwee	Gier/Gier (Zwi)
twee zonder stuurman	Redgrave/Pinsent (GB)
dubbelvier	Duitsland
lichte vier zonder stuurman	Denemarken
vier zonder stuurman	Australië
acht	Nederland
vrouwen	
skiff	Sjodotovitsj (Wit-R)
dubbeltwee	McBean/Heddle (Can)
twee zonder stuurvrouw	Still/Slatter (Aus)
dubbelvier	Duitsland
lichte dubbeltwee	Burcica/Macviciuc (R)
acht	Roemenië

schermen

mannen	
degen individueel	Al. Beketov (Rus)
degen landen	Italië
floret individueel	Al. Puccini (It)
floret landen	Rusland
sabel individueel	S. Podznijakov (Rus)
sabel landen	Rusland
vrouwen	
degen individueel	L. Flessel (Fr)
degen landen	Frankrijk
floret individueel	L. Badea (Roem)
floret landen	Italië

schieten

mannen	
bewegend doel 10 m	L. Yang (Ch)
KKK drie houdingen	J-P. Amat (Fr)
KKG liggend	C. Klees (D)
kleiduiven skeet	E. Falco (It)
kleiduiven trap	M. Diamond (Aus)
kleiduiven dubbeltrap	R. Mark (Aus)
lopende schijf 10 m	Yang (Ch)
luchtgeweer 10 m	A. Kadtsjibekov (Rus)
luchtpistool 10 m	R. di Donna (It)
snelvuurpistool 25 m	R. Schumann (D)
vrij pistool 50 m	B. Kokorev (Wit-R)
vrouwen	
kleiduiven dubbeltrap	K. Rhode (VS)
luchtgeweer 10 m	R. Mauer (P)
luchtpistool 10 m	O. Klosjneva (Rus)
sportpistool 25 m	D. Li (Ch)
standaard geweer 50 m	A. Ivosev (Joeg)

softbal

finale	VS-China 3-1

tafeltennis

mannen	
enkelspel	Liu Guoliang (Ch)
dubbelspel	Linghui/Guoliang (Ch)
vrouwen	
enkelspel	Deng Yaping (Ch)
dubbelspel	Yaping/Hong (Ch)

tennis

mannen	
enkelspel	A. Agassi (VS)
dubbelspel	Woodbridge/ Woodforde (Aus)
vrouwen	
enkelspel	L. Davenport (VS)
dubbelspel	G.+M. Fernandez (VS)

turnen

mannen	
meerkamp individueel	L. Xiaoshuang (Ch)
meerkamp landen	Rusland
brug	R. Sjaripov (Oekr)
paardsprong	A. Nemov (Rus)
paardvoltige	D. Li (Zwi)
rekstok	A. Wecker (D)
ringen	J. Tsjetsji (It)
vrije oefening	I. Melissanidis (Gr)
vrouwen	
meerkamp individueel	L. Podkopajeva (Oekr)
meerkamp landen	VS
brug ongelijk	Sv. Khorkina (Rus)
evenwichtsbalk	S. Miller (VS)
paardsprong	S. Amanar (Roem)
vrije oefening	L. Podkopajeva (Oekr)

voetbal

mannen	Nigeria
vrouwen	VS

volleybal

mannen	Nederland
vrouwen	Cuba

waterpolo

mannen	Spanje

wielrennen

mannen	
achtervolging	A. Collinelli (It)
mountainbike	B. Brentjens (Nl)
ploegachter. 4.05,850**	Frankrijk
puntenkoers	S. Martinello (It)
sprint	J. Fiedler (D)
tijdrit baan 1.02,712**	Fl. Rousseau (Fr)
tijdrit weg	M. Indurain (Sp)
wegwedstrijd	P. Richard (Zwi)
vrouwen	
achtervolging	A. Bellutti (It)
mountainbike	P. Pezzo (It)
puntenkoers	N. Lancien (Fr)
sprint	F. Ballanger (Fr)
tijdrit weg	Z. Zabirova (Rus)
wegwedstrijd	J. Longo (Fr)

worstelen

Grieks/Romeins	
-48 kg	S. Kwon-Ho (Z-K)
-52 kg	A. Nazarijan (Arm)
-57 kg	J. Melnitsjenko (Kaz)
-62 kg	Wl. Zawadski (Pol)
-68 kg	R. Wolny (P)
-74 kg	F.A. Aguilera (Cu)
-82 kg	H. Yerlikaya (Tur)
-90 kg	Vj. Oleynik (Oek)
-100 kg	A. Wronski (P)
-130 kg	A. Karelin (Rus)
vrije stijl	
-48 kg	Il Kim (N-K)
-52 kg	V. Jordanov (Bul)
-57 kg	K. Cross (VS)
-62 kg	T. Brands (VS)
-68 kg	V. Bogijev (Rus)
-74 kg	B. Saitjev (Rus)
-82 kg	K. Magomedov (Rus)
-90 kg	R. K. Azghadi (Iran)
-100 kg	Kurt Angle (VS)
-130 kg	Mahmut Demir (T)

zeilen

mannen	
finn	M. Kuznierewicz (Pol)
laser	R. Scheidt (Braz)
mistral	N. Kaklamanakis (Gr)
soling finale matchrace	Duitsland-Rusland 3-0
star	Grael/Ferreira (Braz)
tornado	Leon/Ballasteros (Sp)
470-klasse	Braslavets/Matvijenko
vrouwen	
Europe-klasse	K. Roug (Denem)
plankzeilen Mistral	L. Shan Lee (N-K)
470-klasse	Zabell/Dufresne (Sp)

zwemmen

mannen	
100 m rugslag	J. Rouse (VS)
200 m rugslag	B. Bridgewater (VS)
100 m schoolslag	F. Deburghgraeve (B)
200 m schoolslag	N. Rozsa (Hong)
100 m vlinderslag 52,27*	D. Pankratov (Rus)
200 m vlinderslag	D. Pankratov (Rus)
50 m vrije slag	A. Popov (Rus)
100 m vrije slag	A. Popov (Rus)
200 m vrije slag	D. Loader (N-Z)
400 m vrije slag	D. Loader (N-Z)
1500 m vrije slag	K. Perkins (Aus)
200 m wissel. 1.59,91**	A. Czene (Hong)
400 m wisselslag	T. Dolan (VS)
4x100 m vrije s. 3.15,41**	VS
4x200 m vrije slag	VS
4x100 m wissel. 3.34,84*	VS
vrouwen	
100 m rugslag	B. Botsford (VS)
200 m rugslag	Kr. Egerszegi (Hon)
100 m schoolslag	Pen. Heyns (Z-Af)
200 m schools. 2.25,41**	Pen. Heyns (Z-Af)
100 m vlinderslag	A. van Dyken (VS)
200 m vlinderslag	S. O'Neill (Aus)
50 m vrije slag	A. van Dyken (VS)
100 m vrije slag 54,50**	J. Le (Ch)
200 m vrije slag	C. Poll (C-R)
400 m vrije slag	M. Smith (Ier)
800 m vrije slag	B. Bennett (VS)
200 m wisselslag	M. Smith (Ier)
400 m wisselslag	M. Smith (Ier)
4x100 m vrije s. 3.39,29**	VS
4x200 m vrije s. 7.59,87**	VS
4x100 m wisselslag	VS
kunstzwemmen	
landen	VS

schoonspringen

mannen	
3 m-plank	Xiong Ni (Ch)
torenspringen	D. Saoetine (Rus)
vrouwen	
3 m-plank	M. Xia Fu (Ch)
torenspringen	M. Xia Fu (Ch)

* = wereldrecord
** = Olympisch record

Spiro Agnew
77, † 17 september
Amerikaans politicus

Mohammed Farah Aidid
62, † 1 augustus
Somalisch krijgsheer

Gosta von Amsberg - Freiin von dem Bussche-Haddenhausen
94, † 13 juni
moeder prins Claus

Jurriaan Andriessen
70, † 23 augustus
Nederlands componist

Yehiya Ayyash
32, † 5 januari
Palestijns terrorist (zie p.39)

Nnamdi Azikiwa
91, † 12 mei
Nigeriaans politicus

ANP FOTO

Piet Bambergen
65, † 15 juni
Nederlands komiek

Jules Bastin
63, † 2 december
Belgisch operazanger

prof.dr. G.C. Berkouwer
92, † 25 januari
Nederlands (gereformeerd) theoloog

ANP FOTO

Frida Boccara
56, † 1 augustus
Frans-Marokkaanse zangeres

ANP FOTO

Jean-Bédel Bokassa
75, † 3 november
ex-dictator Centraal-Afrikaanse Republiek

Fred Borgman
49, † 11 mei
Nederlands (CDA-)politicus

Harold Brodkey
65, † 25 januari
Amerikaans schrijver

ANP FOTO

Joseph Brodsky
55, † 28 januari
Russisch dichter

Joekie Broedelet
92, † 3 juli
Nederlandse actrice

Ron Brown
55, † 3 april
Amerikaans politicus

ANP FOTO

Jan Brusse
75, † 8 juli
Nederlands journalist

George Burns
100, † 9 maart
Amerikaans komiek

Marcel Carné
93, † 31 oktober
Frans filmregisseur

Sergiu Celibidache
84, † 15 augustus
Roemeens dirigent

René Clément
82, † 17 maart
Frans filmregisseur

Claudette Colbert
92, † 30 juli
Amerikaanse actrice

William Colby
76, † 28 april
Amerikaans oud-CIA-chef

Rufus Collins
61, † 4 november
Amerikaans-Nederlands regisseur

Jules de Corte
71, † 16 februari
Nederlands zanger/componist (zie p.33)

Michel Debré
84, † 2 augustus
Frans politicus

ANP FOTO

Piet Derksen
83, † 24 februari
Nederlands zakenman

Roel D'Haese
74, † 18 mei
Belgisch beeldhouwer

Dzjochar Doedajev
52, † 21 april
Tsjetsjeens rebellenleider

George Duby
77, † 3 december
Frans historicus

ABC PRESS

Marguerite Duras
81, † 3 maart
Franse schrijfster

G.L. Durlacher
67, † 2 juli
Nederlands schrijver

Odysseas Elytis
85, † 18 maart
Grieks dichter en Nobelprijswinnaar

Shusaka Endo
73, † 29 september
Japans schrijver

Carel Enkelaar
75, † 1 juni
Nederlands televisie-journalist

Ella Fitzgerald
78, † 15 juni
Amerikaanse jazz-zangeres (zie p.99)

Lies Franken
65, † 8 januari
Nederlandse actrice

José Manuel Fuente
49, † 18 juli
Spaans wielrenner

Dante Giacose
91, † 30 maart
Italiaans auto-ontwerper (Fiat 500)

Karoly Grosz
65, † 8 januari
Hongaars politicus

Albert Helman
92, † 10 juli
Nederlands schrijver

Herman Hofhuizen
79, † 19 augustus
Nederlands journalist

ANP FOTO

Pim Jacobs
61, † 3 juli
Nederlands jazzpianist

Staf Janssens
75, † 24 maart
Belgisch ondernemer (IJsboerke)

Gied Jaspers
56, † 14 februari
Nederlands programmamaker

Leen Jongewaard
69, † 4 juni
Nederlands acteur (zie p.94)

Shin Kanemaru
80, † 28 maart
Japans politicus

Babrak Karmal
67, † 1 december
Afghaans politicus

ABC PRESS

Gene Kelly
83, † 2 februari
Amerikaans acteur, zanger, danser

Tristen Keuris
50, † 15 december
Nederlands componist

ABC PRESS

Krzysztof Kieslowski
54, † 13 maart
Pools regisseur

ANP FOTO

Peter Knegjens
79, † 11 januari
Nederlands presentator

ANP FOTO

Kees Koning
64, † 22 juli
Nederlands vredesactivist

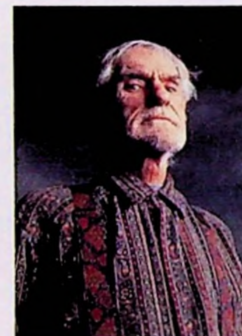
Rafael Kubelik
82, † 11 augustus
Tsjechisch-Zwitsers dirigent

Thomas Kuhn
73, † 17 juni
Amerikaans filosoof

René Lacoste
92, † 12 oktober
Frans tennisser

Harry 'Yrrah' Lammertink
63, † 2 maart
Nederlands cartoonist

Mary Leaky
83, † 9 december
Britse archeologe

ABC PRESS

Timothy Leary
75, † 31 mei
Amerikaans hippiegoeroe

Ton de Leeuw
69, † 31 mei
Nederlands componist

jhr.mr. Emile van Lennep
81, † 2 oktober
Nederlands minister van staat

Yvonne Lex
69, † 19 januari
Belgische theatermaakster

jhr.mr. J.H. Loudon
90, † 4 februari
Nederlands (oud-)Shell-topman

Luis Miguel Gonzalez Lucas ('Dominguin')
69, † 8 mei
Spaans stierenvechter

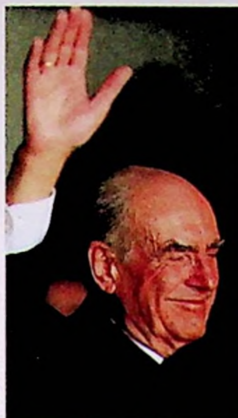
Peter Ludwig
71, † 22 juli
Duits fabrikant/ kunstverzamelaar

Ger Lugtenburg
73, † 22 januari
Nederlands (AVRO-)-programmamaker

Sir Fitzroy Maclean
85, † 15 juni
Brits diplomaat (James Bond)
Jef Maes
91, † 30 juni
Belgisch componist
Tera de Marez Oyens
64, † 29 augustus
Nederlandse componiste
Jac. Maris
96, † 5 april
Nederlands kunstenaar
Marcello Mastroianni
72, † 19 december
Italiaans acteur (zie p.182)
Michael Matthews
37, † 11 januari
Amerikaans-Nederlands theatermaker
Claude Mauriac
81, † 22 maart
Frans schrijver/journalist
Ray McIntire
77, † 2 februari
Amerikaans uitvinder (piepschuim)
Jef Mermans
73, † 20 januari
Belgisch voetballer (Anderlecht)
François Mitterrand
79, † 8 januari
Frans politicus (zie p.14)
Bill Monroe
84, † 9 september
Amerikaans bluegrassmusicus
Harrie Mooten
68, † 13 december
Nederlands accordeonist
Moshoeshoe II
57, † 15 januari
koning van Lesotho
Gerry Mulligan
68, † 20 januari
Amerikaans jazz-saxofonist
Edmund Muskie
81, † 26 maart
Amerikaans politicus

Najibullah
49, † 27 september
Afghaans politicus (zie p.152)
Henri Nannen
82, † 13 oktober
Duits journalist
Haing S. Ngor
55, † 25 februari
Cambodjaans-Amerikaans acteur
Henri Nouwen
64, † 21 september
Nederlands priester/dichter
Gabriël Nuchelmans
74, † 6 augustus
Nederlands filosoof

David Packard
83, † 27 maart
Amerikaans zakenman
Bob Paisley
77, † 14 februari
Brits voetbalmanager (Liverpool)

ANP FOTO
Andreas Papandreou
77, † 23 juni
Grieks politicus

ANP FOTO
Koko Petalo
53, † 11 april
Nederlands zigeunerkoning

C.A. van Peursen
76, † 19 oktober
Nederlands cultuurfilosoof
Alain Poher
87, † 9 december
Frans politicus
Piet van de Pol
89, † 21 september
Nederlands biljarter
Laurens van der Post
90, † 16 december
Zuid-Afrikaans schrijver
J.W. de Pous
75, † 6 januari
Nederlands (CHU-)politicus, oud-voorzitter van de SER

Fred Racké
59, † 2 mei
Nederland sportverslaggever
Salman Radoejev
28, † 6 maart
Tsjetsjeens rebellenleider
N.T. Rama Rao
73, † 18 januari
Indiaas filmster en politicus
Herman Renz
(ps. van Herman van der Vegt)
29, † 13 maart
Nederlands circusdirecteur (zie p.86)

ANP FOTO
Dick van Rijn
82, † 4 april
Nederlands sportverslaggever
Hein Roethof
74, † 13 januari
Nederlands (PvdA-)politicus
Mariano Rojas
23, † 23 juni
Spaans wielrenner
Charles van Rooy
84, † 1 augustus
Nederlands (KVP-)politicus

Helmut Salden
85, † 2 januari
Duits-Nederlandse typograaf
Feike Salverda
49, † 8 maart
Nederlands journalist
Bert Schierbeek
77, † 9 juni
Nederlands dichter

ABC PRESS
Helmut Schön
80, † 23 februari
Duits voetbalcoach
Margit Schramm
60, † 12 mei
Duits (operette-)zangeres
Mathilde Schroyens
83, † 27 februari
Belgisch (SP-)politicus
Nel Schuttevaer-Velthuys
92, † 16 april
Nederlandse schrijfster

ANP FOTO
Henri Simonet
64, † 15 februari
Belgisch (PRL-)politicus
Suhartinah (Tien) Soeharto
72, † 28 april
Indonesische presidentsvrouw

Ernest Soens
91, † 3 januari
Belgisch politicus
Gilbert Staepelaere
58, † 3 juni
Belgisch rally-rijder
Leo-Jozef Suenens
91, † 6 mei
Belgisch kardinaal (zie p.79)
Louis-Paul Suetens
60, † 2 september
Belgisch rechter
Antonio de Spinola
86, † 13 augustus
Portugees militair/politicus

Toru Takemitsu
65, † 20 februari
Japans componist

ANP FOTO
Jan Theys
62, † 1 november
Belgisch televisiepresentator

ANP FOTO
Haye Thomas
60, † 11 november
Nederlands journalist

ANP FOTO
Gerard Thoolen
53, † 12 oktober
Nederlands acteur
A.D.W. Tilanus
85, † 31 augustus
Nederlands (CHU-)politicus
Paul Touvier
81, † 17 juli
Frans oorlogsmisdadiger
Lydia Tsjoekovskaja
88, † 8 februari
Russische schrijfster

Leen Valkenier
71, † 1 maart
Nederlands programmamaker (Fabeltjeskrant)
Jozef Van Hoeck
73, † 21 juli
Belgisch toneelschrijver

William Vickrey
82, † 10 oktober
Canadees econoom en Nobelprijswinnaar (zie p.180)

ANP FOTO
dr. Alfred Vogel
93, † 1 oktober
Zwitsers arts

ANP FOTO
Irene Vorrink
78, † 21 augustus
Nederlandse (PvdA-)politica

ANP FOTO
Jannes van der Wal
39, † 24 september
Nederlands schaker/dammer
Johnny 'Guitar' Watson
61, † 17 mei
Amerikaans bluesmuzikant
Johann Weiss
76, † 18 november
Nederlands zigeunermuzikant
Frits van de Wereld
(ps. van Simon Adriaanse)
69, † 11 december
Nederlands 'gokkonig'
Max Wildiers
92, † 17 augustus
Belgisch cultuurfilosoof (zie p.79)
Ad Windig
83, † 8 maart
Nederlands typograaf
Ans Wortel
67, † 5 december
Nederlandse kunstenares

1996 Een greep uit de inhoud:

- België in greep van affaire-Dutroux; in Brussel betogen honderdduizenden in het wit
- zieke Jeltsin herkozen als president van Rusland
- Arafat wint verkiezingen in Palestijnse gebieden
- Israël bombardeert Qana
- Clinton herkozen als president Verenigde Staten
- chaotische Olympische Spelen in Atlanta; kroonprins deelt in oranjesuccessen
- gekke-koeienziekte veroorzaakt paniek
- prins Charles en prinses Diana officieel gescheiden
- Take That uit elkaar
- vliegrampen bij Eindhoven, New York, New Delhi en op tal van andere plaatsen
- Krajicek wint Wimbledon
- Fokker en Sport7 failliet
- François Mitterrand, Jules de Corte, Leen Jongewaard en Ella Fitzgerald overlijden
- Beatrix brengt historisch staatsbezoek aan Zuid-Afrika

ISBN 90-274-5187-7

Uitgeverij Het Spectrum B.V.
NUGI 502